

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

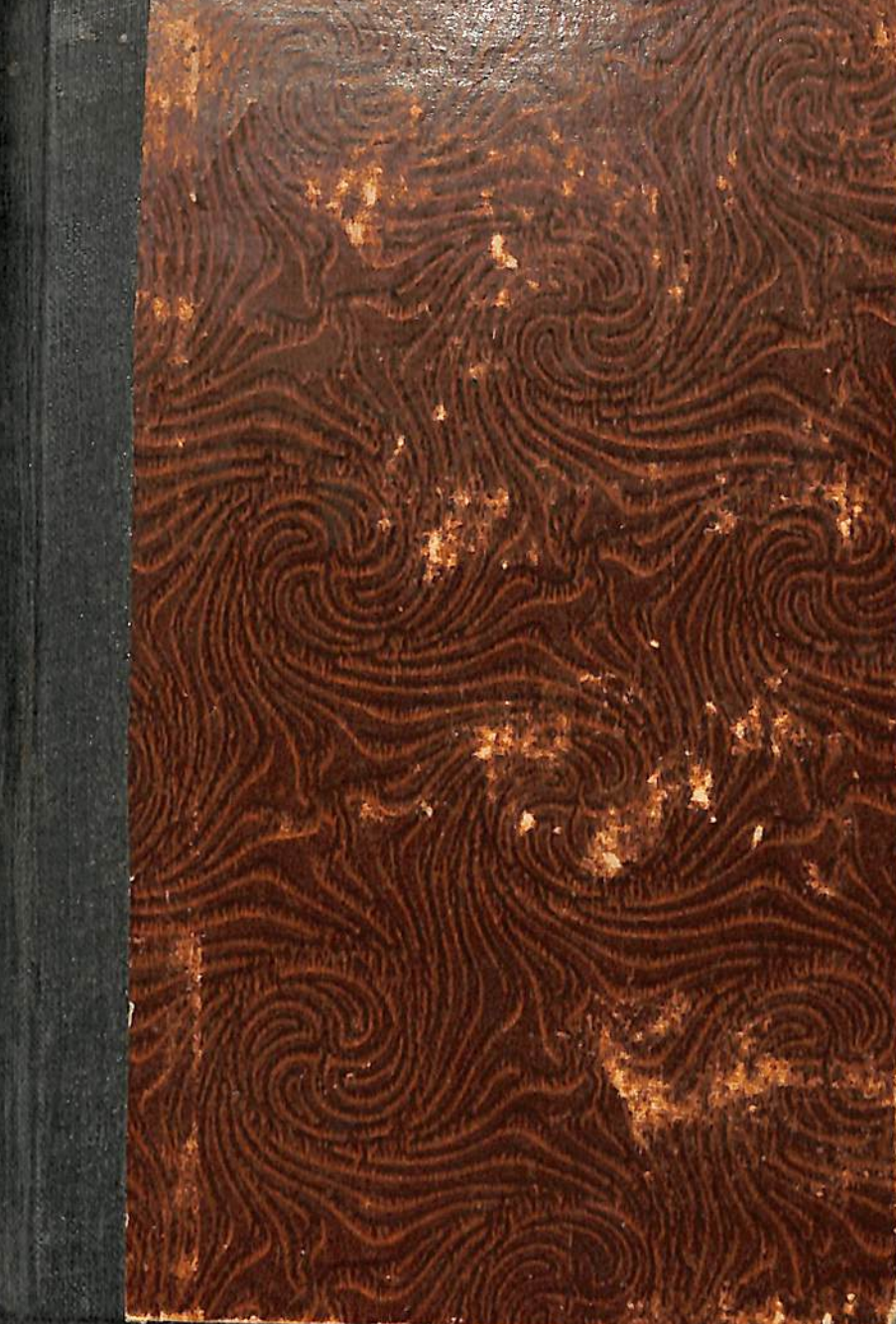
Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԳՈՐԾԵԱԿԱՆ ՆՈՐ ԸՆԹԱՅՔ ՖՈՒԱՆՍԵՐԸՆ ԼԵՁՈՒԻ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ
ՖՈՒԱՆՍԵՐԸՆ ԶԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ա. Տարի

Գ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՄՔ ԵՒ ՅԱԻԵԼՄԱՄՔ

Վաւերացեալ յՌուսաւնն . Խոշե . Ս.գգ. Կեդր. Վարչ.
ԵՒ

Ընկալեալ ի Միաց . Ընկերութեանց

ՅՐԻՆՆԱՅ

Յ. Թ. ՀԻՆԴԼԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ն. Ճ. ԱՐԱՄԵԱՆ

1892

ՎԱԻԵՐԱԳԻՐ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԱԶԴԱՅԻՆ ԿԵԻՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՊԹԵԱՆ

Զ «Հիմնական Նոր Եղանակ Ֆռանսերէն
Շարադրութեան» յօրինեալն ի Պր. Յ. Թ.
Հինդեանէ և բաժանեալ յերկու մասունս, մանր 'ի
քնին առեալ, պիտանի զտար վասն Ազգային
վարժարանաց:

Ի յիմաց Ուսումն. Խորհրդոյ

Ա. Ե. Կոնյայի

Ա. Ե. Կոնյայի

ՏԵՂՈՍ ՏԱՏԵԱՆ Ե. ԹԻՐԵԱՔԵԱՆ

8

Երկասիրողին ձեռագիր ստորագրու-
թիւնն չը կրող օրինակներն անվաւեր են:

Handwritten signature in Armenian script.

12323-6088

2108

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
Թ. Թ. Ն. Ն.

ՄԻԱՅԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՅՈՑ
(ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԳԳ.-ԱՐ. ԵՒ ԿԻԼ.)
ՏՆՕՐԷՆ ԺՈՂՈՎ,
Թ/և 3557

Ս. Լուս. Եկ. Ղալաթիա
Կ. Պոլիս, 22 Օգոստ. 1888

. . . Տե՛ր,

Ընկերութեան Ուսումնապետ Պերպերեան Մեծ . Ռե-
րես էֆենտի քննելով Ձեր յօրինած Հիմնական **Նոր Ե-**
զանակ Ֆաւանսերէն շարադրութեան անուն դասագրքին
երկու հատորներն, մեր Կրթական Ֆայտագրի համաձայն գը-
տած է զայնս: Ուստի եւ Տնօրէն Ժողովս ալ իւր յիշեալ Պատ.
Սնդամակցին առաջարկութեամբ որոշած է Ձեր սոյն օգտա-
կար երկասիրութիւնն ընդունիլ ՚ի շարս մեր վարժարանս
մեզ գործածելի դասագրոց, եւ իւր այս որոշումն ալ սկսած է
արդէն գործադրութեան դնել:

Զայս ծանուցանելով Ձեզ ի գիտութիւն

Մնամք . . .

Ի Դիւնաց Հայոց Միաց . Ընկերութեանց

Տ Ն Օ Ր Է Ն Ժ Ո Ղ Ո Վ Ո Ց

Վ. Ս. ԵՆՆԱՊՅՐԻ Ս. ԵՆՆԱՊԻՏ
Կ. ԲԱՊՈՒՃՃԵԱՆ Լ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Յ Ա Ռ Ա Ջ Ա Մ Ա Ն

Գործոյս Գ. Տպագրութեան առքիւ քաղցր պար-
սականութիւն կը համարիմք մեր շնորհակալիքն
յայտնել հրապարակաւ այն Մեծայարգ Ուսուցչաց եւ
ինքնընտել ուսանող Ազգիւ երիտասարդաց՝ որ չը
զլացան իրենց ներողամիտ ընդունելութիւնն շնորհել
մեր երկասիրութեան, եւ ոյց ուսանք բարեհանեցան
այնքան ազնուութեամբ պատուել զմեզ իրենց խա-
խուսանաց գրեով: Երբ կայ բան մը — այս է գէր
մեր խոնարհ կարծիքն — որ ամենէն աւելի կը մղէ
նեղինակն իւր երկն հետզհետէ աւելի բարեխաւելու,
քաջալերութիւնն է այն. եւ գործոյս խոնարհ նեղի-
նակն չը կարծեք չարաչար գործածած համարուիլ ի-
րեն շնորհուած քաջալերութիւնն, երբ քաղցրատ-
քեան դուրս ներկայ տպագրութիւնն երկրորդին եւ
մանաւանդ առաջնոյն հետ:

Այժմ մի քանի խօսք սոյն Գ. Տպագրութեան
առքիւ եղած փոփոխութեանց ու յաւելմանց մասին:

Բ. Տպագրութեան մէջ Ֆռանս. է ի Հայ քարզ-
մանութեան համար կրթութիւններ աւելցուցած էինք.
ներկայ տպագրութեան մէջ հարկ համարեցինք, երբ
ոչ ամբողջովին, գէր մասամբ զայնս յապաւել, նը-
կատելով որ մեր վերջին հրատարակութիւնն՝ *Նոր դաս-
ագիրք Ֆռանս. է ի Հայ քարզմանութեան* ը անոնց
գործը կը տեսէ, եւ առաւել օգտակարապէս: Միւս
կողմէն, քաջ համոզուած ըլլալով թէ կանոն մը, եւն
այնքան աւելի լաւ կ'ըմբռնուի — մանաւանդ դե-
ռավարժներու կողմանէ — որքան աւելի յանախ
կրկնուի, հրահանգաց քիւր բազմացուցած ենք: Բաց

ասի, իւրաքանչիւր գլխու վերջ, իբր քաղ, վարժութիւններ դրած եմք: Պարզ ակնարկ մը բաւական է տեսնելու համար թէ մեծ խնամք տարած եմք կանոնները, եւն, այնպէս մը բաժնելու որ հետք լինի նոցա ուսումն, եւ այս չ'է մանկավարժութեան մեծագոյն գաղտնիքն ու օգուտն: Գործոյս վերջն, իբր ընդհանուր քաղ, դրած եմք հրահանգներ ու վարժութիւններ: Վերջապէս ջանացած եմք ներկայ տպագրութիւնն այնպէս մընել որ ուսանողն *Հիմնական Եղանակի* եւ *Նոր Դասագիրքի* Ա. տարին աւարտած ասեմք՝ *հիմնական* կերպով ըմբռնած եւ մանաւանդ իւրացուցած ըլլայ կանոններն, համառօտ տեղեկութիւններ ունենայ լեզուին այն *խոշոր* մասին վրայ որ *Բանագիտութիւն* (lexicologie) կը կոչուի, եւ որ երբեմն շատ շատ բարձրագոյն կարգն կազմող եւ մրազարդ մօրուէն ծնօտին հովանաւորող երիտասարդ ուսանողաց միայն մասշեղի կը համարուէր, 'ի մի բան, կարող ըլլայ Ֆրանսերէն պարզ գրուածներ հասկնալու եւ Հայ. պարզ գրուածներ 'ի Ֆրանսերէն քարգմանելու: Վերջացնելու համար, ըսեմք թէ մեր Անբացն պատաստած ասեմք միտք 'ի մտի ունեցած եմք թէ Հայուն ստեղծանեալ է. այս մասին մանրամասնութեանց մէջ մտնել երկար պիտի լինէր: Բիջ մը քննութիւն եւ բաղդատութիւն կրնան ապացուցանել մեր ըսածն:

Ե. Թ. Հ.

Ֆրանսերէն Եւրապրութեան

Ա. ՏԱՐԻ

ԳՂՈՒՅ Ա. — CHAPITRE I.

Avoir Օձանդակ հաստատական ձեւով. — Անորոշ Յօդ

Indicatif présent. — Սահմանակալն ներկայ

Ունիմ J'ai (1), *ունիս* tu as, *ունի* il կամ elle (2) a. *ունիմք* nous avons, *ունիք* vous avez, *ունին* ils կամ elles (2) ont.

Imparfait. — Անկատար

Ունէի J'avais, *ունէիր* tu avais, *ունէր* il, elle avait, *ունէինք* nous avions, *ունէիք* vous aviez, *ունէին* ils, elles avaient.

Passé défini. — Անցեալ որոշեալ

Ունեցայ J'eus, *ունեցար* tu eus, *ունեցաւ* il, elle eut, *ունեցանք* nous eûmes, *ունեցայք* vous eûtes, *ունեցան* ils, elles eurent.

(1) J'ai բառին մէջի *ապոստրօֆ* (apostrophe ?) Ե գրին տեղ է: Ինչպէս որ Հայերէնի մէջ երկու ձայնաւոր տող տող դնելով կը *ուտն* չ'եմք ըսեր, այլ առջի ձայնաւորը զեղչելով կ'ուտն, այնպէս ալ Ֆրանսերէնի մէջ je ai չ'ենք ըսեր, այլ առջի ձայնաւորը զեղչելով j'ai:

(2) elle, elles *իզականի* համար կը գործածուին:

Passé indéfini. — Անցեալ սկորոշ

Ունեցայ կա՛մ ունեցած եմ J'ai eu, ունեցար, եւն. tu as eu՝
ունեցաւ, եւն. il, elle a eu, ունեցանք, եւն. nous avons eu,
ունեցայք, եւն. vous avez eu, ունեցան, եւն. ils, elles ont eu.

Passé antérieur. — Անց. յառաջագոյն

Ունեցայ J'eus eu, ունեցար tu eus eu, ունեցաւ il, elle
eut eu, ունեցանք nous eûmes eu, ունեցայք vous eûtes eu,
ունեցան ils, elles eurent eu.

Plus-que-parfait (բլւս) — Գերակատար

Ունեցած էի J'avais eu, ունեցած էիր tu avais eu, ունե-
ցած էր il, elle avait eu, ունեցած էինք nous avions eu,
ունեցած էիք vous aviez eu, ունեցած էին ils, elles avaient eu.

Երբ ունեկամ Si j'ai, երբ ունեկաս si tu as, երբ ունե-
կայ s'il, si (1) elle (1) a, երբ ունեկամք si nous avons, երբ
ունեկայք si vous avez, երբ ունեկան s'ils, si elles ont.

Futur. — Ապառնի

Պիտի ունենամ J'aurai, պիտի ունենաս tu auras, պիտի
ունենայ il, elle aura, պիտի ունենամք nous aurons, պիտի
ունենայք vous aurez, պիտի ունենան ils, elles auront.

Futur Passé. — Ապառնի Անցեալ

Ունեցած պիտի ըլլամ J'aurais eu, ունեցած պիտի ըլլաս tu
aurais eu, ունեցած պիտի ըլլայ il, elle aura eu. ունեցած
պիտի ըլլամք nous aurions eu, ունեցած պիտի ըլլայք vous
auriez eu, ունեցած պիտի ըլլան ils, elles auraient eu.

Երբ ունեկայի Si j'avais, երբ ունեկայիր si tu avais, ե-
րբ ունեկար s'il, si elle avait, երբ ունեկայիք si nous

(1) Ամեն բառի համար կրնասուն չ'ըլլար ֆուսսերէնի մէջ:

avions, երբ ունեկայիք si vous aviez, երբ ունեկային s'ils,
si elles avaient.

Conditionnel (սիճեւ) *présent.* — Թեակաւն ներկայ

Պիտի ունենայի J'aurais, պիտի ունենայիր tu aurais,
պիտի ունենար il, elle aurait, պիտի ունենայինք nous au-
rions, պիտի ունենայիք vous auriez, պիտի ունենային ils,
elles auraient.

Երբ ունեցած ըլլայի Si j'avais eu, երբ ունեցած ըլլա-
յիր si tu avais eu, երբ ունեցած ըլլար s'il, si elle avait eu,
երբ ունեցած ըլլայիք si nous avions eu, երբ ունեցած ըլլա-
յիք si vous aviez eu, երբ ունեցած ըլլային s'ils, si elles
avaient eu.

Cond. passé. — Թեակաւն Անցեալ

Ունեցած պիտի ըլլայի J'aurais eu, ունեցած պիտի ըլլա-
յիր tu aurais eu, ունեցած պիտի ըլլար il, elle aurait eu,
ունեցած պիտի ըլլայինք nous aurions eu, ունեցած պիտի
ըլլայիք vous auriez eu, ունեցած պիտի ըլլային ils, elles
auraient eu (1).

Impératif. — Հրամայական

Ունեցե՛ր aie, ունեհա՛մք ayons (էյօյ), ունեցե՛ք ayez (էյէ).

Subjonctif présent. — Ստորադասական ներկայ

Որ ունենամ Que j'aie, որ ունենաս que tu aies, որ (կամ
թող) ունենայ qu'il, qu'elle ait, որ ունենամք que nous ayons
որ ունենայք que vous ayez, որ (կամ թող) ունենան qu'ils,
qu'elles aient.

Subj. imparfait. — Ստոր. սակատար

Որ ունենայի Que j'eusse, որ ունենայիր que tu eusses,

(1) Cond. passé ներկորդ ձեւ մ'ալ ունի, որ է j'eusse eu,
tu eusses eu, il, elle eût eu, nous eussions eu, vous eussiez
eu, ils, elles eussent eu.

որ (կամ թող) ունենար qu'il, qu'elle eût, որ ունենայինք que nous eussions, որ ունենայիք que vous eussiez, որ (կամ թող) ունենային qu'ils, qu'elles eussent.

Subj. passé. — *Ստոք.* անցեալ

Որ ունեցած ըլլամ Que j'aie eu, որ ունեցած ըլլաս que tu aies eu, որ (կամ թող) ունեցած ըլլայ qu'il, qu'elle ait eu, որ ունեցած ըլլամք que nous ayons eu, որ ունեցած ըլլայք que vous ayez eu, որ (կամ թող) ունեցած ըլլան qu'ils, qu'elles aient eu.

Subj. plus-que-parfait. — *Ստոք.* գերակատար

Որ ունեցած ըլլայի Que j'eusse eu, որ ունեցած ըլլայիր que tu eusses eu, որ (կամ թող) ունեցած ըլլար qu'il, qu'elle eût eu, որ ունեցած ըլլայինք que nous eussions eu, որ ունեցած ըլլայիք que vous eussiez eu, որ (կամ թող) ունեցած ըլլային qu'ils, qu'elles eussent eu.

Infinitif présent. — Աներեւոյր անհիայ

Ունենալ Avoir.

Inf. passé. — Աներ. անցեալ

Ունեցած ըլլալ Avoir eu.

Participe présent. — Ընդունեցորթին անհիայ

Ունենալով Ayant (էեռն)

Part. passé. — Ընդ. անցեալ

Ունեցած Eu, ունեցած ըլլալով ayant eu.

Կանոն

Հայերէն նախադասութիւն մը ֆրանսերէնի դարձնելու համար սկսած է նախ տէր բային դնել, ետքը բայը եւ տպա խնդիրները.

ՕՐԻՆՍՈՒԿ ՀՐՈՂՅՈՒԳԻՐ. Եղբայրս (որ է քոյ) մասիս մը (խորէր) ունի (քոյ) mon frère a (') un crayon. Գրիչ մը (խորէր) ունիք (քոյ). [այս խօսքին մէջ որ է քոյն, այն է դուք] (vous) լուրջայն կ'իմացուի Հայերէնի մէջ] vous avez une plume.

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Սը, մի, մէկ ի ֆրանսերէնն է սո կամ une, որ գոյականէն առաջ կը դրուի: Ֆրանսերէնի մէջ, ամէն գոյական, թէ շնչաւոր եւ թէ անշնչ, կամ արական (masculin) կ'ըլլայ կամ իգական (féminin): Եթէ մի, մի, մէկ ի քովի գոյականը արական է սո կը դրուի, եթէ իգական է une կը դրուի: Գիրք մը ունիմ j'ai un livre. Գրիչ մ'ունիս tu as une plume.

1

Ունիմք: Ունէին (ար.): Ունեցար: Ունեցած է (էք): Ունի (ար.): Ունէիք: Ունեցանք: Ունեցած էին (ար.): Ունիս: Ունէր (էք.): Ունեցաւ (էք.): Գիրք մը ունիմ: Գրիչ մը ունիս: Հովանոց մը ունիմք: Գիրք մը ունիք: Գրիչ մը ունին (ար.): Դու

(') Այս խօսքին մէջ տէր բային է frère. ուսի, երկու տէր բայի չըլլալու համար ինք զեղջուած է. եթէ չը զեղջէինք, կ'ըլլար եղբայրս նա ուներ, ինչ որ ուրիշ է:

տետրակ մը ունիս (1) : Գրիչներ ունէի : Եղբայրս հովանոց մը եւ գաւազան մը ունէր : Ստենօք տուն մը եւ սարաէջ մը 'ունէինք : Գիրք մը ունէիր , եւ տետրակ մը ունեցար(2) : Եղբայրս երէկ կաղամար մը ունէր , այսօր գրիչ մը եւ մատիտ մը ունեցաւ : Մայրդ երէկ մատնի մը ունէր , այսօր սպարանջան մը ունի :

(Ի բերան ուսանելի) . Անօրի եմ j'ai faim (ֆէյ) . Եղբայրս անօրի է mon frère a faim . Անօրի էք vous avez faim . Ծարաւի ես tu as soif . Ծարաւի եմ nous avons soif . Եղբայրս եւ քոյրս անօրի են mon frère et ma sœur ont faim . Շատ անօրի եմ nous avons grand' faim .

2

Կանոն

Ֆռանսերէնի մէջ բառերը յոգնակի ընկելու համար ծայրերնին **S** գիրը կ'աւելցուի : Un livre գիրք մը , des livres գիրքեր . j'ai une plume գրիչ մ'ունիմ , j'ai des plumes գրիչներ ունիմ :

Պիտի ունենան (ար) : Ունեցած պիտի ըլլաս : Ունենամք : Պիտի ունենայ (էք) : Ունեցած էի :

(1) Իրայիք գրով գրուած բառերը պէտք չ'է ֆռանսերէնի բարգմանել . — Երբ ունիս tu as ով կը բարգմանեմք , բառ առ բառ դու (tu) ունիս (as) կը նշանակէ , այսպէս եւ մնացեալ դէմքերուն համար : անա ինչն ղերանուն տերայիներն (ես , դու , նա , մենք , դուք , նոքա) այս պարագային մէջ չ'են բարգմանուիր :

(2) Հրահանգաց մէջ՝ երբ բայը կատարեալ ըլլայ , ֆռանսերէնի մէջ անց . որոշեալ ով կամ անց . անորոշ ով բարգմանեցէք :

Ունէինք : Պիտի ունենայք : Ունեցէք : Ունին (էք) : Մայրս եւ քոյրս սպարանջաններ ունեցած էին : Գլխարկ մը եւ սանտրեր ունեցած էիր : 'Իու ձմերուկ մը ունեցած էիր , մենք սեխեր ունեցած էինք : 'Եթէ 'եղբայրդ տուն մը 'ունենար , պարտէջ մը 'ալ պիտի ունենար : Եթէ պարտէջ մը ունենայի , ծառեր պիտի ունենայի : Եթէ մօրաքոյրս ասղանոց մը ունենար , ասեղներ պիտի ունենար : 'Մայրս վաղը մատնի մը 'պիտի ունենայ , եւ ես գլխարկ մը պիտի ունենամ :

(Ի բերան ուսանելի) . Քուց ունիմ j'ai sommeil . Եղբայրս քուց ունի mon frère a sommeil . Մայրս քուց ունի ma mère a sommeil . Հայրս քուց անօրի է mon père a grand' faim . Տղայք քուց ունին les enfants ont sommeil . Կը մսիմ j'ai froid . Եղբայրս կը մսի mon frère a froid . Կը մսիք vous avez froid . Տղայք կը մսին les enfants ont froid .

3

ՕՐԻՆՍԱԿ ՀՐԱՀԱՆԳՈՒ . Պէտք է որ ունենաս il faut que tu aies . Պէտք է որ եղբայրդ մասի մ'ունենայ , որպէս զի քանակ մ'ալ ունենայ il faut que ton frère ait un crayon , pour qu'il ait aussi une règle . Կը փափաքիմ որ տեսնակ մը ունենաս je désire que tu aies un cahier . Թող տղայն գրիչներ ունենայ que l'enfant ait des plumes .

Պէտք է որ ունենայք : Կը փափաքիմ որ ունենաս : Թող ունենայ (ար) : Պէտք է որ ունենան (էք) : Ունէի : Պիտի ունենաս : Ունեցանք : Պիտի ունե-

նայիք: Եթէ տուն մը ունեցած ըլլայի, պարտէզ մ'ալ ունեցած պիտի ըլլայի, եւ եթէ պարտէզ մը ունեցած ըլլայի, ծառեր ալ ունեցած պիտի ըլլայի: ¹Պէտք է ²որ ³քոյրդ ⁴ասղանոց ⁵մը ⁶ունենայ, որպէս զի ⁽¹⁾ ասեղներ ալ ունենայ: Պէտք է որ մատենադարան մը ունենան (էք), որպէս զի գիրքեր ունենան: Հայրս կը փափաքի որ հովանոցներ ունենաւք, ²ուրեմն հովանոցներ ¹ունենաւք: Կը փափաքիմ որ գիրքեր, տետրակներ, քանակ մը եւ կաղամար մը ունենաս:

(Ի բերան ուսանելի). Իրաւունք ունիք vous avez raison. Իրաւունք ունէիք vous aviez raison. Աշակերտերս անիրաւ են les élèves ont tort. Իրաւունք ունիս tu as raison. Իրաւունք չ'ունիս tu as tort. Անիրաւ էիք nous avions tort. Կը սսֆնամ j'ai chaud. Կը մսիմ j'ai froid.

4

Պէտք էր որ ունենայիք: Հաւանական է որ ունեցած ըլլան (էք): Կը փափաքէի որ ունենար (ար.): Պէտք էր որ ունենայինք: Ունեցած ըլլալով: Ունենալ: Ունենալով: Ունեցած: Պէտք էր որ քոյրդ ասղանոց մը ունենար, որպէս զի ասեղներ ունենար: Հաւանական է որ վաղը գլխարկ մը ունենայք, այն տտեն ժապաւէտներ ալ պիտի ունենայք: Մայրս կը փափաքէր որ մատենադարան մը ունենայինք, որպէս զի գիրքեր ունենայինք: Ասղանոցներ ունենալով, ասեղներ պիտի ունենայք: Եղ-

(1) Որպէս զի ունենամ, եւն. pour que j'aie, etc. որպէս զի ունենայի եւն. pour que j'eusse, etc.

բայրս կը փափաքէր որ մատենադարան մը ունենայինք, որպէս զի գիրքեր ունենայինք: Ասղանոցներ ունենալով, ասեղներ պիտի ունենայք: Եղբայրս կաղամար մը ունի. կը փափաքի քանակ մը ալ ունենալ: Անկարելի է որ քառասուն ֆռանք ունեցած ըլլայք:

(Ի բերան ուսանելի). Կը վսիսնամ j'ai peur. Կ'ամչնամ j'ai honte (հիշք). Ծաս անօրի էիք nous avions grand' faim. Կինը իրաւունք ունէր la femme avait raison. Մարդը անիրաւ էր l'homme avait tort. Ծաս կը մսիք nous avons grand froid.

5 (*)

(Աշակերտ պիտի ուղղէ հետեւեայ խօսքերէն զանոնք՝ որ սխալ են, սրբագրութեանց բացատրութիւնն սալով բերանացի: Յետոյ պիտի քարգմանէ: Օր. Il a mon frère un crayon. (Բերանացի բացատրութիւն). Այս խօսքին մէջ երկու տեսակ սխալ կայ. Ա. Բերանացիակաւ Բ. Ուղղագրութեան: Տէր բային է mon frère որ պէտք է ամենէն առաջ դրուի. ետք բայը a, առանց il ի, որովհետեւ տէր բայի կայ աղբն որ է mon frère. ետք խնդրը un crayon, որ պէտք է գրուի a ով եւ ոչ e ով. (ուղղեալ) mon frère a un crayon).

Il a mon frère un crayon. Vous avait des parapluie. Ils ont des livres et des crayons mon père et mon frère. Il faut que vous ayez une maison. Si un jardin j'avais, j'aurais (պիտի ունենայի) des arbres. Votre sœur qu'il ait un étui. Tu auras demain un chapau. Je desire qu'il ait votre père un painge (սանար).

(*) Եւրամանչիւր գլխու վերջ՝ Բաղի համար այս տեսակ վարժութիւն մը պիտի դնեմք: Այս վարժութեանց հետ ի բերան ուսանելի չ'ենք դնել. անոր տեղ աշակերտն նոյն գլխոյն բայն ու կանոններն պիտի ըտէ բերանացի:

(Ասակեքք նսանակեալ ժամանակը պիտի դնէ բայը , իսկ գծերուն տեղ ինք պիտի գտնէ յարմար ժամանակը. յետոյ պիտի քարգմանէ).

J'avoir (ind. prés.) un encrier. Tu—* demain un encrier. Nous *avoir* (passé déf.) hier des pastèques et des melons. Si *j'avoir* (imparf. de l'ind.) une maison, j'— aussi un jardin. Mon père désire que vous —des livres. Ma mère désirait que tu — un étui, pour que tu *avoir* (subj. imparf.) des aiguilles. *Avoir* (impératif) une bibliothèque, et vous *avoir* (futur) des livres.

ԳԼՈՒԽ Բ. — CHAPITRE II

Avoir Օժանդակ բացասական ձեւով. —

Որոշիչ յօդ

Բայ մը բացասական (négatif) ձևի կը փոխուի բային դերանունէն. (այսինքն je, tu, il կամ elle կամ on, nous, vous, ils, elles) ետքը **ne** եւ բայէն ետքն **pas** դնելով: Իբր օրինակ դնեմք *avoir* բային մէկ քանի ժամանակաց բացասական ձեւով խոնարհումը. մնացեալ ժամանակները կամ դէմքերը ուսանողը կրնան խոնարհել նոյն օրինակներուն հետեւելով:

(*) Աւելորդ է ըսել թէ քարգմանութեամբ, այսինքն խօսքին իմաստն կրնայ հասկցուիլ թէ ինչ ժամանակ ու ինչ դեմք պէտք է դնել բայը: Օրինակի համար վերի խօսքին մէջ, գծին տեղ պէտք է դնել *auras*, որովհետեւ խօսքին իմաստը կը ցուցնէ թէ *պիտի ունենաս* է բայը: Ստուգիւ, չ'ըսուիք վաղը կադանար մ'ունիս , կամ կադանար մը ունեիք, կամ կադանար մը ունեցար, այլ կադանար մը պիտի ունենաս:

Ind. présent. — *Usuel.* *ներկայ*

Չ'ունիմ Je n'ai pas, *չ'ունի* tu n'as pas, *չ'ունի* il, elle n'a pas, *չ'ունիմք* nous n'avons pas, *չ'ունիք* vous n'avez pas, *չ'ունին* ils, elles n'ont pas.

Չ'ունէի Je n'avais pas, etc. — *Չ'ունեցայ* je n'eus pas, etc. — *Չը պիտի ունենամ* je n'aurai pas, etc. — *Մի ունենար* m'aie pas, etc.

Եթէ չ'ունենայի Si je n'avais pas, *եթէ չ'ունենայիր* si tu n'avais pas, *եթէ չ'ունենար* s'il, si elle n'avait pas, *եթէ չ'ունենայինք* si nous n'avions pas, *եթէ չ'ունենայիք* si vous n'aviez pas, *եթէ չ'ունենային* s'ils, si elles, n'avaient pas.

Երև ունեցած չըլլայի Si je n'avais pas eu, etc.

Passé indéfini. — *Անցեալ անորոշ*

Չ'ունեցայ կամ *ունեցած չ'էմ* Je n'ai pas eu, *չ'ունեցար*, tu n'as pas eu, *չ'ունեցաւ* il, elle n'a pas eu, *չ'ունեցանք* nous n'avons pas eu, *չ'ունեցայք* vous n'avez pas eu, *չ'ունեցան* ils, elles n'ont pas eu.

Ունեցած չ'էի Je n'avais pas eu, etc. — *Ունեցած պիտի չ'ըլլամ* je n'aurai pas eu, etc. — *Ունեցած պիտի չ'ըլլայի* je n'aurais pas eu, *ou* je n'eusse pas eu, etc. — *Որ ունեցած չ'ըլլամ* que je n'aie pas eu, etc. — *Որ ունեցած չ'ըլլայի* que je n'eusse pas eu, etc. — *Որ չ'ունենամ* que je n'aie pas, etc. — *Որ չ'ունենայի* que je n'eusse pas, etc.

ԳԻՏԵԼԻՔ. — *Ներդործական բայերու սեռի խնդիր եզրող անորոշ գոյականներուն առջև սովորաբար de կը դրուի, փոխանակ du, de la, de l', des* (¹) *ի, եթէ խօսքը բացասական է:*

(¹) Անորոշ գոյականներուն առջև du, de la, de l' կը դր-

1

Չ'ունիմք: Չ'ունէի: Ունեցած չ'էի: Չպիտի ունենաս: Չ'ունէիր: Մի ունենայք: Չ'ունեցան (ար.): Չ'ունին (էջ.): Չ'ունենալով: Գիրքեր չ'ունիմք, բայց աւտորակներ ունիմք: Չեր հայրը եւ ձեր մայրը կարաք չ'ունեցան: Ծառեր չ'ունէի, բայց ծաղիկներ ունէի: Գիրքեր չ'ունեցանք, կարաք չ'ունիմք: Պտուղներ ունիմք, բայց ծաղիկներ չ'ունիմք: Չեր քոյրը մատնիներ չ'ունի, բայց ապարանջաններ ունի: Եղբայրս թուղթ չ'ունի: Երէկ թուղթ չ'ունէիք, այսօր մեզան չ'ունիք:

(Ի բերան ուսանելի) . Անօրի չեմ, բայց ծարաւի եմ je n'ai pas faim, mais j'ai soif. Տղայք կը մսին les enfants ont froid. Եղբայրնիդ չ'ամչնար votre frère n'a pas honte. Քուն չ'ունէի, բայց օտս կը մսէի je n'avais pas sommeil, mais j'avais grand froid. Յակօբին եղբայրը իրաւունք ունէր, բայց քոյրը անիրաւ էր le frère de Jacques avait raison, mais sa sœur n'avait pas raison (կամ avait tort):

Կանոն

Հայերէնի մէջ բառ մը որոշելու համար ծայրը ը կամ ն գիրը կը դնենք: Ֆոնանսերէնի մէջ բառ մը որոշելու համար ծայրը գիր չ'են աւելցնենք, այլ բառէն առաջ **le** կամ **la** կամ **les** յօդերը կը

ուի: Հաց du pain, միս de la viande, ջուր de l'eau, լուբիս des haricots (Տես գլուխ Դ):

դնեն, եթէ բառը եզակի արական է **le**, եթէ եզակի իգական է **la**, եթէ ձայնաւորով ⁽¹⁾ կամ անձայն հոլ ⁽²⁾ սկսած է **l'**, եւ եթէ յօգնակի է **les** կը դրուի: Pain հաց. **le** pain (ար.) ⁽³⁾ հացը: **les** pains հացերը. plume գրիչ. **la** plume գրիչն: **les** plumes գրիչներն. enfant տղայ. l'enfant տղայն. **les** enfants տղայք, տղայները. homme մարդ. l'homme մարդը. **les** hommes մարդերը, մարդիկ:

2

Չ'ունէիր: Չ'ունիք: Չպիտի ունենային (էջ.): Հաւանական է որ չ'ունենաս: Ունեցած չ'ըլլալով: Եթէ չ'ունենայի: Չպիտի ունենայի: Աշակերտները գիրքեր ունեցած չ'էին: Եթէ դպրոցը խոհանոց մը չ'ունենար, սեղանատուն մը չպիտի ունենար: Դուք կաղիններ ունեցած չ'էիք, եւ մեզ պիտտակներ ունեցած չ'էինք: Եթէ պարտէզ մը չ'ունենայք, ծառեր չպիտի ունենայք: Աղջիկը ասղանոց մը ունեցած չ'էր: Եթէ աղջիկը ասղանոց մը չ'ունենար, ասեղներ չը պիտի ունենար, այնպէս չ'է: Վզկապներ չպիտի ունենայք: Չեր պարտէզը ⁽⁴⁾ ծառեր չ'ունէր, այնպէս չ'է: Ոչ:

⁽¹⁾ Ձայնաւոր (voyelle) գրերն են a, e, i, o, u, y. — ⁽²⁾ Երբ հոլ գրուող բառի մը հը չը կարդացուի՝ այն հը անձայն (muet) կը կոչուի, ինչպէս է homme բառին մէջ որ կը կարդացուի օմ եւ ոչ հօմ: — ⁽³⁾ Բառի մը սեռը, այսինքն արական կտմ իգական ըլլալը վրան նայելով չը հասկցուիր. կամ բառաւորին մէջ վնասելու եւ կամ գիտցողի մը հարցնելու է: Եթէ այս ինչ բառը արական է: Եթէ իգական: Գրեիս մէջ գտնուող գոյականներուն սեռը ի հարկին հովերին նշանակուած է:

⁽⁴⁾ Չեր պարտէզը կը բարգմանեմ votre jardin, առանց

(Ի բերան ուսանելի)։ Աղջիկները կ'ամհային , չ'էին վախճար les filles avaient honte , elles n'avaient pas peur . Բարեկամնից ծարաւի չ'է , անօրի է votre ami n'a pas soif , il a faim . Մարիամ Բուն չ'ունի սակաւին Marie n'a pas encore sommeil . Մարիամին մօրաօրը իրաւունք ունի la tante de Marie a raison .

3

Չ'ունիս : Չ'ունէի : Չ'ունեցաւ (ար.) : Ունեցած չ'էինք : Չպիտի ունենայք : Եթէ չ'ունենային (էք .) : Չպիտի ունենային (էք .) : Անկարելի է որ ունեցած չ'ըլլայք : Եթէ աման մը ունեցած չ'ըլլայիք , պըտուղներ ունեցած պիտի չ'ըլլայիք : Վաղը պտուղներ չ'պիտի ունենայք : Կ'ուզեմ որ աշակերտները զմեւիւններ չ'ունենան : Լաւ , թող զմեւիւններ չ'ունենան : Բարեկամս , անկարելի է որ նարինջները , սերկելիւնները , տանձերը կորիզներ չ'ունենան : Մատենադարան մը ունենալ , եւ գիրքեր չ'ունենալ , ամօթ է : Պէտք է որ աշակերտները մատիտներ ունենան , բայց կ'ուզեմ որ զմեւիւններ չ'ունենան :

(Ի բերան ուսանելի) . Յակօրին աչքեր կապոյտ են Jacques a les yeux bleus . Այս աղջկան ակամբները մեծ են cette fille a les oreilles longues . Այս մանչուն աչքեր խոտար են ce garçon a les yeux gros . Հօրաօրոջի ակապները ցնձակ են votre tante a les dents blanches . Եղբորդ ոտները պզտիկ են ton frere a les pieds petits .

յօրի , այսինքն ոչ թէ le votre jardin , որովհետեւ Usuzգալան եւ Յուզգալան անպախաններ վրանին յօդ չ'են առնեւ Յուսանեւիցի մէջ :

4

(Ասակերտն պիտի եղած սրբագրութիւններն պիտի ընէ , սրբագրութեանց բացարձարիւնն բերանացի խալով . յետոյ պիտի բարգձմանէ) :

Je n'avait pas des fleur , mais j'avais des arbres . Il n'as pas mon pere du beure . Nous n'avons eu pas de livre , nous avons eu de cahiers . Nous n'eumes pas de papier . Le fille je n'aurai pas des eguille . Le enfant n'avais eu pas des crayon . Il est probable qu'il n'ait pas eu le mere un etui . Le votre frere n'eut pas de fruits .

(Գիծերուն տեղ յօդ դրէք , յետոյ բարգձմանեցէք)

— élève n'avoir pas (1) (ind. prés.) de papier . — filles n'avoir pas (passé indéfini) de fruits . — maison avoir (passé déf.) un jardin , mais — jardin n'avoir pas d'arbres . — fille avoir (imparf. de l'ind.) une noix et des pistaches . Que — élèves n'avoir pas (subj. prés.) de canifs . — école avoir (fut.) un réfectoire , n'est-ce pas ?

ԳԼՈՒԽ Գ . — CHAPITRE III

Avoir Օժանդակ հարցական ձեւով . — Հաղովմունք

Բայ մը հարցական (interrogatif) ձեւի կը փոխուի , դերանունը բայէն ետքը դնելով : Բային դերանուններն են je , tu , il , elle (on) , nous , vous , ils , elles : Պէտք է գիտնալ որ . բէակ . անցեալէն անդին եղող ժամանակները հարցական ձեւի չ'են փոխուիր : Իբր օրինակ կը դնեմք avoir ի մէկ քանի ժամանակաց հարցական ձեւով խոնարհումը :

(1) Կրնայ ըսուիլ նաեւ , եւ աւելի սովորաբար , ne pas avoir :

Ind. prés. Սահմ. ներկայ

Ունի՞մ Ai-je ? (1) ունի՞ս as-tu ? ունի՞ a-t-il, elle ? (2)
ունի՞մք avons-nous ? ունի՞ք avez-vous ? ունի՞ն ont-ils, elles ?

Ունե՞ի Avais-je ? etc. — Ունեցա՞յ eus-je ? etc. — Պիտի
ունենա՞մ aurai-je ? etc.

Passé indéfini. Անց. անորոշ

Ունեցա՞յ կամ ունեցա՞ծ եմ Ai-je eu ? ունեցա՞ր, եւն.
as-tu eu ? ունեցա՞ւ, եւն. a-t-il, elle eu ? ունեցա՞նք, էն.
avons-nous eu ? ունեցա՞յք, էն. avez-vous eu ? ունեցա՞ն, էն.
ont-ils, elles eu ?

Ունեցա՞ծ էի Avais-je eu ? — Ունեցած պիտի ըլլա՞մ au-
rai-je eu ? — Ունեցած պիտի ըլլայի՞ս aurais-je eu ?

ԳԻՏԵԼԻՔ Ա. Հայերէնի մէջ բառ մը հորովելու համար բառին ծայրը գիրեր կ'աւելցնենք, ինչպէս, հաց, հացի, հացէ, հացով, եւն. ֆռանսերէնի մէջ այսպէս չ'է. այս գրերուն տեղ բառէն առաջ նախ-գիրներ կը դնեն. Սեռականի (génitif) եւ բացառականի (ablatif) համար կը դնեն **de** նախգիրը. սրականի (datif) համար **à**, գործիականի (instrumental) համար սովորաբար **avec**: Ուղղականի (nominatif) եւ հայցականի (accusatif) ձեւը մէկ է: Օրինակք.

- de** Pierre Պետրոսին (Պեդրոսն) Պետրոսէն
- à** Pierre Պետրոսին (Պեդրոսս)
- avec** Pierre Պետրոսով, Պետրոսն հետ

(1) Հայերէնի մէջ հարցման նշանը բառին վրայ կը դնենք. ճռանսերէնի մէջ հոյն կը դրուի: (2) Որովհետեւ a-իլ ակամջի զե կուգայ, a ին հով i մ'աւելցնելով, կ'ըսուի a-t-il ? նոյնպէս aura-t-il ? փոխանակ aura-il ? ի :

d'un livre գրքի (տէր-դըն), գրքէ մը
à un livre գրքի մը (տէր-դա)
avec un livre գիրքով մը

de la fille աղջկան (դըւրն), աղջկէն
à la fille աղջկան (դըւրա)
avec la fille աղջիկով

de l'élève աշակերտին (լ-լէրիւն), աշակերտէն
à l'élève աշակերտին (լ-լէրիւն)
avec l'élève աշակերտով

de mon livre գրքին (տէր-դըն), գրքէս
à mon livre գրքին (տէր-դըս)
avec mon livre գրքովս

de ce livre այս գրքին (տէր-դըն), այս գրքէն
à ce livre այս գրքին (տէր-դա)
avec ce livre այս գրքով

ԳԻՏԵԼԻՔ Բ. Ֆրանսերէնի մէջ, ինչպէս Հայերէն գրարարուի մէջ, առաջ ուղղականը կը գրուի, ետքը սեռականը: Նոյնպէս, երբ սեռական եւ արական, կամ բացառական, կամ գործիական քովէ քով ըլլան, սեռականը միւս հորովներէն ետք կը գրուի:

ՕՐԻՆՍԿԻ ՀՐԱՀԱՆԳԻ. 1. Աղջկան մասնին la bague de la fille. 2. Աշակերտին 'գիրքերը les livres de l'élève. 3. Եղբորս 'բարեկամը l'ami de mon frère. 4. Լեւոնին 'հոյրը la sœur de Léon. 5. Մորս 'սանցը le peigne de ta mère. 6. Լեւոնին 'հոյր սանց մը sur le j'ai donné un peigne à la sœur de Léon. 7. Լեւոնին հոյրմէն de la sœur de Léon. 8. Լեւոնին հոյր հետ avec la sœur de Léon.

1

Ունի՞ս: Ունեցա՞ր: Պիտի ունենա՞յ (ար.): Ունէ-
 ի՞նք: Ունեցա՞ծ էին (էք.): Պիտի ունենա՞ր (էք.):
 Ունին (ար.): Ունի՞ (էք.): Ունի՞մ: Ունէի՞ք: Սշա-
 կերտին քանակը: Մարիամին սանտորը: Աղջկան ա-
 պարանջանը: Պետրոսին գիրքերը: Քանակ մը ու-
 նի՞ք, պարոն, Ոչ, պարոն, քանակ մը չ'ուներ: Պօ-
 ղոսին եղբայրը թուղթ ունի՞: Ոսկերիչին կինը մատ-
 նինք ունէ՞ր: Արշակին մօրմէն երկու գիրք ընդու-
 նեցայ: Աշակերտին գիրքերը ունեցա՞րք: Ոսկերիչին
 մօրեղբայրը տուն մը ունէ՞ր: ⁵Չեր ⁴գրացուցն ²եղ-
 բայրը ¹երբ ⁵պիտի ունենայ ⁶գիրքեր: Ոսկերիչին
 աղջիկը մատնինք ունեցա՞ւ: Պտուղներ ունեցա՞յք:

(Ի բերան ուսանելի). Քանի տարեկան էք, պա-
 րոն quel âge avez-vous, monsieur? Տասը տարեկան
 եմ j'ai dix (տեղ) ans. Եղբայրդ քանի՞ տարեկան է
 quel âge a ton frère? Տասն եւ հինգ տարեկան է
 il a quinze ans. Վաճառականին քոյր քանի՞ տա-
 րեկան էր quel âge avait la sœur du marchand?
 Քսան տարեկան էր elle avait vingt ans.

ԳԻՏԵԼԻՔ. Մի ըսէք de le, ըսէք du. մի ըսէք
 à le, ըսէք au. մի ըսէք de les, ըսէք des. մի ը-
 սէք à les, ըսէք aux: Օրինակք

du (ու թէ de le) livre գրքին, գրքէն
 au (ու թէ à le) livre գրքին

des (ու թէ de les) livres գրքերուն, գրքերէն
 aux (ու թէ à les) livres գրքերուն

des (ու թէ de les) filles աղջկանց, աղջիկներէն
 aux (ու թէ à les) » աղջկանց
 des (ու թէ de les) élèves մանչոց, մանչերէն
 aux (ու թէ à les) » մանչոց

2

Պիտի ունենա՞ս: Ունի՞մք: Ունեցա՞ծ էր (ար.):
 Պիտի ունենայի՞ր: Ունէ՞ր (էք.): Ապարանջան մը ու-
 նեցա՞ծ էիք, օրիորդ: Կօշկապարներուն քոյրերը
 ծագիկներ պիտի ունենա՞ն: ²Այս ³քանակը ¹վաճա-
 րականին ⁶մօրմէն ⁴ընդունեցայ ⁵այս ⁵գրքով: Պար-
 տէզ մը պիտի ունենայի՞ք, եթէ տուն մը ունենայիք:
 Ծառեր ունեցած պիտի ըլլայի՞ք, եթէ պարտէզ մը
 ունեցած ըլլայիք: Դարբինին մայրը գլխարկ մը
 պիտի ունենա՞յ: Դարբինին մայրը արդէն գլխարկ
 մը ունեցաւ: Տուներուն պարտէզները ծառեր ունե-
 ցա՞ն: Արշակին հօրմէն տասը ֆուսք ընդունեցայ:

(Ի բերան ուսանելի). Անօրի՞ էք avez-vous faim?
 Անօրի չ'եմ, բայց ծառաւի եմ je n'ai pas faim,
 mais j'ai soif. Քոյրդ կը մսի՞տա sœur a-t-elle froid?
 Քուց ունէի՞ր avais-tu sommeil? Ըսէք, խնդրեմ, ի-
 րաւունք ունի՞ք dites, je vous prie, a-t-il raison?
 Ոչ, անիրաւ է non, il a tort. Մի ամչնայք, բարե-
 կամս, հոս մէկը չկայ n'avez pas honte, mon ami,
 il n'y a (1) personne ici. Չ'եմ ամչնար, բայց կը
 վախնամ je n'ai pas honte, mais j'ai peur.

(1) երբ խօսի մը մէջ personne, nul, aucun ոչ ոք, rien ոչինչ, jamais երբեք, point չուն, եւն. բառերէն մէկը զգնուի, բացասական բային միայն ունի կը դրուի, ոչ ոք կը զեղչուի. ասու համար բունած չէ վերը il n'y a pas personne, այլ il n'y a personne.

Սեռականը եւ տրականը իրարու հետ մի շփոթէք: Երբ գոյականի մը վերաբերի՝ սեռական է. երբ բայի վերաբերի՝ տրական: Օրինակի համար, երբ ըսեմ եղբորս գիրքը, եղբորս սեռական է, որովհետեւ գոյականի մը՝ եղբորսին կը վերաբերի, բայց երբ ըսեմ եղբորս սոււի, եղբորս սրական է, որովհետեւ բայի մը տուի ին կը վերաբերի: Տաճկերէնի թարգմանելով ալ դիւրաւ կրնայ զանազանուիլ սեռականը տրականէն: Երբ Տաճկերէնը ա կամ ե վերջաւորի սրական է, երբ ըն կամ ին վերջաւորի՝ սեռական է: Վերի օրինակները թարգմանեմք. *Կարգաւորն ինչոյն (սեռական է) Կարգաւորն վերտի՛ (տրական է):*

3

Կօշկակարին աղջիկներուն գրիչներ սոււի՞ք: Մօրաքոյրէս նամակ մը ընդունեցայ երէկ: Գրավաճառին որդին աշակերտներուն գիրք ծախեց: Զմեւիկնդ գրավաճառին որդւոյն փոխ սոււիր: Զեր բարեկամին աղջկանց անտրակներ սոււի՞ք: Ե՞րբ (1) փոխ սուիր կարկինդ վաճառականին հօրեղբորը: Նամակը երբ ընդունեցայք. այսօր. երէ՞կ: Զեր եղբոր կաղին սոււի՞ք: Ոստայնանկին կինը իւր ապարանջանը ձեր քրոջ ծախեց: Ե՞րբ ձեր գրիչը իմ սանիս սոււիք: Վաճառականը իւր սոււնը ոստայնանկին աղջկանը ծախեց: Պողոսին հօրմէն կա-

(1) Դիտեցե՛ք թէ այս խօսքին մէջ հարցումը երբ ին վրայ է, բայց Ֆռանսեզէնի մէջ թայր միայն հարցական ձեւով կը դուրի, եւ հարցական նշանն խօսքին վերջը կը դուրի, եւ ոչ թէ անպատճառ բային եով:

ղանդչէք ընդունեցայ: Պիտի ունենայք: Ունէ՞իք: Ունեցա՞ր: Ունեցա՞ծ է՞ին (է՛ք.): Մի՛ ունենայք:

(1) Բերան ուսանիլի). Լեւոնին հաց տուի՞ք avez-vous donné du pain à Léon? Ոչ, չը տուի non, je n'en ai pas donné. Հօրեղբորմէս կաղանդչէք բնդունեցայ j'ai reçu des étrennes de mon oncle. Նպարավաճառը ձեր դրացւոյն պանի ծախեց l'épiciér a-t-il vendu du fromage à votre voisin? Ոչ, չծախեց non, il n'en a pas vendu. Այս նամակը երբ բնդունեցայք quand avez-vous reçu cette lettre?

4

(Աւակերտն պէ՛տք եղած սրբագրութիւններն պիտի ընէ, սրբագրութեանց բացատրութիւնն բերանացի տալով. յետոյ պիտի բարձրանէ):

Le frère du Paul a-t-il un crayon? J'ai reçu des plumes de l'orfèvre la femme (սակերիչին կնոջմէն). Avait-vous donné une plume à le tissérand? As-tu preté un ancrier au fille de marchand? J'ai reçu une lettre à ma mère. Avez-vous donné un compas du fils de votre voisin? De Paul le frère a-t-il du papier? Avez-vous donné au frère une orange de Léon? Avaient-elles eu des bracelets les filles de l'orfèvre? Auriez vous des arbres, si vous-aviez eu un jardin? Du marchand as-tu vu la maison? Quand a-tu preté ton compas a l'oncle du marchand? Je n'avait pas le frère la plume. Auras-il le livre de lenfant.

Paul, le frère, la plume, l'orfèvre բառերը հօղովել բերանացի եւ գրաւոր: Աւաջինը միայն եղակի:

ԳԼՈՒԽ Դ. — CHAPITRE IV.

Avoir Օժանդակ հարցական բացասական ձեւով
Անորոշ գոյական

Բայ մը հարցական-բացասական ձեւի կը փոխուի հարցական ձեւէն առաջ *ne* եւ ետքը *pas* դնելով:

Indic. présent. — Սահմ. ներկայ

Չ'ունի՞մ **N'ai-je pas**? չ'ունի՞ն **n'as-tu pas**? չ'ունի՞ք **n'a-t-il, elle pas**? չ'ունի՞ք **n'avons-nous pas**? չ'ունի՞ք **n'avez-vous pas**? չ'ունի՞ն **n'ont-ils, elles pas**?

Չ'ունէի՞ք **n'avais-je pas**? etc. — Չ'ունեցա՞յ **n'eus-je pas**? etc. — Ունեցած չ'է՞մ կամ չ'ունեցա՞յ **n'ai-je pas** eu, ? etc. — Ունեցած չ'էի՞ք **n'avais-je pas** eu? etc. — Չ'ը պիտի ունենամ **n'aurai-je pas**? — Ունեցած պիտի չ'ըլլա՞մ **n'aurai-je pas** eu? etc. — Պիտի չ'ունենայի՞ք **n'aurais-je pas**? etc. — Ունեցած պիտի չ'ըլլայի՞ք **n'aurais-je pas** eu?

Կատնիս

Ճուանսերէնի մէջ անորոշ (մասնական մըտքով առնուած) գոյականներէն առաջ *du, de la, de l', des* կը դրուին: Հաց *du pain*. զարեզուր *de la bière*. ջուր *de l'eau*. լուբիա *des haricots*. — Բայց պէտք է լաւ հասկնալ թէ ո՞ր տեսակ անորոշ գոյականներուն առջեւ այս յօդերը կը դրուին: Օրինակի համար, երբ ըսեմ հայերէն բաշկիցակ ունի՞ք (այսիցն թաշկիցակ մը), Ֆրանսերէն չ'եմ կրնար ըսել *avez-vous du mouchoir*? որովհետեւ

յիշեալ յօդերն մասնական մտքով առնուած, այսինքն ամբողջին մէկ մասը ցուցնող բառերու առջեւ կը գործածուին, բայց երբ ըսեմք հաց, ջուր, բանաֆ, զինի, չամիչ, եւն. ունի՞ք, Ֆրանսերէն պէտք է ըսել *avez-vous du pain, de l'eau, du vin, des raisins secs*? որովհետեւ հացին, ջուրին, բանաֆին, զինուոյն, չամիչին մէջէն մէկ մասը կըրնամ առնել, մինչդեռ նոյն բանը չ'եմ կրնար ընել բաշկիցակին, եւն. համար. ստուգիւ, կրնամք ըսել *fi* ի մը բաշկիցակ, բայց կրնամք ըսել *fi* ի մը հաց, *fi* ի մը ջուր, *fi* ի մը բանաֆ, եւն.: Հետեւեալ թիւն. *du, de la, de l', des* յօդերը կը գործածուին այն անորոշ գոյականներուն առջեւ՝ որոնք ամբողջին մէջէն մէկ մասը կը ցուցնեն:

Երբ անորոշ (մասնական մտքով առնուած) գոյականը բացասական բայի մը սեռի խնդիրն ըլլայ, կամ երբ իրմէ առաջ ածական մը գտնուի՝ փոխանակ *du, de la, de l', des* ի սովորաբար **de** կը դրուի: Հաց չ'ունիմ *je n'ai pas de pain*. աղէկ պանիր ունիմ *j'ai de bon fromage*.

ՕՐԻՆՍԿԻ ՀՐԱՀԱՆԳԻ. Ածուխ չ'ունիմք *n'avons-nous pas de charbon*? Ածուխ ունիմք, բայց փայտ չ'ունիմք *nous avons du charbon, mais nous n'avons pas de bois*. Աղէկ կարագ ունի՞ք *avez-vous de bon beurre*?

1

Չ'ունի՞ս: Չ'ունէի՞ք: Չ'ունեցա՞ն (ար.): Պիտի չ'ունենա՞ս: Ունեցած չ'էի՞նք, Գինի ունէի՞ք: Ոչ, գինի չ'ունէի՞նք, կարագ եւ հաց ունէի՞նք: Մայրը

կարագ չ'ունէր: Ոչ, գինի եւ ջուր ունէր: 'Ամանին Յմէջ (1) ջուր 'չ'ունէր: Ոչ, պարոն, ամանին մէջ ջուր չ'ունիմք, կաթ ունիմք: Եղբորդ բարեկամը գգրոցին մէջ թուղթ չ'ունէր: Մեր հացագործին եղբորը ածուխ չտուրք: Ածուխ չ'ունիմ: Մսովաճառին եղբայրը միս չ'ունեցաւ: Պառուղներ եւ միս չ'ունեցայք: Ե՛րբ միս պիտի ունենայք, որպէս զի հաց ալ ունենայք: Դրամ ունէիք: Դրամ ունէինք, բայց հաց չ'ունէինք:

(Ի բերան ուսանելի). Բանքի գիրք ունիք combien de livres avez-vous? Երկու հասուցիմ j'en ai deux. Չէք մսիւր n'avez-vous pas froid? Ոչ, սաք եմ non, j'ai chaud. Եղբայրդիդ չ'ա՛մչնար votre frere n'a-t-il pas honte? Ինչո՞ւ ֆոյրերդ կը վախնանք pourquoi tes sœurs ont-elles peur? Գուն չունիս n'as-tu pas sommeil? Կար չունէիք n'aviez-vous pas de lait? Ոչ, չ'ունէիք non, nous n'en avons pas.

2

Չ'ունեցայք: Չ'էիք ունեցած: Չ'ունէիք: Պիտի չ'ունենա՞ս: Չ'ունիմք: Ինչո՞ւ տետրակներ եւ գիրքեր ունեցած չ'էիք: ձեր եղբայրը տետրակներ եւ գիրքեր ունեցած էր: Ե՛րբ պիտի ունենայք տետրակներ եւ գիրքեր: Ծաղիկներ պիտի չ'ունենայի, եթէ թաղարներ ունենայի: Բսկերչին քոյրը ասեղներ եւ գնդասեղներ պիտի չ'ունենայ, եթէ ասղանոց մը ունենայ: Մեզան չ'ունէիք, պարոն: Ոչ,

(1) Մէջ dans, գրիմ մէջ dans le livre. կաղամարին մէջ dans l'encrier, etc.

մեզան չունէի, որովհետեւ կաղամար չունէի, բայց քոյրս մեզան ունէր: Ինչո՞ւ համար բառարան մը չը գնեցիք. ստակ չ'ունէիք: Ինչո՞ւ փոխ չը տուիք ձեր բառարանը ժամագործին աղջիկներուն: Ոստայնանկին կնոջմէն փայտէ կկոց մը եւ կտաւ ընդունած չէիք:

(Ի բերան ուսանելի). Անոթի չ'ես n'as-tu pas faim? Անոթի չ'եմ, ծարաւի եմ je n'ai pas faim, j'ai soif. Եղբայրդ անոթի է թէ ծարաւի votre frere a-t-il faim ou soif? Ոչ անոթի է ոչ ծարաւի il n'a ni faim ni soif. Ըսէք, խնդրեմ, իրաւունք չունիմ dites, je vous prie, n'ai-je pas raison? Ոչ, իրաւունք չ'ունիք non, vous n'avez pas raison.

3

(Աւակերտն պէք եղած սրբագրութիւններն պիտի ընէ, սրբագրութեանց բացատրութիւնն բերանացի սարկ. յետոյ պիտի բարգմանէ):

Aviez-vous de vin ? N'on, n'avions nous pas de vin, nous avion du beurre et du pain. Nous avons du lai. Du tisserand la fille n'aurat-il pas d'eguilles ? Du jardin la maison n'a-t-il pas des arbres est des fleur ? Avez-vous papier, mosieure ? Non, je nai pas papier. Nauriez vous pas arbres, Si vous aviez un jardin ? N'auront-ils pas les filles du beurre ? Hier vous n'aviez pas papier, ojourd'hui vous n'avait pas encre. Il est impossible que des orange (նարինջները) qu'ils n'ait pas des pépins. Le frere du Paul n'atil pas papier ? Il a papier, mais il na pas encre.

Ma fille, ce jardin, votre mère, Marie բառերը հարկեւ միայն եզակի: L'orange, le jardin, la fleur բառերը հարկեւ եզակի եւ յոգնակի:

ԳԼՈՒԽ Ե. — CHAPITRE V.

Être Օժանդակ. — Գոյականաց յոգնակից

Ind prés. — Սահմ. ներկայ

Եմ Je suis, Էս tu es, Է il, elle est, Էմք nous sommes, Էք vous êtes, Էն ils, elles sont.

Imparfait. — Անկատար

Էի J'étais, Էիր tu étais, Էր il, elle était, Էինք nous étions, Էիք vous étiez, Էին ils, elles étaient.

Passé défini. — Անցեալ որոշեալ

Եղայ Je fus, Էղար tu fus, Էղաւ il, elle fut, Էղանք nous fûmes, Էղայք vous fûtes, Էղան ils, elles furent.

Passé indéfini. — Անցեալ անորոշ

Եղայ կամ Էղած եմ J'ai été, Էղար, Էն. tu as été, Էղաւ, Էն, il, elle a été, Էղանք, Էն. nous avons été, Էղայք, Էն. vous avez été, Էղան, Էն. ils, elles ont été.

Passé antérieur. — Անց. յառաջագոյն

Եղայ J'eus été, Էղար tu eus été, Էղաւ il, elle eut été, Էղանք nous eûmes été, Էղայք vous eûtes été, Էղան ils, elles eurent été.

Plus-que-parfait (Էլի-ս). — Գերակատար

Եղած էի J'avais été, Էղած էիր tu avais été, Էղած էր il, elle avait été, Էղած էինք nous avions été, Էղած էիրք vous aviez été, Էղած էին ils, elles avaient été.

Երկ ըլլամ Si je suis, Էրկ ըլլաս si tu es, Էրկ ըլլայ s'il, si elle est, Էրկ ըլլամք si nous sommes, Էրկ ըլլայք si vous êtes, Էրկ ըլլամ s'ils, si elles sont.

Futur. — Ապառնի

Գիտի ըլլամ Je serai, պիտի ըլլաս tu seras, պիտի ըլլայ il, elle sera, (հարցականն sera-t-il?) պիտի ըլլամք nous serons, պիտի ըլլայք vous serez, պիտի ըլլան ils, elles seront.

Futur passé. — Ապառնի անցեալ

Եղած պիտի ըլլամ J'aurai été, Էղած պիտի ըլլաս tu auras été, Էղած պիտի ըլլայ il aura été Էղած պիտի ըլլամք ns. aurons été, Էղած պիտի ըլլայք vs. aurez été, Էղած պիտի ըլլան ils, elles auront été.

Երկ ըլլայի Si j'étais, Էրկ ըլլայիր si tu étais, Էրկ ըլլայի s'il, si elle était, Էրկ ըլլայիմք si nous étions, Էրկ ըլլայիք si vous étiez, Էրկ ըլլային s'ils, si elles étaient.

Conditionnel (էլի-ս) ըրէսէն. — Թեական ներկայ

Գիտի ըլլայի Je serais, պիտի ըլլայիր tu serais, պիտի ըլլար il, elle serait, պիտի ըլլայիմք ns. serions, պիտի ըլլայիք vs. seriez, պիտի ըլլային ils, elles seraient.

Երկ եղած ըլլայի Si j'avais été, Էրկ եղած ըլլայիր, si tu avais été, Էրկ եղած ըլլար s'il, si elle avait été, Էրկ եղած ըլլայիմք si nous avions été, Էրկ եղած ըլլայիք si vous aviez été Էրկ եղած ըլլային s'ils, si elles avaient été.

Cond. passé. — Թեական անցեալ

Եղած պիտի ըլլայի J'aurais ou j'eusse été, Էղած պիտի ըլլայիր tu aurais ou tu eusses été, Էղած պիտի ըլլար il, elle

aurait ou eût été, *եղած պիտի ըլլայինք* nous aurions ou eussions été, *եղած պիտի ըլլայինք* vous auriez ou eussiez été, *եղած պիտի ըլլային* ils, elles auraient ou eussent été.

Impératif. — *Հրամայական*

Եղի՛ր sois, *ըլլա՛մք* soyons, *եղե՛ք* soyez.

Subjonctif présent. — *Ստորադասական ներկայ*

Որ ըլլամ Que je sois, *որ ըլլաս* que tu sois, *որ (Թող)* *ըլլայ* qu'il, qu'elle soit, *որ ըլլամք* que nous soyons, *որ ըլլայք* que vous soyez, *որ (Թող)* *ըլլան* qu'ils, qu'elles soient.

Subj. imparfait. — *Ստոր. անկատար*

Որ ըլլայի Que je fusse, *որ ըլլայիր* que tu fusses, *որ (Թող)* *ըլլար* qu'il, qu'elle fût, *որ ըլլայինք* que nous fussions, *որ ըլլայիք* que vous fussiez, *որ (Թող)* *ըլլային* qu'ils, qu'elles fussent.

Subj. passé. — *Ստոր. անցեալ*

Որ եղած ըլլամ Que j'aie été, *որ եղած ըլլաս* que tu aies été, *որ (Թող)* *եղած ըլլայ* qu'il, qu'elle ait été, *որ եղած ըլլամք* que nous ayons été, *որ եղած ըլլայք* que vous ayez été, *որ (Թող)* *եղած ըլլան* qu'ils, qu'elles aient été.

Subj. plus-que-parfait. — *Ստոր. գերակ.*

Որ եղած ըլլայի Que j'eusse été, *որ եղած ըլլայիր* que tu eusses été, *որ (Թող)* *եղած ըլլար* qu'il, qu'elle eût été, *որ եղած ըլլայինք* que nous eussions été, *որ եղած ըլլայիք* que vous eussiez été, *որ (Թող)* *եղած ըլլային* qu'ils, qu'elles eussent été.

Infinitif présent. — *Սկերեւոյք ներկայ*

Ըլլալ Être

Inf. passé. — *Սկեր. անցեալ*

Եղած ըլլալ avoir été

Participe présent. — *Ընդունեղութիւն ներկայ*

Ըլլալով Étant

Part. passé. — *Ընդ. անցեալ*

Եղած էն, եղած ըլլալով ayant été

Ուսանողք գիտեն արդէն թէ գոյականները յոգնակի ընելու համար ծայրերին 8 գիրը կ'աւելցուի: Բայց ամէն գոյական այս կերպով յոգնակի չ'ըլլար. բացառութիւններ կան.

ԲԱՅՈՒ. Ա. 8, X, Z գրերով վերջաւորեալ գոյականները յոգնակի մէջ անփոփոխ կը մնան: **Un bas** գուրպայ մը, des bas; **une noix** ընկոյզ մը, des noix; **le nez** քիթը, les nez.

ԲԱՅՈՒ. Բ. au, eau, eu վերջաւորեալ գոյականները յոգնակի մէջ **X** կ'առնեն: **Un étou** մամուլ մը, des étoux; **un oiseau** բռնունց մը, des oiseaux; **le jeu** խաղը, les jeux.

Landau, լսիսօ (տեսակ մը կառք) **և** **bleu** կապոյտ բառերն յոգնակի մէջ **8** կ'առնեն փոխանակ **X**ի:

Եմք, Չէք: Եղա՞ն (ար.): Պիտի չ'ըլլա՞ն: Պէտք էր որ ըլլար (էէ) Եղած էիր: Հաւանական է որ ըլլայք: Ըլլալով: Մի՛ ըլլայք: Լեւոնին եղբայրը երիտասարդ է, բայց Յովհաննէսին եղբայրը երիտասարդ չ'է: Ընկոյզները իւզաւոր պտուղներ են: Անտառին մէջ կաղիւններ քաղեցինք: Անտառին մէջ նոճիներ կան: Լեւոն, ոտայնանկին աղջկան դուրս պայներն ո՞ւր են: Դարբիններուն մամուլները ամանին մէջ չ'էին երէկ: այսօր ամանին մէջ չ'են: Երբ պզտիկ էիք, թռչուններ ունէի՞ք: ²Խաղեր կ'ան ³որ ⁴աղայները ⁵կը յոգնեցնեն: Ինչ աշխատասէր ես, բայց եղբայրդ աշխատասէր չ'է:

(Ի բերան ուսանելի). Եղբայրդ ո՞ր է ու est votre frère? Եղբայրս անտան է mon frère est au bois. Ձիերդ ո՞ր են ու sont les chevaux? Ձիերդ ախոռն են les chevaux sont à l'écurie. Մայրս եկեղեցին չ'է ma mère n'est-elle pas à l'église? Ոչ non. Հայրս ո՞ր է ու est-elle donc (որ՞տ)? Շուկայն է elle est au marché.

ԲԱՅԱՌ. Դ. **OU** վերջաւորեալ եօթը գոյականներ կան, որոնք յոգնակիի մէջ **X** կ'առնեն: Այս անուններն են bijou գոհար, caillou կոպիւն, chou կաղամբ, genou ծուկ, hibou (էի) բու, jousjou խակալիք, pou ո՞ղիւ, որոց յոգնակիներն կ'ըլլան bijou**X**, caillou**X**, chou**X**, genou**X**, hibou**X**, jousjou**X**, pou**X**. — Ասոնցմէ զատ **OU** վերջաւորեալ գոյականները յոգնակիի մէջ **S** կ'առնեն: Un verrou նիզ մը, des verrous.

Չէինք: Չ'եղայք: Եթէ չ'ըլլամ: Եթէ չ'ըլլայի: Պիտի ըլլայինք: Չ'ե՞մ: Եղիր: Պէտք է որ ըլլայք: Ատենօք հարուստ էի, տուներ ունէի: Կիմայ աղքատ եմ, տուն չ'ունիմ: Դուք տունօք շատ հպարտ էիք, Կիմայ հպարտ չ'էք, համեստ էք: Ես հպարտ եմ: Կ'ուզէ՞ք որ անկեղծ ըլլամ. հպարտ էք: Ձեր ժամագործին եղբայրը շատ խոհեմ եղաւ. ²գոհ ³եմ ³իրմէ: Ձեր դրացւոյն պարտիզին մէջ կաղամբներ եւ պրասներ կան: Գամերը ամանին մէջ դրէք: Պետրոս մեր դրացւոյն պարտիզին մէջ կոպիճներ նետեց: Մեր բարեկամին զաւակները հպարտ չ'են. նոյն ուսումնասէր եղան, վաղը շատ ուրախ պիտի ըլլան, որովհետեւ խաղալիքներ պիտի ունենան: Ձիերուն պատուցքները հոս չ'են: Hérode ո՞ղիւն երէն կերուեցաւ: Այս սենեակին պատուհանները ծակեր ունին:

(Ի բերան ուսանելի). Այս րնկոյզներ որո՞ւ են à qui sont ces noix? Իմս են elles sont à moi. Այս պտուղները Լեւոնինն չ'էն ces fruits ne sont-ils pas à Léon? Այս տունը որո՞ւ է à qui est cette maison? Մեր դրացւոյնն է elle est à notre voisin. Այս գրիչը ձերն է cette plume est-elle à vous?

ԲԱՅԱՌ. Դ. **al** վերջաւորեալ գոյականները յոգնակիի մէջ **al**ը **aux**ի կը փոխեն. Un cheval ձի մը, des chevaux.

Հետեւեալ և մի քանի ուրիշ բիշ գործածական al վերջաւորեալ գոյականներ յոգնակիի մէջ **s** կ'առնեն. bal պարահան-

դէս, cal փապարած, carnaval բարեկենդան, chacal գայլաւուց, régal խնջոյթ, որոց յողանակները կ'ըլլան bals, cals, carnivals, chacals, régals.

3

Եղած պիտի ըլլայինք: Է՞ք: Չ'եմ: Չ'պիտի ըլլայի: Չ'ըլլալ: Պէտք էր որ ըլլայիք: Եղի՛ր: Եթէ ուսումնասէր եւ աշխատասէր ՚ըլլաս, հարուստ պիտի ըլլաս, տուներ պիտի ունենաս: Խնջոյքները այս տարի չքեղ պիտի չ'ըլլան: Եթէ ձեր որդին հնազանդ եղած ըլլար, գոհ եղած պիտի ըլլար, որովհետեւ ընծայներ ունեցած պիտի ըլլար: Դարբինը ձեռքին վրայ փապարածներ ունի: Չ'միշտ աշխատասէր Կեղած է նա Այս(ces) տասնապետները ատենօք հպարտ չ'էին: Մեց միշտ աշխատասէր եղած եմք. ծոյլ եղած չ'եմք: Դաշտին մէջ կենդանիներ կան, ձիեր, գառնուկներ, մաքրներ, Պայտառները ձիերը կը լուսնեն:

(Ի բերան ուսանելի). Թասրոն գայթիֆ, պարոն avez-vous été au théâtre, monsieur? Այո, գայթի oui, j'y ai été. Եղբայրնիդ եկեղեցի չը գնաց votre frère n'a-t-il pas été à l'église? Քոյրերնիդ ո՞ր է. հոս չ'է où est donc votre sœur? n'est-elle pas ici? Ոչ, հոս չ'է, շուկայ գնաց non, elle n'est pas ici, elle est allée(1) au marché.

ԲԱՅՈՒ. Ե. **ail** վերջաւորեալ եօթը գոյականներ յողանակիլի մէջ **aux** կը փոխեն. այս գոյականներն են՝ travail աշխատութիւն, bail վար-

(1) **Il** կամ elle a été գնաց եւ վերադարձաւ քսի է, մինչդեռ il կամ elle est allé կամ allée գնաց եւ դեռ հոն է քսի է:

ծումն, վարձագիր, corail բուս (Քրճան), émail կիսուածանկար (Քէ), soupirail շնչահան, vantail դրան քել, vitrail եկեղեցոյ պատուհանի ապակի, որոց յողանակներն են՝ travaux, haux, coraux, émaux, soupiraux, vantaux. vitraux: — Ատենցմէ զատ ail վերջաւորեալ տնուններ յողանակիլի մէջ s կ'առնեն. un évantail հողմահար մը, des éventaïls.

4

Պիտի ըլլանք: Եղայք. Չ'էի՞: Պէտք է որ ըլլամք: Եղած էին (էք): Պէտք էր որ ըլլար (-ր): Տղայս, պէտք է որ աշխատասէր, հլու եւ համեստ ըլլաս: Անկարելի է որ ձեր բարեկամին զաւակները հպարտ եղած ըլլան: Կարելի՞ է որ այդքան ծոյլ եղած ըլլայք, դուք միշտ աշխատասէր եղած էք: Պէտք է որ աշխատասէր ըլլայք, որպէս զի հարուստ ըլլայք. եթէ ծոյլ ըլլայք, թշուառ կ'ըլլայք (պիտի ըլլայք): Ձեր բարեկամին պատմութեան մանրամասնութիւնները քիչ մը չափազանցեալ չ'էն: Այս երկրին մէջ շատ (beaucoup de) բուստեր կան: Փոթորիկը նաւերուն զէկերը կտարտեց: Այս մարդը դրան թեւերը կտարտեց: Մեր տան մառանին շնչահանները խոշոր են:

(Ի բերան ուսանելի). Այս ինչ է հայրիկ qu'est-ce que c'est, papa? Ուր է c'est un chameau. Ո՞վ քսաւ ափկա qui a dit cela? Ես քսի c'est moi qui l'ai dit. Ապակին ճվ կոտրեց qui a cassé le carreau de vitre? Եղբայրնիդ կոտրեց qu'est votre frère qui l'a cassé. Ո՞վ կայ հոն qui est là? Ե՛ս եմ c'est moi. Ի՞նչ ես, Ֆակոք est-ce toi, Jacques? Ի՞նչ է այս qu'est ceci? Կկոց մէկ c'est une navette.

5

(Աւակերեմ պիտէ եղած սրբաբարձիւններն պիտի ընէ, սրբաբարձեանց բացաւրութիւնն բերանացի տալով. յետոյ պիտի բարգմանէ):

Ou son les bas le fille des forgeron ? Tu est laborieux, mais ton frere il n'est pas laborieux. Il faut est que je serrez (պէտք է որ ըլլայք). Je étai autrefois pareusseux. Le frere de notre orloger elle fût prudent. Si tu sois l'aborieux, tu aura des joujous. Votre fils si avait été dosil, il aurait eu des cadeau. Vous futes toujours laborieux. Où son les clou ? Dans le jardin notre oncle il y a haucou de caillou. Alexandre et Annibal étai de grands généraux. Le fer et l'argent sont des métal. Les pied les cheval ont des sabot. Où sont les évantail votre seur ? Ne son-t-il pas ici ? Voici des corails. J'aurais été très contant, si j'aurais eu des corails et des émail.

(Իդայիք գրուած բայերը յարմար ծամանակը եւ դէմքը դնել, յետոյ բարգմանել) .

Soyez laborieux, pour que vous être heureux. Il faut que tu être laborieux ; si tu n'être pas laborieux, tu être malheureux . Il faut que les enfants être obéissants à leurs parents. Dieu dit : « Que la lumière être ! » et la lumière être. Il fallait que votre frere être plus prudent, pour qu'il n'être pas malheureux. Il aurait fallu que vous être modeste ; pourquoi n'être pas modeste ?

ԳԼՈՒԽ 2. — CHAPITRE VI.

Avoir եւ **Être** Օժանդակաց վրայ փաղուած Ածականաց իգականը

Կանոն

Հայերէն գրաբարի մէջ ածականը իւր գոյականին հետ կը համաձայնի բոլով եւ հոլովով . Ֆուանտերէնի մէջ ալ ածականը իւր գոյականին հետ կը համաձայնի սեռով եւ բոլով . այսինքն եթէ գոյականը իգական է, իրեն վերաբերող ածականն ալ իգական պէտք է դնել, եթէ գոյականը յոգնակի է, իրեն վերաբերող ածականն ալ յոգնակի պէտք է դնել, Ուստի կարեւոր է գիտնալ ածական մը իգական եւ յոգնակի ընելու կանոնները, Յոգնակի ընելու կանոնները գոյականները յոգնակի ընելու կանոններուն պէս են, շատ քիչ տարբերութեամբ : Ածական մը իգականի դարձնելու համար պէտք է՝

Ածականին ծայրը e գիրը աւելցնել . un garçon poli, une fille polie; des garçons polis, des filles polies . — Եթէ ածականը ծայրը հատր e ունի, իգականի մէջ անփոփոխ կը մնայ . Un sage garçon, une sage fille .

1

Աշխատասէր (appliqué) աղջիկը : Անուշահոտ ծաղիկը : Խելացի ուսուցչուհին : Դրացուցոյ աղջիկը շատ քաղաքավար է . գեղեցիկ (joli) գրիչներ ունի :

Այս տղայք շատախօս եւ անքաղաքավար են: Այս կինը խուլ է. շատ (très) խելացի աղջիկներ ունի: Փաստաբանին աղախինը շատ աղքատ է. իւր կօշիկները ծակած են: Մեր ուսուցչուհին շատ եռանդուն է: Մեր դրացոյն պարտիզին ծաղիկները շատ անուշահոտ են: Այս պզտիկ աղջիկը շատ սիրուն բերան մ'ունի: Այս գիւղին փողոցները նեղ են: Ձրի վարժարաններ կան: Ապակին ընդգիւմահար չ'է: Ոչ, ապակին թափանցիկ կ'ըլլայ (է):

(Ի բերան ուսանելի). Սա կապոյտ աչուի տղայն ո՞վ է qui est cet enfant aux yeux bleus (1)? Ձայն չ'եմ ճանչեր je ne le connais pas. Սա գգրոցաւոր սեղանը որո՞ւ է à qui est cette table à tiroir? Իմս է elle est à moi. Սա շիկապոյն մագերսլ մարդը կը ճանչնա՞յք connaissez-vous cet homme aux cheveux roux? Այո՛, կը ճանչեմ si, je le connais.

Եթէ ածականին ծայրը **x** գտնուի՝ իգականի մէջ **x**ը **se** ի կը փոխուի. երջանիկ այր մը un homme heureux, երջանիկ կին մը une femme heureuse.

Բ ով վերջաւորած ածականներուն իք իգականի մէջ **ve** ի կը փոխուի. Un soulier neuf նոր կոշիկ մը, une botte neuve.

2

Առաքինի աղախինը, Հիւանդոտ կինը, Բացասական ձեւը: Այս կնոջ աղջիկը եռանդուն է, բայց շատախօս է: Աղջիկս, աշխատասէր եղիր,

(1) Bleu ին յոգնակին կ'ըլլայ bleus (եւ ոչ bleux):

ծոյլ մի՛ ըլլար, ծուլութիւնը ամօթալից է: Եթէ այս կինը առաքինի եղած ըլլար, երջանիկ եղած պիտի ըլլար: Ձեր քոյրը շատ մակոտ է, իւր ձեռքերը (ses mains է՛ք.) միշտ պաղ են: Այս աղջիկը շատ դժբաղդ չ'է. կաղ եւ խուլ է: Պետրոսին մայրը հիւանդոտ է, քաջաոգով չ'է: Պզտիկ աղջկան առոյգ չիկահաւը: Պետրոս երկու պղտիկ քոյրեր ունի, որ շատ միամիտ են. նոքա աշխատասէր են, գեղեցիկ պարգեւներ ունեցան երէկ:

(Ի բերան ուսանելի). Ապուրի դրգալ մը ունի՞ք avez-vous une cuiller (է~) à soupe? Ոչ, խահուէի դրգալ մը ունի՞մ non, j'ai une cuiller à café. Յակոբ, յեսանը բեր Jacques, va chercher la pierre à aiguiser (էկէ-էկէ). Մեկանի շիւր չեմ գտներ je ne trouve pas la bouteille à encre.

EI, cil, en, et, on վերջաւորած ածականները իգականի մէջ բաղաձայնցնին կը կրկնեն եւ ապա **e** մը կ'առնեն: *éternel* յաւիտեական իգ. *éternelle*; *vermeil* կարմիր իգ. *vermeille*; *ancien* հին, իգ. *ancienne*; *cadet* կրսւր, իգ. *cadette*; *bon* բարի, իգ. *bonne*. — Սակայն **et** ով վերջաւորած հետեւեալ ածականները բաղաձայնցնին չեն կրկներ, հապա միայն ծայրերնին **e** մը կ'առնեն, եւ **t** էն առջի **e** ին վրայ accent grave (') մը. *complet* կատարեալ, *concret* քանակաւոր, *discret* զաղտնապահ, *inquiet* անհանգիստ, *replet* զեր, *secret* զաղտնի, որոց իգականները կ'ըլլան *complète*, *concrète*, *discrète*, *inquiète*, *replète*, *secrète*.

Մեր ուսուցչուհին շատ բարի է. ձերն ալ բարի՞ է: Հայ երաժշտուհին: Համր կինը: Ո՞վ է սա Հրէայ կինը. հարձուստ է. ո՞ւր է իւր (sa) տունը. նա շատ անգութ է: Ձեր քոյրերը անգաղտնապահ եղան. պէտք չէր որ անգաղտնապահ ըլլային: Մեր դպրոցին մէջ Հայ դաստիարակուհի մը կայ որ շատ բարի է: Մեր դրացուհւոյն կրտսեր աղջիկը շատ դժբաղդ է: Որչափ (que de) կիներ տգեղ եւ անմիտ (sottes) պիտի ըլլային, եթէ հարուստ չըլլային: Հին պատմութիւն մ'է այդ (c'est): Ձեր կրտսեր քոյրն ո՞ւր է. մայրերնիդ անհանգիստ է: Համր մօրաքոյր մը չ'ունի՞ք:

(Ի բերան ուսանելի). Ձիով պիտի երթաւ iras-tu à cheval? Ոչ, էտով պիտի երթամ non, j'irai à âne. Եղբայրնիդ et votre frère? Եղբայրս հետիսն պիտի երթայ mon frère ira à pied Ձիով պիտի երթայք բէ կամ.ով est-ce que vous irez à cheval ou en voiture?

Էր վերջաւորած ածականները իգականի մէջ ծայրերնին e մը եւ վերջընթեր e ին վրայ accent grave (') մը կ'առնեն. un verbe régulier կանոնաւոր բայ մը, une forme régulière կանոնաւոր ձեւ մը:

Ըս վերջաւորած ածականները իգականի մէջ e մը կ'առնեն, եւ որպէս զի ս ին ձայնը չը կորսուի՝ e ին վրայ tréma (¨) մը կը դրուի: un couteau aigu սուր դանակ մը, une épée aiguë սուր

բուր մը (եթէ e ին վրայ tréma չը դնէինք՝ էկ պիտի կարդացուէր):

Այս կահագործին աղջիկները ատենօք շատ կոշտ ու անքաղաքավար էին. իրենց մայրը անոնցմէ (d'elles) գոհ չ'էր: Երէկ թեթեւ անհանգըստութիւն մ'առնեցայ: Իմ յօտոց շատ սուր է. ձերինը սուր չ'է, այնպէս չ'է. Ես յօտոց չ'ունիմ, պզտիկ զմեկին մ'ունիմ, որ շատ սուր է: Դարբինին տունը ոստայնանկին տանը կից չ'էր: Ճարտար փաստաբաններուն երկդիմի պատասխանները: Սիրելի մայրս, հնազանդ, ուշադիր, ուսումնասէր պիտի ըլլամ, որպէս միշտ գոհ ըլլայք ձեր պզտիկ աղջիկէն: Ո՞վ է սա հստարտ կինը. շատ անկիրթ ձեւեր (manière իգ.) ունի:

(Ի բերան ուսանելի). Ինք սաք հասոք զիբ ունիմ մասեցադարանիս մէջ j'ai neuf ou dix volumes dans ma bibliothèque. Վեց եօթը հաւ կար հաւանագիսք il y avait dix (տէ) ou sept (տ) bâtiments dans le port. Երեք չորս ժամ սեկեակը մնաց մայրս ma mère resta trois à quatre heures dans la chambre.

Էւր վերջաւորած ածականներուն իգականը euse կ'ըլլայ. un homme grondeur յանդիմանող այր մը, une femme grondeuse յանդիմանող կին մը: — Բայց vengeur փրժառու, pécheur (¹) մեղապարս, majeur մեծագոյն. չափահաս, mineur փոքրագոյն:

(¹) Pécheur չը փոքիկ pécheurի (accent circonflexend)ի հետ, որ կը նշանակէ ձկնորս, եւ որոյ իգականը կ'ըլլայ pécheuse:

անչափահաս , meilleur լաւագոյն օժականներուն
իգակաները կ'ըլլան vengeresse , pécheresse , ma-
jeure , meilleure , mineure .

Բայց érieur վերջաւորած օժականները իգա-
կանի մէջ e մը կ'առնեն : Inférieur usուից , (իգ .)
inférieure :

Teur վերջաւորեալ օժականներուն մեծա-
գոյն մասին իգականը **trice** կ'ըլլայ . un homme
persécuteur հալածող այր մը , une femme persé-
cutrice հալածող կից մը . — enchanteur կախարհիչ
ածականին իգականը կ'ըլլայ enchanteresse :

Յ

Խոթոտող աղջկան ազնիւ մայրը : Հասկաքաղ
աղջկան պատմութիւնը կարգուցած էք . շատ սի-
րուն չ'է : Այո , շատ սիրուն է : Այս (cette) կինը
կը տեսնէք . գող է (գող մ'է) նա : Մեր գարոցին
մէջ Հայ դաստիարակուհի մը կայ որ շատ բարի է :
Մեր դրացին չարահաս աղջիկ մ'ունի . ուսումնա-
սէր , հնազանդ եւ ազնիւ է . խոթոտող չ'է : Ժան
տ'Առք , վրէժխնդիր Ծռանսայի , քաջասիրտ աղ-
ջիկ մ'էր : Պէտք է որ լաւագոյն վարք մ'ունենաս :
Այս (cette) խումբին մէջ ճարտար դերասանուհի-
ներ կան : Ո՛վ է ձեր դաստիարակուհին . բարի եւ
ներողամբ է :

(Ի բերան ուսանելի) . Գաւաք մը շուր սուէք ինձ
donnez-moi un verre d'eau . Տուք մը քէյ գնցի
j'ai acheté une boîte de thé . Շիտ մը մանիւսկապոյն
բանաք կ'ուզեմ ունենալ je veux avoir une bouteille

d'encre violette . Ահաւասիկ ամաց մը կաք voici un
pot de lait . Տուք մը մասիս դրկեցիք ձեր եղբոր en-
voyez une boîte de crayons à votre frère .

Հետեւեալ օժականներուն իգակաները բոլո-
րովին անկանոն կերպով կ'ըլլան .

ար .	իգ .	ար .	իգ .
doux քաղցր	douce	gros խոշոր . հաստ	grosse grosse
faux կեղծ	fausse	gentil աղնիւ	gentille gentille
roux շառագոյն	rousse	bas ցած	basse basse
vieux ծեր . հին	vieille	gras պարարտ	grasse grasse
préfix որոշեալ	préfixe	las յոգնած	lasse lasse
profès ուխտեալ	professe	sot անմիտ	sotte sottie
exprès յայտնի	expresse	vieillot ծերուկ	vieillotte vieillotte
nul ոչ մի	nulle	pâlot քիւմը տոգոյն	pâlotte pâlotte
épais Թանձր	épaisse	paysan գիւղացի	paysanne paysanne

6

Ատենօք բարեկամուհի մը ունէի , որ շատ աղ-
նիւ էր , եւ որ անոյշ ձայն մ'ունէր : Մեր քաղաքին
Թանձր անտառները տեսած էք : Մեր կնոջ շրջա-
զգեստը ձերմակ չ'էր : Գիւղացի կինը կեղծ դրամ-
ներ ունի : Չեր տանը սենեակին պատուհանները
ցած են : Կօշկակարը շառագոյն մօրուք մը չ'ունէր :
Մայրիկ , յոգնած էք . հանդէցեք քիչ մը : Ո՛վ է
սա (cette) ծերուկ կինը . քիչ մը տօգոյն է : Չեր
ուսուցչուհոյն մայրը ծեր է թէ (ou) երիտասարդ :
Որոշեալ դումար մը պէտք է : Պայմանագրութեան
պայմանները մեկին են : Հաստ գնդասեղ մ'ունիմ :

Մինը շատ պարարտ է : Մեր դրացւոյն կրտսեր աղջիկը շատ անմիտ չ'է՞ :

(Ի բերան ուսանելի) Սեկեւիլը, սանձը, ցարինջը, խնձորը, խաղողը քնաւոր պտուղներ են le coing, la poire, l'orange, la pomme, le raisin sont des fruits à pépins. Հապա դեղձը, ծիրանը, սալորը et la pêche? et l'abricot? et la prune? Աղոնք, զաւակս, կորիզաւոր պտուղներ են ceux-là, mon enfant, sont des fruits à noyau. Բոյրս աղամանդակուռ մասնի մը ունի ma sœur a une bague à diamants. Բոժոժաւոր օձը քունաւոր է le serpent à sonnettes est venimeux.

Իգականնին անկանոն եղող ուրիշ ածականներ

ար.	իգ.	ար.	իգ.
blanc ճերմակ	blanche	malin գէշ	maligne maligne
franc համարձակ	franche	bénin բարեհասրոյր	bénigne bénigne
sec չոր	sèche	favori սիրական	favorite favorite
frais թարմ. զով	fraîche	coi հանդարտ	coite coite
Grec Յոյն	Grecque	tiers երրորդ	tierce tierce
Turc Տաճիկ	Turque	beau գեղեցիկ	belle belle
caduc խախուռ	caduque	nouveau նոր	nouvelle nouvelle
public հասարակաց	publique	fou յիմար	folle folle
long երկար	longue	mou կակուղ. մեղկ	molle molle

ԳԻՏԵԼԻՔ. Ա. beau, nouveau, fou, mou, vieux ածականները երկրորդ տեսակ արտ կան մ'ալ ունին, որ է՝ bel, nouvel, fol, mol, vieil. Այս երկըրորդ տեսակ արականը կը գործածուի ճայնաւոր

րով կամ անձայն իով սխտող արական բառի մ'առջեւ : Ինչ. չ'ըսուիր un beau enfant այլ un **bel** enfant. չ'ըսուիր un nouveau ami այլ un **nouvel** ami, եւն.

ԳԻՏԵԼԻՔ Բ. Amateur սիրող, auteur հեղինակ, docteur վարդապետ. բժիշկ, imposteur զրպարհչ, littérateur մատենագիր, professeur ուսուցիչ, rédacteur խմբագիր, artisan արտեսաւոր, témoin վկայ, grognon սասքացող, rosat վարդախառն, capot կապուս (գրք.՝) իգականի մէջ չեն ֆիուսեր : — Châtain բարձրակազմ, dispos գայտաւ, fat ծանծաղամիտ. իգական չեն գործածուիր :

7

Մորաբրոջս չրջագգեստը ճերմակ է. գորը չ'է : Այս պղտիկ աղջիկը համարձակ է. երկչոտ չ'է : Սեւ զանը տակաւին բոլորովին չոր չ'է : Այս անուշահոտ ծաղիկները թարմ չ'են : Տիկին, Յոյն էք : Ոչ, պարոն, Յոյն չ'եմ, Իտալացի եմ : Այս խեղճ աղջիկը յիմար է. շատ գեղեցիկ քոյր մ'ունի : Տաճկական լեզուն կ'ուսանիմ : Չեր գաւազանը չափազանց երկայն է : Այս տղայն գեղեցիկ կատայտ աչքեր ունի : Վանդակիս մէջ ծեր թռչուն մ'ունիմ : Նոր պատմութիւն մը պատմեցէք մեզ : Ո՞րն է ձեր սիրական գոյնը : Չ'ունէի, չ'ունեցաւ, պիտի չ'ունենամ, ունեցամ չ'էիր, պիտի չ'ըլլամք, չ'եղար. չ'էնք, մի՛ ըլլայք, եղամ չ'էր բացասական ձեւեր են :

(Ի բերան ուսանելի) Պոլիս երկու տուն ունիմ. je possède deux maisons à Constantinople. Թուրքիոյ մէջ աստ Հայ կայ il y a beaucoup d'Arméniens en Turquie. Չինաստան կ'երթամ je vais à la Chine.

Ես, ճարճն կ'երթամ moi, je vais au Japon. Գերմանիա չի պիտի երթայք est-ce que vous n'irez pas en Allemagne? Ոչ, Լոնսոն պիտի երթամ non, j'irai à Londres. Անցեալ տարի Ամերիկա զացի l'année passée, j'ai été en Amérique.

8

(Առակերտն պէտք եղած արագութիւններն պիտի ընէ, սրբագրութեան բացատրութիւնն թեանացի տարով. յետոյ պիտի բարգմանէ):

La fille de mon voisin est très poli ; elle a des joli plume. Est très pauvre de l'avocat la servante. Les fleur du jardin du notre voisin sont très odoriférant. La femme de mon ami il était autre fois très heureux ; il était riche, et avait des filles intelligent et vertueux. Est malade la fille notre cordonnier. J'avais autrefois une jeune voisine veuve et maladif ; elle avait deux naïf fille. Cette femme n'est-il pas muet? Vous etez bien cruel, madame. N'est-il pas mignon la chatte du ma sœur? Votre tente était autrefois replette. Cette musicienne est-il italien ou français? Ma cher mère, je serais docile, attentif, studieux, afin que vous soiez toujours satisfait de votre petit fille. Il aurat votre frère une voix aigu. Cette servante elle a une maîtresse grondeur. Tu seras ma conducteur, n'est-ce pas, ma cher nièce? De ma cousine la robe est blanc, n'est pas gris.

ԳԼՈՒԽ Է. — CHAPITRE VII.

Առաջին լծորդութիւն — Անճնական դերանուանք.

Ֆուստերէն բոլոր կանոնաւոր բայերու խոնարհումը գիտնալու համար բառ է չորս բայերու խոնարհումը լաւ գիտնալ, որովհետեւ բոլոր կանոնաւոր բայերը չորս ձեւերու, չորս լծորդութեանց (conjugaison) վրայ կը խոնարհին:

Առաջին լծորդութիւնը կը վերջաւորի **er** ինչպէս chanter երգել

Երկրորդ լծորդութիւնը կը վերջաւորի **ir** ինչպէս finir լմնցնել

Երրորդ լծորդութիւնը կը վերջաւորի **oir** ինչպէս recevoir ընդունիլ

Չորրորդ լծորդութիւնը կը վերջաւորի **re** ինչպէս rendre հասուցանել

Ըսինք թէ բոլոր կանոնաւոր բայերը անխալ խոնարհելու համար բառ է ամէն մէկ լծորդութենէն մէկ բայի խոնարհումը գիտնալ: Այս բանին համար այդ չորս բայերուն նախնական ժամանակները գիտնալ պէտք է: Նախնական ժամանակ (temps primitifs) կը կոչուին բային հետեւեալ հինգ ժամանակները. աներեւոյթ ներկայ (infinitif présent), ընդունելութիւն ներկայ (participle présent), ընդ. անցեալ (part. passé), սահմանական ներկայ (indicatif présent), անցեալ որոշեալ (passé défini):

Այս հինգ ժամանակներէն կը կազմուին բային մը-նացեալ ժամանակները: Ուստի ազէկ միաք սահեցէք հետեւեալ կանոնները:

Աճերեւոյթն կը կազմուին երկու ժամանակներ. 1. Ապառնին, աներեւոյթին ր, oir, re վերջաւորութիւնը *raisi* փոխելով. ինչ. chanter, je chanterai; finir, je finirai; recevoir, je recevrai; rendre, je rendrai. 2. Թէական ցերկայն, աներեւոյթին ր, oir, re վերջաւորութիւնը *raisi* փոխելով. ինչ. chanter, je chanterais; finir, je finirais recevoir, je recevrais; rendre, je rendrais.

Ընդ. ցերկայէն կը կազմուին երեք ժամանակներ. 1. Սահմ. ցերկային յոգնակի երեք դէմքերը, ant վերջաւորութիւնը *ons, ez, ent* փոխելով. ինչ. chantant, ns. chantons, vs. chantez, ils chantent; finissant, ns. finissent, vs. finissent, ils finissent; recevant, ns. recevons, vs. recevez, ils reçoivent; (1) rendant, ns, rendons, vs. rendez, ils rendent. 2. Սահմ.անկասարք, antն *aisi* փոխելով, ինչ. chantant, je chantais; finissant, je finissais; recevant, je recevais; rendant, je rendais. 3. Սսր. ցերկայն, antն *ei* փոխելով. ինչ. chantant, que je chante; finissant, que je finisse; recevant, que je reçoive; (2) rendant, que je rende.

Ընդ. անցեալէն կը կազմուին բոլոր բաղա-

(1) Բացառութիւն է երրորդ լծորդութիւնը. *evant* ու *event* կը փոխուի, փոխանակ *eventi*. — (2) Բացառութիւն է երրորդ լծորդութիւնը. *evant* ու *oivei* կը փոխուի, փոխանակ *eventi*.

դրեալ ժամանակները(1), ինչ. j'ai chanté, j'eus finis, j'avais reçu, j'aurai rendu, եւն:

Սահմ. ցերկայէն կը կազմուի Հրամայականը *je, nous, vous* դերանունները վերցնելով. ինչ. je chante, nous chantons, vous chantez; *frain*. chante, chantons, chantez; je finis, nous finissons, vous finissez; *frain*. finis, finissons, finissez; je reçois, nous recevons, vous recevez; *frain*. reçois, recevons, recevez; je rends, nous rendons, vous rendez; *frain*. rends, rendons, rendez.

Անց. որսեալին եղակի երկրորդ դէմքէն կը կազմուի Սսր. Անկասարք, ծայրը *se աւելցնելով*, ինչ. tu chantas, que je chantasse; tu finis, que je finisse; tu reçus, que je reçusse; tu rendis, que je rendisse.

(1) Բաղադրեալ (composé) կը կոչուին այն ժամանակները ու *avoir* կամ *être* օժանդակաց օգնութեամբ, *օժանդակութեամբ* շինուած են. ուստի բաղադրեալ ժամանակներն են Անց. Անորոշ, Անց. յառաջ., Սահմ. գերակ., Ապ. անց., Թեակ. անց., Սսր. անց., Սսր. գերակ., Անհր. անց.: Մնացեալ ժամանակները կը կոչուին *պարզ* (simple): Իսկ նախնական ժամանակներէն կազմեալ ժամանակները կը կոչուին *ածանցեալ* (dérivé):

Օրինակ

Առաջին ծորդութեան կանոնաւոր բայից խոնարհման

Temps primitifs

Inf. prés.	part. prés.	part. passé	ind. prés.	passé défini
Chanter	chantant	chanté	je chante	je chantai
Երգել	Երգելով	Երգած	Կ'երգեմ	Երգեցի

Ind. présent. — Սահմ. ներկայ

Կ'երգեմ Je chante, կ'երգես tu chantes, կ'երգի il, elle chante, կ'երգեմք ns. chantons, կ'երգեք vs. chantez, կ'երգեն ils, elles chantent.

Imparfait. — Անկատար

Կ'երգէի Je chantais, կ'երգէիր tu chantais, կ'երգէր il, elle chantait, կ'երգէինք ns. chantions, կ'երգէիք vs. chantiez, կ'երգէին ils, elles chantaient.

Passé défini. — Անցեալ որոշեալ

Երգեցի Je chantai, երգեցիր tu chantas, երգեց il, elle chanta երգեցինք ns. chantâmes, երգեցիք vs. chantâtes, երգեցին ils, elles chantèrent

Passé indéfini. — Անցեալ անորոշ

Երգեցի կամ երգած եմ J'ai chanté, երգեցիր, ևն. tu as chanté, երգեց, ևն. il, elle a chanté, երգեցինք, ns. avons chanté, երգեցիք, ևն. vs. avez chanté, երգեցին, ևն. ils, elles ont chanté.

Passé antérieur. — Անց. յառաջադրյն

Երգեցի J'eus chanté, երգեցիր tu eus chanté, երգեց il, elle eut chanté, երգեցինք ns. eûmes chanté, երգեցիք vs. eûtes chanté, երգեցին ils, elles eurent chanté.

Անորոշ ներկ.	Շրջ. ներկ.	Անորոշ ներկ.
Chanter	Chanter	Chanter
Finir	Finir	Finir
Recevoir	Recevoir	Recevoir
Rendre	Rendre	Rendu
Chantant	Chantant	Chantant
Finissant	Finissant	Finissant
Recevant	Recevant	Recevant
Rendant	Rendant	Rendant
Chante	Chante	Chante
Finis	Finis	Finis
Reçu	Reçu	Reçu
Rendu	Rendu	Rendu
Je chante	Je chante	Je chante
N. chantons	N. chantons	N. chantons
V. chantez	V. chantez	V. chantez
tu chantes	tu chantes	tu chantes
U. n. chantons	U. n. chantons	U. n. chantons
U. n. finissons	U. n. finissons	U. n. finissons
U. n. recevons	U. n. recevons	U. n. recevons
U. n. rendons	U. n. rendons	U. n. rendons
J'ai, j'eus	J'ai, j'eus	J'ai, j'eus
J'aurai, j'aurais	J'aurai, j'aurais	J'aurai, j'aurais
que je chante	que je chante	que je chante
que ns. chantons	que ns. chantons	que ns. chantons
que je finisse	que je finisse	que je finisse
que ns. finissons	que ns. finissons	que ns. finissons
que je reçoive	que je reçoive	que je reçoive
que ns. recevons	que ns. recevons	que ns. recevons
que je rende	que je rende	que je rende
que ns. rendons	que ns. rendons	que ns. rendons
U. n. finis	U. n. finis	U. n. finis
U. n. reçut	U. n. reçut	U. n. reçut
U. n. rendit	U. n. rendit	U. n. rendit

ՊԱՏՄԻՆ ԿԱՅՈՒՆՅԵԱՆ ԱՄԼՆԱԿԱՆ

U. n. finis U. n. finis U. n. finis

U. n. finis U. n. finis U. n. finis

Plus-que-parfait (բիւր). — *Գերակատար*

Երբ *քան* էի *Ե* J'avais chanté, երբ *քան* էիր *tu* avais chanté, երբ *քան* էր *il, elle* avait chanté, երբ *քան* էինք *ns.* avions chanté, երբ *քան* էիք *vs.* aviez chanté, երբ *քան* էին *ils, elles* avaient chanté.

Երբ *կարգիւ*, *եւն.* Si je chante, etc.

Futur. — *Ապագանի*

Պիտի երգեմ *Je* chanterai, պիտի երգես *tu* chanteras. պիտի երգէ *il, elle* chantera, պիտի երգեմք *ns.* chanterons, պիտի երգէք *vs.* chanterez, պիտի երգեն *ils, elles* chanteront.

Futur Passé. — *Ապագանի Անցեալ*

Երբ *քան* պիտի ըլլամ *J'*aurai chanté, երբ *քան* պիտի ըլլաս *tu* auras chanté, երբ *քան* պիտի ըլլայ *il, elle* aura chanté, երբ *քան* պիտի ըլլամք *ns.* aurons chanté, երբ *քան* պիտի ըլլայք *vs.* aurez chanté, երբ *քան* պիտի ըլլան *ils, elles* auront chanté.

Երբ *կարգի*, *եւն.* Si je chantais, etc.

Conditionnel (բիւրեւ) *présent.* — *Թեակարգի Անցեալ*

Պիտի երգէի *Je* chanterais, պիտի երգէիր *tu* chanterais. պիտի երգէր *il, elle* chanterait, պիտի երգէինք *nous* chanterions, պիտի երգէիք *vous* chanteriez, պիտի երգէին *ils, elles* chanteraient.

Երբ *կարգի* ըլլայի, *եւն.* Si j'avais chanté, etc.

Cond. passé. — *Թեակարգի Անցեալ*

Երբ *քան* պիտի ըլլայի *J'*aurais chanté, երբ *քան* պիտի ըլլայիր *tu* aurais chanté, երբ *քան* պիտի ըլլար *il, elle* aurait chanté, երբ *քան* պիտի ըլլայինք *nous* aurions chanté, երբ *քան* պիտի ըլլայիք *vous* auriez chanté, երբ *քան* պիտի ըլլային *ils, elles* auraient chanté.

Երբ *քան* *vous* auriez chanté, երբ *քան* պիտի ըլլային *ils, elles* auraient chanté.

Ք. *ձեւ.* *Ե* J'eusse chanté, *tu* eusses chanté, *il, elle* eût chanté, *nous* eussions chanté, *vous* eussiez chanté, *ils, elles* eussent chanté.

Impératif. — *Հրահրական*

Երգէ *Chante*, երգեմք *chantons*, երգեցէք *chantez*.

Subj. prés. — *Ստոր. Անցեալ*

Որ երգեմ *Que* je chante, որ երգես *que* tu chantes, որ (*թող*) երգէ *qu'il, qu'elle* chante, որ երգեմք *que* nous chantions, որ երգէք *que* vous chantiez, որ (*թող*) երգեն *qu'ils, qu'elles* chantent.

Subj. imparf. — *Ստոր. սնկ.*

Որ երգէի *Que* je chantasse, որ երգէիր *que* tu chantasses, որ (*թող*) երգէր *qu'il, qu'elle* chantât, որ երգէինք *que* nous chantassions, որ երգէիք *que* vous chantassiez, որ (*թող*) երգէին *qu'ils, qu'elles* chantassent.

Subj. passé. — *Ստոր. սնկ.*

Որ երբ *քան* ըլլամ *Que* j'aie chanté, որ երբ *քան* ըլլաս *que* tu aies chanté, որ երբ *քան* ըլլայ *qu'il, qu'elle* ait chanté, որ երբ *քան* ըլլամք *que* nous ayons chanté, որ երբ *քան* ըլլայք *que* vous ayez chanté, որ երբ *քան* ըլլան *qu'ils, qu'elles* aient chanté.

Subj. plus que-parfait. — *Ստոր. գերակ.*

Որ երբ *քան* ըլլայի *Que* j'eusse chanté, որ երբ *քան* ըլլայիր *que* tu eusses chanté, որ երբ *քան* ըլլար *qu'il, qu'elle* eût chanté, որ երբ *քան* ըլլայինք *que* nous eussions chanté, որ երբ *քան* ըլլայիք *que* vous eussiez chanté, որ երբ *քան* ըլլային *qu'ils, qu'elles* eussent chanté.

Inf. prés. — Աներ. ներկայ

Երգել *chanter*

Inf. passé. — Աներ. անցեալ

Երգած *eu* avoir chanté

Part. prés. — Ընդ, ներկայ

Երգելով *chantant*

Part. passé. — Ընդ. անցեալ

Երգած, երգուած *chanté*, երգած *eu* ayant chanté

1

Տալ. պիտի տամ. պիտի տայք: Սիրելով. կը սիրեմք. չէք սիրեր. կը սիրեն. չէիք սիրեր. կը սիրէինք. պէտք է որ սիրես: Աշխատած. աշխատած եմ. աշխատած չէիք. աշխատած պիտի ըլլայ. աշխատած պիտի ըլլայինք. պէտք է որ աշխատած ըլլայք. պէտք է որ աշխատած ըլլային. աշխատած ըլլալ. աշխատած ըլլալով. կը մշակեմ. կը մշակեմք. կը մշակէք. մի՛ մշակեր. մշակեմք. մշակեցէք. Գովեցիր (անց. որոշ.). պէտք է որ գովէի. պէտք է որ տար: Մեր կօշկակարին որդին կ'աշխատի, ուսումնասէր է. իւր քոյրը չ'աշխատիր, ծոյլ է:

(Ի բերան ուսանելի) Հանճարեղ մարդ մէ: C'est un homme de génie. Պարի դաստնու բարձրահասակ մարդ մէ mon maître de danse est un homme de haute taille. Եռայարկ տուն մը գնեցի j'ai ache-

té une maison de trois étages. Վեց ամսու զա մը գրկած էր elle portait dans ses bras un enfant de six mois. Ձեզ կը վայլէ խօսիլ c'est à vous de parler.

Անձնական դերսևուսնի

Բայէն առաջ	զայն ինձ me le կամ la
զմեզ, մեզ nous *	զայն մեզ nous le կամ la
զձեզ, ձեզ vous *	զայն ձեզ te le կամ la
զայն, զանոնք le, la, les*	զայն ձեզ vous le կամ la
անոր, անոնց lui, leur *	Միշտ բայէն ետքը
զայն անոր le կամ la lui*	ինձ, զիս moi
զայն անոնց le կ. la leur*	Ֆեզ, զՖեզ toi
Միշտ բայէն առաջ	զայն ինձ le կամ la - moi
զիս, ինձ me	զայն մեզ le կամ la - nous
զՖեզ, Ֆեզ te	զայն ձեզ le կամ la - toi

* ԴիՏ. Ա. Այս դերանունները միայն հրամայականի մէջ բայէն ետքը կը դրուին: Ինչ. ինձ տուաւ, il (կամ elle) me donna. տուէք ինձ donnez-moi. Բայց եթէ բայը բացատրական ըլլայ՝ հրամայականի մէջ ալ բայէն առաջ կը դրուին: Ինչ. ինձ մի տայք ne me donnez pas.

ԴիՏ. Բ. moi, toi, lui (էջ. elle), nous, vous երբ նշանակեն ես, դու, նա, մեք, դուք բայէն առաջ կը դրուին բնականաբար, որովհետեւ այն ատեն ոչ թէ խնդիր են, այլ տեղ բայի:

2

Ձայն ինձ: Ձանոնք ձեզ: Ձանոնք անոնց: Տուէք զայն ինձ: Մի տայք զայն մեզ: Տուէք զայնս ա-

նանց: Մի տայք զայնս անոնց: Երգէ մեզ, Երգած էիք: Կերգէք: Կը սիրէիր: Աշխատեցայք, Պիտի չը մշակես: Այս աշակերտը չատ² (beaucoup) կ'սիրեմ', որովհետեւ կ'աշխատի. Իւր (sa) քոյրը չ'եմ սիրեր, որովհետեւ չ'աշխատիր: Պարտէզնիդ մշակեցիք. եթէ զայն չը մշակեցիք, մշակեցէք զայն: Դասատուն կը գովէ աշխատասէր աշակերտները եւ ընծայներ կուտայ անոնց: Մատիտնիդ գտայք. եթէ զայն չը գտայք, լինտուեցէք զայն: Ձեր բառարանը վահրամին տուի՞ք. եթէ զայն անոր չը տուիք, տուէք զայն նմա: Սենեակը (salon առ.) երբ պիտի աւելք. պէտք էր որ արգէն աւլած ըլլայիք զայն: Դուռը գոցեցէք:

(Ի բերան ուսանելի), Բիչ մը ջուր տուէ՛ք ինձ, խնդրեմ. աս ծարաւի եմ donnez-moi un peu d'eau, s'il vous plaît; j'ai grand' soif. Կ'ուզէ՛ք պասառ մը քսայ սալ ինձ, աս անօրի եմ voulez-vous me donner un morceau de pain? J'ai grand' faim. Պիտուց մը ծխախոտս ո՞վ պիտի սայ ինձ qui va me donner une pincée de tabac (բասայ)?

5

Եթէ զայն (էք.) ընդօրինակես: Պէտք էր որ զայնս գոցէիր: Չանոնք ինձ պիտի տայք: Չ'ես ցուցներ զայն ինձ: Ե՞րբ պիտի ընդօրինակէք դասերնիդ. ընդօրինակեցէք զայն: Հայրիկ, պատուհանը գոցեմ' (ար. նէրէ): Այո, տղայս, գոցէ զայն: Աթոռակը գեր կնոջը տուի՞ք. շատ յոգնած էր: Այո, պարոն, զայն անոր տուի: Ե՞րբ պիտի ցուցնէք ինձ ձեր գիրքը: Վաղը զայն ձեզ պիտի ցուցը-

նեմ: Ոչ, հիմայ ցուցուցէք զայն ինձ: Մեր հայրը գեղեցիկ կազանդէ՛քներ զրկեց մեզ երէկ: Ցուցուցէք զայնս մեզ: Չայնս ձեզ պիտի ցուցնեմ, որպէս զի գո՛հ ըլլայք, բարեկամս: Ինչո՞ւ անրեցիք այս բառերը. պէտք չ'էր որ զայնս անրէիք, ուզի՞ր էի՞ն:

(Ի բերան ուսանելի). Մայիս ամիսը ինչ գեղեցիկ ամիս է oh! le joli mois que le mois de mai; Փետրուար ամսոյ մէջ չը ձիւնեց il n'a pas neigé dans le mois de février. Ապրիլ ամիսը աս կը սիրեմ j'aime beaucoup le mois d'avril. Մարտ ամսոյ մէջ պիտի մեկնիմ եւ Յունիս ամսոյ մէջ պիտի վերադառնամ je partirai au mois de mars (մարտ) et je reviendrai au mois de juin.

4

Հաւանական է որ զայն (էք.) երգած չ'ըլլայք: Չայնս կապած ատեն (en nouant): Մի՛ ջրէք զայնս: Պէտք է որ զայն վարձատրեմ: Պողոս, կը փախաքիմ որ գեղեցիկ երգ մը երգես, քու (ta) ձայնդ շատ անուշ է: Ինչո՞ւ չ'էք կապեր ձեր կօշիկին կապերը. կապեցէք զանոնք: Պէտք է որ ամեն (chaque) երեկոյ ջրէք ձեր ծաղիկները. եթէ զանոնք չը ջրէք, զձեզ չ'պիտի սիրեմ: Կ'ըսէք թէ (que) Պետրոս զրպարտած է իւր դրացին. անկարելի է որ Պետրոս զայն զրպարտած ըլլայ: Տնօրէնուհին քըննեց աշակերտուհիները, եւ վարձատրեց զանոնք որ (celles qui) աշխատած էին. գեղեցիկ պարգեւներ տուաւ անոնց: Պիտի դրուեմ, կ'գնեցի՞ր, քննած էի՞ն (էք.), զարկի՞ք, կը քայտոյէ՛ր հարցական ձեւեր են:

(**Լ քերան ուսանելի**). Գիշերանց պիտի մեկնինք
 nous partirons de nuit. Մենք, ցորեկ ասեն պիտի
 մեկնի՞մք nous autres, nous partirons de jour. Հօրս
 կենդանութեան ասեն... du vivant de mon père...
 Այսօր չպիտի գայ il ne viendra pas d'aujourd'hui.
 Բոլոր օրը ինձմէ չբաժնուեցաւ il ne m'a pas quitté
 de tout le jour.

5

(Ասակերտն պէտք եղած սրբագրութիւնները պիտի ընէ, սրբագրութեանց բացատրութիւնն քերանացի տալով. յետոյ պիտի բարգմանէ):

Vous n'arrosez pas hier vos arbres. Dieu aiment les enfants vertueux et l'aborieu. Les élèves trouveraient un cerf-volant de l'école dans le jardin. N'avait-vous pas donné votre livre de mon cousin? Saint-Pierre reniat et le coq chantat. Les filles ce marchant ont achetait des paignes.

(Ասակերտն բայերը նշանակեալ ժամանակը պիտի դնէ. յետոյ պիտի բարգմանէ):

Les enfants ne pas bouger (plus-que-parf. de l'ind.) de leur place. Dès qu'elle copier (passé ant.) sa leçon, elle fermer (passé déf.) son livre. Quand tu balayer (fut. passé) la chambre, tu essayer (fut.) les tables. Nouer (impér.) les cordons de tes souliers.

(Ասակերտն բայերը պէտք եղած ժամանակը պիտի դնէ. յետոյ պիտի բարգմանէ):

Votre père louer hier le fils de cet homme, et lui donner des livres. Votre sœur chanter hier à l'école? Nous aurions eu beaucoup de livres amusants, si nous trouver la clef de la bibliothèque. Je vous donnerais de jolies peintures,

si vous travailler. Je ne rayer pas ces mots, s'ils étaient corrects. Il faut que vous travailler, afin que vous être heureux. Il faudrait que tu planter des arbres et que tu les arroser.

(Ասակերտն պէտք եղած սրբագրութիւններն պիտի ընէ, սրբագրութեանց բացատրութիւնն քերանացի տալով. յետոյ պիտի բարգմանէ)

Donne moi le. Ne donnons pas le lui. Cet enfant j'aime beaucoup, car travaille. Avez-vous donné votre plume à ma sœur? Si le lui ne donné pas, donne le d'elle. Donnez-lui votre crayon, mais ne donnez pas lui votre plume. Je ne la donnerai pas lui. Avez-vous arrosé vos fleurs? Si vous les n'avez arrosé pas, les arrosez. Donne le moi. Ne donne pas le moi.

ARROSER բային նախնական ժամանակները եւ աստիճանէ կազմուած ժամանակները նշանակել ըստ պատկերի (էջ 56):

ԳԼՈՒԽ Ը. — CHAPITRE VIII.

Նախորդ բայերուն վրայ քաղ. — Ածականաց աստիճաններն

Ածականները երեք աստիճան ունին. Ա. բուն իրենց վիճակը, որ գոյականին ինչպէս ըլլալը կը ցուցնէ, եւ որ կը կոչուի դրական (positif). Բ. բաղդասական (comparatif), որ երկու գոյականներու համեմատութիւնը կը ցուցնէ, եւ Գ. գերադրական (superlatif), որ գոյականին վերջին աստիճան վեր կամ վար ըլլալը կը ցուցնէ:

Ըսինք թէ բաղդասականը երկու գոյականներու բաղդատութիւնը կը ցուցնէ. արդ՝ որովհետեւ

տեւ երկու համեմատուած գոյականները իրարմէ կամ վեր, կամ վար եւ կամ իրարու հաւասար ըլլալու են, երեք տեսակ բաղդատական կայ. Ա. առաւելութեան (supériorité), Բ. նուազութեան (infériorité) եւ Գ. հաւասարութեան (égalité) :

Առաւելութեան բաղդատականը ածականէն առաջ **plus** եւ ետքը **que** դնելով կը շինուի ինչ. աւելի հարուստ քան **plus riche que** .

ԴԻՏ. — Միայն երեք ածականներ կան որ իրենք իրենցմէ առաւելութեան բողոքականի իմաստ ունին : Ասոնք են meilleur լաւագոյն (plus bonի տեղ. plus bon չ'ըսուիր), moindre փոքրագոյն (plus petitի տեղ. plus petit ալ կ'ըսուի), եւ pire չարագոյն (plus mauvaisի տեղ. plus mauvais ալ կ'ըսուի) :

Նուազութեան բաղդատականը կը շինուի ածականէն առաջ **moins** եւ ետքը **que** դնելով : ինչ. նուազ հարուստ քան **moins riche que** .

Հաւասարութեան բաղդատականը կը շինուի ածականէն առաջ **aussi** եւ ետքը **que** դնելով : ինչ. այնքան հարուստ որքան **aussi riche que** .

Գերադրականը կը կազմուի ածականէն առաջ très, fort, bien tous, infiniment յանձուց, extrêmement չափազանց, le, la, les plus ամենէն եւ այլն բառերէն մին դնելով :

ՕՐԻՆՍՈՎԷ ՀՐԱՀԱՆԳԻ. Ոսկին արծաթէն աւելի քանկազին է. l'or est plus précieux que l'argent.

Երկաթը արծաթէն նուազ քանկազին է. le fer est moins précieux que l'argent. Քոյրդ եղբորս չափ մեծ է votre sœur est aussi grande que mon frère.

1

Ձեզի չափ խելացի : Ինձմէ աւելի աղքատ : Մեզմէ նուազ հարուստ : Չէ՞ք : Պիտի ունենաս : Չալ խատեցան : Գնած էիք : Աշխատած ատեն : Մեր 2բարեկամը 6ձեզմէ 4աւելի 5հարուստ է. 7բայց դուք 14մեր 12բարեկամէն 9աւելի 10երջանիկ է՞ք : Ձեր քոյրը մեր եղբորմէն աւելի կ'աշխատի, այսինքն ձեր քոյրը մեր եղբորմէն աւելի աշխատասէր է : Ամառը գարնան չափ գեղեցիկ է : Արծաթը երկաթէն աւելի սուղ է, բայց ոսկին ամենէն սուղն է : Գրիչ մը դնեցի որ ձեր մատիտէն նուազ մեծ է : Պետրոսին պիտի սամ զայն : Աղէկ դիրք մը բարեկամաց լաւագոյնը չէ՞ : Ձեր նամակը չափազանց երկայն պիտի ըլլայ :

(Ի բերան ուսանելի) . Ձեզմէ ետքը après vous . Դուք ինձմէ վերջը պիտի կարդայք vous lirez après moi . Ընթիլէն վերջը ձեզի պիտի գամ j'irai chez vous après souper . Ոսկիէն ետքը արծաթը ամենէն սուղ մեաղը չ'է après l'or, l'argent n'est-il pas le métal le plus cher? Քանի մը ժամ աշխատեցէ վերջ փչ մը շարժում հարկաւոր է un peu de mouvement est nécessaire après quelques heures de travail .

2

Եղբորս չափ միամիտ : Ձեր մօրմէն աւելի աշխատասէր : Իւր հօրմէն աւելի սիրելի : Պիտի սիր-

բէինք: Չ'են ջլատեր: Ջլատած չ'են: Ունենալով: Չ'ըլլալով: Եղած: Ունեցած: Գարունը օւաւելի 'կը սիրեմ քան թէ օամաւը, ձմեռը ամենէն նուազ կը սիրեմ: Լոնտոն Եւրոպայի ամենէն մեծ, ամենէն հարուստ եւ ամենէն բազմամարդ քաղաքն է: Ոսկին արծաթէն աւելի ծանր է, եւ արծաթը անագէն աւելի ծանր է: Ոսկին, արծաթը եւ անագը մետաղ (մետաղներ) են: Մեր դրացին ձեր բարեկամին չափ հարուստ է, բայց ձեր բարեկամը մեր դրացւոյն չափ երջանիկ չ'է: Ծուլութիւնը ամենէն ուժեղ մարմինները կը ջլատէ. մարզը եւ աշխատութիւնը ամենէն տկար մարմինները կը զօրացնեն:

(Խ բերան ուսանելի). Գողին ետեւէն վազեցէ՛ք courez après le voleur. Ետեւէս մի վազէ՛ք ne courez pas après moi. Քրոջս ետեւէն վազեցի՛ր as-tu couru après ma sœur? Ամէն մարդ ոսկույ ետեւէն կը վազէ tout le monde court après l'or. Նախաճաշէն ետք դուրս պիտի ելնեմ je sortirai après déjeuner.

ՕՐԻՆԱԿՔ ՀՐԱՀԱՆԳԻ. Ձեզի չափ զիբ ունիմ j'ai autant de livres que vous. Եղբայրդ քրոջս չափ կը սիրեմ j'aime ton frère autant que ma sœur. Ձեզի չափ բարեկամ չ'ունիմ je n'ai pas autant d'amis que vous.

3

Ինծի չափ գիրք ունիք: Ձեզի չափ գիրք չ'ունիմ. Հօրս չափ համեստ է: Զօրացուցինք: Չը պիտի սիրեմ: Չ'էք երգեր: Եղանք: Ունեցանք: Խեցիէ ջերմոցները ձուլածոյ ջերմոցներէն լաւագոյն

են. մեր ջերմոցը խեցիէ չ'է, ձեր ջերմոցը խեցիէ է. ուստի ձեր ջերմոցը լաւագոյն է մերինէն (le nôtre): Ձեր դրացին մերինին չափ տուն չ'ունի: Առողջութիւնը հարստութեանց առաջինն է. առողջ եղէք, եւ մարդոց ամենէն հարուստը պիտի ըլլաք: Ձեր հօրեղբորդին եղբորմէս աւելի խելացի էր, բայց եղբորս չափ չ'էր աշխատեր: Գու՛ ինձմէ հարուստ էք. ես ձեզ չափ հարուստ չ'եմ. ես ձեզմէ նուազ հարուստ եմ:

(Խ բերան ուսանելի). Բոլոր հարստութիւնը մըս խելէ վերջ Եւմէն մեկնեցաւ il partit pour Yémen après avoir gaspillé toute sa fortune. Այս խօսեցիքը քսելէ վերջ դուրս ելաւ après avoir dit ces mots, il sortit. Վեց ժամ աշխատելէ վերջ պսոյս մը քսիմք après avoir travaillé six (սէշ) heures, nous avons fait un tour.

4

(Աւակերտ պէտք եղած սրբազութիւններն պիտի ընէ, սրբազութեանց բացառութիւնն բերանացի սալով, եւ պիտի քարգմանէ).

L'étain est léger plus que l'argent, mais l'argent est lourd moins que l'or. Un bonne livre n'est-il pas le plus bon des amis? Votre cousin ne travaille pas aussi que ma sœur. Avez-vous aussi livres que moi? Votre frère est-il aussi sage que ma sœur? Cet homme est le plus meilleur de mes amis; il est extrêmement affable. La maison de notre voisin est autant grand que la vôtre. Il a aussi cahiers que plumes.

Երկու խօսք շինեցէք առաւելութեան բաղդասականով, երկու խօսք նուազութեան բաղդասականով, երկու խօսք հաւասարութեան բաղդասականով, երկու խօսք քան որ:

Donner բային նախնական ժամանակները նշանակել, ըստ պատկերի (էջ 56):

ԳԼՈՒԽ Թ. — CHAPITRE IX.

Երկրորդ լծորդութիւն. — Թուական ամսական

Օրինակ երկրորդ լծորդութեան կանոնաւոր բայից խոնարհման

Temps primitifs

Inf. prés.	part. prés.	part. passé	passé déf.	ind. prés.
finir	finissant	fini	je finis	je finis

Ind prés. — Ստիմ. ներկայ

Կը լնցնեմ Je finis, կը լնցնես tu finis, կը լնցնէ il, elle finit, կը լնցնեմք nous finissons, կը լնցնէք vous finissez, կը լնցնեն ils, elles finissent.

Imparfait. — Անկատար

Կը լնցնէի je finissais, կը լնցնէիր tu finissais, կը լնցնէր il, elle finissait, կը լնցնէինք nous finissions, կը լնցնէիք vous finissiez, կը լնցնէին ils, elles finissaient.

Passé défini. — Անցեալ որոշեալ

Լնցուցի Je finis, լնցուցիր tu finis, լնցուց il, elle finit, լնցուցինք nous finimes, լնցուցիք vous finites, լնցուցին ils, elles finirent.

Passé indéfini. — Անցեալ անորոշ

Լնցուցի կամ լնցուցած եմ, ևն. J'ai fini, etc.

Passé antérieur. — Անց. յառաջագոյն

Լնցուցած եղայ, ևն. J'eus fini, etc.

Plus-que-parfait (բն.). — Գերակատար

Լնցուցած էի, ևն. J'avais fini, etc.

Երկ ընկաւնիւմ, ևն. Si je finis, etc.

Futur. — Ապառնի

Պիտի լնցնեմ Je finirai, պիտի լնցնես tu finiras, պիտի լնցնէ il, elle finira, պիտի լնցնեմք nous finirons, պիտի լնցնէք vous finirez, պիտի լնցնեն ils, elles finiront.

Futur passé. — Ապառնի անցեալ

Լնցուցած պիտի ըլլամ, ևն. J'aurai fini, etc.

Երկ ընկաւնի, ևն. Si je finissais, etc.

Conditionnel (նշեմ) présent. — Թեկական ներկայ

Պիտի լնցնէի je finirais պիտի լնցնէիր tu finirais, պիտի լնցնէր il, elle finirait, պիտի լնցնէինք ns. finirions, պիտի լնցնէիք vs. finiriez, պիտի լնցնէին ils, elles finiraient.

Երկ ընկաւնած ըլլայի Si j'avais fini, etc.

Cond. passé. — Թեկական անցեալ

Լնցուցած պիտի ըլլայի, ևն. J'aurais fini, etc.

Բ, ձեւ. J'eusse fini, etc.

Impératif. — Հրամայական

Լնցուր finis, լնցնենք finissons, լնցուցէք finissez.

Subjonctif présent. — Ստորադասական ներկայ

Որ լնցնեմ Que je finisse, որ լնցնես que tu finisses,

որ (Թող) լմնցնէ qu'il, qu'elle finisse, որ լմնցնենք que nous finissons, որ լմնցնէք que vous finissez, որ (Թող) լմնցնեն qu'ils, qu'elles finissent.

Subj. imparfait. — Usnr. անկասար

Որ լմնցնէի Que je finisse, որ լմնցնէիր que tu finisses, որ (Թող) լմնցնէր qu'il, qu'elle finît, որ լմնցնէիրք que nous finissions որ լմնցնէիրք que vous finissiez որ (Թող) լմնցնէին qu'ils, qu'elles finissent. (1)

Subj. passé. — Usnr. անցեալ

Որ լմնցուցած ըլլամ Que j'aie fini, etc.

Subj. plus-que-parfait. — Usnr. գերակ.

Որ լմնցուցած ըլլայի Que j'eusse fini, etc.

Infinitif présent. — Աներեւոյր Աերկայ

Լմնցնել finir

Inf. passé. — Աներ. անցեալ

Լմնցուցած ըլլալ Avoir fini

Participe présent. — Ընդունելոյրիսն Աերկայ

Լմնցնելով Finissant

Part. passé. — Ընդ. անցեալ

Լմնցուցած, լմնցած փոյ, լմնցուցած ըլլալով ayant fini

(1) Պէտք է դիտել թէ Բ. յծորդութեան բայերու Usnr. ներկ. եւ Անկ. ր իբրտու կը նմանին, միայն Սս. Անկ. ին եզակի երորդ դէմքը տարբեր է Սս. ներկ. էն.

Լմնցնել պիտի լմնցնեմ. պիտի լմնցնէի, Շինելով. կը շինեմք. կը շինէք. չ'էն շիներ. չ'էի շիներ. կը շինէին. հաւանական է որ շինէ, Բուժած. բուժած եմ. բուժած չ'էին. անկարելի է որ բուժած ըլլայ. բուժած պիտի ըլլայիք, կ'աղտոտեմ. կ'աղտոտեմք. կ'աղտոտէք. մի՛ աղտոտեր. չ'աղտոտեմք. մի՛ աղտոտէք, Հնազանդեցար (անց. որոշ.). պէտք էր որ հնազանդէր, Լմնցուցիք. Մի շինէք, Պէտք էր որ բուժէր, Բժիշկները մարմնոյն ցաւերը կը բուժեն, Թաշ կինակնիդ ինչո՞ւ աղտոտեցիք. ուրիշ թաշկինակ չունիք. ձեր եղբօր թաշկինակն պիտի տամ ձեզ, բայց պէտք է՛ է որ դոյն աղտոտէք, կը հնազանդիմք երբ ուսուցիչն կը հրամայէ :

(Ի բերան ուսանելի). Նախանաժէն առաջ դուրս պիտի չ'ելնեմ je ne sortirai pas avant le déjeuner. կէս օրէն առաջ դուրս ելայ je sortis avant midi. Ես ձեզմէ առաջ տասը գործարան հաստատած էի արդէն j'avais déjà établi dix (* է) fabriques avant vous. Ծնունդէն առաջ պիտի գամ եւ Չասկէն ետք պիտի մեկնիմ je viendrai avant Noël et je partirai après Pâques.

Բացարձակ բունական ածականիք
Adjectifs numériques cardinaux

Մէկ un երկու deux երեք trois չորս quatre հինգ cinq վեց six եօթը sept ութը huit ինը neuf տասը

dix տասնեւմէկ onze տասներկու douze տասներեք
 treize տասնեւչորս quatorze տասնեւհինգ quinze տա-
 սնեւվեց seize տասնեւեօթը dix-sept (տէշ) տասն-
 եւուօթը dix-huit (տէշ) տասնեւինը dix-neuf (տէշ)
 քսան vingt քսանեւմէկ vingt-un (կամ et un) քսան
 երկու, եւն. vingt (վէշ) - deux etc. երեսուն
 trente երեսունեւմէկ trente-un (կամ et un) երե-
 սուն երկու, եւն. trente-deux, etc. քառասուն
 quarante քառասուն եւ մէկ quarante - un (կամ -
 et un) քառասուն երկու եւն. quarante - deux,
 etc, յիսուն cinquante յիսուն եւ մէկ cinquante-un
 (կամ et un) յիսուն երկու, եւն cinquante - deux,
 etc. վաթսուն soixante (սօշիշ) վաթսուն եւ մէկ
 soixante - un (կամ et un) վաթսուն երկու, եւն.
 soixante - deux, etc. եօթանասուն soixante - dix
 եօթանասուն եւ մէկ soixante - onze եօթանասուն
 երկու, եւն soixante - douze, etc. ութսուն quatre-
 vingts ութսուն եւ մէկ quatre - vingt - un (չըս-
 ուիր et un) ութսուն երկու, եւն quatre - vingt -
 deux, etc. իննսուն quatre - vingt - dix իննսուն եւ
 մէկ quatre - vingt - onze իննսուն երկու, եւն
 quatre - vingt - douze, etc. հարիւր cent հարիւր
 մէկ cent un (սօշ էօշ կամ et un) etc. երկու հա-
 րիւր, եւն deux cents երկու հարիւր մէկ deux
 cent - un երկու հարիւր երկու, եւն deux cent
 deux, etc. հազար mille երկու հազար deux mille
 միլիոն million.

Բացարձակ թուականներուն ծայրը ième աւել-
 ցնելով դասական (ordinal) կը շինուին: trois երեք
 troisième երրորդ — եթէ բացարձակ ին ծայրը 0

քանուի, e ն ջնջելու է. quatre, quatrieme — cinq
 եւ neuf ի դասականները կ'ըլլան cinquieme, neu-
 vieme .

Պիտի շինես: Պէտք էր որ լինցնէր, կը հաստա-
 տէք: Շինած տան, Ո՛վ շինեց, (Գրով գրել) 125,
 254, 545, 456, 678, 890, 1254, 2545, 5456,
 4567: Մեր դրացւոյն տանը պարտէզը ունի ութ-
 սուն եւ հինգ ծառ եւ երեք հարիւր ծաղիկ, զորս
 պարտիզպանը կը ջրէ ամեն (chaque) երեկոյ: 'Տա-
 սընեւիններորդ ²գարը ³սկսաւ ⁶հազար ութն հարիւր
 մէկ յունուար մէկին (Վառաջինը): Նոյեմբերը (1)
 տարւոյն տասնեւմէկերորդ ամիսն է, յունուարը՝ (1)
 առաջին ամիսը, մայիսը՝ (1) հինգերորդ ամիսը,
 սեպտեմբերը՝ (1) իններորդ ամիսը: Չեր մատե-
 նագարանը եզրօրս մատենագարանին չափ ճօր չ'է.
 դուք վեց հարիւր տասն եւ հինգ գիրք ունիք,
 մինչդեռ եզրայրս հազար վեց հարիւր երեսուն եւ
 չորս գիրք ունի:

(Ի բերան ուսանելի). Ամէն բանէ առաջ, պէտք
 է տուն մը շինել avant tout, il faudra bâtir une
 maison. Չը մեկնած՝ պէտք է որ երբսս սօրէնք
 տեսնես il faut que tu ailles voir le directeur, avant
 que de partir. Որոշում սալէ առաջ պէտք է խորհիլ
 il faut réfléchir avant de se décider.

3

Անուցիք: Պիտի չը հնազանդիս: կը պատժէիր:
 Պատժէ: (Գրով գրել) 12546, 254567, 5456789,

(1) Առանց յօդի: Ամսուան ամուսները յօդ չ'են աւներ:

45678901 , 567890123 : Ատենօք թուշուհները շատ կը սիրէի . ութը դեղձանիկ եւ հինգ սարեկիկ կը սնուցանէի : Ինչո՞ւ չէք հնազանդիւր ձեր մօր . Պետրոս եւ Յովհաննէս միշտ կը հնազանդին իրենց հօր եւ իրենց մօր : Տնօրէնը ծոյլ աշակերտները չը պատժեց : Եթէ աշխատիք , կը յաջողիք . եթէ չ'աշխատիք , չ'էք յաջողիր : Պօղոս աշխատեցաւ եւ յաջողեցաւ . եթէ չ'աշխատէր , չ'էր յաջողեր (չ'պիտի յաջողէր) : Կովերը եւ մաքիները կաթ կ'ընձեռեն մեզ , Հնազանդեցէք ձեր մօր . նա պիտի ամօքէ (մեղմացնէ) ձեր (VOS) ցաւերը :

(Ի բերան ուսանելի) . Երկու անգամ երկու կ'ընէ չորս deux fois deux font quatre . Չորս անգամ չորս կ'ընէ քսանվեց quatre fois quatre font seize . Տասն եւ վեց անգամ քսան եւ վեց կ'ընէ երկու հարիւր յիսուն եւ վեց seize fois seize font deux cent cinquante-six (սէս) . Յառաջ , յառաջ en avant ! en avant ! Յառաջ մղեցէ՛ք ձերնիդ poussez votre cheval en avant .

4

Պէտք է որ կատարէք : կը հնազանդի՞ն . կ'աղտօտէիք : վարուեցէք : Պիտի չ'գգուէի՞ք : 578 , 1890 , 760546 , 16040 : Պէտք չ'է՞ր որ պարտականութիւննիդ կատարած ըլլայիք արդէն . ձեր եղբոր չը հնազանդեցայք եւ զայն չը կատարեցիք : Թաշկինակս ո՞վ աղտոտեր է : Աղէկ (bien) չը վարուեցայք . պէտք էր որ խոհեմութեամբ վարուէիք : Պէտք է որ չորս ամիսէն (չորս ամսուան մէջ) այս գիրքը լմնցնէք . հինգերորդ ամիսը ուրիշ գիրք մը պիտի ստամ ձեզ , բայց զայն չ'աղտոտէք (չ'պիտի

աղտոտէք) : Մայրը կը գգուէ իւր տղայքը . ի՞նչպէս տղայք չը գգուեն (չ'պիտի գգուէին) իրենց մայրը : Իններորդ : Յիսուն եւ հինգերորդ : Չորս հարիւր քառասուներորդ :

(Ի բերան ուսանելի) . Վեց վեց ալ կ'ընէ քսան երկու six (սէշ) et six font douze . Տասնեւհինգ քսանեւհինգ ալ կ'ընէ երեսուն quinze et quinze font trente . Երկու անգամ հինգ կ'ընէ քսուք deux fois cinq font dix (սէս) . Ինծի հետ avec moi . Քեզի հետ avec toi . Անոր (ար) հետ avec lui . Անոր (էք) հետ avec elle . Մեզ հետ avec nous . Ձեզ հետ avec vous . Անոց (ար) հետ avec eux . Անոց (էք) հետ avec elles .

5

(Ասակերտն քիտք եղած սրբազորսիւններն պիտի ընէ , սրբազորսեանց բացառութիւնն բերանացի սալով . յետոյ պիտի բարգմանէ) :

Je prête mon évantail à votre sœur, s'elle ne le sali pas. Ces garçons obéient (կը հնազանդին) toujours à leurs parents. Obéis à tes parents et chéri les. Les élèves qui saliront leurs livres je punirerai. Septembre est le neuvième moi de l'année, novembre est l'onzième mois.

(Ասակերտք բայերը յարմար ժամանակը եւ դէմքը պիտի ընէ . յետոյ պիտի բարգմանէ)

Il fallait que l'élève obéir à son maître. Enfants, obéir toujours à vos parents. Je souhaite que vous réussir dans votre entreprise. Nous ne vous fournir pas de blé, si vous ne nous payiez pas. Le médecin guérir ce malade en dix-sept (սէ) jours. Si vous ne pas désobéir à votre mère, elle vous aurait aimé .

(Ասակերք գիծերուն տեղ յարմար բուսական անասանք պիտի դնէ. եւ հարցմանց պատասխանները պիտի գրէ, յետոյ պիտի բարգմանէ) :

Nous avons acheté quinze dictionnaires à seize francs chacun, et nous avons payé — francs. Novembre est le — mois de l'année. L'heure est la — partie du jour, et la minute la — partie de l'heure. L'année a — ou — jours, environ — semaines, — mois et — saisons. Tous les — ans, c'est-à-dire à chaque année bissextile, février a — jours. Un enfant est né le 1er (premier) janvier 1890; quel âge a-t-il le 25 mars. 1892? Lorsqu'il y a 45 heures de jour, combien dure la nuit? Combien 7 chats ont-ils d'oreilles? Combien 8 chevaux ont-ils de pieds? Je pense (*ժիւղքս կը պահէմ*) un nombre, j'y ajoute 4, j'en retranche 8 et il reste 6; quel est ce nombre?

Օճէիր ըսցին նախնական ժամանակները եւ ասոնցմէ կազմուած ժամանակները նշանակել ըստ պատկերի (էջ 56) :

ԳԼՈՒԽ Թ. — CHAPITRE X.

Նախորդ բայերն. — Ստաց. Յուց. եւ Անորոշ անականք .

Usugական անականներն (Adj. possessifs) են՝

Եզ.ար. բառից առջեւ Եզ. իգ. բառից առջեւ Եզ.ար. եւ իգ.

mon <i>իմ</i>	ma <i>իմ</i>	notre <i>մեր</i>
ton <i>քու</i>	ta <i>քու</i>	votre <i>ձեր</i>
son <i>իւր</i>	sa <i>իւր</i>	leur <i>իրենց</i>

Յոգնակի (ար. եւ իգ.) բառերու առջեւ

mes <i>իմ</i>	nos <i>մեր</i>
tes <i>քու</i>	vos <i>ձեր</i>
sés <i>իւր</i>	leurs <i>իրենց</i> (1)

ԳԻՏԵԼԻՓ. — *Չայնաւորով եւ անձայն հով սկսող իգական բառերու առջեւ* ma, ta, sa *ի տեղ* mon, ton, son *կը գործածուի*. Այսպէս, *չըսուիր* ma épée (էֆ.) սուրս, այլ mon épée. *չըսուիր* ta amie (էֆ.) բարեկամուհիդ, այլ ton amie. *չըսուիր* sa orange (էֆ.) նարինջը այլ son orange.

ՕՐԻՇՍԿԻ ԶՐՈՆՍԵԳԻ. — Բարեկամս հիւանդ է mon ami est malade. Իւր հոյրը երէկ գլխարկ մը գնեց sa sœur (2) acheta hier un chapeau. Եղբորդ տուր իմ գրիչս donne ma plume à ton frère. Ասակերտները իրենց դասաւանդներէն պարգեւներ ընդունեցան les élèves ont reçu des cadeaux de leurs maîtres.

1

Չեր եղբայրը, Չեր քոյրը, Եղբորս մատենադարանը, Մեր տուներուն պարտեզները, Եղբայրնիդ իւր գծագրութիւնները քրոջս ցուցուց, եւ

(1) Ինչպէս կը տեսնուի, leur (տաւանց ին) եւ leurs (ս ոյ) երկուքն ալ կը բարգմանուին *իրենց*: Սակայն գործածութեան մասին շփոթելու չ'է: Պէտք է leur գործածել երբ իւր գոյականը *եզակի* է, պէտք է leurs գործածել, երբ գոյականը յոգնակի է. *իրենց գիրքը leur livre. իրենց գիրքերը leurs livres.*

(2) Պէտք է յիշել թէ *usugական* անականները վրանից յոգնակի կրնան առնել, ուստի եւ *իւր հոյրը* կը բարգմանուի sa sœur (եւ ոչ la sa sœur).

քոյրս իւր գիրքերը ու տետրակները ձեր եղբոր
ցուցուց, Բարի հայր մը կը սիրէ իւր զուակները,
բայց չը սիրեր անոնց պակասութիւնները: Ձեր
եղբայրը իւր թաշկինակը գետնէն չվերցուց. անոր
համար իւր թաշկինակը ձերինէն նուազ մաքուր է:
Եղբորս ծիծեռնակը երէկ իւր վանդակէն թռաւ.
Երէկ ուրիշ ծիծեռնակ մը գնեց, որ առաջինին
չափ սիրուն չ'է: Նամակնիդ ձեր ծնողաց չը զըր-
կեցի՞ք տակաւին. ես իմ նամակն իմ ծնողաց զրկե-
ցի (1) այս առաւօտ: Հացագործը կողովին մէջ հաց
չուծի: Գնդասեղս ասեղէդ աւելի խոշոր է:

(Ի բերան ուսանելի). Հացը ցորենով կը շինուի
le pain se fait avec du blé. Այս պատը աղիւսով
շինուած է cette muraille est faite avec des briques.
Ասիկա կաշիով կը շինուի cela se fait avec du
cuir. Այս զինին ջուրով խառնուած է ce vin est
mêlé avec de l'eau.

Ցուցական անվաններն (adjectifs démonstratifs) են՝

Եզ. ար. բաղաձայնով կամ հնչուն հով սկսող
բառի մ'առջեւ ce այս, այդ, այն:

(1) Անցեալ որոշաշին եւ անց. անորոշին գործածութեան
ը մէջ արբերութիւն կայ. առաջինը կը գործածուի՝ երբ
ժամանակը թոյրովի՞ն անցած է, իսկ երկրորդը կը գործածուի
երբ ժամանակը բոլորովին անցած չի՞ր րե ոչ. Ինչ. երեկ
կամ անցեալ շաբաթ զայն տեսայ je le vis կամ je l'ai vu hi-
er կամ la semaine passée. Այսօր կամ այս ամիս կամ այս
տարի զայն տեսայ je l'ai vu (եւ ոչ je le vis) aujourd'hui կամ
ce mois-ci կամ cette année-ci.

Եզ. ար. ձայնաւորով կամ անձայն հով սկսող
բառի մ'առջեւ cet այս, այդ, այն

Եզ. իգ. բառի մ'առջեւ cette այս, այդ, այն
Ցուգնակի ար. եւ իգ. բառի մ'առջեւ ces այս,
այդ, այն:

ՕՐԻՆՍՍԻԲ ՀՐԱՀԱՆԳԻ. Այս տղուն մայրը հիւանդ
է la mère de cet enfant est malade. Այս շէնին
տուները ցած են les maisons de ce hameau sont
basses (les maisons sont basses dans ce hameau).
Այս կնոջ հաց տու՛ք donnez du pain à cette femme.
Այս գրիչները որն են à qui sont ces plumes ?

2

Այս դատաւորին աղջիկը: Այս չարագործներ-
րուն ծնողքը: Եղբայրներուս գծագրութիւնները:
Քրոջս հետ: Այս տղայէն (1): Պատմութեանս ման-
րամասնութիւնները: Դատաւորը վաղը չ'է միւս օր
պիտի դատէ այս երեք չարագործները, եւ պիտի
պատժէ զանոնք: Եղբայրնիդ իւր գծագրութիւնը
քրոջս ցուցուց. քոյրս իւր գծագրութիւնը այս
տղուն չը ցուցուց, որովհետեւ եղբայրս զայն աղ-
տոտեր է: Գլխարկնիդ փոխ տու՛ք այս կնոջ. երէկ
զայն կը խնդրէր: Այո, օրիորդ, երէկ զայն անոր
փոխ տուի: Այս չէնին փողոցները շատ մաքուր
չ'է՞ք գտներ. ես շատ մաքուր կը գտնեմ զայնս:
Հարցուցէ՛ք ձեր հացավաճառին 'թէ (si) իւր կո-
ղովին մէջ հաց չուծի:

(1) Ցուցական անվաններն ալ՝ սացական անվաններուն
պէս յոդ չ'են առներ:

(Ի բերան ուսանելի). Ոսկին արծաթէն զատելու է il faut séparer l'or d'avec l'argent. Որոմբ ցորենէն որոշել զիսնալու է il faut savoir séparer l'ivraie d'avec le bon grain. Եօթն անգամ հինգ կ'ընէ երեսուն եւ հինգ sept (-է) fois cinq font trente-cinq.

Անորոշ սծականներն (adjectifs indéfinis) եւ
quelque մը. quelques քանի մը. chaque իւրաքանչիւր. nul, aucun, pas un եւ ոչ մի. autre միւս, ուրիշ. plusieurs, maint շատ. tout (ար. յոգ. tous) բոլոր. même նոյն.

3

Այս մարդուն բարեկամը. կրտսեր քրոջս ապարանջանը. Մեր գրավաճառին եղբայրը. Այս մարդը շատ (beaucoup) կը սիրեմք. մեր բարեկամն է. հազար ութ հարիւր ութսունն եւ իննին, այսինքն անցեալ տարի, մեծ վտանգէ մ'ազատեց քոյրս. Այս գրավաճառէն քանի մը գիրք գնեցի երէկ, զորս մեր բարեկամին ղրկեցի այսօր. իւրաքանչիւր աշակերտ իւր տետրակը ցուցուց, միայն մէկ (սեւ) աշակերտ իւր տետրակը աղտոտած էր. Եւ ոչ մի արարած (1) գերծ է (n'est) մահուանէ (մահուանէն): Այս (2) քանակը երկայն չէ. ուրիշ մը

(1) Տես էջ 27ի դիտողութիւնը.

(2) Ce, cet, cette, ces կը նշանակեն այս, այդ, այն. Արդ, երբ որոշել ուզուի թէ այս սծականները այս կը նշանակեն թէ այն կամ այդ, իրենց հովի գոյականին ծայրը ճի կ'աւելցուի եթէ այս նշանակէ, եւ ինչպէս այդ կամ այն նշանակէ. ce livre-ci այս գիրք. ce livre-là այդ, այն գիրք.

տուէք ինձ, եթէ կը հաճիք. Ուրիշ քանակ չ'ունիմ, նոյն իսկ այս քանակը իմս (à moi) չէ. Բոլոր աշակերտները իրենց տետրակները ցուցուցին իրենց գասատուին.

(Ի բերան ուսանելի). ինձի հետ եկէ՛ք venez avec moi. Քեզի հետ պիտի գամ j'irai avec toi. Պետրոսին հետ մի խաղայք ne jouez pas avec Pierre. Իմ դանակովս պիտի կտրեմ ասիկա je vais couper cela avec mon couteau. Այս ստեղծիլ կարեցէ՛ք coupez avec cette aiguille (էկէ-էլ).

4

(Աւակերտն պէ՛տք եղած սրբագրութիւններն պիտի ընէ, սրբագրութեանց բացատրութիւնն բերանացի սալով. յետոյ պիտի բարգմանէ).

Ma histoire est longue, je ne peux pas la raconté a présent. Ce encre n'est pas bon, donné-moi cet bouteille-là. Cette homme est mon ami, je l'aime très; il a sauvé mon sœur d'un grand danger en dix-huit cent quatre-vingt-cinq. Pourquoi n'avez-vous pas polit cet fourchettes-ci ? il fallait que vous les polissez. Il faut qu'il récite chaque élève sa leçon. La paresse est la mère de tous les vices. L'orage de hier a brisé les gouvernail de plusieurs vaissau.

(Աւակերտն զի՛ծերուն տեղ՝ ըստ իմաստին՝ ցուցական, ստացական կամ անորոշ սծական պիտի ընէ, եւ պիտի բարգմանէ)

Moïse disait à — peuple: Si vous honorez — parents, — vie sera longue. Le fils qui cultive la sagesse est la joie de — parents, la lumière de — yeux, la consolation de — vieillesse. — instant dans la vie est un pas vers la mort. Il a tonné — jours de suite. — les hommes sont les enfants d'une — famille. La cage de — oiseaux est trop petite. J'ai envoyé — domestique chez — amie. N'oublions pas que Dieu jugera — actions. J'ai acheté — livres.

(Ասակերտն յամանակը , դժբը եւ քիւր պիտի որոշէ , նշանակութիւննին եւս գրելով . Or. nous eûmes ունեցանք passé défini. 4re personne du pluriel)

Nous eûmes , soyez, qu'il ait, avoir été , tu raconteras , qu'il salit , que nous honorions , cultivant , j'ai oublié , guéris , guéri , pardonnez , j'aurais été .

ԳԼՈՒԽ ԺԱ. — CHAPITRE XI

Երրորդ լծորդութիւն . — CE... QUI եւն. ի վրայ

Օրինակ երրորդ լծորդութեան կանոնաւոր բայից խոնարհման

Temps primitifs

Inf. prés. part. prés. part. passé ind. prés. passé déf.
Recevoir recevant reçu je reçois je reçus
Ընդունել ընդունելով ընդունած կ'ընդունիմ ընդունեցայ

Ind. prés. — Սահմ. ներկայ

Կ'ընդունիմ Je reçois , կ'ընդունիս tu reçois , կ'ընդունի il, elle reçoit , կ'ընդունիմք nous recevons , կ'ընդունիք vous recevez , կ'ընդունին ils, elles reçoivent .

Imparfait. — Անկատար

Կ'ընդունէի Je recevais , կ'ընդունէիր tu recevais , կ'ընդունէր il, elle recevait , կ'ընդունէինք nous recevions , կ'ընդունէիք vous receviez , կ'ընդունէին ils, elles recevaient .

Passé défini. — Անց. որոշ.

Ընդունեցայ Je reçus , ընդունեցար tu reçus , ընդունեցաւ il, elle reçut , ընդունեցանք nous reçûmes , ընդունեցայք vous eûtes , ընդունեցան ils, elles reçurent .

Passé indéfini. — Անցեալ անորոշ

Ընդունեցայ կամ ընդունած եմ J'ai reçu , ընդունեցար , ևն. tu as reçu , etc.

Passé ant. — Անց. յստաց.

Ընդունած եղայ J'eus reçu , etc.

Plus-que-parf. — Գերակ.

Ընդունած էի J'avais reçu , etc.

Երբ ընդունիմ Si je reçois , etc.

Futur. — Ապստնի

Պիտի ընդունիմ Je recevrai , պիտի ընդունիս tu recevras , պիտի ընդունի il, elle recevra , պիտի ընդունիմք nous recevrons , պիտի ընդունիք vous recevrez , պիտի ընդունին ils, elles recevront .

Futur Passé. — Ապստնի Անցեալ

Ընդունած պիտի ըլլամ J'aurai reçu , etc.

Երբ ընդունի Si je recevais , etc.

Conditionnel (տէտէլ) présent. — Թեակիս ներկայ

Պիտի ընդունէի Je recevrais , պիտի ընդունէիր tu recevrais , պիտի ընդունէր il, elle recevrait , պիտի ընդունէինք nous recevriions , պիտի ընդունէիք vous recevriez , պիտի ընդունէին ils, elles recevraient .

Երբ ընդունած ըլլայի Si j'avais reçu , etc .

Cond. passé. — Թեակիս Անցեալ

Ընդունած պիտի ըլլայի J'aurais reçu , etc .
Ք. ձեւ J'eusse reçu , etc.

Impératif. — Հրամայական

Ընդունէ՛ր reçois, ընդունի՛մք recevons, ընդունեցէ՛ք recevez.

Subj. prés. — *Usnr.* Անկիսյ

Որ ընդունի՛մ Que je reçoive, որ ընդունի՛ս que tu reçois, որ (Թող) ընդունի՛ զի՛լ, զի՛elle reçoive, որ ընդունի՛մք que nous recevions, որ ընդունի՛ք que vous receviez, որ (Թող) ընդունի՛ն զի՛լս, զի՛elles reçoivent.

Subj. imparf. — *Usnr.* անկ.

Որ ընդունե՛ի Que je reçusse, որ ընդունե՛իր que tu reçusses, որ (Թող) ընդունե՛ր զի՛լ, զի՛elle reçût, որ ընդունե՛ինք que nous reçussions, որ ընդունե՛իք que vous reçussiez, որ (Թող) ընդունե՛ին զի՛լս, զի՛elles reçussent.

Subj. passé. — *Usnr.* անց.

Որ ընդունած ըլլամ Que j'aie reçu, etc.

Subj. plus-que-parfait. — *Usnr.* գերակ.

Որ ընդունած ըլլայի Que j'eusse reçu, etc.

Inf. prés. — Անկր. Անկիսյ

Ընդունիլ Recevoir

Inf. passé. — Անկր. անցեալ

Ընդունած ըլլալ Avoir reçu

Part. prés. — Ընդ. Անկիսյ

Ընդունելով Reçevant

Part. passé. — Ընդ. անցեալ

Ընդունած, ընդունուած Reçu ընդունած ըլլալով ayant reçu

Հայերէնի մէջ դերանուանց եւ դոյա-
կաններուն վրայ շեռ կը դնեմք. այսպիսի շեռեալ
բառեր ընդհանրապէս ի ֆուանսերէն կը թարգ-
մանուին շեռեալ բառէն առաջ être բայով ce եւ
եաքք qui եւայն դնելով. Ինչ, ե՛ս երգեցի C'est
moi **qui** ai chanté. Գողցողը դու՛ք էք C'est vous
qui avez volé. Հարցնողը ձե՛ր եղբայրն էր C'était
votre frère **qui** demandait, եւն. :

1

Ո՞վ նշմարեց զիս առաջին անգամ (առաջինը) :
Եղբայրնի՞ք նշմարեց զձեզ առաջին անգամ, ես
(moi), ամենէն վերջը (վերջինը) նշմարեցի զձեզ :
որովհետեւ ես միւսներէն աւելի հեռու էի : Հար-
կերը ո՞վ կը հաւաքէ, Պետրոս : Հարկաժողովը կը
հաւաքէ հարկերը : Հիւրերը ո՞վ պիտի ընդունի
վաղը : Չեր բարեկամին որդին պիտի ընդունի զա-
նոնք : Հարկերը ո՞վ կը հաւաքէր անցեալ տարի :
Անցեալ տարի մեր դրացոյն անդրանիկ որդին կը
հաւաքէր հարկերը, բայց այս տարի ի՞նքը չը հա-
ւաքեր զայնս : Եթէ հարկերը հաւաքած ըլլայիք,
երկու հազար չորս հարիւր զրուշ պիտի ունենայինք
հիմայ. ինչո՞ւ զանոնք չը հաւաքեցիք : Հաւաքած
ատեն : կը հաւաքէ՞ Չ'է՛ք հաւաքեր : Հաւաքեցի՞նք :

(Ի բերան ուսանելի). Իմ տունը chez moi. Չեր
տունը chez vous. Իւր (-ր.) տունը chez lui. Իւր (է՛.)
տունը chez elle. Մեր տունը chez nous. Անոնց (-ր.)
տունը chez eux. Անոնց (է՛.) տունը chez elles. Բա-
րեկամիս տունը բնրեցի j'ai soupé chez mon ami.
Չեր տունը զայի j'ai été chez vous.

ինձմէ de moi մեզմէ de nous
 քեզմէ de toi ձեզմէ de vous
 իրմէ, անկէ de lui է: d'elle անոնցմէ d'eux է: d'elles

Ընդունեցէք: Պիտի հաւաքես: Պարտիմք: Ընդունեցայ: Պէտք էր որ ընդունէիք: Չ'եմ հաւաքեր: Չ'էինք հաւաքեր: Հաւաքած չ'էինք: Երբ Լոնտոն (à Londres) էիք, շատ (1) նամակներ կ'ընդունէինք ձեզմէ: Բարիք ըլլալնուդ ի վեր (depuis que vous êtes à Paris) նամակ չ'եմք ընդունած: Վաղը ձեր քրոջմէն գեղեցիկ պարգեւներ պիտի ընդունիք: Երբ եղբայրնիդ նամակը ընդունեցաւ (անց. յառաջ) ձեզմէ, գրավածառին մօրը ցուցնց զայն: Ոստայնանկը յիսուն զրուշ պարտի դարբնին, այնպէս չ'է: Ընդհակառակը, դարբնը յիսուն զրուշ պարտի ոստայնանկին: Ձեր քրոջ չափ մրցանակ չափտի ընդունէինք, եթէ ձեր քրոջ չափ չ'աշխատէինք:

(1) Բերան ուսանելի). Ո՞րեկէ կուգայք d'où venez-vous? Ձեր տունէն կուգամ je viens de chez vous. Պ. Պողոսին տունէն դուրս կ'ելեմ je sors de chez M. (2) Paul. Ձեր տունը հանդիպեցայ j'ai passé par chez vous.

(1) Երբ աս թիւ կամ *սակարթիւն* ցուցնէ plusieurs կամ beaucoup de եւ կամ maintով կը քարգանուի: Եւս *սակարթի* կամ *մակրայի* քով (ստանց թիւ կամ *սակարթիւն* ցուցնելու) կը քարգանուի très կամ fort կամ biennով:

(2) M. կամ Mr. համառօտաբարքին Monsieurի:

Ընդունած ըլլալով: Կ'ընդունիք: Կը հաւաքեն: Հաւանական է որ հաւաքած ըլլան: Պարտիք: Ինչո՞ւ պաղու թեամբ ընդունեցայք հիւրերը. պարտ էիք (կը պարտէիք) մարդասիրաբար ընդունիլ զանոնք: Ինչո՞ւ ձեր քոյրը չ'ընդունիր այն գլորքերը զոր աիկին տնօրէնուհին (madame la directrice) իրեն կուտայ. թող ընդունի զայնս: Ո՞վ տուաւ այս գիրքերը աիկին տնօրէնուհոյն կըրտսեր աղջկանը: Ե՛ս տուի զայնս նո՛ւ, մայրիկ. որովհետեւ գեղեցիկ պարգեւներ ընդունած էի իրմէ: Տէր, քե՛զ (c'est à toi que) կը պարտիմ ամեն ինչ, որովհետեւ քեզմէ՛ կ'ընդունիմ ամէն ինչ: 'Որո՞նք (quelles) շեն կ'ընդունի, կ'ընդունի, կ'ընդունէիր, ընդունեցան, ընդունած էի, պիտի ընդունիմք, որ ընդունէր, ընդունելով, ընդունած ըլլալովի բացասական ձեւերն:

(1) Բերան ուսանելի). Այս սպասաւորը փաստաբանին քովն է ce domestique est chez l'avocat. Կամսուհոյն քով սենեկապանուհի է elle est femme de chambre chez la comtesse. Այս սպասաւորը ինք տարի է վեր հօրեղբորս քովն է ce domestique est chez mon oncle depuis neuf (նե՛ւ) ans.

(Սեակերսն պէտք եղած սրբագրութիւնները պիտի ընէ, սրբագրութեան բացատրութիւնն բերանացի տարվ. լեռայ պիտի քարգանէ):

Ils recevait trois jeune hommes les hôtes. Je n'ai pas reçu de lettre à mon père. Vous devriez écrire une plus

long lettre. Reçevons complaisamment nos hôtes; ne recevons pas les froidement. Qu'elle reçoive votre sœur les livres que son maitresse lui donnent.

(Ասակերսն բայերը նսանակեալ ժամանակը պիտի դնէ . յեճոյ պիտի քարգմանէ) .

Est-ce que vous ne pas *apercevoir* (ind. prés.) les mâts du vaisseau? Pourquoi le percepteur n'a-t-il pas *percevoir* (part. passé) les impôts? Lorsqu'elle *recevoir* (passé ant.) la lettre, elle la montra à sa sœur. Il vous *recevoir* (passé déf.) froidement, quoiqu'il *devoir* (subj. imp.) vous témoigner beaucoup d'affection.

(Ասակերսն բայերը յարմար ժամանակը ու դէմքը պիտի դնէ . յեճոյ պիտի քարգմանէ) .

Nous ne pas *apercevoir* les vaisseaux; ils étaient bien loin de nous. Je ne vous aurais pas adressé cette lettre, si vous *percevoir* les impôts. Je *recevoir* un joli cadeau de mon frère, si je travaille bien. Nous ne pas *recevoir* tant de prix, si nous n'avions pas travaillé assidûment. Il faut que nous *recevoir* complaisamment nos hôtes. Il fallait que le percepteur *percevoir* les impôts. Il aurait fallu que le percepteur *percevoir* déjà les impôts.

Percevoir բային նախնական ժամանակները և ստանդմէ կազմուած ժամանակները նշանակելը ըստ պատկերի (էջ 56) :

EN ԵՒ ԿԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆՑ ՎՐԱՅ

En որ անոր, անկէ, անոնց, անոցմով, եւն . կը նշանակէ, յաճախ կը գործածուի արդէն յիշուած գոյական մը չը կրկնելու համար հետեւեալ եւ անոնց նման խօսքերու մէջ . Avez-vous du

pain? — Oui, j'en ai. As-tu du vinaigre? — Je n'en ai pas. *Վոխանակ ըսելու* j'ai du pain, je n'ai pas de vinaigre. Այս տեսակ խօսքերուն մէջ *en*ը Հայերէնի մէջ չը թարգմանուիր ընդհանրապէս . *Կըսեմք* Հաց ունիմ . — Այո, ունիմ . Քացախ ունիմ . — Գ'ունիմ :

ՕՐԻՆՍԱԿԹ ՀՐԱՀԱՆԳԻԻ . Ինձմէ գրիչ կ'ուզէի, չ'ունիմ . եթէ ունեցայի, կուտայի . vous me demandez des plumes, je n'en ai point; si j'en avais, je vous en donnerais. Թուղք ունիմ . avez-vous du papier? Ես չ'ունիմ, բայց եղբայրս ունի . ձեզի կուտայ, եթէ պէտք ունիմ . je n'en ai pas, mais mon frère en a; il vous en donnera, si vous en avez besoin .

ինձի հետ **avec moi** մեզ հետ **avec nous**
եզի հետ **avec toi** ձեզ հետ **avec vous**
անոր հետ **avec lui** է; **elle** անոնց **avec eux**

1

Հաց ունիմք . եթէ ունիք, տուէք ինձ : Ոչ, պարոն, չունիմ . եթէ ունենայի, ձեզի կուտայի (պիտի տայի) . եղբայրս ունի, թող տայ ձեզ : Եղբայրնիդ քացախ ունի : Ունի : Դուք ալ ունիմք : Ոչ, ես չ'ունիմ : Ո՞վ ունի շաքար : Դրացիներս ունի . կ'ուզէմք : Ոչ, չ'նորհակալ եմ, ունիմ : Իւղ ունէիմք : Ունէիմք : Քացախ ալ ունէիմք : Ոչ, չ'ունէիմք : Եթէ թուղթ ունիք, տուէք ինձ, պէտք ունիմ : Այո, գրքերս մէջ ունիմ . տուէք : Այլի կտաւ ունիմք : Այո, ունիմք . Լոնտոնէն ընդ ունեցանք անց-

եալ տարի: Աղէկ խնճոր ունիմք. մեզ հետ կերէք: Մօրաքոյրերուս հետ ուխտի ճամբորդեմ: Գիտութիւնն դառն է, բայց անոր պտուղը քաղցր է: Յունուար (1), մարտ, մայիս, յուլիս, օգոստոս, հոկտեմբեր եւ դեկտեմբեր շիւրաքանչիւրնին 'ու-նին երեսուն եւ մէկ օր. սպրիլ, յունիս, սեպտեմբեր եւ նոյեմբեր ունին երեսուն օր (անկէ ու-նին). փետրուարը ունի քսան ութ կամ քսան եւ ինն օր:

(Ի բերան ուսանելի). Երբ առանձինն տուն մը ունենամ, զեզ պիտի ընդունիմ quand j'aurai un chez-moi, je vous y recevrai. Երբ առանձինն տուն մը ունենայք, զձեզ տեսնելու պիտի գամ quand vous aurez un chez-vous, j'irai vous voir. Հիմա առան-ձինն տուն մը ունի il a un chez-soi à présent.

Մ որ հոն կը նշանակէ իբր մակբայ, դերանուն ալ է եւ կը նշանակէ այնմ, անոնց:

ՕՐԻՆՍԱԿԻ ՀՐԱՀՈՆԳԻ. Ազահը ոսկի ունի եւ այնմ չը դպչիր l'avare a de l'or et il n'y touche pas. Աղէկ մտածեցէք այնմ (այդ բանին) songez-y bien.

2

Ագահները այնքան կը գգուեն իրենց հարըստութիւնները, որ (que) միշտ անոնց վրայ կը մըտածեն: Այս սենեակը տձեւ եղաւ, պէտք է պատրջգամ մը աւելցնել անոր: Եկեղեցի (որակ.) գացիմք (2) այս առաւօտ: Ես չը գացի (je n'y ai pas été), բայց եղբայրս գնաց (2): Պարահանդէս

(1) Յիւլիէի քէ ամսուան անունները յոյ չեն առներ:
(2) Տես էջ 40.

(որակ.) գացիմք: Չը գացի, բայց եղբայրս գնաց քրոջս հետ: Թատրոն գացիմք: Այո, գացի: Գու՛մ ալ գացիմք: Ոչ, ես թատրոն չը գացի, քրոջս հետ պարահանդէս գացի: Ագահը ոսկի ունի եւ անոր չը գպչիր: Յոյր յաճախ կը խորէ զմեզ, բայց միշտ նոյն վստահութիւնն ունիմք անոր վրայ:

(Ի բերան ուսանելի) Ո՛րկէ կուզայք d'où venez-vous? Մօրեղբօրս տունէն կուզամ je viens de chez mon oncle. Վաղը հայրենիք կը մեկնի il part demain pour chez-lui. Շատ գոհ պիտի ըլլամ այն օր որ առանձինն տուն մը ունենամ je serai bien content le jour que j'aurai un chez-moi.

3

(Առակերտ կրկնած գոյականներուն տեղ en կամ y պիտի դնէ, յետոյ պիտի քարգանէ.)

J'ai reçu de très-bons crayons de Londres. Combien avez-vous de ces crayons? J'ai six ou huit douzaines de ces crayons; prenez une douzaine de ces crayons. L'instruction est un trésor, le travail est la clef (քէ) de l'instruction. Le raisin est bon; prenez du raisin. J'ai du raisin, je vous remercie: je prendrais du raisin, si je n'avais pas de raisin. Votre sœur n'a pas de raisin; prenez du raisin pour elle. J'ai reçu une lettre de mon oncle. Eh bien? Avez-vous répondu à cette lettre? Non, je n'ai pas encore répondu à cette lettre. Avez-vous été au théâtre? Oui, j'ai été au théâtre avec quelques amis. Cette chambre a été difforme; ajoutez un balcon à cette chambre.

Appercvoir բային նախնական ժամանակները և ասոնց-մէ կազմուած ժամանակները նշանակել ըստ պատկերի (էջ 56):

(Առակերտ բայերը նշանակեալ ժամանակը պիտի դնէ)
(Ind. prés. les trois personnes du plur.) avoir, être, aimer, punir, décevoir. — (Subj. prés.) avoir, être, donner, réussir, devoir. — (Temps primitifs) avoir, être, parler, obéir, devoir.

ՎԼՈՒՆ ԺԲ. CHAPITRE XII.

Չորրորդ լծորդութիւն. — Սաց. Յուց. եւ Յարաբերա-
կան դերանունաց

Օրինակ չորրորդ լծորդութեան բայից խոնարհ-
ման

Temps primitifs.

Inf. prés. part. prés. part. passé ind. prés. passé déf.
Rendre rendant rendu je rends je rendis
Հատուցանել Հատուցանելով Հատուցած կը Հատուցանեմ Հա-
տուցի

Indic. présent. — Սահմ. ներկայ

Կը Հատուցանեմ Je rends, կը Հատուցանես tu rends, կը
Հատուցանէ il, elle rend, կը Հատուցանեմք nous rendons,
կը Հատուցանէք vous rendez, կը Հատուցանեն ils, elles ren-
dent.

Imparfait. — Անկատար

Կը Հատուցանէի Je rendais, կը Հատուցանէիր tu rendais
կը Հատուցանէր il, elle rendait, կը Հատուցանէինք nous ren-
dions, կը Հատուցանէիք vous rendiez, կը Հատուցանէին ils,
elles rendaient.

Passé défini. — Անց. որոշեալ

Հատուցի Je rendis, Հատուցիր tu rendis, Հատուցիլ il, elle
rendit, Հատուցինք nous rendimes, Հատուցիք vous rendites,
Հատուցին ils, elles rendirent.

Passé indéfini. — Անցեալ անորոշ

Հատուցի կամ Հատուցած եմ J'ai rendu, etc.

Passé antérieur. — Անց. յառաջագոյն
Հատուցած եղալ J'eus rendu, etc.

Plus-que-parfait (բիւս). — Գերակատար
Հատուցած էի J'avais rendu, etc.
Երկ հասուցանեմ Si je rends, etc.

Futur. — Ապագանի

Պիտի Հատուցանեմ Je rendrai, պիտի Հատուցանես tu
rendras, պիտի Հատուցանէ il, elle rendra, պիտի Հատու-
ցանեմք nous rendrons, պիտի Հատուցանէք vous rendrez,
պիտի Հատուցանեն ils, elles rendront.

Futur passé. — Ապագանի անցեալ

Հատուցած պիտի ըլլամ J'aurai rendu, etc.
Երկ հասուցանեի Si je rendais, etc.

Cond. passé. — Թեկալ. անցեալ

Պիտի Հատուցանէի Je rendrais, պիտի Հատուցանէիր tu
rendrais, պիտի Հատուցանէր il, elle rendrait, պիտի Հա-
տուցանէինք nous rendrions, պիտի Հատուցանէիք vous
rendriez, պիտի Հատուցանէին ils, elles rendraient.

Երկ հասուցած չլրացի Si j'avais rendu, etc.

Conditionnel (սիսէլ) présent. — Թեկալան ներկայ

Հատուցած պիտի ըլլայի J'aurais rendu, etc.
Բ. Ըն. J'eusse rendu, etc.

Impératif. — Հրամայական

Հատուց' Rends, Հատուցանե՛մք rendons. Հատուցե՛ք rendez.

Subjonctif présent. — Usnrւոյաւսական ներկայ

Որ հատուցանեմ Que je rende, որ հատուցանես que tu rendes, որ (Թող) հատուցանէ qu'il, qu'elle rende, որ հատուցանեմք que nous rendions, որ հատուցանէք que vous rendiez, որ (Թող) հատուցանեն qu'ils, qu'elles rendent.

Subj. imparfait. — Usnr. անկասար

Որ հատուցանէի Que je rendisse, որ հատուցանէիր que tu rendisses, որ (Թող) հատուցանէիր qu'il, qu'elle rendit, որ հատուցանէիք que nous rendissions, որ հատուցանէիք que vous rendissiez, որ (Թող) հատուցանէին qu'ils, qu'elles rendissent.

Subj. passé. — Usnr. անցեալ

Որ հատուցած ըլլամ Que j'aie rendu, etc.

Subj. plus-que-parfait. — Usnr. գերակ.

Որ հատուցած ըլլայի Que j'eusse rendu, etc.

Infinitif présent. — Անկրեւոյր ներկայ

Հատուցանել Rendre

Inf. passé. — Անկր. անցեալ

Հատուցած ըլլալ Avoir rendu

Participe présent. — Ընդունեղութիւն ներկայ

Հատուցանելով Rendant

Part. passé. — Ընդ. անցեալ

Հատուցած, հատուցուած Rendu, հատուցած ըլլալով ayant rendu.

Usugական դերանուններն (pronom possessif) են

եզ. ար.	եզ. իզ.	յոզ.	
Le mien	la mienne	իմս	les miens ար. իմիններս
Le tien	la tienne	քուկդ	les tiens ար. քուկիններդ
Le sien	la sienne	իրենը	les siens ար. իրենները
Le nôtre	la nôtre	մերը	les miennes իգ. իմիններս
Le vôtre	la vôtre	ձերը	les tiennes իգ. քուկիններդ
Le leur	la leur	իրենցը	les siennes իգ. իրենները

յոզն. ար. եւ իգ.
les nôtres մերինները
les vôtres ձերինները
les leurs իրենցները

Դիտեցէք թէ notre մեր votre ձեր (usական ած.) առանց accent circonflexeի կը գըրուին. իսկ le, la եւն. nôtre, le, la եւն. vôtre (usաց. դեր.) accent circonflexeով.

1

Սպասել. պիտի սպասես. պիտի սպասէիք. իրողելով. կը խուզէք. չ'էին խուզեր. պէտք է որ խուզես. իսածած. խածած է. խածած էի. խածած պիտի ըլլայ. խածած պիտի չ'ըլլար. հաւանական է որ խածած ըլլայ. պէտք էր որ խածած ըլլային. խածած ըլլալ. խածած ըլլալով. Մի ծախեր. ծախեցէք. Պէտք էր որ լէր. Ո՞ր էիք. Թղթաժաճառին որդին ձեզ կ'սպասէ ժամէ մ'ի վեր. Դաշտն էի (au champ). հովիւը ոչխարները կը

խուզէր: Շուներնիդ ինչո՞ւ չ'էք կապեր. զամեն-
քը կը խածնէ: Ես իմ մաքիներս խուզեցի, դուք
ալ ձերինները խուզեցիք. պատասխանեցէք ինձ:
Ոչ, ես իմիններս դեռ չը խուզեցի. իմիններս պի-
տի խուզեմ, երբ դրացինս իրենները խուզէ (-պ.
անց.): Ես իմ տունս պիտի ծախեմ, դուք ալ ձե-
րինը պիտի ծախէ՞ք: Ոչ, մենք մերինը չը պիտի
ծախեմք, բայց մեր դրացիները իրենցը պիտի ծա-
խեն: Եթէ ձեր ձայնը լսած ըլլայի, այսչափ եր-
կար ատեն սպասած պիտի չ'ըլլայի:

(Ի բերան ուսանելի) . Գրացոյս դէմ դաս մը ու-
ցիմ j'ai un procès contre mon voisin. Ասիկա սո-
վորութեան հակառակ է c'est contre l'usage. Հա-
կառակ իւր սովորութեան՝ շատ կանուխ դուրս ե-
լաւ il est sorti de très bonne heure contre sa
coutume. Ինչո՞ւ զայրացած էք ինձ դէմ pourquoi
êtes-vous indigné contre moi ?

2

Պիտի կորսնցնես: Եթէ կորսնցնես: Եթէ կոր-
սնցուցած չ'ըլլայիք: Կ'սպասեմք: Չ'էի՞ք խուզեր:
Խուզած չ'էի՞ք: Խածաւ: Մի խածնէք: Այսօր
խաղացիք եւ կորսնցուցիք, ամեն անգամ (toutes
les fois) որ (que) խաղայք՝ պիտի կորսնցունէք:
Մաքիս ո՞վ է խուզեր: Եղբայրնիդ խուզեց զայն:
Պէտք չ'էր որ զայն խուզէր. ես վաղը պիտի խու-
զէի զայն: ՉԱյս շերկու գրիչներէն որը (laquelle)
պիտի ծախէք. այս թէ այն: Չայս պիտի ծախեմ:

միւսն իմա չ'է: Իրով՞ ընդունեցայք այս նամակնե-
րը: Չայս գրաւաճառէն՝ ընդունեցայ, եւ զայդ,
ժամագործէն: Պէտք էր որ ճերմակեղէնները լու-
ցած ըլլայիք արդէն: Տիկին Աննաին աղախինը
զանոնք կ'ուզէ:

(Ի բերան ուսանելի) Իւր տունը իմինիս մօտ է
sa maison est contre la mienne. Պատին մօտ նստած
էի j'étais assis contre le mur. ձիւղ փոլն էի j'étais
tout contre. Այս արք մեծառիմ մօտ է ce champ
est contre la forêt.

Յուցական դերանուններն (pronom démonstratif) են

եզ. ար.	եզ. իզ.	յոզ. ար.	յոզ. իզ.
Celui-ci	celle-ci	ceux-ci	celles-ci
առիկա		առոնք	
Celui-là	celle-là	ceux-là	celles-là
անիկա		անոնք	

Կայ նաեւ celui որոյ վրայ վերջը պիտի խո-
սիմք. ce, ceci այս, այս բանս եւ cela այն բանը:

Յարաբերական կամ բաղի/իւսական դերանուն-
ներն (pronom relatif ou conjonctif) են

Qui որ, որք. de qui, dont որոյ, որոց, որմէ,
որոցմէ. à qui, à quoi ում, որում, որու, որոց.
que զոր, զորս. qui? (¹) ո՞վ, զո՞վ. que? (¹) ի՞նչ. lequel
որ, որը, զոր, զորն:

ՕՐԻՆԱԿԻ ՀՐԱՀԱՏԳԻ. Բարեկամ մը ուցիմ զոր

(¹) Հարցման ծառայող յարաբերական դերանունն կը կոչ-
ուին հարցական դերանուն (pronom interrogatif):

ews կը սիրեմ եւ որու պիտի սամ գեղեցիկ գիրք մը
 j'ai un ami que j'aime beaucoup et à qui je donnerai
 un joli livre. Այս երկու գրիչներէն հըր պիտի
 ծախէք laquelle de ces deux plumes vendrez-vous ?
 Որովք բնութեանցայք այս նամակը de qui avez-vous
 reçu cette lettre ? Այն մարդը՝ որոյ եղբորը ծախե-
 ցիք ձեր տունը հարիւր հազար ֆրանկ շահեցաւ
 l'homme au frère duquel ou de qui vous avez ven-
 du votre maison a gagné cent mille francs. Այն
 մարդը՝ որոյ եղբայրը կը գովէ՝ հօրեղբայրս է l'hom-
 me dont vous louez le frère est mon oncle.

3

Պիտի սրբէիք: Պէտք է որ փռէք: Պէտք է որ
 որ ծախէք: Սպասած ատեն: Չեզ կը վերադար-
 ձընեմ այն գիրքը զոր ինձ փոխ տուած էիք, ¹եւ ²որոյ
³ուրբերորդ ⁴էջը ⁵եղբայրս ⁶պատուեց: Այս երկու
 գրիչներէն սորը պիտի ծախէք: Երկուքն ալ պիտ
 ծախեմ: Որով պիտի ծախէք զանոնք: Չայս Յակոբին
 պիտի ծախեմ, զայդ՝ Պետրոսին: Պէտք է որ պաշտ-
 պանէիք ձեր բացակայ բարեկամը: Ինչո՞ւ չը պաշտ-
 պանեցիք զայն: Խաղալիք մը ունիմ, որոյ գոյնը
 ձերմակ է, եւ զոր ձեր եղբոր պիտի տայի, եթէ
 աշխատասէր ըլլար: Չով կը փնտռես, Պետրոս:
 Մեր դրացւոյն եղբայրը կը փնտռեմ ժամէ մը ի
 վեր. այս կինը զինքը կ'ուզէ. նմա պիտի վերա-
 դարձնէ փայտէ սնտուկը: Այն մարդը ում կը խօ-
 սիք բարեկամս է:

(Ե բերան ուսանելի) Ինձ դէմ խօսեցաւ il a par-
 lé contre moi. Իմ մասիս, ես հակառակ եմ pour

moi, je suis contre. Գեր ու դէմ խօսեցաւ il a
 parlé pour et contre. Հօրեղբորս տունը իմինիս մօտ
 է la maison de mon oncle est contre la mienne.
 Հակառակ բոլոր աղաչանցս, գիրք ես չտուաւ
 il ne rendit pas le livre, malgré toutes mes
 prières.

 Celui (celle, ceux, celles) գերանունն

յաճախ կը գործածուի արդէն գրուած գոյականի մը
 տեղ, երբ այդ գոյականէն ետքը սեռական հօրով
 գոյական մը կայ: Տեսայ ձեր զմելինը եւ ձեր եղբոր
 զմելինը j'ai vu votre canif et celui de votre frère
 (փոխանակ ըսելու et le canif de votre frère).

ՕՐԻՆԱԿԻ ՀՐԱՀԱՆԳԻ. Իմ մասիս ձեր եղբոր մա-
 սիսէն (ձեր եղբորինէն) աւելի քեքեւ է mon crayon
 est plus léger que celui de votre frère. Ձեր տունը
 մեր բարեկամին տունէն (մեր բարեկամինէն) աւելի
 բարձր է votre maison est plus haute que celle de
 notre ami.

4

Ծախուած մատիտը: Հաւանական է որ ծախած
 ըլլայ: Պէտք է որ ծախած ըլլայիք: Բրովս վար-
 դը գեղին է. եղբորինս ձերմակ է: Ձեր սենեա-
 կին պատերը ձերմակ են. մերինները գեղին են:
 Մեր պարտիզին ծաղիկները ձեր պարտիզիններուն
 չափ մեծ եւ գեղեցիկ չ'են. մեր ծաղիկները աւե-
 լի մեծ եւ գեղեցիկ են, որովհետեւ ամեն երեկոյ
 զայնս կը ջրեմ: Ձեր մօրաքրոջ գլխարկը քրոջինիս
 չափ գեղեցիկ չ'է, բայց ձեր մօրաքրոջ գլխարկին

ժապաւէնները քրտնա դլխարկիկներէն աւելի դեղեցիկ են: Ձեր շուպիկը լուացիք, ուրբեցիք եւ փռեցիք: Ինչո՞ւ համար եղբորինս ալ չը լուացիք, չուրբեցիք եւ չը փռեցիք: Որո՞ւ պիտի ծախէք քրտն մտանադարանը: Չայն ժամադործին որդւոյն պիտի ծախեմ, որոյ եղբայրը Բարիզ է: Յակոբինը: Յակոբինը պիտի ծախեմ մեր բարեկամներէն մէկուն որմէ այսօր երկայն նամակ մը ընդունեցայ:

(Ի բերան աւանակի) . Հայրս իւր սենեկին մէջ կ'սպասէ mon père attend dans sa chambre . Եօրն ամիսէն բառարաննիդ ձեզ կը վերադարձնեմ je vous rendrai votre dictionnaire dans sept (-է) mois . Երեք օրէն պիտի գայ il sera ici dans trois jours .

5

(Աւակերնն պէտք եղած սրբագութիւններն պիտի ընէ, սրբագութեանց բացատրութիւնն բերանացի սալով . յետոյ պիտի քարգմանէ)

Hier vous tondez les vôtres brebis; aujourd'hui je tonde les miens. As-tu été ce matin l'église? pourquoi ne me répondez-tu pas? Notre voisin ne vous a-t-il pas encore rendu le livre qui lui vous avez prêté? Qui vendez-vous? Je vende pommes et prune.

(Աւակերնն քայերը յարմար ժամանակը եւ դմբը պիտի ընէ, յետոյ պիտի քարգմանէ)

Si vous me vendre votre maison, j'aurais eu quatre maisons. Ce chien me mordre, si je l'avais agacé. Je perdre, si je jouais. Lequel de ces pots faut-il que je pendre? Il fallait que Paul répondre poliment. Il aurait fallu que vous répondre poliment. Pourquoi n'avez-vous pas pendre la casse-rolé?

(Աւակերնն կրկնուած գոյականը celui ով պիտի բացատրէ . Or . ma maison est plus grande que celle de mon oncle)

Ma maison est plus grande que la maison de mon oncle. Le canif de mon frère est plus joli que le canif de votre voisin . J'ai acheté une plume qui est plus jolie que la plume de votre sœur . Les choux de votre jardin sont plus beaux que les choux du nôtre .

(Աւակերնն գիծերուն տեղ յարմար դերանուն պիտի ընէ, եւ կրկնուած գոյականներն անձնական դերանուամբ պիտի բացատրէ . յետոյ պիտի քարգմանէ)

Votre devoir est correct; j'ai examiné votre devoir avec soin. Mon frère aîné voyage au loin; je pense souvent à mon frère; j'écris à mon frère fréquemment; il me répond; mais ses lettres sont plus rares que —. Voici le livre — vous m'avez prêté. La chambre dans — vous couchez est humide.

(Աւակերնն հետեւեալ խօսքերուն մէջ գտնուող ածականներուն եւ դերանունաց տեսակը պիտի որոշէ . յետոյ պիտի քարգմանէ)

Je crois ce que vous dites. Vous m'avez trompé. Mon devoir est bien fait: le tien également; mais celui de notre camarade est mieux fait encore. La boutique de cet épicier est plus belle que celle de son voisin. J'ai gagné la première partie et j'ai perdu la seconde⁽¹⁾ (-ւրիշ) .

Perdre բային նախնական ժամանակները եւ ասանցմէ կազմուած ժամանակները շղանակել ըստ պատկերի (էջ 56) :

(¹) Երբ բուական ածականները առանձին գործածուած ըլլան, կրնան բուական դերանուն անունը առնել .

ԳԼՈՒԽ ԺԳ. — CHAPITRE XIII.

Առաջին լծորդութեան եւ **celui** ի վրայ քանի մը կարեւոր գիտելիք

Աներեւոյթը **ger** եւ **eer** վերջաւորեալ բայերուն մէջ երբ ց կամ ց դրերէն ետքը **a**, **o** ձայնաւորներէն մէկը դայ, ց եւ ց դրերուն ժ եւ ս ձայները չը կորսնցնելու համար ց էն ետքը օ եւ ց ին տակ *cédille* մը կը դրուի. *partager* բաժնել. *nous partageons* (եւ ոչ *ns. partagons*). *avancer* յառաջանալ *j'avancerais* (եւ ոչ *j'avanceais*).

1

Կը լողանք, կը լողային, կողացիր, Չեմք սկըսիր, Չէի սկսեր, Չսկսաւ, Բաժնեմք, կը լողայիք, Չէիք լողար, Սկսելով, Պէտք էր որ սկսէր, Ի՞նչ կ'ուտես, Փոխեցիք, Չը փոխեմք, Արտասանեմք, Հսօց կ'ուտէք, Հաց չեմք ուտեր, Հապա ի՞նչ կ'ուտէք, Կարկանդակ կ'ուտեմք, Կ'ուզէի որ բան մը (quelque chose) ուտէր, Մահը մեզ կ'սպառնար, Մեք մեր հագուստները փոխեցինք, դուք ինչո՞ւ չը փոխեցիք ձերինները. Թրջած են. փոխեցէք զայնս, Պէտք էր լաւագոյն եւս արտասանէիք բառերը. ատենօք լաւագոյն եւս կ'արտասանէիք, հիմայ այնչափ աղէկ չէք արտասաներ, ձեր եղբայրը ձեզմէ աւելի լաւ կ'արտասանէ:

(Ի բերան ուսանելի). Օգտակար ըլլալու դիտարութեամբ ըրի զասիկա *j'ai fait cela dans l'inten-*

tion d'être utile. Աղէկ դիտարութեամբ գործեց իլ agit dans un bon dessein. Չձեզ գտնելու յուսով դուրս ելայ յօ suis sorti dans l'espoir de vous trouver.

Աներեւոյթին վերջընթեր (վերջինէն առջի) վանկը անձայն օ եղող բայերուն մէջ, երբ խոնարհման մէջ վերջին վանկը անձայն ըլլայ՝ անձայն օն բաց օ (é)ի կը փոխուի. *Mener* քանիլ. *je mène*, *je mènerai*, etc. Իսկ **eler**, **eter** (1) վերջաւորեալ բայերուն լը կամ ւն նոյն պարագային մէջ կը կըրկնուին. *appeler* կանչել *j'appelle*, *j'appellerai*. *jeter* ցնել. *je jette*. *je jetterai*.

Աներեւոյթին վերջընթեր վանկը գոց օ (é) եղող բայերուն մէջ ալ գոց օն բաց օ (é)ի կը փոխուի համար վանկի մ'առջեւ, բացի Ապառնիէն եւ Թէակաճէն, յորս գոց օն գոց օ կը մնայ. *sécher* չորցնել *je sèche*, *je sécherai*, *je sécherais*.

ԳՆՏԵԼԻՔ. Բանի մը **eler** եւ **eter** վերջաւորեալ բայեր փոխանակ լը կամ ւն կրկնելու՝ այս բաղաձայներէն անմիջապէս առաջ գտնուող օրն վրայ *accent grave* մը կ'առնեն. Այս բայերուն գլխաւորներն են **geler** սառեցնել, սառիլ **celer** ծածկել, պահել **peier** սրկել **bourreler** քանցել **harceler** ցնդել **congeler** սառեցնել **acheter** գնել **becqueter** կրցնել **épousseter** փոշին վար առնել:

(1) *eler*, *eter* պէտք չ'է փոքել *eller*, *éler*, *etter*, *éter*ի հետ, որով վերջաւորեալ բայերը առաջին լծորդութեան բայից խնամումէն բնաւ չ'են զարտուիր:

կանչէ : Պիտի կանչեմ : կը նետեն : Չ'եմ նետեր : Պիտի գնես : Չ'էք գներ : Մի թղթատեր : Պիտի կրկնես : կրկնէ : Մի կրկնէք : Լծեմ. (us. նետի) : Ստկեմ. Փողին վար առնեմ : Թառնեմ. Փոխ տուր ինձ : Ո՛վ կը կանչէ զիս : Մայրերնիդ կը կանչէ ըզձեզ : Ինչո՞ւ զիս կը կանչէ : Չձեզ կը կանչէ, շաքարեղէն տալու համար ձեզ. քոյրերնիդ ալ կանչեց, եւ անոր շաքարեղէն տուաւ : Ի՞նչու քար (յֆն.) կը նետէք թռչուններուն. թռչունները օդտակար կենդանիներ են, զուակներս. պէտք է որ քար նետէք անոնց. վատ տղայք (ce sont les méchants garçons qui) քար կը նետեն : Ներեցէք ինձ, հայրիկ, այլ եւս քար չը պիտի նետեմ : Ի՞նչ կը գնես, Պետրոս : Թուղթ եւ մելան կը գնեմ : Փողի գնեցիր : Ոչ, դեռ չը գնեցի (անկէ), հայրս պիտի գնէ (անկէ) վաղը : Հայրիկ, ինչո՞ւ այս հասկերը գլուխնին (գլուխը) միւսներէն աւելի (աւելի բարձր) կը բարձրացնեն :

(Ի բերան ուսանելի). Երբէն ի վեր հոս էք depuis quand êtes-vous ici ? Երկու օրէ ի վեր depuis deux jours. Ձեր մեկնելէն ի վեր մեզի նամակ չ'էք գրած vous ne nous avez pas écrit depuis votre départ. Վեցերորդ գլխէն մինչեւ ասցերորդ գլուխը պիտի սովորիք vous apprendrez depuis le sixième chapitre jusqu'au chapitre dix (սէն) :

Աներեւոյթը yer վերջաւորեալ բայերուն մէջ

երբ չէն ետքը անձայն օ մը գայ՝ չը իի կը փոխուուի (1) : envoyer դրկել . j'envoie .

կը սրբես : Պէտք է որ սրբէ : կը ձանձրացնէ : Չ'եմ գործածեր : Պիտի վճարես : կը զուարթացնես : Մի կրկներ : Թռչունները լուսագոյն պտուղները կը կոցեն : Դու կը կրկնես, բայց եղբայրդ չը կրկներ : Պիտի կրկնէիք : Պէտք է որ ձեր բարեկամը իւր գրքերը կազմարարին զրկէ : Այս պատմութիւնը զմեզ կը ձանձրացնէ : Այսօր մեր պարտքերը պիտի վճարեմք, դուք ալ ձերինները պիտի վճարէք : Ծառայները այսօր տունը կը մաքրեն : Պօղոս, ըսէք ձեր քրոջ որ գրքերս չը թղթատէ : Երէկ եղբայրնիդ կը թղթատէր գրքերս, այսօր քոյրդ կը թղթատէ զանոնք : Մարիամ, Պետրոսին գիրքերը մի թղթատեր : Ճոյլերը կը թղթատեն գրքերը : Տոմսակը կնքեցիր : Եթէ զայն չը կնքեցիր, կնքէ զայն :

(Ի բերան ուսանելի). Այսօրուցէ ես պիտի դրկեմ իւր գրքերը dès aujourd'hui, je renverrai ses livres. Յառաջիկայ շաբաուրցէ այլ ես իմ տուն չը պիտի գայք vous ne viendrez plus chez moi dès la semaine prochaine.

Լացողը, նա որ կուլայ **celle** (է. celle) **qui** pleure
Լացողները, անոնք որ կուլան **ceux** (է. celles) **qui** pleurent

(1) Սակայն եթէ աներեւոյթը այդ կամ այդ վերջաւորի՝ սովորութիւն է չը իի չը փոխել :

Տուածնիդ, այն գոր կուտայք **eelui** (է. celle) **que** vous
donnez

Տուածներնիդ, անոնք գոր կուտայք **ceux** (է. celles) **que**
vous donnez

Երգող տղայն l'enfant **qui** chante
Ծախած ժառիտս le crayon **que** j'ai vendu

4

Բաժնեմք, Չ'էր արտասաներ, կը խառնես : Ա-
ծուխը գլխու կը զարնէ : Ղրկէ : Նա որ միշտ ինք-
զինքին վրայ (de soi - même) կը խօսի, զինքը մոտիկ
ընողները կը ձանձրացնէ : Սպասուորը դարանը
սրբէց. եթէ դեռ զայն չը սրբեց, թող սրբէ զայն :
Ո՞վ է սա լողացող աղայն. ի՞նչ է իւր անունը. ո՞ւր
կը բնակի. որո՞ւ հետ կը լողայ. երէկ ալ կը լողա՞ր .
իրեն հետ լողացող աղայք Հայն են : Սմբուկ քնող
Յսա Կմարդը Կով Է. ինչու կ'երերայ. գինով է : Իմ
գնած թուղթս աղէկ չ'է, բայց ձեր եղբոր գնած
թուղթը աղէկ է. թող ինձ յոխ տայ (անկէ) : Մեք
կը յառաջանամք, իսկ (եւ) դուք չ'էք յառաջանար.
մեք պիտի յառաջանամք, իսկ դուք չը պիտի յառա-
ջանայք, որովհետեւ մեք աղէկ կը գործածենք ու
պիտի գործածենք մեր ժամանակը, իսկ դուք ձեր
ժամանակը աղէկ չ'էք գործածեր. իրենց ժամա-
նակը աղէկ չը գործածողները չ'են յառաջանար :
Քոյրս հիմա տունը կ'աւլէ. վերջը կարասիները պի-
տի սրբէ :

(Ի բերան ուսանելի). Այս գրեքը կարդալու
պէս՝ զանոնք քեզ պիտի դրկեմ je t'enverrai ces li-
vres dès que je les aurai lus. Արեգակը ծագելուն
պէս պիտի մեկնիմ je partirai dès la pointe du jour.

5

(Աւակերն պէտք եղած սրբալուսիքները պիտի ընէ, սրբա-
գրութեանց բացարձակներն բերանացի աղով, եւ պիտի քարգ-
մանէ)

Moïse changea les eau du Nil en sang. Marie, ton sœur
t'appelle; il te donnerat des bonbons. Les épis vide levent la
tête. Pourquoi ne caches-tu pas les lettres ? les cache vite
vite. Qu'est-ce que tu achettes ? J'achette des aubergines.
Qu'est-ce que tu essuyes là, Jean ? Il faut que tu balayes la
chambre, entend-tu moi ?

(Աւակերն հետեւալ խօսերուն թիւը պիտի փոխէ. եզակին
յոգնակիի եւ յոգնակին եզակիի պիտի փոխէ. յետը պիտի քարգ-
մանէ. Or. Nous enfonceons des clous lorsque vous arrivâtes).

J'enfonçais un clou lorsque tu arrivas. Nous protégeons
ces femmes parce que vous les attaquez. Je sèche mes vête-
ments. Nous pesons les sacs. Nous vous appelons. Tu m'en-
nuies. Nous payons ce que nous achetons.

(Աւակերն բայերը նշանակեալ ժամանակը պիտի ընէ. յե-
տը պիտի քարգմանէ)

Votre père prononcer (passé déf.) hier quelques paroles
sur la tombe de son ami. Je partager (passé déf.) mon dé-
jeuner avec un malheureux vieillard. La santé de cet enfant
inquiéter (ind. prés.) ses parents. Nous répéter (fut.) cette
expérience demain La prochaine récolte ramener (fut.) l'a-
bondance dans cette contrée. La feuille va où le vent la me-
ner (ind. prés.). La cuisinière peler (ind. prés.) des pommes
de terre en ce moment. Nous atteler (fut.) bientôt un âne
à cette voiture. Je souffleter (fut.) ce misérable si je le ren-
contre. Je begayer (imp. de l'ind.) lorsque j'être (imp. de
l'ind.) jeune. Elever (impér.) bien ton fils, jeter (impér.) dans
son cœur de bonnes semences. Il ne faut pas que tu tutoyer
(subj. prés.)

(Թարգմանելի) Այս գրքերն աւագը հաս չէ: Ձեզի քոք առած գիրքս իմն չէ: Գնած հովանոցս կորուսի: Եւս խօսողները կը ձանձրացնեն մտիկ ընդները: Չ'աշխատող աղջիկ չեն յարաջանար:

(Առակերտ բայերը նշանակեալ ժամանակներ պիտի զնէ)

Nager (Impér. Ind. prés. Subj. imp. Imparf.) **mener, élever** (Impér. Futur) **jeter, acheter, mêler, appeler, répéter** (Subj. prés. Condit. prés. Temps primitifs).

ԳԼՈՒԽ ԺԴ. — CHAPITRE XIV.

Կրաւորական բայ. — Անորոճ Դերանուանի

Ներգործական (actif ou transitif) բայերը կրաւորականի (passif) դարձնելը շատ դիւրին է: Ուել ներգործական բայ կրաւորականի դարձնելու համար, որ ժամանակը որ դնել ուզեմք, **être** բային նոյն ժամանակը կ'առնեմք եւ անոր քով խոնարհել ուզած բայերնուս ընդ անցեալը կը դնեմք: Ըսել է **être** բայը գիտցողը, կրաւորական բայ ալ խոնարհել գիտէ: Օրինակք.

Ներգործական

Կրաւորական

J'aime կը սիրեմ

Je suis aimé կը սիրուիմ

Tu louais կը գովէիր

Tu étais loué կը գովուէիր

Il trouva գտաւ

Il fut trouvé գտնուեցաւ

Elle trouva գտաւ

Elle fut trouvée (1) գտնուեցաւ

(1) Ընդ անցեալը Սեռով եւ թուով կը համաձայնի իւր սէր բայից հետ, երբ Ընդ անցեալի ֆովի օժանդակը **être** է (եւ ոչ avoir).

N. avons puni պատժեցինք N. avons été punis, (1) punies (1)

պատժուեցանք

V. aviez méprisé անարգած V. aviez été méprisés (1), ées (1)

էիք

անարգուած էիք

Ils jugeront պիտի դատեն Ils seront jugés (1) պիտի դատուին

ուին

Elles jugeront պիտի դատեն Elles seront jugées (1) պիտի դատուին

անեն

դատուին

1

Աղաչեցի: Աղաչուեցայ: Պիտի շողջորթես: Պիտի շողջորթուիս: Բարիները ամէնէն կը սիրուին, չարերն ամէնէն կ'անարգուին: Դու (toi) եւս, որդիս, բարի պիտի ըլլաս, որպէս զի ամէնէն սիրուիս: Աշխատասէր աշակերտները գովուեցան եւ վարձատրուեցան: Ծոյլ աշակերտները պիտի պատժուին: Քրոջս ապարանջանը կորսուած չէ՞ր. գտնուեցաւ: Ո՞վ գտաւ զայն: Պողոս գտաւ զայն պարտիզին մէջ: Տղայքս, երբ աշխատասէր ըլլայք (էք) կը գովուիք, երբ ծոյլ ըլլայք, կ'անարգուիք: ատենօք ծոյլ էիք, եւ կ'անարգուէիք, հիմայ աշխատասէր էք, եւ կը գովուիք: ամէն անգամ որ աշխատասէր ըլլայք, պիտի գովուիք: Մարիամ դատուած էր. երկու օր ետքը (deux jours après) պատժուած էր:

(1) բերան ուսանելի). Կրակին առջեւ նստեցէք meitez - vous devant le feu. Այսօր երկար ատեն հայելիին առջեւ չ'են կենար on ne reste pas si longtemps devant le miroir. Հօրը աչաց առջեւ սպանուեցաւ il fut tué devant les yeux de son père. Ասուծոյ առջեւ կ'երդնում. je jure devant

Dieu. Տաճը առջեւ թնչ կայ qu'est - ce qu'il y a devant la maison?

Անորոշ դերանուններն (pronom indéfini) են

On մէկը, մարդ, մարդիկ. chacun իւրաքանչիւրն, իւրաքանչիւր ոք, ամեն մարդ. quelqu'un մէկը. quelques-uns ոմանք. personne ոչ ոք. rien ոչինչ. autrui ուրիշն. l'un l'autre զիրար. l'un et l'autre երկուքն ալ. aucun, nul եւ ոչ մէկը. plusieurs շատերը. autre ուրիշը. tout ամենն, ամեն բան. quiconque ով որ:

2

Հայրիկ, կ'ըսէր (disait) որ մը խիստ պզտիկ տղայ մը իւր հօր, Պետրոս կ'ըսէ թէ մուկերը կ'ուտուն կատուէն. Պետրոս շատ անմիտ չ'է. ամեն մարդ գիտէ թէ (que) կատուները կ'ուտեն մուկերը: Ոչ, խեղճ տղայս, կը պատասխանէ հայրը, Պետրոս անմիտ չ'է, Պետրոս իրաւունք ունի, կ'ըսեն թէ այս երեկոյ երկու հոգի սպաննուեր են, եւ թէ մարդասպանները չ'են բռնուեր տակաւին: Պարոնայք, ձեզմէ իւրաքանչիւրը պարտի ցուցնել իւր տետրակը. տետրակը ցուցնողին անունը պիտի արձանագրուի: Գրիչնիդ ինձ փոխ տալ կուզէ՞ք: Փոխ կուտամ զայն ձեզ, պայմանաւ որ ուրիշին չի տայք զայն: Պէտք էր որ գործածուէր: կը գործածուի: Պիտի բարձրացուէր: Փախաքիւի էր որ վարձատրուած ըլլար:

(Ի բերան ուսանելի) Հայրերնիդ կուգայ, ընդ առաջ երբավ՝ voilà que votre père arrive, allons

au-devant de lui. Մայրերնիդ դիմաւորելու գացե՛ք allez au-devant de votre mère. Պ. Ֆակոբը դիմաւորելու զրկեցի եղբայրս j'ai envoyé mon frère au-devant de M. Jacques.

Երբ բայի մը երրորդ դէմքի տէր բային անորոշ ըլլայ **ON** (կամ l'on) անորոշ դերանունը կը դրուի բայէն առաջ: կ'երգեն on chante (կ'երգեն, որոնք. չ'եմք գիտեր. անորոշ է տէր բային. չ'եմք կրնար ըսել ils chantent): Ուրիշ օրինակներ. կը նամբորդեն on voyage. այրեւ են on a brûlé. Պէտք է գիտնել թէ օրէն ետքի բայը միշտ եզակի կը դրուի, բայց Հայերէնի մէջ յոգնակի կը թարգմանուի. — երբեմն օրի քովի բայն Հայերէնի մէջ կրաւորական կը թարգմանուի: On mange մարդ կ'ուտէ, կ'ուտեն, կ'ուտուի:

3

Ինչ ինչ երկիրներու մէջ ձիով (à cheval) կը ճամբորդեն: Սագին թեւերուն մեծ փետուրները ատենօք կը գործածէին գրելու համար. այսօր մետաղեայ գրիչներ կը գործածեն: Այս թռչնոյն փետուրներովը անկողիններ ալ կը շինեն: Սրճենին կը մշակեն Պրէզիլիոյ մէջ (au Brésil) եւ քանի մը ուրիշ երկիրներու մէջ: Ատենօք շոգենաւով (շոգենաւներու մէջ) չ'էին ճամբորդեր: Այս քաղաքին մէջ գործարաններ պիտի հաստատեն: Մտիկ ըրէք, դուրսը կ'երգեն: Փողոցը (փողոցին մէջ) կը պուռան: Ո՞վ կը պոռայ: Պառաւ կին մը. իւր շրջագետտը պատուեր են. կը բաժնէ, կը զրպարսէիւ, չ'սպասեցինք, պիտի չը հրաւիրենք, անարգելով ներգործական բայեր են. կը բաժնուի, կը զրպարսուէ-

իր, չ'սպասուեցանք, պիտի չը հրաւիրուին, անար-
գուելով կրաւորական բայեր են:

(Ի բերան ուսանելի). Դուք առջեւէն փախցէք,
մենք ետեւնուդ կը փախնք *marchez devant: nous sui-
vons par derrière*. Դուք առջեւէն կ'երթայիք, նա՝
ետեւէն *vous alliez devant; lui allait après*. Այս կո-
ղովը սեղանին ետեւն է, սեղանին առջեւ դրէք զայն
ce panier est derrière la table; mettez-le devant.

4

(Աւակերտն պէտք եղած սրբաբոյրիւններ պիտի ընէ, սր-
բաբոյրեանց բացարձակն բերանացի տալով. յետոյ պիտի
թարգմանէ):

Ils sont méprisés les hommes vicieux de tout le monde.
Ils sera puni ces écolier. Henri hier il fût récompenser, car
il était travaillé. Marie, tu seras jugée. Il est méprisé cet
homme de tous le monde. Papa, Henri dit que les chats
mange les souris; et Victor insiste que ce sont les souris
qui sont mangée par les chats, lequel des deux a raison? —
L'un l'autre ont également raison, mon pauvre enfant.

(Աւակերտն կրաւորական ձեւով պիտի բացատրէ հետեւեալ
խօսքեր. յետոյ պիտի թարգմանէ. Or. La brebis fut emportée
par le loup)

Le loup emporta* la brebis. Tout le monde aime ceux
qui travaillent. Les ouvriers plantèrent* des arbres sur ja
place publique. Ce chien a mordu* cruellement mon petit frère.
Le patron surveille* attentivement les ouvriers. On vous don-

(*) Ինչպէս տեսնուեցաւ, կրաւորական բայերէն ոմանք *de*, ո-
մանք *par* կ'ուզեն իրենց խնդրէն առաջ. Ռեովհետեւ նորալարծ
դիւրաւ չ'են կրնար հասկնալ կանոնի զօրութեամբ թէ երբ *de*
կամ *par* դնել պէտք է, *աստղանիշով* նշանակած ենք զանոնք որ
պար կ'ուզեն. *աստղանիշ* չը կրողները *de* կ'ուզեն:

nera une récompense si vous êtes sage. La tempête a déracin-
ciné* plusieurs arbres. Vous auriez surmonté* la difficulté si
vous aviez été persévérant.

(Աւակերտը ներգործական ձեւով պիտի բացատրէ հետեւեալ
խօսքերը. յետոյ պիտի թարգմանէ. Or. ton ami te trompa)

Tu fus trompé par ton ami. Les élèves auraient été ré-
compensés par le maître. Les grandes rivières sont formées
par les petits ruisseaux. Sept ou huit de ces pauvres souris
furent étranglées par le chat. Ces écoliers seront punis. Les
biens de M. Léon seront vendus demain. Ces écoliers seront
récompensés. Vous êtes appelé par vos parents. Vous êtes ap-
pelé.

Être puni բայը գրաւոր եւ բերանացի խոնարհել:

ԳԼՈՒԽ ԺԵ. CHAPITRE XV.

Չէզոք բայ. — Մակբայ

Չէզոք բայերը (verbes intransitifs ou neutres)
ճիշդ ներգործական բայերուն պէս կը խոնարհին .
Միայն քանի մը չէզոք բայեր կան որոնք բաղադրու-
եալ ժամանակաց մէջ փոխանակ *avoir*ի **être** օժան-
դակով կը խոնարհին միշտ. Այս բայերն են *aller*
երթալ, *arriver*, *parvenir* հասնիլ, *décéder*, *mourir*
մեռնիլ, *venir* գալ, *revenir* վերադառնալ, *naître*
ծնիլ, *éclore* փքփիլ, *courir* վազել, *dormir*
քնանալ, *marcher* փախել, *paraître* երեւիլ, *périr* կո-
րկնջիլ, *régnier* տիրել, *succéder* յաջորդել,
vivre ապրիլ *եւ մի քանի ուրիշներ միշտ avoir* օ-
ժանդակով կը խոնարհին բաղադրեալ ժամանակաց
մէջ.

Մնացեալ չէզոք բայերը՝ ըստ խմաստին՝ երբեմն avoir երբեմն être օժանդակը կ'առնեն բաղադրեալ ժամանակաց մէջ:

1

Գացինք: Հասած էր: Վախճանած չ'է: Տիրած չ'են: Այս գիտունը երկու ամիս անցուց մեր քաղաքին մէջ: Առաւօտուն (առաւօտը) հասաւ, եւ երեկոյին (երեկոյն) մեկնեցաւ: Հայրս ժամէ մ'ի վեր իւր սենեակը (սենեկին մէջ) ելած* է: Զանգակը դասին ժամը հնչեց: Այս կառքը շատ նեղութեամբ ելաւ: Երբ գիւղ (ի գիւղ) գացինք, մանիշակները ծաղկած էին: Երկու օրէ ի վեր արգելոցէն առիւծ մը փախած* է: Հանքագործները շարաթէ մ'ի վեր հորերուն մէջ իջած* են: Եղբայրս եօթը տարեկան հասակին մէջ դպրոց մտած* է, հինգ տարիէ ի վեր դպրոցն է: Եղբայրնիդ դեռ դուրս ելած* չ'է՞. ժամը տասն է (է il est տասը ժամ): Ոչ, պարոն. այսօր դուրս պիտի չ'ելնէ: Հայրերնիդ հասած էր երբ այս նամակը ձեզ տուին: Ոչ, դեռ հասած չ'էր:

(Ի բերան ուսանելի). Այս կողովը սեղանին սակ է. վրան դրէք ce panier est sous la table; mettez-le dessus. Վրան ջուր քափեցէք jetez de l'eau dessus. Վրայի կողմէն սեւ է, սակի կողմէն՝ նեւսակ cela est noir en-dessus, et blanc en-dessous. Զըլլայ որ ցանկին վրայէն ցափկէք gardez-vous bien de sauter par-dessus la haie.

(*) երբեմն avoir երբեմն être օժանդակով խմբաբառով չէզոք բայերէն անոնք որ être պարտին առնել հաս՝ աստիճանիչ կը կրեն:

Ածականները մակբայի (adverbe) կը փոխուին ծայրերնին ment աւելցնելով. Vrai usույզ vrai-ment usույզիւ: — Եթէ ածականը բաղաձայնով վերջաւորած ըլլայ՝ նախ ածականը իգականի փոխելու է, եւ ապա ծայրը ment աւելցնելու է (1) grand մեծ. grandement մեծապէս. — Gai ածականին մակբայը կ'ըլլայ gaiement կամ gaïment զուարթէն: Assiduին մակբայը assiduellement կամ assidûment հասնապարզ. cruին մակբայը crûment, crûment խսիւ:

Ant եւ ent վերջաւորեալ ածականներուն antն ammentի եւ entն emmentի կը փոխուին մակբայի մէջ. Savant գիտուն, savamment հմտաբար évident յայցնի, évidemment յայցնապէս, բայց բացառութիւններ կան, ինչպէս présent ներկայ, présentement (եւ ոչ présentement) նիմայ. véhément սաստիկ, ուժգին véhémentement (եւ ոչ véhémement) ուժգնապէս. — Բայց միավանկները ընդհանուր կանոնին կը հետեւին. lent յամբ, lentement յամբապէս:

Ածականին ծայրը ment աւելցնելով կազմուած մակբայը կը կոչուին adverbe de manière:

2

Յաջորդեցինք: Տիրեց: Գալեցիք: Հասան: Անգըթօրէն: Հպարտօրէն: Յաւիտեանս: Մեղկօրէն: Յայտնապէս: Արիաբար: Այն պարոնները որ Լոնտոնէն նոր հասան, ուրախութեամբ ողջունեցին հայրս եւ աճապարանօք պանդոկ մը մտան, ուր երկու ժամ մնացին: Շերամները իրենց բոժոժներէն ելած* են: Այո, հինգ օրէ ի վեր: Երկու ժամ

(1) Beau, nouveau, fou, mou ածականները այս կանոնին համեմատ մակբայի կը փոխուին:

չարունակարար քայլեցիք . անշուշտ յողնած էք :
 խոհեմաբար վարուեր էք , եթէ անխոհեմաբար վար-
 ուած ըլլայիք , հիմայ ուրիշ տեղ եղած պիտի ըլլա-
 յիք : Փողոցին մէջ դառնապէս կուլային . դուրս ե-
 լայ* . լացողը եօթը տարեկան աղայ մ'էր , զոր ան-
 գըթօրէն կը ծեծէին : Զո՞վ կը ծեծէին , ինձ մտիկ
 չէ՞ք ընե՞ր . եօթը տարեկան աղայ մը : Անմտօրէն
 այս թակարդին մէջ ինկանք* :

(Ի բերան ուսանելի) . Սեղանին վրայ նայեցէք ,
 սակը վրան փնտռեցէք voyez sur la table , cherchez
 dessus et dessous . Տակի կողմէն չ'էք կրնար առնել
 est-ce que vous ne pouvez pas prendre par-dessous ?
 Զերմաչափը գերոյէն վար է le thermomètre est au-
 dessous de zéro .

3

(Ասակերտ պէտք եղած սրբագրութիւններ պիտի բնէ , սր-
 բագրութեանց բացատրութիւնն բերանացի սալով . յետոյ պիտի
 բարգմանէ) :

Les garçons sont marchés lentement trois heure de suite.
 Louis XII a succédé de Charles VIII en mil quatre cent qua-
 tre-vingts-dize-huite . Mes sœurs ont allé à l'église; elles ne
 sont pas encore revenu . L'hiver a bientôt arrivé . Elle est dé-
 cédée à l'âge de soixante ânes .

(Ասակերտը հետեւեալ անականները մակբայի պիտի փոխէ,
 նշանակութիւնները սովորով)

Nouveau, fou, mou, public, franc, joyeux, cruel, intrépide,
 gai, sot, gras, sec. léger, attentif, constant, secret, résolu,
 bruyant, patient, lent, assidu, cru, présent .

(Հետեւեալ բառերը համազօր մակբայով մը բացատրել . ինչ .
 փոխանակ avec joieի բնէլ joyeusement . նշանակութիւնն
 սովորով)

Avec joie, avec tristesse, avec douceur, avec docilité, avec
 grâce, avec aisance, avec élégance, avec gaieté, avec violence,
 avec hardiesse .

(Հետեւեալ բայերուն տեսակը որոշեցէք . եւ գրեցէք գոյականը՝
 անականը ու մակբայը, այսպէս fertiliser . v. transitif . — subst.
 fertilité; adj. fertile; adv. fertilement . նշանակութիւններն ալ
 սովորով)

Fertiliser, flatter, égayer, négliger, glorifier, patienter, sé-
 cher .

(Ասակերտը հետեւեալ խօսքերուն մէջ մակբայներ պիտի գա-
 ցէ . յետոյ պիտի բարգմանէ)

Ma blessure est à peu près guérie . Vous devrez doréna-
 vant faire mieux vos devoirs . Messieurs, marchez droit . Vous
 avez parlé très sagement dans cette occasion . Cet enfant joue
 constamment dehors . Gagnez-vous plus ou moins aujourd-
 'hui ?

Arriver բայը խոնարհել ըրանացի եւ դրաւոր :

ԳԼՈՒԽ ԺԶ . — CHAPITRE XVI

Փոխադարձ բայ

Փոխադարձ կամ դերանուանական (réflexif ou
 pronominal) կը կոչուին այն բայերը՝ որոց աներե-
 ւոյթէն առաջ **se** դերանունը կը գտնուի . ինչպէս
 se promener պարսիլ , եւն . Փոխադարձ բայերը
 ներքործական կամ չէզոք բայերու պէս կը խոնար-
 հին , սա տարբերութեամբ որ փոխադարձ բայերը
 բոլոր ժամանակաց մէջ երկու նոյն դէմքի դերա-
 նուններ կ'առնեն , այսինքն je **me** , tu **te** , il , el-

le **se**, nous **nous**, vous **vous**, ils, elles **se** փոխանակ միայն je, tu, il, եւն. ի: Փոխադարձ բայերը ամենքն ալ՝ բաղադրեալ ժամանակաց մէջ **être** օժանդակով կը խոնարհին:

ԳիՏելիք. Փոխադարձ բայերը երկու տեսակ են. 1. Անոնք որոց աներեւոյթին քով միտ se կայ. ինչպէս s'écrier գոչել. écrier բայ չի կայ: 2 Այս տեսակ փոխադարձները կը կոչուին բուն (essentiellement) փոխադարձ: 2 Այն փոխադարձները՝ որոց աներեւոյթի քով գտնուող seն կրնամք վերցնել, այսպէս են փոխադարձ բայերը մեծաւ մասամբ. ինչպէս se promener պրոմէնի. promener բայ ալ կայ, որ կը նշանակէ պսցցնել: Այս տեսակ փոխադարձք կը կոչուին պատահաբար (accidentellement) փոխադարձ:

1

Չուարճացանք. կը սխալիք: Միացէք(1): կը պտըտին: կը ծախուէր: կը կոչուին: Երբ ընկերներու հետ խաղամ, շատ կը զուարճանամ. երէկ ընկերներու հետ չը խաղացի, եւ բնաւ չը զուարճացայ: Ժամը քանին է: Ժամը ութն է (է il est ութը ժամ) ոչ, կը սխալիմ, ժամը ութը չէ, ժամը եօթն է: Շատ առուներ, մեծ ու պզտիկ, կը միանան, եւ գետակ մը կը կազմեն: Ո՛ւր միացայք երէկ. ձեր կնքահօր պարտիզին մէջ: Մայրիկ, Պետրոսին հետ պիտի պտըտիմք: Պտըտեցէք, զաւակս. եղբայրդ չը պտըտիր: 2Անցեալ 1տարի թուրթին (3թուրթը) 7պրակը 5քսան 6փարայի 4կը ծախուէր. կ'ըսեն թէ այժմ աւելի սուղ կը ծախուի:

(1) Օրինակի հրահայակամի փխխաղարձ բայից: (se consoler) console-toi, consolons-nous, consolez-vous; ne te console pas, ne nous consolons pas, ne vous consolez pas. — (s'unir) unis-toi, unissons-nous, unissez-vous; ne t'unis pas, ne nous unissons pas, ne vous unissez pas.

Աճապարենք, բարեկամներս, ժամանակը կ'անցնի. չոգենաւը պիտի փախցնեմք: Շահաւոր գործ մը ներկայացաւ: Ատենօք պզտիկ մանչ մը կար որ Պետրոս կը կոչուէր:

(1 րեւան ուսանելի). Գիտէ՞ք ուր է Ռուսիոյ դեսպանատունը savez-vous où est l'ambassade de Russie? Այո, սուներնիս հիւրդ դիմացն է oui, nous demeurons vis-à-vis. Եկեղեցւոյն դիմացը մեծ դպրոց մը կայ il y a une grande école vis-à-vis l'église. Տանքս դիմացը բնօրհնակ գետին մը գնեցի j'ai acheté un vaste terrain vis-à-vis de ma maison.

2

Պզտորած ատեն: Ինքզինքդ մի՛ տար: Ներկայացանք: Պիտի ծախուի (էք): Մխալած չ'էնք: Աճապարեցէք, սիրելիս, օղը կը պզտորի. անձրեւ պիտի գայ (զուր պիտի ունենամք). Հովանոցդ ո՛ւր է: Նա որ կուրօրէն ինքզինքը իւր կրից կուտայ, թշուառ կ'ըլլայ (devient): Այս վարժարանին աշակերտները դաշտին մէջ պիտի զբօսնուն հինգչաթի օրը: կ'ըսեն թէ Չինացիք շատ անգամներ կ'երկըրպագեն իրենց կայսեր առջեւ, երբ նա (à lui) ներկայանան: Չեր դրացւոյն տունը ծախուեցաւ: Այո: Որո՞ւ: Ծերուկ հայ կնոջ մը: Քանի՞ն. Եօթը հարիւր օսմանեան ոսկւոյ: Սուղ է (c'est). մեր դրացւոյն տունը ձեր դրացւոյնինէն աւելի մեծ ու գեղեցիկ է, եւ վեց հարիւր յիսուն ոսկւոյ կը ծախուի: Ստուգի՞ւ: Այո՛ (mais oui):

(1 րեւան ուսանելի). Մինչեւ Հռովմ պիտի երթամ j'irai jusqu'à Rome. Մինչեւ հիմայ ինչ կը

կարդայի՞ք qu'est-ce que vous lisiez jusqu'à présent?
 Մինչեւ այսօր զեղ բարեկամ կը կարծէի jusqu'au-
 jourd'hui je vous croyais mon ami. Մինչեւ կէս գի-
 ւեր պարեցինք nous avons dansé jusqu'à minuit.
 Մինչեւ հոս պիտի սովորի՞ք vous apprendrez jusqu'ici.
 Մինչեւ հոն պիտի գրէ՞ք vous écrirez jusque-là.

3

(Առակերսն պէտք եղած սրբագրութիւններն պիտի ընէ, սր-
 բագրութեանց բացատրութիւնն բերանացի տալով. եւ բայերը
 նշանակեալ կամ յարմար ժամանակը պիտի դնէ. լեռնայ պիտի
 քարգմանէ)

Il est chez mon oncle le livre qui vous cherchez; non, je
 se tromper (ind. prés.), est chez mon parrain. Les oiseaux
 se réunir (ind. prés.) et bénir Dieu, le Père de la vie. Char-
 les, nous se promener (fut) dans le jardin; tu nous accom-
 pagner (fut.), n'est-ce pas?. Je te demander pardon, mon
 chère Henri; je suis bien lasse; il faut que je se reposer. Se
 dépêcher (impérat.), mes amis; le temps se troubler (ind.
 prés.). Cet vieillard se porter (ind. prés.) bien. Le veau se man-
 ger (ind. prés) avec oseille. Le malade se tordre (imp. de
 l'ind) dans des affreux souffrances. On espérer (ind. prés.)
 que le différend se terminer (fut.) avant peu. Ils se succéder
 (ind. prés.) les années sans se ressembler.

(Հետեւեալ բայերը նշանակեալ ժամանակը եւ դեմքը դնելով)
 S'amuser (2me pers. du sing. du passé ind.), se tromper
 (3me pers. du sing. du plus-que-parf. du subj.), se promener
 (impérat.), se vendre (2me pers. du plur. du cond. passé),
 s'appeler (1re pers. du sing. et du plur. du prés. du subj.)
 s'adonner (impérat. FORME NÉGATIVE). s'écrier (part. passé *)

Երկու խօսք շինեցէք ներք. բայով, երկու խօսք չէգո՞ք
 բայով, երկու խօսք կրաւորական բայով, երկու խօսք փոխա-
 դարձ բայով:

S'appeler բայը խոնարհել ըերանացի եւ գրաւոր:

(*) Աւելորդ է ըսել քէ Ընդ. անց.ին մէջ se չ'ըլլար:

ԳԼՈՒԽ ԺԷ. — CHAPITRE XVII.

ՕՐԻՆԱԿԻ ՀՐԱՀԱՆՆԻՒ. Գլուխս կը ցաւի j'ai mal
 à la tête. Գորջս ոտքը կը ցաւէր ma sœur avait
 mal au pied. Հօրս աչքերը կը ցաւին mon père a
 mal aux yeux. Բազուկներդ կը ցաւի avez-vous mal
 au bras ?

Ի՞նչ ունիք, հիւանդ էք: Այո, երէկ սիրտս կը
 ցաւէր, այսօր ստամոքսս կը ցաւի: Եղբորդ բա-
 զուկը կը ցաւի: Ոչ, բազուկը չը ցաւիր, ուսը կը
 ցաւի: Մայրդ հիւանդ է: Այո: Ի՞նչ ունի (Ի՞նչ
 ունի ուրեմն): Միշտ հիւանդոտ է նա. երէկ գլու-
 խը կը ցաւէր. այսօր աչքերը կը ցաւին, Եթէ աչ-
 քերը կը ցաւին, պէտք է որ ակնաբոյժի մը խոր-
 հուրդ հարցնէ: Երէկ թատրոն գացի՞ք: Ոչ, չը
 գացի: Ինչո՞ւ (ինչո՞ւ ուրեմն): Որովհետեւ աջ ոտքս
 կը ցաւէր: Յակորբ, կուրծքս կը ցաւի, ի՞նչ պէտք
 է ընել: Պէտք է որ վարպետ բժշկի մը խորհուրդ
 հարցնէք: Ակուայս կը ցաւի: Իմ ալ (et moi), ձախ
 ականջս կը ցաւի: Ինչո՞ւ կուլայք: Սիրտս կը ցաւի:
 Ի՞նչ ունիք: Սիրտս կը խառնուի (j'ai la nausée):
 Ամեն մարդ հիւանդ է այս տան մէջ:

(Ի բերան ուսանելի). Մեր պարտէզը ասնր ետեւն
 է notre jardin est derrière la maison. Առաջին
 յարկը ելէ՞ք որ աւելի աղէկ տեսնէ՞ք montez au pre-
 mier étage afin de mieux voir. Իսպախա Ալպեան
 լեռանց անդրի կողմն է, Սալուա՛ ապրի կողմը

l'Italie est située par delà les Alpes; la Savoie est située en deça. Այս հազուսինց սակէն բուրդէ բանկոնակ (էէէէ) մը հազէք mettez un gilet de laine par-dessous ce vêtement.

ԳԼՈՒԽ ԺԸ. — CHAPITRE XVIII.

ՕՐԻՆԱԿԻ ՀՐԱՀԱՆԳԻ. Քանի՞ տարեկան էք quel âge avez-vous? Ես տասը տարեկան եմ, եւ եղբայրս քսան տարեկան է j'ai dix (տէշ) ans, et mon frère a vingt ans (կամ անը չը կրկնելով en a vingt). Երբ հինգ տարեկան էի, ոչ կարդալ գիտէի ոչ գրել lorsque j'avais cinq ans (կամ lorsque j'étais âgé de cinq ans) je ne savais ni lire ni écrire.

Քանի՞ տարեկան էք: Տասներկու տարեկան եմ, եղբայրնիդ քանի՞ տարեկան է, եղբայրս տասնեւվեց տարեկան է: Քոյրերնիդ քանի՞ տարեկան է, Քոյրըս քսան եւ հինգ տարեկան պիտի ըլլայ եկող տարի (տէշտէշ): Քանի՞ տարեկան էիք երբ դպրոց մտայք: Այս առաւօտ եկեղեցին տասն եւ մէկ տարեկան սլափիկ աղջիկ մը տեսայ, որ շատ քաղաքավար էր: Անոր քով կին մը կար, որ գրեթէ յիսուն տարեկան էր: Մտաւաստանները քանի՞ տարեկան էին: Մին գրեթէ քսան տարեկան էր, Միւսը (et l'autre?): Միւսը գրեթէ քառասուն տարեկան էր, Երկուքն ալ կախուելու դատապարտուցան: Ոչ, քառասուն տարեկան եղողը քսան տարուան (à vingt ans de) դառնապարհակ աշխատութեանց դատապարտուեցաւ:

(Ի բերան ուսանելի). Բարի լոյս, պարան. կը յուսամ թէ աղէկ էք bonjour, monsieur (տէէէ), j'espère que vous vous portez bien. Շատ աղէկ, շնորհակալ եմ: Դճուք ինչպէս էք très-bien, je vous remercie. Comment allez-vous? Շնորհակալ եմ, սովորականինց պէս mais, je vous remercie, comme d'habitude. Մնայք բարով, պարան bonjour, monsieur, Ի տեսութիւն, տիկին, յարգանքս բոլոր ընտանեաց au revoir, madame, mes compliments chez vous.

ԳԼՈՒԽ ԺԹ. — CHAPITRE XIX

ՕՐԻՆԱԿԻ ՀՐԱՀԱՆԳԻ. Ժամը քանի՞ն է quelle heure est-il? Ժամը տասն է il est dix heures. Ժամը չորս ու կէսն է il est quatre heures et demie. Ժամը երեքը քառորդ է անցեր il est trois heures et un quart. Երկուքը հինգ է անցեր il est deux heures et cinq (տէշ) minutes. Չորսին տասը կայ quatre heures moins dix (տէ) minutes. Ժամը քանի՞ն à quelle heure? Իննին քառորդ մնացած à neuf (տէտէ) heures moins un quart.

Ժամը քանի՞ն է, Տասն է, Ժամը քանի՞ն պառկեցայք, Երեքին քառորդ մնացած պառկեցայ: Հարցուցէք ձեր հօր թէ ժամը քանի՞ն է, Հայրիկ, ժամը քանի՞ն է, Ժամացոյցս կեցեր է, տղայս: Ինչո՞ւ համար: Որովհետեւ երէկ չը լարեցի զայն: Ժամը քանի՞ն է, Եթէ քսան է անցեր. ոչ, կը սըլսալիմ, ութնին քսան կայ, Հայրերնիդ ժամը քանի՞ն պիտի մեկնի: Հայրս ինն ու վէսին պիտի

մեկնի, իսկ բօրեղբայես՝ տասնին տասը մնացած : Ժամը քանին է ձեր ժամացոյցով : Ութնին հինգ կայ : Ձեր ժամացոյցը ետ կը մնայ : Ոչ, իմ ժամացոյցս երբէք ետ չը մնար, միշտ առաջ կ'երթայ :

(Ի բերան ուսանելի) Կ'աղաչեմ, բա՛ւք dites-moi, s'il vous plaît. Հանեցէք բտել veuillez bien me dire. Կ'աղաչեմ, կը պաղափիմ je vous en prie, je vous en conjure. Շատ շնորհակալ եմ grand merci! կամ bien obligé. Շատ ազնիւ էք vous êtes bien bon կամ obligéant.

ԳԼՈՒԽ Ի. — CHAPITRE XX.

Հայերէնի մէջ, երբ հարցումը զոյականին կամ դերանունին վրայ ըլլայ, Ֆրանսերէնի մէջ, գոյականէն կամ դերանունէն առաջ est-ce եւ ետքը qui (կամ եթէ խնդիր ըլլայ que) կը դրուի սովորաբար այս պարագային մէջ :

ՕՐԻՆՍԱԿԲ. Քոյրդ կ'երգէ (երգողը քոյրդ է) est-ce votre sœur qui chante? Եղբայրս նետեց est-ce mon frère qui a jeté? Ե՞ս երգեցի est-ce moi qui ai chanté? Դո՞ւք էք est-ce vous? Ես եմ c'est moi. Ես չեմ ce n'est pas moi. Ձի՞ս կը փնտռեն est-ce moi que l'on cherche?

Հայրս հարցուց ձեզ թէ որու տուած էի բառագիրքս : Այո, հայրերնի՞դ (1) հարցուց զայն : Ձեր քոյրը հիւսեց այս գուրպայները : Ոչ, էս հիւսեցի

(1) Շեշտալ բառերու համար տես էջ 87

զանոնք : Դո՞ւ տուիր տետրակս այս մանչուն : Ոչ, եղբայրս տուաւ զայն նմա : Ձեր հօրեղբորմէ՞ն ընդունեցայք այս նուէրները : Ոչ, հօրաքրոջմէս ընդունեցայ զանոնք : Նո՞ւ (էէ.) փոխ տուաւ ձեզ այս գեղեցիկ ոսկիէ մատանին : Այո, նա՛ փոխ տուաւ զայն ինձ : Ձեր բարեկամին կը շրկէք այս մատենադարանը : Այո, նմա (à lui) կը շրկեմ զայն : Ո՞վ կոտրեց կաղամարս. դո՞ւք կոտրեցիք զայն : Ոչ, Յակոբ կոտրեց զայն : Ո՞վ կը զարնէ դուռը (բռնի) : Յակոբ, դո՞ւն ես : Այո, ես եմ : Ո՞վ է քար նետողը. դո՞ւն ես, Պետրոս : Ոչ, ես չեմ :

(Ի բերան ուսանելի) Ներս հրամեցէք, կաղաչեմ entrez, je vous prie. Ձեզմէ առաջ չ'եմ անցնիր je ne passerai pas devant vous. Ձը վայլեր ցե- la ne va pas. Հանեցէք նստի՛ր donnez-vous la peine de vous asseoir. Շատ շնորհակալ եմ, չ'եմ կրնար երկար ասեց մնալ bien obligé, je ne saurais demeurer longtemps. Մնայք բարով adieu! Երբայք բարով, յարգանքներս adieu, portez-vous bien! mes civilités à toute votre famille. Շնորհակալ եմ, զիստու վրայ je vous remercie, je n'y manquerai pas.

ԳԼՈՒԽ ԻԱ. — CHAPITRE XXI

 Ֆրանսերէն նախադրութիւններն (preposition) մեծաւ մասամբ հայցական հօրով խնդիր կ'առնեն, այսինքն պարզապէս ետեւնուն բառ մը, առանց ո եւ է նախդրի :

ՕՐԻՆՍԱԿԲ ՀՐԱՀԱՆԳԻՒ. Աթոռին *sau*կ *sous* la (եւ թէ հայերէնին պէս **de** la) chaise. սեղանին վրայ *sur* la (եւ ոչ թէ հայերէնին պէս **de** la) table. հօրս հետ *avec* mon (եւ ոչ թէ հայերէնին պէս **de** mon) père երկու տարիէ ի վեր *depuis* deux (եւ ոչ թէ հայերէնին պէս **de** deux) ans.

ԳԼԽԱԻՈՐ ՆԱԽԱԳՐՈՒԹԻՒՆԲ. *Après* ետքը, ետեւէն. *à travers* մէջէն. *avant* առաջ. *avec* հետ. *chez* տունը. *contre* դէմ. *dans* մէջ. *depuis* ի վեր. *derrière* ետեւ, ետեւէն. *devant* առջեւ, առջեւէն. *envers* նկատմամբ. *excepté* բաց ի. *malgré* հակառակ. *pour* համար. *sans* առանց. *sous* տակ. *sur* վրայ. *vers* դէպ ի, եւն.

Տիրեր Օգոստիանոսէն ետքը կայսր եղաւ: Իրենց հօր մահուանէն վերջ, իրենց տունը ծախեցին: Փամը չորս ու կէսին թանձր անտառի մը մէջէն անցանք: Ձեր եղբօր մեկնումէն առաջ, պէտք է որ մատենադարան մը գնէք: Ձեր եղբայրը ինձմէ առաջ մեկնած էր: Այո, բայց քոյրս ձեզմէ ետքը մեկնած էր: Այս առաւօտ Յակոբին տունը գացի եւ անոր հետ քարէ գնդակ խաղացի: Քանի՞ գիրք ունիք ձեր մատենադարանին մէջ, երկու ծամէ ի վեր ձեր հօր հետ կը խօսիմ: Կպրօցին ետեւը մեծ պարտէզ մը կայ: Մեր տան առջեւ գեղեցիկ պարտէզ մը ունիմք, որուն (lequel) մէջ կան շատ ծառեր ու ծաղիկներ: Բոլոր այս աշակերտները աշխատասէր են, բացի Պետրոսէն, որ չուզեր աշխատիլ, հակառակ իւր ծնողաց խրատուց: Ո՞վ կայ պարտիզին մէջ: Ինձմէ դատ ոչ ոք կայ: Առանց ինձի չպիտի յաջողիք: Քայլերնիս դէպ ի թատրոն ուղղեմք:

(Ի բերան ուսանելի). Շատ աղէկ, քոյ այդպէս ըլլայ *d'accord* ! *Quand* soit ! Ինչո՞ւ չէ *pourquoi* pas ? Բոլորով *ursi*. սիրով *volontiers* *Quand* de tout mon *cœur* *Quand* avec grand *plaisir*. Ասիկա ինչ որ է *passé* pour cela. Ձեր հրամանին կ'սպասեմ *je* suis à vos *ordres* *Quand* vous n'avez qu'à *dire*.

ԳԼՈՒԽ ԻԲ. — CHAPITRE XXII

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅ

1 Absoudre. Կ'արձակեմ: Արձակեցիր: Կ'արձակէր: Արձակեցէք: Կ'արձակէ: Պիտի արձակէք: Պէտք է որ արձակեմք: Պէտք էր որ արձակած ըլլային: Կ'արձակես: Չէ՞ր արձակեր: Արձակած չէր: Արձակած ատեն: Զղջացեալ մեղաւորները կ'արձակեն. այս մարդը իւր յանցանքը կը ճանչնայ, պէտք է որ արձակէք զայն: Քահանայները կ'արձակեն: Զուրը չը լուծեր աղը: Աղեքսանդրի մահուանէն վերջ՝ իւր կայսրութիւնը լուծուեցաւ: Ինչո՞ւ կը լուծէք ընկերութիւնը: Այս ընկերութիւնը լուծուած է: Այս մարդը երախտապարտ սկիտի ըլլար ձեզ նկատմամբ, եթէ զինքը արձակէիք:

(Ի բերան ուսանելի). Ասիկա անկարելի է ինձ *cela* m'est impossible. Բիւր ներողութիւն կը խնդրեմ *je* vous fais mille *excuses*. Ասիկա իմ ձեռք չ'է *cela* ne dépend pas de moi. Աղիկա ինձի չ'իյնար *ça* ne me regarde pas. Եղածը եղած է *ce* qui est fait, est fait. Մի՞ սրդովիք ne vous fâchez pas

կամ ne m'en voulez pas pour cela. Թողութիւն կը խնդրեմ je vous demande bien pardon.

2 Acquérir. Վաստկեցայք: Պիտի վաստըկիս: Վաստկէ: Վաստկած ըլլալով: Կը տիրեմ: Տիրեցի: Տիրած: Տիրելով: Տիրած էինք: Կը վաստըկիմ: Չէիք վաստկեր: Պէտք է որ հարցաքննէք: Հարցաքննեցին: Մի հարցաքննէք: Ամեն օր կը շահի: Շատ բարեկամներ պիտի վաստկիս, եթէ ազնիւ ըլլաս: Իւր բարեկամութիւնը չը վաստկեցայք: Այս թագաւորը շատ քաղաքներու (քաղաքներ) տիրած է: Պէտք է որ բարի համբաւ մը շահիք: Գէշ վաստկուած ինչքերը օգտակար չ'են ըլլար: Կը մաղթեմ որ մեծ համբաւ մը շահիք:

(Ի բերան ուսանելի). Հրամեցէք (Բնչ բսիք) plait-il ? Ի՞նչ բանի վրայ կը խօսիք de quoi parlez-vous ? Ի՞նչ կ'ուզէք բսել que voulez-vous dire ? Ի՞նչ կը բաղձայք que désirez-vous ? Ի՞նչ բնելու է qu'y a-t-il à faire ? Ի՞նչ խորհուրդ կուսայք quel est votre avis ? Ի՞նչ կը կարծէք qu'en pensez-vous ? Ի՞նչ կ'ընէիք եթէ իմ տեղս ըլլայիք que feriez-vous à ma place ?

3 Aller. Երթալ: Երթալով: Գացած: Կ'երթամ: Գացի: Կ'երթան: Պիտի երթամք: Գացած էիք: Կ'երթան: Չ'եմ երթար: Պիտի երթայինք, բայց չը գացինք: Կ'երթամք: Չը պիտի երթայք: Պէտք է որ երթայք: Պէտք է որ գացած ըլլային: Ապահով եմ որ գրեզ շատ աղէկ պիտի ընդունէին, եթէ երթայիր (հոն երթայիր): Ինչո՞ւ կ'երթայք: Կ'երթամ, որովհետեւ գործ (շփ.) ունիմ: Միւս-

ներէն առաջ գացի: Քոյրդ գնաց(1): Այո, ժամը իննին գնաց: Միասին պիտի երթամք: Եթէ դուք երթայիք, միւսներն ալ պիտի երթային: Հիմա (à l'instant) գնա: Եղբայրնիկ երթալ կ'ուզէ: Թող երթայ, հոգս: Ո՛ւր կ'երթաս: Դպրոց կ'երթամ: Այս պզտիկ տղայք ո՛ւր կ'երթան: Պարտէզ կ'երթան:

(Ի բերան ուսանելի). Պիտի տեսնել(2) vous allez voir. Նամակ մը պիտի գրեմ je vais écrire une lettre. Հիմա կուգայ il va venir tout à l'heure. Գուրս ելնելու վրայ էի, երբ սա նամակը ընդունեցի j'allais sortir, lorsque je reçus cette lettre. Մանչերը պիտի իյնան les garçons vont tomber. Վար իջէ՛ք, պիտի իյնա՛ք descendez donc, vous allez tomber.

4 Assaillir. Յարձակած ատեն: Պիտի յարձակիս: Յարձակեցան: Կը յարձակէիք: Յարձակեցա՞ր: Պիտի յարձակէինք: Կը դողայ: Մի յարձակիք: Չէք դողար: Չը պիտի դողայիր: Թշնամիները ցամաքէն յարձակեցան: Բոլոր բանակը թշնամիներուն վրայ յարձակեցաւ, բայց մէկ հարիւրապետէ: Ուրախութենէ չը պիտի դողայիք մտածելով որ քիչ ատենէն ձեր ծնողաց քով պիտի վերադառնայիք: Յամաքէ՛ն յարձակեցայք թէ (օո) ծովէն: Ծովէն յարձակեցանք, բայց պէտք էր որ ցամաքէն յարձակած ըլլայինք:

(Ի բերան ուսանելի). Ստուգիւ, անուրս certain-

(1) Տես էջ 40 երրորդ վրայ եղած դիտողութիւնն:
(2) Քիչ մը ետք ըլլայիք բան մը ցուցնելու համար լանալի կը գործածուին այս տեսակ ապառնիւն ու բեականք, փոխանակ բուն ապառնիւն եւ բեականքն:

nement կամ sans doute կամ bien sûr. Մտոյգ է c'est vrai. Իրօք եղած է c'est un fait. Մտոյգ գիտեմ որ սասանկ է je suis sûr de mon fait. Աչնովս տեսայ je l'ai vu de mes propres yeux. Ականջովս լսեցի je l'ai entendu de mes propres oreilles.

5 S'asseoir. Նստիլ: Նստելով, նստած: կը նստիմ: Նստայ: Նստեցէք: Պիտի չը նստին: Նըստեցան: կը նստին: Չ'եմ նստիր: Պէտք է որ Նըստիք: Նստած ըլլալով: Մի նստիր: Աշակերտները նստած են իրենց նստարաններուն վրայ: Հօրս քով նստած էի: Աղջիկը իւր մօր քով նստեցուցին: Գիւղացիները նստարանի մը վրայ նստած էին, իրենց տան առջեւ: Աթոռի մը վրայ կը նստիմ: Թագաւորը գահին վրայ կը նստի: Դպրոցականք իրենց նստարաններուն վրայ կը նստին: Պզտիկ տղայն գետինը նստած է: Յոգնած ճամբորդը խտտին վրայ նստաւ: Ո՛ւր պիտի նստինք: Պզտիկը ակոսակին վրայ նստեցուցէք: Պօղոս ո՛ր է: Հօրս ետեւ նստած է, եղբօրը եւ քրոջը միջեւ:

(Ի բերան ուսանելի). Ոչ, բնաւ non, point du tout. Մտոյգ չ'է ce n'est pas vrai. Ամենեւից աղանկ չ'է il n'en est rien. Մտն է c'est un mensonge. Զրպարսութիւն է c'est une calomnie. Անկարելի է c'est impossible կամ cela ne se peut pas. Մտոյգ կ'ըսէք, կասակ չ'է est-ce tout de bon? Ասիկա խելքս չը մտնեւ cela n'entre pas dans ma tête.

6 Battre. կը ձեծես: Չը պիտի ձեծես: Ծեծեցիք, Ծեծած էին: Մի ձեծէք: կը ձեծեն: Չ'էք ձեծեր, Եթէ ձեծէք: Ծեծելով, Պատերազ-

մեցան: Պէտք էր որ պատերազմէիք: Իւր հօր աչաց առջեւ տղայն ձեծեց: Ո՛վ ձեծեց զքեզ: Յակոբ ձեծեց զլս: Յակոբ, ինչո՞ւ Պետրոսը ձեծեցիր: Չը պիտի ձեծէի զայն, եթէ նա զիս չը ձեծէր: Պէտք չ'է որ շուները ձեծէք: Ընտ հաւատարիմ կենդանիներ են: Շուները ձեծողները չը պիտի սիրեմ: Երբէն ի վեր կը պատերազմին (անո՛ր): Տասը յամէ ի վեր: Չուկերը կը թապալակէին ջուրին մէջ, իւր բազկերակը եօթանասուն եւ հինգ անգամ կը զարնէ (battre) մէկ վայրկենի մէջ:

(Ի բերան ուսանելի). Երկարը սափ սափ կը ձեծուի (անո՛ր) il faut battre le fer pendant qu'il est chaud (proverbe). Աղջիկ, քեզ կ'ըսեմ, հարսնակ, դուն լսէ (անո՛ր) battre le chien devant le loup (proverbe). Ի՛նչ հաճոյք quel plaisir! Ի՛նչ ուրախութիւն quelle joie! Ո՛րչափ ուրախ եմ que je suis content! Մեծանքի բան է c'est superbe! կամ charmant!

7 Boire. կը խմենք: Պիտի խմես: Խմեցէք: Խմելով: Խմած էին (անո՛ր): Պէտք է որ խմէք: Չը խմեցիք: Ո՛վ խմեց: կը խմէր: Պէտք էր որ խմէր: Չ'եմ խմեր: կը խմէիք: Ի՞նչ կը խմես: Գործուր կը խմեմ: Խեղճ գործուրները գէշ գինի կը խմին: Շատ ծարու էի, գաւաթ մը ջուր խմեցի: Չեր կենաց (առողջութեան) պիտի խմեմ: Չեր երջանիկ ճամբորդութեանը խմենք: Չ'եմ ուզեր որ այդքան խմես, Փախաքելի էր որ շատ գինի չը խմէիր: Գինի խմողները ո՛վ են: Ի՛նչ կը խմէիք երէկ. խահուէ՞ թէ թէյ: Ոչ խահուէ կը խմէի ոչ թէյ: Գինողները իրենց ընտանեաց արիւնը կը խմեն:

(Ի բերան ուսանելի). Ի՞նչ դժբախտութիւն quel malheur ! Ո՞րչափ դժբաղ եմ que je suis malheureux ! Սի՜րս նեղացած է je suis de mauvaise humeur . Բանս բուսաւ c'en est fait de moi . Ամէն բան այսօր ձայնորդ կ'երթայ tout me contrarie aujourd'hui . Ձեր կենացը à votre santé ! Ձեր կենացը (պաստխան) à la vôtre !

S Bouillir. Կ'եռայ, ջ'եռար, կ'եռայ, ջ'եռար, Պիտի եռայ, Պիտի չ'եռայ, կ'եռար, ջ'երեռար, Եռացած չ'էր, Պիտի չ'եռար, Եռացած առան, կ'եռար, Եռացեալ ջուր ունիմք (1), Ջեռուցիչը լի է եռացեալ ջրով, Ջուրը կ'եռայ, Այս, քառորդէ մ'ի վեր ջուրը կ'եռայ կրակին վերայ, Արիւնը երակներուս մէջ կ'եռայ, Թող ջուրը եռայ, Ջերմաչափը եռացեալ ջուրին մէջ պէտք է մտցնել :

(Ի բերան ուսանելի). Ժամը քանի՞ն է quelle heure est-il ? Ըսէ՛ք ինձ քանի է ժամը dites-moi quelle heure il est . Երկուք ու կէս է il est deux heures et demie . Երկուքից քառորդ կայ il est deux heures moins un quart . Ձեր ժամացոյցը քառ վայրկեան ետ է, պէտք է օտկէ՛ք զայն votre montre retarde de dix minutes; vous devez la régler .

9 Braire. — Clore. Կը զուայ, Կը զուան, Պիտի զուայ, Չ'պիտի զուայ, Չ'պիտի զուան, Պիտի զուար, Չը պիտի զուային, Պիտի գոցեմ, Մի գոցեր, Կը փթթի, փթթած, Որո՞նք (quel) են զուացող

կենդանիներն : Էջերն են (ce sont) : Գոցէ աչքերդ, սիրուն մանկիկ : Ե՞րբ պիտի բացուին այս ծաղիկները : Մայիս (մայիսի) ամսուան մէջ պիտի փթթին : Կ'ըսեն թէ (on dit que) էջերը կը զուան երբ խղիւսար կոչուած տունկը ուտեն : Այս սենեակը շատ աղէկ գոցուած է : Պարտէզիդ գոցուած է : Այս ծաղիկները միւսներէն աւելի շուտ չ'են բացուիր : Տղայն քուն ունի : Խըր աչքերը կը գոցէ արդէն :

(Ի բերան ուսանելի). Ժամը քանի՞ կը կարծէք որ ըլլայ quelle heure croyez-vous qu'il soit ? Ո՞ւր է est-il tard ? Ոչ, դեռ կանուխ է non, il est encore de bonne heure . Երկուքից կ'երթայ (կոր) il va être deux heures կամ il s'en va deux heures . Ձեր ժամացոյցը աղէկ կ'երթայ votre montre va-t-elle juste? Ոչ, ետ կը մնայ non, elle retarde . Հինգ վայրկեան առաջ կ'երթայ elle avance de cinq (-է) minutes .

10 Conclure. — Conduire. Կը հետեցընեմ, Կը հետեցնէինք, Հետեցնեմք, Կ'արտաքսէ, Պիտի արտաքսեմ, Պէտք է որ հետեցնէք : Հետեցուցին (անոր), Հետեցուցանծ էիք, Կը հետեցնէք, Առաջնորդեցէք, Կ'առաջնորդեմ, Ի՞նչ առաջնորդեցի, Կ'առաջնորդէիք, Պիտի առաջնորդեմ, Առաջնորդած ասան, Ի՞նչ կը հետեցնէք այս խօսքերէն : Ոչինչ կը հետեցնեմ, Արտաքսեցէք այս մարդը, պէտք էր որ արդէն արտաքսած ըլլայիք զայն, Բարեկամս եկեղեցի (1) տարի (առաջնորդեցի), Առաջնորդեցէք ինձ, Մի առաջնորդէք ինձ :

(1) Շարժում ցուցնող բայի մը ետք դրուած գոյականը ներգոյական հոլով է, եւ այս սեռակ բառերուն առջեւ սովորաբար է կը դրուի :

(1) Տես էջ 90-91 թի գործածութեան վրայի դիտողութիւնը :

Աղէկ չ'ես վարուիր, պէտք է որ աւելի աղէկ վարուիս: Ի՞նչպէս կը վարուի այս մարդը: Այս հացագործները շատ հաց կ'եփեն ամեն օր: Այս ճարտարագետը գեղեցիկ պալատներ շինած է մեր քաղքին մէջ: Ասիկա չը բաւեր: Բաւելով, Բաւած: Կը բաւէ: Բաւեց:

(Ի բերան ուսանելի). Անցած օրերը ces jours passés. Հազիւ երեք օր է à peine y a-t-il trois jours. Անցած շաբաթ la semaine passée. Ուրք օր առաջ il y a huit jours. Երկու օր մէկ մը de deux jours l'un կամ une fois tous les deux jours. Ուրք օր մէկ մը tous les huit (է-է) jours. Երկու ժամը մէկ մը toutes les deux heures. Տասն եւ հինգ օրէն dans quinze jours.

11 Confire. — Coudre. (Անուշ, եւն.) կ'եփենք. (Անուշ, եւն.) պիտի եփես. (Անուշ, եւն.) կ'եփէինք. (Անուշ, եւն.) եփած ատեն. Անմիջապէս որ (1) (անուշ, եւն.) եփեց (էփ.), կարելուն պէս, կարած ատեն, կը կարեմ: Մի կարեր, կարեցիք: կը կարէր: Պիտի կարես: կարեցէք. Պէտք էր որ կարէր: կարած չ'էին, կարելու ատեն իռնգտաց: Ինծի ծիրան տուէք որ անուշ եփեմ: Ինչո՞ւ համար չըջազգեստս չը կարեցիք. նստեցէք ձեր մօր քով եւ կարեցէք զայն: Ո՞վ պիտի եփէ այս սերկեւիլները. ես չ'եմ կրնար զանոնք եփել: Բաճկոնիս կոճակ մը կարէ: Չը կարող աղջիկները պարտին շըր-

(1) Անմիջապէս որ, երբ եւն. այս տեսակ ժամանակակաճ օտոկապէ մը ետէր եկող բայը երբ կատարելով ըլլայ, Հայերէնի մէջ, ճանաչուելի մէջ ընդհանրապէս անց. յառաջագոյնով կը քարզանուի:

ջազգեստներ ձեւել (կարել): Որո՞նք են չը կարող աղջիկները. դո՞ւք էք (est-ce vous?) Մարիամ, Վիրգինէ:

(Ի բերան ուսանելի). Ork or, ամէն օր իրեն կ'սպասեմ je l'attends de jour en jour. Երեք չորս օր առաջ էր c'était trois ou quatre jours plus tôt. Անցած ամիս le mois dernier. Անցած տարի l'année passée. Գալ տարի l'année prochaine. Մէկ ամիսէն d'ici à un mois. Ամսոյն վերջը à la fin du mois. Գալ շաբաթ la semaine prochaine.

12 Courir. վազեցէք: Մի վազեր: վազած ատեն: Երբ վազեց: Պիտի վազես: Չը պիտի վազեմ: Պէտք չ'էր որ վազէր: կը վազեն (անուշ.): Թող վազեն: վազեցինք. Ո՞ւր կը վազէ եղբայրդ. պէտք չ'է որ այնքան վազէ: Այս լուրը ինծի իմացընելուն պէս, բարեկամիս սուներ վազեցի, զայն անոր հաղորդելու համար: Այնքան (tant) վազեցինք որ (que) ընդհուպ յոգնեցանք: Բողոր աղայք դէպ ի պատուհան կը վազեն: կը փափաքեմ որ այս խեղճ մարդոց (մարդիկ) օգնես: Ոգնեցէք ինձ: Աստուծոյ դիմենք երբ թշուառ ըլլամք:

(Ի բերան ուսանելի). Օղը ինչպէս է quel temps fait-il? Օղը աղէկ է fait-il beau? Այն, աս աղէկ է. oui, il fait très-beau. Ոչ չափազանց սափ ոչ չափազանց ցուրտ է il ne fait ni trop chaud ni trop froid. Օղը կը բացուի le temps s'éclaircit. Օղը աղէկնալու կ'սկսի le temps se met au beau. Օղը փոխուեցաւ le temps est changé.

13 Craindre. Կը վախնամք: Չէք վախնար: Չէք վախցած: Մի վախնար: Պէտք է որ վախնար վախնալով: Վախցած ըլլալով: Կը վախնաս: Չը կեղծեր: Ներկած ատեն: Նկարելուն պէս: Կը մեղքնամ: Չէք մեղքնար: Մեղքեցէք: Մարդիկ կը վախնան մահէն (մահն) որ վերջ կուտայ (կը ընցնէ) բոլոր իրենց ցաւերուն (ցաւերն): Կը մեղքնամ զայն որ(1) իւր կրից կը հնազանդի: Այս մարդը կը գանգատի որ (que) զինքը ծեծած ես (այ. աւց.): Չեմ ուզեր որ զայն ծեծես. եթէ զայն ծեծես, ես ալ գքեզ կը ծեծեմ: Առանց պատճառի գանգատած ես: Ինչո՞ւ կը գանգատին այս աշակերտները: Ասիկա ներկող մարդը ո՞վ է: Պատկերը նկարելուս պէս, հօրեղբորս տունը գացի:

(Ի բերան ուսանելի). Արեւը կը գոցուի le soleil se couvre. Օդը գէտ է il fait mauvais կամ vilain temps. Հով կայ il fait du vent. Անձրեւի օդ մը կայ il fait un temps pluvieux. Ամպերը շուտ քանձր են les nuages sont fort épais. Հովը կ'իջնէ, կը դադրի le vent cesse կամ s'abaisse կամ tombe. Անձրեւ պիտի գայ il va pleuvoir կամ nous aurons de l'eau.

14 Croire. Կը հաւատան: Մի կարծէք: Չը պիտի հաւատայի: Հաւատացիք: Պէտք է որ հաւատաս: Թող հաւատար: Կարծելով: Կը կարծենք: Չէի կարծեր որ ասիկա արդիւրեւ ըլլար: Ծնողքըս, որ կը կարծէին թէ հիւանդութիւնս վտան-

(1) Նա որ, զայն որ, նոքա որ եւն. celui (celle) qui, ceux (celles) qui, etc. Տես էջ 407-408.

գաւոր էր, բժիշկ մը կանչել տուին (firent). Կը կարծես որ մեր գաղտնիքը յայտնուած ըլլայ: Չի հաւատար որ միշտ ջուր կը խմեմ (այ. շէշ): Կարծեցի թէ եղբայրնիդ կը վազէր: Հաւատացէք ինձ, ոչ ոք կար տունը (ի տան): Չիս վատ կարծողը ո՞վ է, գո՞ւն ես: Յակոր: Ո՞չ. Պետրոսն է (est-ce).

(Ի բերան ուսանելի). Տեղատարափ կ'անձրեւէ il pleut à verse. Պատարուիցք mettons-nous à couvert. Թրջեցայ je suis mouillé. Ծիրանի գօտին կը տեսնէք voyez-vous l'arc-en-ciel? Ամպեր կամաց կամաց կը փարատիք les nuages se dissipent peu à peu. Անձրեւը փոշին ցետցուց la pluie a abattu la poussière. Ճամբայները ցեխն են il fait de la boue.

15 Cueillir. Բաղած ատեն: Բաղեցէք: Բաղեցիք: Չը պիտի քաղես: Ո՞վ է քաղողը: Մենք եմք (c'est nous qui) քաղողը: Ո՞վ էր քաղողը, դու՞ք էիք, (était-ce vous?) Պետրոս: Ոչ, ես չէի (ce n'était pas moi). Բաղելուն պէս: Պէտք է որ քաղէր. Կը քաղեն (ան. ր): Բաղած էիք: Երբ ծաղիկներ կը քաղէի, կարծեցի օձ մը տեսնել: Վաղը պարտեզ պիտի երթամք եւ վարդ պիտի քաղեմք: Ինչո՞ւ յամսիկ չը քաղեցիք: Որովհետեւ չը կար (անկէ), շատ վարդ կար: Մանիշակ քաղեր էք, աղէկ, վարդ ինչո՞ւ չէք քաղեր, պէտք էր որ վարդ ալ քաղէիք: Ծաղիկները քաղելուդ պէս (անմիջապէս որ քաղած պիտի ըլլայք) ձեր հօրաքրոջ տունը պիտի երթայք. երէկ զձեզ ուզած էր:

(Ի բերան ուսանելի). Լուսընկայ կայ fait-il clai-
de lune? Օդը հանդարտ է l'air est calme. Երկինքը
պարզ է le ciel est serein. Ո՞հ, առ ինչ սափ է ah,
qu'il fait chaud! Արսափայ կարգի սափ է il fait une
chaleur excessive. Շատ սափցած եմ, բոլորովին ֆր-
սիցի մէջ եմ j'ai très-chaud, je suis tout en sueur.
Մարդ կը խեղդուի on étouffe.

16 Déchoir. — Échoir. (Համբաւ է, եւն.)

Խնայ, ինկած : Կ'իչնամ : ինկայ : Պիտի խնայ : Ին-
կած են : Որո՞ւ ինկաւ աղէկ բաժինը. ձեզի՞, սպ-
րան : Ոչ, կը յուսամ թէ այս անգամ աղէկ բաժի-
նը ձեզ խնայ : Ես չ'եմ յուսար : Այս մարդը իւր
համբաւէն ինկած է, այնպէս որ մէկը զինքը չ'յար-
գեր : Կ'ըսեն թէ այս սալտոնակալը ընդհուպ իւր
սալտոնէն պիտի խնայ : Տոմսակիս (տոմսակս) սոս-
մանաժամը վաղը կը լրանայ : Ոչ, վաղը չ'է միւս
օր կը լրանայ :

(Ի բերան ուսանելի). Կը կարկէ il grêle կամ il
tombe de la grêle. Կը փայլասակէ il fait des éclairs.
Մասիկ կորնայ il tonne furieusement. Փոքորիկը
անցաւ l'orage est passé. Օրերը կը կարճան les
jours décroissent. Օրերը կ'երկնան les jours crois-
sent. Յուրս է il fait froid. Կը մսի՞ք avez-vous froid?
Մասնեռս ընդամացան j'ai les mains engourdis.
Կրակին մօտեցէ՛ք approchez-vous du feu.

17 Dire. Ըսէք, Մի ընդդիմարանէք, Նորէն

կ'ըսէք, Ըսե՛մ (սո. ներկ) : Պէտք էր որ ըսէ՛ր : Ըսած
ատեն : Ըսինք : Կ'ըսեն (սո. ներկ) : Մովսէս կ'ըսէր իւր

ժողովրդեան. եթէ ձեր ծնողքը պատուէք, ձեր
կեանքը երկայն պիտի ըլլայ : Կ'ըսեմ ինչ որ ճշմա-
րիտ է : Ըսէ ինչ բանի կը խորհիք այժմ : Ըսէք
ինձ ինչ բանի կը ցանկան մարդիկ ընդհանրապէս :
Ո՞վ ըսաւ աղիկա. դո՞ւն, Պօղոս : Ոչ : Ասիկա ը-
տողը ո՞ւր է : Նորէն ըսէք : Մի չարախօսէք երբէք :
Ո՞վ կը չարախօսէ : Եղբայրնիդ : Ասիկա իրեն չը
պիտի ըսեմ, որպէս զի չը սրդողի :

(Ի բերան ուսանելի). Սառնած է a - t - il gelé ?

ձամբայները սահուն են, ֆիչ մնաց պիտի իյնայի il
fait glissant, j'ai failli tomber. Կը ձիւնէ il neige.
Խոնքր խոնքր կը ձիւնէ il neige à gros flocons.
Հողմը փոխուեցաւ le vent est changé. Սառոյցը կը
փախուի, ձիւնը կը հալի il dégèle, la neige se fond.

18 Écrire. Կը գրեմ, Գրեցի : Կը գրէի՞ր :

Կը գրեն : (սո. ներկ) : Պիտի գրես : Մի գրէք : Գրած
ատեն : Եթէ գրես, պիտի վարձատրուիս : Եթէ
գրած չ'ըլլայիք, պատժուած պիտի ըլլայիք : Ո՞վ
էր արձանագրողը. դո՞ւն էիր, Օհիւդ : Ոչ, ես չ'էի :
Թերթ մը թղթի վրայ գրեցէք զայս : Ո՞վ գրեր է
ասիկա սպտին վրայ : Բարեկամիս գրեցի, այս
ըւրը իրեն հաղորդելու համար : Կը փափաքիմ որ
ընդհուպ ինձ գրես : Ի՞նչ կը գրէիք, երբ ներս
մտայ : Շարագրութիւն մը կը գրէինք, երբ ներս
մտայք : Տոմսակ մը պիտի գրեմ բարեկամիս, ճաշի
հրաւիրելու համար զայն : Նաւաբեկութիւնը աղէկ
չ'էս նկարագրած :

(Ի բերան ուսանելի). Ի՞նչ կը կարդայք que lisez-

vous? Լրագիրները je lis les journaux. Ասիկա ո՞ւր

կարգացիօն ու՞ avez-vous lu cela? Լրագիրներումէջ կարգացի je l'ai lu dans les feuilles publiques. Մեցի միտ բարձր ձայնով կը կարգա՞մք nous lisons tous-jours à haute voix. Այս գիրքը ամբողջ կարգացի j'ai lu cet ouvrage tout entier. Լրագիրը աչկէ անցուցիօն avez-vous parcouru le journal?

19 Envoyer. Պիտի ղրկեմ: Կը ղրկեմ: Պէտք է որ ղրկես: Պիտի ղրկէի զայն ձեզ, եթէ զայն ընդունած ըլլայի: Կը ղրկեն (անոք): Ո՞վ ետ ղրկեց զայս: Պետրո՞ս: Սպասաւորները պիտի ճամբեմ (ետ ղրկեմ): Լրագիրները ե՞րբ պիտի ղրկէք ինձ: Վաղը պիտի ղրկեմ զայնս ձեզ: Փունջ մը պիտի ղրկեմք մեր բարեկամին: Այս մատիտները ե՞րբ ղրկեցիք ձեր հօրեղբոր: Անցեալ շաբթու ղըրկեցի զայնս նմա: Ձեր գրացիներն ընդունած գիրքերնիդ (2 գիրքը 3 զոր 4 ընդունեցայք 5 ձեր 6 գրացիներն) 'եա պիտի չ'ըրկէք: Չայն ետ ղրկեցի արդէն:

(Ի բերան ուսանելի). Ի՞նչ կը գրէք qu'écrivez-vous? Նամակի մը կը պատասխանեմ je réponds à une lettre. Ասիկա ստուերագիրն է ce n'est qu'un brouillon. Մախուր պիտի քաշեմ je le mettrai au net. Կանաչեմ, բերք մը նամակի բուրք տուէք ինձ donnez-moi, s'il vous plaît, une feuille de papier à lettre.

20 Faire. Կը չինէք: Կը գոհացնեմք: Մի ձեւացնէք: Կ'ընեն (անոք): Պէտք է որ ընէք: Ըրած առեն: Պիտի չ'ընեմ: Թող ընէ: Ո՞վ ըրաւ: Ըրէք: Երիտասարդները կ'ըսեն ինչ որ (ce que) կ'ընեն, ձերերն' ինչ որ ըրած են: Եթէ նա իւր պարտա-

կանութիւնը չ'է ըրած, մենք, գոնէ, ընեմք մերինը: Բարիք (արդէ՛ւ) ըրէք, չարիք (արդէ՛ւ) մի ընէք: Ըրէ ինչ որ կ'ուզես որ ուրիշները քեզ ընեն: Ինչո՞ւ ըրիր ասիկա: Մեր պարտականութիւնը ընեմք, եւ Աստուած մնացածը պիտի ընէ: Վաթսուն անգամ վաթսուն կ'ընէ (կ'ընեն) երեք հազար վեց հարիւր: Թարգմանութիւնս առանձին ըրի: Պէտք էր որ այս երիտասարդին համար բան մը ընէիր:

(Ի բերան ուսանելի). Կը հանիօն զմեղիցնիդ ինձ փոխ տալ voudriez-vous bien me prêter votre canif? Սիրով, ահաւասիկ avec plaisir, le voilà. Չմեղիցնիդ չկտրեք votre canif ne coupe pas. Գիտեմ, բայց ուրիշ չուցիօն je le sais bien; mais je n'en ai point d'autre. Մեղանս տաւ բանն է mon encre est trop épaisse. Ուրիշ բան է ըսել, ուրիշ բան է գործել faire et dire sont deux (prov.):

21 Falloir. Պէտք պիտի ըլլայ: Պետք եղած պիտի ըլլար: Պէտք եղաւ: Պէ՞տք էր: Պէտք չ'է: Պէտք է ուտել ապրելու համար, բայց պէտք չ'է ապրիլ ուտելու համար: Պէտք էր որ ասիկա ընէիք դուրս չ'ելած (դուրս ելնելէ առաջ): Հարկ եղաւ ճշմարտութիւնն իրեն ըսել, Կը կարծէք թէ իւր ըսածներուն (ինչ որ կ'ըսէ) հաւատալ պէտք է (այ. Զերէ): Կը կարծէք որ հարկ ըլլայ իրեն պատասխանել, Պէտք պիտի ըլլայ զայս ընել, Պէտք չ'էր որ աղմուկ հանէիք (ընէիք). մօրերնուդ գըլուխը կը ցաւէր:

(Ի բերան ուսանելի). Քանակս եւ մասիսս որո՞ւնց

fnq է, հոլ է առեք qui a ma règle et mon crayon? Ահա առիկ քանակնիդ, բայց մասիսնիդ չը սեսայ voilà votre règle, mais pour votre crayon, je ne l'ai pas vu. Եթէ կ'ուզէք, իմինք սամ je vous prêterai le mien, si vous voulez. Այս բառը արեցէք effacez կամ rayez ce mot. Շուտով գրուած է c'est écrit à la hâte.

22 Friré. — Fuir. Փախչիլ: Փախչելով: Փախած: Կը փախչիմ: Փախայ: Պիտի փախչիմ: Փախած չէր: Փախէք: Ո՞վ է փախողը, դո՞ն ես, Տիրան: Ոչ, ես չեմ: Կը տապկե՞ս: Պիտի տապկէ՞: Մի տապկեր: Չարերն իրարմէ (se) կը վախնան եւ իրարմէ կը փախչին: Չուկերը տապկէ: Հիմայ չեա կրնար տապկել զանոնք, տապակը հոս չէ: վաղը պիտի տապկեմ: Մի փախիք: գէշութիւն (չարիք) պիտի չընեմ ձեզ: Դուք կը փախչիք եւ ես բան մը (ոչինչ) չէի ըսեր: Ի՞նչ (quoil) կը փախչիք, ամբ ձեզ: Չարերը կը փախչին: բայց ո՞ր պիտի փախչին ուր Աստուած չ'ըլայ (ne soit pas): Փախիր շուտ: գըեզ կը փնտռեն (անոր):

(Ի բերան ուսանելի). Տեղերնիդ գսեցէք asseyez-vous à votre place. Գլխարկնիդ կախեցէք pendez votre chapeau. Գիրքդ ուր է ու՞ ու est votre livre? Գասդ կարգա lisez votre leçon. Գասդ սովրէ étudiez votre leçon. Գասդ գոց սովրէ apprenez votre leçon par cœur. Քիչ մը սեղ բացէք faites-moi un peu de place. Այս գիրքը որհան է à qui est ce livre?

23 Hair. Կ'ատեմ: Կ'ատես: Կ'ատէ: Ատեցէք: Ատէ: Չ'եմք ատեր: Կ'ատէ՞ք: Պիտի ատեմ: Պիտի ատես: Պէտք է որ ատէք: Ատելով: Ո՞վ կ'ատէ բարիները: Ոչ ոք: Կը սխալիք. չարերը կ'ատեն բարիները: Իրաւունք ունիք, բարիները չարերէն կ'ատուին: Բռուսիացիք կ'ատեն զԳոանասցիս: Այս երկու մարդիկ իրարմէ կը փախչէին ամեն ուրեք, որովհետեւ զիրար կ'ատէին: Ստախսութիւնը ամեն մարդէ կ'ատուի, բացի ստախսներէն: Մեղքը կ'ատեմ: Մեք 2ալ մեղքերը կ'ատեմք: Այս մարդը զիս կ'ատէ: Ինչո՞ւ գըեզ կ'ատէ: Առանց պատճառի զիս կ'ատէ: Չեր թ'չնամին կ'ատէք: Ոչ, զայն չ'եմք ատեր: Այս մարդը իմ խոյեանս էր: զիս կ'ատէր:

(Ի բերան ուսանելի). Ինչո՞ւ այսչափ ուշ կուգայք pourquoi venez-vous si tard? Գործ ունէի j'avais des affaires. Ժամք քանի՞նց ելար à quelle heure vous êtes-vous levé? Ութին à huit heures. Ինչո՞ւ այնչափ ուշ ելար pourquoi vous êtes-vous levé si tard? Գլուխս կը ցաւէր j'avais mal à la tête.

24 Lire. Կարդացէք: Չ'եմ կարդար: Կարդացի՞ք: Կարդացած էինք: Պէտք է որ կարդայք: Պէտք էր որ կարդայիք: Կարդացած ատեն: Ո՞վ էր կարդացողը: Դուք չէի՞ք, Ատուիէն: Կը սիրեմ պզտիկ եղբայրս որ ինձ հետ կը կուլըտի երբ կը կարդամ: Այս աղայն բարձրաձայն կը կարդայ: Այս աղայք բաւական աղէկ կը կարդան արդէն: Գեղեցիկ վիզասանութիւն մը կը կարդամ: Ցած

ճայնով կը կարգայի միւսները չը խանգարելու համար: Լատին հեղինակներ կարգացած էք: Այս բանաստեղծը իւր բարեկամաց կարգաց իւր նոր քերթուածները: Երկար ճառ մը կարգաց մեզ, որ զամենքն ձանձրացուց: Նախագահ պիտի ընտրուիք:

(Ի բերան ուսանելի). Sեղէս ելիր ôtez-vous de ma place. Տեղդ կեցիր restez à votre place. Ինձի ապսակ մը զարկաւ il m'a donné un soufflet. Երեսս քանկոսեց il m'a égratigné le visage. Երեսիս զարկաւ il m'a frappé au visage. Զիս ծաղր կրնէ il se moque de moi. Դիտմամբ կրնէ il le fait exprès.

25 Maudire. Կ'անիծէք: Կ'անիծէ՞ր: Պիտի անիծելի՞, եթէ անիծելիք: Մի անիծէք: Անիծած ըլլալով: Հաւանական է որ անիծած ըլլայ: Անիծած ատեն: Ո՞վ է անիծողը. դուն չես, այնպէս չէ: Ոչ, ես չեմ: Պիտի անիծուիք: Անիծուեցաւ: Զամենքը կ'անիծէ: Ատուած չ'անիծեց զիայէն: Անիծեալ ըլլաս (եղիւր): Մի անիծէք, որպէս զի որ մը դուք ալ չ'անիծուիք: Անիծեալ ըլլայ այն օրը յորում զքեզ ճանչցայ: Անիծողները չեմ սիրեր: Դժբաղդութեանս մէջ, ամեն օր կ'անիծելի զանոնք որ գէշ խորհուրդներ տուած էին ինձ:

(Ի բերան ուսանելի). Բարձր խօսք parlez haut. Շատ կամաց կը խօսիք vous parlez trop bas. Գաղղիերէն կը խօսիք parlez-vous français? Ռո՞ւս հետ կը խօսիք à qui parlez-vous? Ինձի հետ կը խօսիք est-ce à moi que vous parlez? Ի՞նչ բանի վրայ կը

խօսիք de quoi parlez-vous? Ահա խօսք մի՛ ընէք ne m'en parlez pas. Ափեղցիեղ կը խօսիք vous parlez à tort et à travers.

26 Mettre. Կը դնեմ: Դրինք: Հագէք (1): Ի՞նչ պիտի հագնիս: Դրուեցան: Դրած չ'էլիք, Ո՞վ դրաւ: Դնելով: Դրուած: Կը խոտտանայք: Չ'ես խոտտանար: Դիրքերս ո՞ր դրիք: Սեղանին վրայ դրի զանոնք: Այս մարդը շատ բան կը խոտտանար իւր երիտասարդութեան ատեն (pendant): Դու շատ կը խոտտանաս, բայց խոտտացածդ քիչ անգամ կը կատարես: Զեր գինւոյն մէջ ջուր դրէք, եւ անոր մէջ (γ) արցունք չը պիտի դնէք: Ատրիէն պիտի հագնի կապոյտ մետաքսէ իւր շորջագեցաւ: Թուշուը վանդակին մէջ դնեմ: Զիերը ընուած (դրուած) են: Ինչո՞ւ չէք հագնիր շապիկնիդ. հագէք զայն: Զիս անոր քով դրին:

(Ի բերան ուսանելի). Կը լիքրե՞ք vous êtes un bredouilleur. Աղէկ չ'էք արսասանք vous ne prononcez pas bien. Կասկով ըսի je l'ai dit en badinant կամ pour rire. Քիչ մը խօսի՞մք causons un peu. Բոլոր օրը խօսելէն ուրիշ բան չ'էք ընէք vous ne faites que jaser toute la journée. Լռէ՛, շատ խօսու տա՛նք vous, bavard que vous êtes!

27 Moudre. Կ'աղան (անոր): Կ'աղանք: Աղացէք: Պիտի աղաս: Աղացիր: Պիտի չ'աղան (անոր): Ո՞վ էր աղացողը, դուն չ'էլիք, Արչակ: Ես չ'էի. եզրայրս էր: Աղացած ատեն: Ե՞րբ պիտի ա-

(1) Mettre հագնել ալ կը նշանակէ:

դայք խահուէն. պէտք էր որ արդէն աղացած ըլլայիք զայն: Երբ խահուէն աղայք, (աղ. աղ.) ձեզի ցորեն պիտի տամ աղայու համար: Յորենը չ'եմք աղար: Հիները ցորենը կ'աղային: Ուրիշ ջաղացք մը գնելու է. ասիկա աղէկ չ'աղար: Խահուէն աղէկ չ'է աղացուած, նորէն աղացէք⁽¹⁾ զայն: Զաղացքը բերէք, պղպեղը պիտի աղամ: Աղացուած պղպեղ չ'ունիմք: Ոչ, չ'ունիմք:

(1 քերան ուսանելի). Գեղեցիկ տուն մը շինել պիտի օամ je ferai construire une jolie maison. Մի խնդացնէք զիս ne me faites pas rire. Ո՞վ կը խընդացնէ զձեզ qui est-ce qui vous fait rire? Քոյրերնիդ միտ կը խնդացնէ զիս votre sœur me fait toujours rire. Նամակը բնագործակել տալի՞ք avez-vous fait copier la lettre? Վիրաբուծին մարդ լրկեցէ՞ք faites venir le chirurgien.

28 Mourir. կը մեռնի: Մեռնիմք: Մեռան: Մեռած էր: Մեռած ատեն: Մեռնողները: Հաւանական է որ մեռնի: Երբ Մեռուողին մեռաւ (աղ. յաւաղ.), իւր սիրտկաններէն իւրաքանչիւրը կարծեց հայր մը կորուսած ըլլալ: Բարկութիւնը շուտ կը մեռնի բարի սրտի մը մէջ: Սա կը մեռնի հարստութեան մէջ, նա՛ աղքատութեան մէջ, եւ միասին պիտի ննջեն փոշոյ մէջ: Այս խեղճ մարդիկ անօթութենէ կը մեռնին: Այս երիտասարդը ծաղիկ հասակին մէջ մեռաւ: Մեծն Նարոյէան մե-

(1) Բայեռնն նորէն իմաստը սայո համար, աս անգամ բաւական է բային սկիզբը **re** աւելցնել, ինչպէս moudre աղալ **re**moudre նորէն աղալ:

ռաւ հաղար ութը հարիւր քսան եւ մէկին: Իրենց փառքը չ'պիտի մեռնի երբէք: Տայր Աստուած որ մեռած չ'ըլլար:

(1 քերան ուսանելի). Միայն մէկ գրիչ ունիմ je n'ai qu'une plume. Քանի մտիտ տուա ձեզ combien de crayons vous a-t-il donnés? Միայն հինգ հատ տուա il n'en a donné que cinq. Հոս ուրիշ բան չ'ունիմք բայց երէ երէ օրեկ հաց եւ տար հաւկիթ. nous n'avons ici que trois pains rassis et dix œufs (է): Հինգ դրուտ ունէի միայն je n'avais que cinq piastres.

29 Mouvoir. կը շարժեմ: կը շարժեմք: Շարժեցինք: Դու շարժեցիր: Ո՞չ, Չապա (done) 'ո՞վ շարժեց: Պիտի շարժես: Պէտք էր որ շարժէիք: Շարժած ատեն: Շարժած չ'էիք: Յուզուեցայ: Մորթակներ կը շարժին արեգական շուրջն որ զայնս կը լուսաւորէ: Այդ պատմութիւնը զիս կը յուզէ. գրեց ալ չ'ը յուզեր, կիւտալով: Ո՞վ կրնայ շարժել այս քարը. զայն շարժողին (անոր որ զայն պիտի շարժէր) գեղեցիկ նուէր մը պիտի տամ: Շարժեցիք զայս: Ոչ: Ո՞ր է այս քարը շարժող մարդը. հոս չ'է:

(1 քերան ուսանելի). Կատակ ընելէն ուրիշ բան չ'ես զիտր vous ne faites que badiner. Խօսելէն զատ բան չ'գիտր il ne fait que jaser. Այս տղան խաղալէ զատ բան չ'գիտր cet enfant ne fait que jouer. Կուտիլէ ուրիշ բան չ'էք զիտր vous ne faites que quereller. Միտ կը յօրանջես tu ne fais que bâiller.

30 Naitre. Ծնած : Ծնած տանն : Կը ծը-
նի՞ք : Ծնած էր : Պիտի ծնէր : Եթէ ծնած ըլլա-
յիք : Ծնողները եւ մեռնողները : Կը ծնի : Պիտի
ծնի՞ : Կը վերածնէր : Կը ծնի՞ք մեռնելու համար ,
եւ պիտի մեռնի՞ք վերածնելու համար : Մեռնոյն
օրը ծնած եմք : Ամեն ինչ որ կը ծնի օր մը պիտի
մեռնի . այս է (c'est) բնութեան օրէնքը : Չեր քե-
տորդին ո՞ւր ծնած է : Բերա ծնած է նա հազար
ութը հարիւր եօթանասունին , օգոստոս (օգոս-
տոսի) ամսուն մէջ : Մեծն Աղէքսանդր ծնաւ
ի Մակեդոնիա եւ մեռաւ ի Բաբելոն : Եթէ երկու
տարի առաջ (plus tôt) ծնած ըլլայի , հարիւր տա-
րեկան պիտի ըլլայի :

(Ի բերան ուսանելի) Պարոնք տէ՛րս է Monsieur
y est-il? Հիմա , քիչ մ'առաջ դուրս ելաւ il ne fait
que de sortir . Հիմա եկաւ il ne fait que d'arriver .

31 Ouvrir. Կը բանամ : Բացուեցաւ : Մի
ընծայեր : Չէք հանդուրժեր : Ո՞վ գտաւ Ամերի-
կայն : Քրիստափոր Բոլոմբոս գտաւ զայն հազար
չորս հարիւր իննսուն երկուքին : Դուռը բանամ :
Մի բանայք զայն : Մարդը կը ծնի , կը տառապի , կը
մեռնի : Անգաղղոնապահ մարդու մը սիրտը ամեն
մարդու բացուած գիրք մ'է : Այս խեղճ տղայք
ցուրտէ (հը՛շ) եւ անօթութենէ (հը՛շ) կը տառա-
պին : Բանակը շատ նեղութիւն կրեց (տառապե-
ցաւ) : Իմ ծառայութիւններս մտաուցի նմա :
Դուռը բաց է : Այս սենեակին մէջ շատ տաք կ'ը-
նէ . կը փափաքիմ որ պատուհան մը բանան . (ան-
հը՛շ) :

(Ի բերան ուսանելի) Ըսա՜մ կը լսէ՞ք , կը հա-
կրնա՞ք m'entendez-vous? Մտիկ ըլլէ՞ք écoutez-moi .
Ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընեմ je vous écoute de toutes
mes oreilles . Լսեցի . . . j'ai ouï dire . . . Դուքն
մտիկ ըրիք vous avez écouté à la porte . Ի լոյս զի-
սեմ , միայն իմացած եմ je ne le sais que par ouï-
dire . Չլսելու կը զարնէք vous faites la sourde
oreille .

32 Paraitre. Չ'երեւիր : Պիտի երեւի՞ :
Երեւելով : Երեւցած : Աներեւութացեր են (ան-
հը՛շ) : Ատուած ըսաւ . թող արեգակը երեւի , եւ
երեւցաւ : Ատուած միայն գիտէ (կը ճանչնայ)
սրտից խորը , Դեռ այս ճամբայն չ'էի դիտեր (ճանչ-
նար) : Կան շատ կիներ որ նախանձը ճանչցած
չ'ըլլան : Կը փափաքիմ որ նախապաշարու մներն
անհետանան : Ե՞րբ պիտի երեւի ձեր երկասիրու-
թիւնը : Երկար ատենէ ի վեր երեւցած է : Կեան-
քը երազի մը պէս կ'անհետանայ : Արեգակը կ'ե-
րեւի , մէգերը կը փարատին (կ'աներեւութանան) :
Տիկին Ա . աղնիւ կին մ'է . կուղէի որ զինքը ճանչ-
նայիր : Դու գոհ երեւցար , միւսները դժգ . . . ե-
րեւցան :

(Ի բերան ուսանելի) Չիս կը հանչնայք me con-
naissez-vous? Չձեզ հանչնալու պատիւը չուցիմ je
n'ai pas l'honneur de vous connaître . Ի՞նչ , զիս
չ'էք հանչնար comment , vous ne me reconnaissez
pas? Չեմ կրնար (կոր) յիշել je ne puis vous re-
mettre . Չարմանալի բան c'est singulier .

33 Plaire. Հաճելի է: Հաճելի չ'են: Հաճելի եղաւ: Հաճելի պիտի ըլլայ: Լռեցէք: Լռեց: Պիտի լռես: Պէտք էր որ լռէին (անոր.): Լռեցինք: Ընթերցանութիւնը հաճելի է ինձ: Միւս կլիմայները այնքան հաճելի չ'են ինձ որքան մերինը: Իմաստունները կը լռեն երբ յիմարները կը պոռան: Դեռ չը՛ լռեր. կ'ուզեմ որ լռէ: ¹Երբ ²այս ³ատենաբանը ⁴խօսիլ ⁵սկսաւ (se mit à), ամեն մարդ լռեց զինքը մտիկ ընելու համար: ⁶Այս ⁷բառերը ⁸արտասանելէ (անէրէ. անց.) ⁹վերջ, լռեցի: Յարմար ժամանակին լռեցիր: Կ'ուզէի որ լռէր: Այն մարդուն ձեռերը հաճելի պիտի չ'ըլլային ձեզ: Լռէ, եւ մտիկ ըրէ:

(Ե բերան ուսանելի). Դեռ հազուած չ'էք n'êtes-vous pas encore habillé? Շուտով հագուեցէ՛ք habillez-vous promptement. Պէ՛սք է որ անմաքիլ il faut que je me rase. Պէ՛սք է որ մազերս կտրել սամ il faut que je me fasse couper les cheveux. Ձեռուրներդ եւ երեսդ լուս lavez-vous les mains et le visage.

34 Pleuvir. Պիտի անձրեւէ: Թող անձրեւէ: Կ'անձրեւէ՞ր: Չ'է անձրեւած: Պարոն Բ. իւր կառքը մեզ փոխ տուաւ մեր տունը վերադառնալու համար, որովհետեւ կ'անձրեւէր եւ հովանոց չ'ունէինք: Կ'անձրեւէ: Քիչ ատենէն պիտի անձրեւէ: Տեղատարափ կ'անձրեւէր: Բաւական անձրեւեց: Կան երկիրներ ուր խիստ քիչ անգամ կ'անձրեւէ: Տիեզերական ջրհեղեղին ատեն (lors de) քառասուն օր եւ քառասուն գիշեր անձրե-

ւեց: Դիւղացիներն կը փափաքին որ քիչ ատենէն անձրեւէ: Կը փափաքէի որ չ'անձրեւէր: Կ'անձրեւէ՞ թէ (ou) կը ձիւնէ: Շարաթէ մ'ի վեր կ'անձրեւէր, բայց դեռ չ'էր ձիւնած:

(Ե բերան ուսանելի). Ձեռներդ աղսոս են vous avez les mains sales. Սա ձեռքի սրբիչով ձեռուրներդ սրբէ essuyez-vous les avec cet essuie-mains. Ահաւասիկ մախուր շապիկ մը voici une chemise propre. Կոշիկներս ցերեցիլք անձրեւ են mes bas sont troués. Գուրպայներդ ծակած են mes bas sont troués. Գուրպայներդ հակառակ կողմէն հագեր ես vous avez mis vos bas à l'envers.

35 Pourvoir. Հոգացի: Պիտի հոգան: (անոր.): Պիտի հոգայինք: Պէտք էր որ հոգար: Հայրս բոլոր ձեր պէտքերը (պիտայից 1) պիտի հոգայ: Պէտք է որ աշխատիս, որպէս զի դու (toi-même) հոգաս քու պէտքերդ (1): Բոլոր մեր պէտքերը (1) հոգացին (անոր.): Այս մարդուն բոլոր պէտքերը (1) հոգացիք: Այս, հոգացինք զանոնք (անոնց 1): Բոլոր ձեր պէտքերը (1) պիտի հոգայի, եթէ ինձ ըսած ըլլայիք թէ ներութեան մէջ էիք: Պէտք չ'էր որ այս մարդը քու պէտքերդ (1) հոգար:

(Ե բերան ուսանելի). Ձգեսդ խոզանակէ brosez votre habit. Վերաբերելով հագէ՛ք mettez votre pardessus. Բանկոնցիկ չ'էք կոնկեր vous n'avez pas boutonné votre gilet. Հանուեցէ՛ք déshabillez-vous.

(1) Pourvoir բայը à ով խնդիր կ'առնի:

Մտնակներնիդ ու գուրպայներնիդ հանեցէ՛ք ôtez vos souliers et vos bas. Ի՛իշերնոցնիդ կ'ուզէ՛ք voulez-vous votre robe de chambre? Օգնէ՛ ինձ գգեսուս հանելու aidez-moi à tirer mon habit. Հողաքափներս բերէ՛ք apportez mes pantoufles.

36 Pouvoir. Կրնա՞ն: Պիտի կրնա՞ն: Պիտի կարենայի՞ք: Կրնա՞ն: Չ'եմ կրցած: Չ'եմ կրնար սիրել զայն որմէ (զոր) կը վախնամ: Բոլոր գիշերը չկրցի քնանալ: Չկրցինք մեր բարեկամը դիմաւորելու երթալ: Տնօրէնին տունը դաջի, բայց չկըլցի զինքը տեսնել: Աղէկ կ'ըլլար (il serait bon) որ հիւանդը կարենար քնանալ: Ի՞նչպէս ուրիշ մը պիտի կրնայ պահել մեր գաղտնիքը, ¹երբ ²մենք (nous-mêmes) ³չ'եմք կրնար ⁴պահել ⁵զայն: Հիւանդութիւնը վտանգաւոր է. կրնայ (թե՛սի. ներէ.) անկէ մեռնիլ: Աշխարհ անհուն է. անոր մեծութեանը զրոյ (de) չ'եմք կրնար գաղափար մը ունենալ:

(Ի բերան ուսանելի). Ծաւս անօրի եմ j'ai grand' faim (ֆէշ) Ախորժակ ունիմ je me sens de l'appétit. Դեռ ծով եմ je suis encore à jeun. Ծարաւի եմ j'ai soif. Բաց մը խմել կուզէի je voudrais bien boire un coup. Խմելու բաց մը տուէ՛ք ինձ donnez-moi à boire. Գաւաք մը ջուր տուէ՛ք ինձ donnez-moi un verre d'eau. Գաւաք մը գինի լեցուցէ՛ք versez-moi un verre de vin.

37 Prendre. Չ'են առներ: Առած չ'են: Սովրեցէ՛ք: Հասկցայ՞ք: Ո՞վ էր առեր, դո՞ւն,

Մտալէն: Փափաքելի էր որ խրաքանչիւր ոք իւր պարտականութիւնը հասկնար: Չարերը առաքինութիւնը չ'են հասկնար: Ըսածս կը հասկնայ՞ք: Ըսածդ չ'էի հասկնար: Ըսածդ չ'հասկցայ: Գերմաներէն (որչ.) կը հասկնայ՞ք: Սնդամ մը տուածս ետ չ'եմ առներ: Կատուն մուկ մը բռնեց (առաւ): Եթէ չ'աշխատիս, բան մը չ'պիտի սովորիս: Հայերէն լեզուն կը սովորի՞ք: Դասերնիդ սովորեցայ՞ք: Ոտանաւորները դոց սովորեցայ՞ք: Ոչ, զանոնք դեռ չը սովորեցայ: Հիմա սովորէ՛ զանոնք: Այս աշակերտը աղէկ (1) չ'է սովորած իւր դասը:

(Ի բերան ուսանելի). Ծաւս յոգնած եմ je suis bien las կամ fatigué Կարողութիւնս չմնաց, ծաւս յոգնած եմ je n'en puis plus. Բուռ ունիմ j'ai sommeil. Պիտի պառկիմ je vais me coucher. Աղէկ քնացայ j'ai bien dormi. Բոլոր գիշերը չկրցայ աչքս գոցել je n'ai pu fermer l'œil de toute la nuit. Ընդոս արթնցայ je me suis éveillé en sursaut.

38 Résoudre. Կ'որոշեմք: Որոշած չ'էի: Որոշեցի՞ր: Որոշած ըլլալով: Մէզը անձրեւի (en pluie) փոխուած է: Պէտք է որ որոշէք: Չ'չինք որոշեր: Պիտի որոշես: Ժողովին մէջ ի՞նչ որոշեցին (անոր.): Որոշեցինք (2) մեկնիլ: Ծնողքս որոշեցինք քանի մը օր ալ մնալ: Որոշուեցաւ որ (que) ատենապետը նամակ մը գրէ գանձապետին: Աղը եւ շաքարը կը լուծուին ջուրին մէջ: Ներկերը լուծե-

(1) Աղէկ՝ անպակն՝ bon. Աղէկ՝ մաքրայ՝ bien.
(2) Résoudre էն ետք եկող աներեւոյթէն առաջ de կամ à պէտք է դնել:

ցիր. պէտք էր որ արդէն զանոնք լուծած (1) ըլ-
լայիք. Խնդիրը ո՛վ լուծեց. դո՛ւն, Մաղիւսէն:
Ոչ, եղբայրս լուծեց զայն:

(Ի բերան ուսանելի). Ո՛ւր կ'երթայք où allez-
vous? Եկեղեցի je vais à l'église. Տուն կը դառնամ
je rentre chez moi. Ո՛ւսկից կուգայք. d'où venez-
vous? Պտտելէ կուգամ je viens de la promenade.
Զեր տունէն կ'ելնեմ je sors de chez vous. Ներս հրա-
մայեցէք entrez! Այնչափ արագ մի երթայք n'allez pas
si vite. Այնչափ մի վազէք ne courez pas tant.

39 Rire. Կը խնդայինք: Խնդացէք: Ինչո՞ւ
կը խնդաս: Ո՛վ է խնդացողը: Դո՛ւն ես, Յարու-
թիւն: Ոչ, ես չ'եմ: Կը ժպտի: Խնդալէն ուրիշ
բան չ'էք գիտեր: Կ'տղաչեմ, մի խնդացնէք զիս:
Ո՞վ է զձեզ խնդացնողը: Ինչո՞ւ կը խնդան (աւր.)
վերը: Ինչո՞ւ կը ժպտիք: Այս պզտիկ աղջիկը միշտ
կը խնդայ: Մի խնդայք: Ինչո՞ւ կը խնդայիք այս
մարդուն վրայ (de). Ի՞նչ պիտի մտածէիք այն
մարդուն վրայ (de) որ ձեր վրայ (de vous) պիտի
խնդար:

(Ի բերան ուսանելի). Այսօր խնդացողը վաղը
կուլայ (աւր.) tel qui rit vendredi, dimanche pleu-
rera (prov.) Շունչերնիդ կտրեք է vous êtes tout es-
soufflé. Շունչ առէք reprenez haleine. Կեցէք arrê-
tez. Քիչ մը սպասեցէք attendez un peu. Քիչ մը
կամաց գացէք allez plus doucement. Քիչ մը հանգ-
չեցէք reposez-vous un peu. Զեզի հետ կուգամ je
vais avec vous.

(1) Dissoudreին ընդ. անց.ը կ'ըլլայ dissous էք. dissoute.

40. Rompre.— Savoir. Երբ վեց տարե-
կան էի, կարդալ եւ գրել չ'էի գիտեր. այսօր ինը
տարեկան եմ, կարդալ եւ գրել գիտեմ: Մանկա-
մարդ աղջիկ մը չ'կրնար (չ'պիտի գիտնար) ունենալ
լաւագոյն բարեկամուհի մը քան իւր մայրն: Այն
որ չարերը չ'ատեր, չգիտեր բարիները սիրել:
Գիտէ՞ք ինչ (ce que) ըսաւ: Գիտցէ՞ք թէ (que) թոյլ
չ'պիտի տամ զայս (cela): Երբ բարի գործ մը ը-
նես, ձախ ձեռքը չգիտնայ (ար. Ներէ.) ինչ որ (ce
que) աջ ձեռքը ըրած է: Այն որ գիտցած է ապ-
րիլ, պիտի գիտնայ նաեւ մեռնիլ: Այս աշակերտը
իւր դասը չգիտցաւ: Ինչո՞ւ գոց չ'էք գիտեր դա-
սերնիդ: Բանտարկեալը իւր պահապանները կաշա-
ռեց, ինչո՞ւ միշտ կ'ընդմիջես զիս: Ո՞վ է զքեզ
ընդմիջողը: Գիտէ՞ք ով կը բնակի այս տունը: Ոչ,
չ'եմ գիտեր:

(Ի բերան ուսանելի) Ետեւէս եկէք suivez-moi.
Հոս եկէք venez ici. Ասկից եկէք venez par ici.
Անկից անցէք passez par là. Յառաջ գացէք avan-
cez! Շիսակ գացէք allez tout droit. Մօտեցէք appro-
chez! Հոն կեցէք restez là. Աջ կողմերնիդ. ձախ
կողմերնիդ դարձէք tournez à droite, à gauche.

41 Sentir. Այլոց թշուառութիւնները ա-
մաքելով, մերինները նուազ կ'զգամք: Ամէն թան-
կագին բան կ'ենէ երկրին ծոցէն, Ի՞նչպէս դուրս
ելար սենեակէն որոյ դուռը գոց էր: Ճաշը պատ-
րաստ (ծառայուած) է: Միտերը վերուցէք: Յորե-
կը երբեք չ'եմ քնանար: Մկնարջի պէս կը քնա-

նաս: Ժամանակը կը փախչի եւ մարդը կը ննջէ: Անկողնոյս մէջ քնացայ: Կը կարծէք որ չարն աղէկ քնանայ: Արեգակը կը ծագէր երբ մեկնեցանք: Պարոնը տո՛ւնն է: Ոչ, պարոն, դուրս ելաւ: Ո՛ւր էիր այս առաւօս. Ժամը վեցին դուրս ելած էիր արդէն: Չ'եմ ուզեր որ (que) առանց հրամանին դուրս ելնես: Պէտք է'եր որ այս աղայն դուրս ելնէր: Ե՛րբ պիտի մեկնի վերջին կառախու՛մը: Արդէն մեկնած է. ամեն օր երեկոցեան Ժամը տասնին կը մեկնի: Ով որ (qui) աղքատաց (աղքատները) կը ծառայէ, Աստուծոյ (զԱստուած) կը ծառայէ: Ե՛րբ կը մեկնիք: Վաղը կը մեկնիմ: Շողեհաւո՞վ (par le...) կը մեկնիք: Ոչ, շողեհաւո՞քով (par le...):

(Ի բերան ուսանելի). Ծածկամիս, չը խօսող մարդէն վախցիր (առաւել) il n'y a point de pire eau que l'eau qui dort (prov.) Քնացողը կը ճաշէ (առաւել. այսինքն քնացող մարդը անօրութիւն չզգար) qui dort dine (prov.) Հեռուէն եկողը շատ սուտ կրնայ շինել (առաւել) a beau mentir qui vient de loin (prov.)

42 Scoir. — Suivre. Չը վայլեր, Չ'են վայլեր: Չ'էր վայլեր: Պիտի վայլէ՞: Պիտի վայլէին: Հաւանական է որ վայլէ: Վայլերով, Հետեւեցէք: Պիտի հետեւիմ: Ո՞վ են հալածողները: Հետեւած է'ք: Ճերմակ շրջազգեստները մանկամարդ աղջկանց կը վայլեն: Պէտք է տեսնել թէ ասիկա կը վայլէ թէ չը վայլեր ձեզ: Մեծ շուն մը ինձ կը հետեւէր հաշելով: Այսուհետեւ բոլոր ձեր խորհրդոց (խորհուրդները) պիտի անսամ (հետեւիմ),

օրպէս զի երջանիկ ըլլամ: Չեզի հետեւողը ո՞վ էր: Չ'եմ գիտեր, կարծեմ թէ Պօղոս էր. (c'était): Պէտք է որ իմ օրինակիս հետեւիս: Եղբայրս կը հետեւի՞ ձեր օրինակին: Իրեն հարցուցէք զայն:

(Ի բերան ուսանելի). Հոնկից մի Եարժիք ne bougez pas de là. Մի հեռանար ne vous éloignez pas. Շուտ դարձէք revenez bientôt. Շատ մի կեցայք ne restez pas longtemps. Այլանցնել մի սայք ne vous faites pas attendre. Խարխաբելով կը փախի je marchais à tâtons. Քիչ մը ետ քաշէք reculez un peu.

43 Surseoir. — Traire. Կը յետաձգեն (անոր): Յետաձգուեցաւ: Կը յետաձգէիք: Պիտի յետաձգեն (անոր): Ո՞վ է յետաձգողը. դ՛ու՛ն ես, Մաթիլտ: Ոչ, ես չ'եմ: Կթած է'էք: Պէտք է որ կթէք: Կթեցի՞ք: Կթած ատեն: Ո՞վ էր կթողը, դ՛ու՛ն էիր, Պետրոս: Այո, ես էի: Անգղիոյ մէջ (1) շատ գետնածուխ կը հանեն: Այս գործը յետաձգուեցաւ: Ինչո՞ւ համար կ'երկարաձգեն այս գործը: Կովը կթեմ: Ոչ, մի կթէք զայն. եղբայրնիդ արդէն կթեց զայն: Այժմ պիտի կթէի, եթէ արդէն զայն կթած չ'ըլլայիք: Շատ տխուր էք. գիւղը զձեզ պիտի զբօսեցնէ: Վերարկուելիք պատուեր է, կարել տուէք զայն: Ո՞վ պիտի կարէ զայն. հոս ոչ ոք կայ:

(Ի բերան ուսանելի). ձամբայդ գնա passez votre chemin. ձամբայ տուէք, մէկ կողմ քաշէք faites

(1) Մէջ երկրի անուանց ֆով սովորաբար en ով, իսկ ֆաշայի անուանց ֆով սովորաբար à ով կը քարգմանուի:

tes place, rangez-vous. Ասկից ելէ՛ք sortez d'ici. Կորուէ՛ գնա allez-vous-en, va t'en. Հեսս գալ կուզէ՛ք voulez-vous venir avec moi? Կամ այո՞ քսէ՛ք կամ ոչ dites-moi oui ou non.

44 Tenir. Ո՞ր զիտէ՛ ո՛ւրիշ կուգան մեզ շերամները: Չաւակներուս գեղեցիկ ընծայներ խոտացայ եթէ՛ աղէկ նիշեր ստանան իրենց ուսուչքէն: Երէկ անտառ գացինք, կաղին քաղեցինք, վրայ հասայք, դէպ ի մեզ վաղեցիք, ուրախութենէ դողացինք (tressaillir), անտառէն դուրս ելանք միասին, եւ քաղաք վերադարձանք: Երբ վերադարձայ, կօշիկներս հանեցի եւ հողաթափներս հագայ: Ինչո՞ւ այսչափ (si) քիչ անգամ իմ տունս կուգաս: Կը վախաքիմ որ ինծի հետ գաս: Յօժարակամ պիտի գամ քեզ հետ: Կուզէ՛ր որ Պօղոս ալ մէկտեղ գար: Յիշէ՛, մարդ, թէ՛ փոշի ես: Հօրեղբորորդւոյս տունը կ'երթամ, ինծի հետ կուգաս: Ի՞նչ բռնած էիք ձեր ձեռքին մէջ, երբ ձեր հօրեղբոր տունէն կուգայիք: Այս տուները ատենօք եղբորս կը վերաբերէին, հիմա մեր դրացւոյն քրոջ կը վերաբերին: Խոստումնիդ պիտի բռնէ՞ք:

(Ի բերան ուսանելի). Այլ է խոստումս, այլ է կատարել (աստէ). promettre et tenir c'est deux (prov.). Այսօրուան հաւր վաղուան սազէն աղէկ է (աստէ.) un tiens vaut mieux que deux tu l'auras (prov.). Քիչ մ'առաջ դուրս ելաւ il vient de sortir. Շատ չ'ընե՛ր մեռնիլը il vient de mourir. Հագի հաւս լսնցուցած էի երբ ներս մտաւ je venais de diner quand il est entré.

45 Vaincre. Կը յաղթէ՛, Կը յաղթեմք: Յաղթեց: Յաղթեցին (անդ): Պիտի յաղթուիս: Հաւանական է որ յաղթուած ըլլայ: Խեղացի մարդը կը յաղթէ իւր կրից (կիրքերը): Կը մաղթեմ որ յաղթես: Շարլըմաներ որոշեց Սաքսոններուն (Սաքսոնները) յաղթել, եւ յաղթեց անոնց (զանոնք): Թշնամիները յաղթուեցան: Պէտք էր որ բարկութեանդ (բարկութիւնդ) յաղթէիր: Յաղթէ՛ կամ մեռիր: Թշնամիներուն յաղթելէ (անդ) վերջ մեռաւ:

(Ի բերան ուսանելի). Ջրէն երբանք՝ allons par eau. Ոչ, ցամաքէն երբանք՝ non, allons par terre. Նաւակը ո՞ւր է ու՞ է où est le bateau? Նաւակը մտէ՛ք՝ dans le bateau. Ջուրը շատ հանգուրս է՝ l'eau est fort tranquille. Ո՞ւր պիտի ելնեմք ու՞ allons-nous débarquer? Ափուցինք մօտ եմք՝ nous sommes près du bord.

46 Valoir. Կ'արժէ՞, Կ'արժէին: Չ է արժած: Պիտի արժէր: Եթէ՛ արժած ըլլար: Տիրոջ աչքերն կ'արժեն աւելի քան իւր երկու ձեռներն: Պէտք չէ որ հպարտանաս (se prévaloir) տաղանդիդ վրայ (de): Ո՞րչափ կ'արժէ այս ժամացոյցը: Չ'եմ կարծեր որ հիմայ հինգ հարիւր զրուշարժէ, բայց քիչ ատենէն աւելի պիտի արժէ: Աւելի լաւ (mieux) է (կ'արժէ) լուր քան թէ շողփաղփել: Գիտեմ ինչ որ կ'արժէք, եւ ինչ որ պարտիմ՝ ձեզ: Մը կ'արժէ հազար: Հաւանական է որ այս տպարանջանը ութը հարիւր երեսուն զրուշարժէ: Ոս-

կին ագամանդէն նուազ կ'արժէ, ագամանդները առաքինութենէն նուազ կ'արժեն:

(Ե քերան ուսանելի). Ապերախս մարդուն ծառայութիւն մի մատուցանելու graissez les bottes à un vilain, il dira qu'on les lui brûle (prov.). Անոթի մարդը բան մտիկ չ'ընելու ventre affamé n'a pas d'oreilles (prov.). Չուկը գլխէն կ'սկսի հոսիլ (առաւ.) le poisson commence toujours à sentir par la tête.

47 Vêtir. Չ'եմ հագուեցուցած: Հագուեցուցելք: Ոչ տակաւին, ե՛րբ պիտի հագուեցնես: Հագուեցուցէք: Կը կարծէի թէ հագուեցուցած էիք: Պէտք էր որ արդէն հագուեցուցած ըլլայիք: Ո՞վ հագուեցուց: Եղբայրդ հագուեցուցի՞ր: Ոչ, մայրիկ, դեռ չը հագուեցուցի զայն: Շուտ հագուեցուր զայն: Աղքատօրէն հագուած երիտասարդ մը հարուստ վաճառականի մը ներկայացաւ որ մը, անկէ (նմա) պաշտօն մը խնդրելու համար: Թող Մարիամ պզտիկները հագուեցնէ: Պզտիկները հագուած են արդէն:

(Ե քերան ուսանելի). Ախորժակն լաւագոյն համեմանքն է (ախորժակ ունեցողին ամեն կերակուր համով կուգայ) il n'est sauce que d'appétit. Բարի համբաւն հարսուրեմէ աւելի աղէկ է (առաւ.) bonne renommée vaut mieux que ceinture dorée (prov.). Քանի մը խօսելու բարկութիւնը կը ցածուցանեն յաճախ petite pluie abat grand vent (prov.).

48 Vivre. Մարդ (ոն) կ'ուտէ ապրելու համար, բայց չ'ապրիր ուտելու համար: Իրար ատող

անձանց համար (de) կ'ըսեն. շան եւ կատուի սէս կ'ապրին միասին: Ֆոնդընէլ դար մը ապրեցաւ, ուրեմն հարիւր տարեկան մեռաւ: Բարի հայր մը կ'ապրի իւր որդւոյն հետ, ինչպէս պիտի ապրէր իւր լաւագոյն բարեկամին հետ: Մկնիկ եմ, կեցցեն մկուռք: Տղայն կ'ըսէ՝ կ'ապրիմ. երիտասարդները կը գոչեն՝ պիտի ապրինք. ձերուսին կը թոթովէ՝ ապրեցայ: Մի զգացնէք (1) ձեր ստորակարգելոց իրենց կրտսերութիւնը, եւ ապրեցէք անոնց հետ ինչպէս կ'ուզէք որ ձեր վերակացուներըն ապրին ձեզ հետ:

(Ե քերան ուսանելի). Յանախ պաշտօն՝ տեղ փոխող ընչից տէր չ'ըլլար pierre qui roule n'amasse pas mousse (prov.) Մրսն կը ծաղրէ գութնոցն (առաւ.) c'est la pelle qui se moque du fourgon (prov.) Ամէն մարդ հպարտից աչաց փոքր կերելի, բաց ի ինքզինքնէն orgueil n'a pas bon œil (prov.). Ամէն ինչ որ կը փայլի չ'է ոսկի (առաւ.), այսինքն արտաքին երեւոյթէն պէտք չ'է խաբուիլ tout ce qui re-luit n'est pas or (prov.).

49 Voir. Տեսանք: Պիտի չտեսնես: Չ'էք տեսներ: Տեսած չ'էք: Տեսնելով, Կեսար ձերակոտին գրեց. եկայ, տեսայ, յաղթեցի: Եթէ իւրաքանչիւր ոք ընէր այն բարիքը զոր կրնայ ընել, թշուառ չը պիտի տեսնէինք: Մի ըներ երբէք բան մը զոր չ'ես ուզեր որ ամեն մարդ տեսնէ եւ լսէ:

(1) Հայերէն բայերուն ծայր աւելցուած սցնկը, եցնկը եւն. մասնիկները Ֆրանսերէնի մէջ faire ով կը բարգմանուին: Ձգար sentir. զգացնիլ faire sentir.

Արեգակը մայրը մտաւ , ընդհուպ աստղերը պիտի տեսնեմք : Այս երիտասարդները ամեն օր զիրար կը տեսնէին : Այս մարդը երէկ տեսած էի , եւ այսօր զայն նորէն տեսայ : Շատ բաներ պիտի կանխատեսէինք (1) , եթէ աւելի ուշադիր ըլլայինք աշխարհի արկածներուն :

(1 Բերան ուսանելի). Նուրբ առնել ուզողը կուսք կոսրելու է (---) il faut casser le noyau pour avoir l'amande (prov.) . Ամէն մարդու իւր ունեցածը աղէկ կ'երեւայ à chaque oiseau son nid paraît beau (prov.) . Մեղրով աւելի հաճն կը բռնուի քան քէ քացախով (---) on prend plus de mouches avec une cuillerée de miel qu'avec un tonneau de vinaigre .

50 Vouloir. Պիտի ուզեմ : Չ'եմք ուզեր : Ո՞վ է ուզողը . դո՞ւն ես , Գէորգ : Ես եմ : Հնազանդէ հօրդ եւ մօրդ , եթէ կուզես որ օր մը զաւակներդ քեզ հնազանդին : Ըրէ այլոց ինչ որ պիտի ուզէիր որ քեզ ընէին : Նոքա որ միշտ կ'ընեն ինչ որ կ'ուզեն , դուն ուրեք կ'ընեն ինչ որ պարտին : Ի՞նչ կ'ուզէք որ ընեմ : Ուզածս չ'ուզեր : Քեզ պիտի ընկերանայի , եթէ ուզէիր (զայն) : Չ'եմ կարծեր որ մեզ վնասել ուզէ : Պատուեցէք այդ նամակը . չ'եմ ուզեր որ ուրիշ մը զայն կարդայ : Դեռ չ'եմ ուզեր ելնել : Ըսէ ինչ որ կ'ուզես : Կուզէի այցելութիւն մը տալ (ընել) ձեզ , բայց ինձ ըսին թէ արդէն մեկնած էիք :

(1) Կանխատեսել prévoir բային Ապստոնիկ եւ Թեակակն կ'ըլլան Je prévoirai, je prévoirais .

(1 Բերան ուսանելի). Լաւ է անագան քան երբեք (---) mieux vaut tard que jamais (prov.) . Լաւագոյնը լաւին բռնամին է (---) le mieux est l'ennemi du bien (prov.) . Առ ի չգոյէ լաւագունին պէտք է լաւովն գոհանա՞մք faute de grives on mange des merles (prov.) . Իրացիդ հանգաւս , քու տունդ հանգաւս (---) qui a bon voisin, a bon matin (prov.) (1) .

(1) Ֆրանսերէն առակաց , յատկաբանութեանց եւն . հոյս հաւաւանոյ մը կը գտնուի «Ոճք , յատկաբանութիւնք , առակք եւ մասնաւոր գիտելիք Ֆրանս . լեզուի» անուն երկասիրութեան մէջ . սպագր . Գալվաճեան :

Յ Ա Ն Կ

Ա Ն Կ Ա Ն Ո Ն Բ Ա Յ Ի Ց

Absoudre, Արձակել. — Սաճմ. ներկայ. J'absous, tu absous, il absout, nous absolvons, vous absolvez, ils absolvent. Անկ. J'absolvais. Անցեալ որոշեալ չ'ունի. Ապ. J'absoudrai. Թեալ J'absoudrais. Հրամ. Absous, absolvons. Սոոր. ներկ. Que j'absolve. Անկատար չունի. Աներ. Absoudre. Ընդ. ներկ. Absolvant. Անց. Absous, absoute.

Սոոր պէս կը խոնարհի Dissoudre, լուծել.

Acquérir, վաստկել. — Սաճմ. ներկ. J'acquier. tu acquiers, il acquiert, nous acquérons, vous acquérez, ils acquièrent. Անկ. J'acquérais. Անց. որ. J'acquis. Ապ. J'acquerrai. Թեալ. J'acquerrais. Հրամ. Acquier, acquérons. Սո. ներկ. Que j'acquière, que tu acquières, qu'il acquière, que nous acquérions, que vous acquériez, qu'ils acquièrent. Անկ. Que j'acquise. Աներ. Acquérir. Ընդ. ներկ. Acquérant. Անց. Acquis, acquise.

Սոոր պէս կը խոնարհին Conquérir, տիրել. Requérir, խնդրել. պահանջել. S'enquérir, հարցաբնել.

Aller, երթալ. — (être օժանդակը կ'ունի). Սաճմ. ներկ. Je vais կամ je vas, tu vas, il va, nous allons, vous allez, ils vont. Անկ. J'allais. Անց. որ. J'allai. Ապ. J'irai. Թեալ. J'irais. Հրամ. va, (vas-y) allons. Սո. ներկ. Que j'aïlle, que tu aïlles, qu'il aïlle, que nous allions, que vous alliez, qu'ils aïllent. Անկ. Que j'allasse. Աներ. Aller. Ընդ. ներկ. Allant. Անց. Allé, allée.

Assaillir, Յարձակել. — Սաճմ. ներկ. J'assaille, tu as-

sailles, il assaille, nous assaillons, vous assaillez, ils assail-
lent. Անկ. J'assillais. Անց. որ. J'assillais. Ապ. J'assillirai.
Թեալ. J'assillirais. Հրամ. Assaille, assaillons. Սո. ներկ.
Que j'assaille, que nous assaillions. Անկ. Que j'assillisse.
Աներ. Assaillir. Ընդ. ներկ. Assaillant. Անց. Assailli, as-
saillie.

Սոոր պէս կը խոնարհի Tressaillir, դողալ. (գործած-
ուած է երբևէն il tressaillit փոխանակ il tressaillit.)

(S) **Asscoir**, նստիլ. — Սաճմ. ներկ. Je m'assieds, tu t'assieds, il s'assied, nous nous asseyons, vous vous asseyez, ils s'assient. Անկ. Je m'asseyais. Անց. որ. Je m'assis. Ապ. Je m'assiérai կամ je m'asseyerai, nous nous assiérons կամ nous nous asseyerons. Թեալ. Je m'assiérais. Հրամ. Assieds-toi, asseyons-nous. Սո. ներկ. Que je m'asseye, que nous nous asseyions. Անկ. Que je m'assis. Ան. S'asseoir. Ընդ. ներկ. S'asseyant. Անց. Assis, assise.

(Քիչ գործածական է նաև je m'assois, nous nous assoyons, etc; je m'assoiais, etc; je m'assoirai, etc; que je m'assoie, que nous nous assoyions, etc; assoyant.)

Battre, ծեծել. — Սաճմ. ներկ. Je bats, tu bats, il bat, nous battons, vous battez, ils battent. Անկ. Je battais. Անց. որ. Je battis. Ապ. Je battrai. Թեալ. Je battrais. Հրամ. Bats, battons. Սո. ներկ. Que je batte. Անկ. Que je ba tisse. Աներ. Battre. Ընդ. ներկ. Battant. Անց. Battu, battue.

Սոոր պէս կը խոնարհին Combattre, դռերսւճել եւ րիշ իրմէ ելած բայերը.

Boire, խմել. — Սաճմ. ներկ. Je bois, tu bois, il boit, nous buvons, vous buvez, ils boivent. Անկ. Je buvais. Անց. որ. Je bus. Ապ. Je boirai. Թեալ. Je boirais. Հրամ. Bois, buvons. Սո. ներկ. Que je boive, que tu boives, qu'il boive, que nous buvions, que vous buviez, qu'ils boivent. Անկ. Que je busse. Աներ. Boire. Ընդ. ներկ. Buvant. Անց. Bu, bue.

Bouillir, Եռալ. — Սաճմ. ներկ. Je bous, tu bous, il bout, nous bouillons, vous bouillez, ils bouillent. Անկ. Je bouillais. Անց. որ. Je bouillis. Ապ. Je bouillirai. Թէակ. Je bouillirais. Հրամ. Bous, bouillons. Ստոր. ներկ. Que je bouille, que nous bouillons Անկ. Que je bouillisse. Աներ. Bouillir. Ընդ. ներ. Bouillant. Անց. Bouilli, bouillie.

Braire, Զուալ. (Միայն հետեւեալ ժամանակներուն և դէմքերուն մէջ կը դործածուի) — Սաճմ. ներ. il brait, ils braient. Անկ. il brayait. Ապ. Il braira, ils brairont. Թէակ. Il brairait, ils brairaient. Ստ ներկ. Qu'il braie. Աներ. Braire. Ընդ. ներ. brayant.

Clore, Գոցել. — Սաճմ. ներկ. Je clos, tu clos, il clôt, (յոգ. չունի) - Ապ. Je clorai. Թէակ. Je clorais. Հրամ. Clos. Ստ. ներկ. Que je close. Ընդ. անց. Clos, close.

Ասոր պէս կը խոնարհի Éclore, վթթիլ, ևն. (Il éclôt, ils écloient; il éclora; il éclorait; qu'il éclosse; éclos. — **être** օժանդակը կ'առնէ)

Conclure, Հետեւցնել. — Սաճմ. ներկ. Je conclus, tu conclus, il conclut, nous concluons, vous concluez, ils concluent. Անկ. Je conclusais, nous concluions. Անց. որ. Je conclus. Ապ. Je conclurai. Թէակ. Je conclurais. Հրամ. Conclus, concluons. Ստ. ներ. Que je conclue, que nous concluions. Անկ. Que je conclusse. Աներ. Conclure. Ընդ. ներ. Concluant. Անց. Conclu, conclue.

Ասոր պէս կը խոնարհի Exclure, արտարսել:

Conduire, Առաջնորդել. — Սաճմ. ներկ. Je conduis, tu conduis, il conduit, nous conduisons, vous conduisez, ils conduisent. Անկ. Je conduisais. Անց. որ. Je conduisis. Ապ. Je conduirai. Թէակ. Je conduirais. Հրամ. Conduis, conduisons. Ստ. ներ. Que je conduise. Անկ. Que je conduisisse. Ան. Conduire. Ընդ. ներ. Conduisant. Անց. Conduit, conduite.

Ասոր պէս կը խոնարհին բոլոր այն բայերը որոց **re** վերջաւորուած են և առաջ յայնչորս մը կը գտնուի (բայ 'ի **aire** վերջաւորուածներն), որոց մեծագոյն մասը **uire** կը վերջաւորի. Cuire, եփել. Luire, փայլիլ. Construire, շինել. Suffire, բաւել. Déduire, հետեւցնել. ևն.

Confire, Անուշ, Էն. եփել. — Սաճմ. ներ. Je confis, tu confis, il confit, nous confisons, vous confisez, ils confisent. Անկ. Je confisais. Անց. որ. Je confis. Ապ. Je confirai. Թէակ. Je confirais. Հրամ. Confis, confisons. Ստ. ներ. Que je confise. Անկ. Que je confisse. Աներ. Confire. Ընդ. ներ. Confisant. Անց. Confit, confite.

Coudre, Կարել. — Սաճմ. ներկ. Je couds, tu couds, il coud, nous cousons, vous cousez, ils cousent. Անկ. Je cousais. Անց. որ. Je coudis. Ապ. Je coudrai. Թէակ. Je coudrais. Հրամ. Couds, cousons. Ստ. ներ. Que je couse. Անկ. Que je cousisse. Աներ. Coudre. Ընդ. ներ. Cousant. Անց. Cousu, cousue.

Courir, Վազել. — Սաճմ. ներ. Je cours, tu cours, il court, nous courons, vous courez, ils courent. Անկ. Je courais. Անց. որ. Je courus. Ապ. Je courrai. Թէակ. Je courrais. Հրամ. Cours, courons. Ստ. ներկ. Que je coure, que nous courions. Անկ. Que je courusse. Աներ. Courir. Ընդ. ներկ. Courant. Անց. Couru, courue.

Ասոր պէս կը խոնարհին իրմէ ելած բայերը. secourir, օգնել. recourir, դիմել, ևն.

Craindre, Վախնալ. — Սաճմ. ներ. Je crains, tu crains, il craint, nous craignons, vous craignez, ils craignent. Անկ. Je craignais. Անց. որ. Je craignis. Ապ. Je craindrai. Թէակ. Je craindrais. Հրամ. Crains, craignons. Ստոր. ներ. Que je craigne. Անկ. Que je craignisse. Աներ. Craindre. Ընդ. ներ. Craignant. Անց. Craint, crainte.

Ասոր պէս կը խոնարհին indre վերջաւորած բայերը. Join-
dre, միացնել. Feindre, կեղծել. Teindre, ներկել. Peindre, նը-
կարել. Plaire, մեղքնաւ. ևն.

Croire, Հաւատալ. կարծել. — Սաճմ. ներ. Je crois, tu crois, il croit, nous croyons, vous croyez, ils croient. Անկ. Je croyais. Անց. որ. Je crus. Ապ. Je croirai. Թէակ. Je croirais. Հրամ. Crois, croyons. Սա. ներ. Que je croie, que tu croies, qu'il croie, que nous croyions, que vous croyiez, qu'ils croient. Անկ. Que je crusse. Աներ. Croire. Ընդ. ներ. Croyant. Անց. Cru, crue.

Cueillir, Բաղել. — Սաճմ. ներ. Je cueille, tu cueilles, il cueille, nous cueillons, vous cueillez, ils cueillent. Անկ. Je cueillais. Անց. որ. Je cueillis. Ապ. Je cueillerai. Թէակ. Je cueillerais. Հրամ. Cueille, cueillons. Սասր. ներկ. Que je cueille, que nous cueillions. Անկ. Que je cueillisse. Աներ. Cueillir. Ընդ. ներ. Cueillant. Անց. Cueilli, cueillie.

Déchoir, Իյնալ. — Սաճմ. ներ. Je déchois, tu déchois, il déchoit, nous déchoyons, vous déchoyez, ils déchoient. Անկ. Je déchoiais. Անց. որ. Je déchus. Ապ. Je décherrai. Թէակ. Je décherrais. Հրամ. Déchois, déchoyons. Սա. ներկ. Que je déchoie, que nous déchoyions. Անկ. Que je déchusse. Աներ. Déchoir. Ընդ. ներկ. չունի. Անց. Déchu, déchue.

Ասոր պէս կը խոնարհի Échoir. Իյնալ (վիճակիւ), պայ-
մանաժամը լրանալ.

Dire, Ըսել. — Սաճմ. ներ. Je dis, tu dis, il dit, nous disons, vous dites, ils disent. Անկ. Je disais. Անց. որ. Je dis. Ապ. Je dirai. Թէակ. Je dirais. Հրամ. Dis, disons, dites. Սա. ներ. Que je dise. Անկ. Que je disse. Աներ. Dire. Ընդ. ներկ. Disant. Անց. Dit, dite.

Ասոր պէս կը խոնարհի նաև Redire նորէն քսել բայը, իսկ

Contredire բնդիմարանի, Interdire արգիլուլ. Médire չարա-
խօսել և կրմէ կազմուած ուրիշ բայերն, սահմանել և հրա-
յգնել յոչնի երբոր գէմբն մէջ կըլլան Contredisez. In-
terdisez, médisez. ևն.

Écrire, Գրել. — Սաճմ. ներ. J'écris, tu écris, il écrit, nous écrivons, vous écrivez, ils écrivent. Անկ. J'écrivais. Անց. որ. J'écrivis. Ապ. J'écrirai. Թէակ. J'écrirais. Հրամ. Écris, écrivons. Սասր. ներկ. Que j'écrive. Անկ. Que j'écrivisse. Աներ. Écrire. Ընդ. ներ. Écrivant. Անց. Écrit, écrite.

Ասոր պէս կը խոնարհին Décrire, նկարագրել. Inscribe, արձանագրել.

Envoyer, Դրկել. — Սմն ժամանակներու մէջ կանո-
նաւոր է, միայն Ապառնին J'enverrai կըլլայ և. Թէակ. Ը J'enverrais. Ասոր պէս կը խոնարհի նաև Renvoyer, ետ ղրկել, Զամբել.

Faire, Ընել. — Սաճմ. ներ. Je fais, tu fais, il fait, nous faisons, vous faites, ils font. Անկ. Je faisais. Անց. որ. Je fis. Ապ. Je ferai. Թէակ. Je ferais. Հրամ. Fais, faisons, faites. Սա. ներ. Que je fasse. Անկ. Que je fisse. Աներ. Faire. Ընդ. ներ. Faisant. Անց. Fait, faite.

Ասոր պէս կը խոնարհին Défaire, յաղթել. Refaire, նո-
րոգել, նորէն շինել. Contrefaire, կեղծել, ձեւացնել. Satis-
faire, գոհացնել բայերը.

Falloir, Պէտք ըլլալ. — Սաճմ. ներ. Il faut. Անկ. Il fallait. Անց. որ. Il fallut. Ապ. Il faudra. Թէակ. Il faudrait. Սա. ներ. Qu'il faille. Անկ. Qu'il fallût. Աներ. Falloir. Ընդ. անց. Ayant fallu.

Frir, Տապկել. — Սաճմ. ներկ. Je fris, tu fris, il frit, nous faisons frir, vous faites frir, ils font frir. Անկ. Je

faisais frire, etc. Անց. որ. Je fis frire, etc. Ապ. Je frirai, etc. Թեակ. Je frirais, etc. Հրամ. Fris, faisons frire, faites frire. Սա. ներ. Que je fasse frire. Անկ. Que je fisse frire. Աներ. Frire. Ընդ. ներկ. Faisant frire. Անց. Frit, frite.

Fuir, Փախչել. — Սաճմ. ներ. Je suis, tu suis, il suit, nous fuyons, vous fuyez, ils fuient. Անկ. Je fuyais. Անց. որ. Je suis. Ապ. Je fuirai. Թեակ. Je fuirais. Հրամ. Fuis. fuyons. Սա. ներ. Que je fuie, qua nous fuyions. Անկ. Que je fusse. Աներ. Fuir. Ընդ. ներ. Fuyant. Անց. Fui, fuie.

Hair, Ատել. — Ս.յս բայը կանոնաւոր կերպով կը խոնարհի. բայը Ժամանակաց մէջ tréma կ'առնէ, ի բաց առեալ Սաճմ. ներ. ի եղակի երեք դէմքերը, Je hais, tu hais, il hait. և Հրամայումն: եղակի երկրորդ դէմքն, Hais.

Ս.յս բայը անց. որոշ. յոգնակի Ա. և Բ. դէմքերուն և us. անկի եզ. Գ. դէմքին մէջ accent circon. չ'առներ:

Lire, կարդալ. — Սաճմ. ներ. Je lis, tu lis, il lit, nous lisons, vous lisez, ils lisent. Անկ. Je lisais. Անց. որ. Je lus. Ապ. Je lirai. Թեակ. Je lirais. Հրամ. Lis, lisons. Սա. ներ. Que je lise. Անկ. Que je lusse. Աներ. Lire. Ընդ. ներ. Lisant. Անց. Lu, lue.

Ասոր պէս կը խոնարհին Élire, ընարել. Relire, նորէն կարդալ:

Maudire, Անիծել. — Սաճմ. ներ. Je maudis, tu maudis, il maudit, nous maudissons, vous maudissez, ils maudissent. Անկ. Je maudissais. Անց. որ. Je maudis. Ապ. Je maudirai. Թեակ. Je maudirais. Հրամ. Maudis, maudissons. Սա. ներ. Que je maudisse. Անկ. Que je maudisse. Աներ. Maudire. Ընդ. ներ. Maudissant. Անց. Maudit, maudite.

Mettre, Գնել. — Սաճմ. ներ. Je mets, tu mets, il met, nous mettons, vous mettez, ils mettent. Անկ. Je met-

tais. Անց. որ. Je mis. Ապ. Je mettrai. Թեակ. Je mettrais. Հրամ. Mets, mettons. Սա. ներկ. Que je mette. Անկ. Que je misse. Աներ. Mettre. Ընդ. ներ. Mettant. Անց. Mis, mise.

Ասոր պէս կը խոնարհի promettre խոստանալ, ևն.

Moudre, Աղալ. — Սաճմ. ներկ. Je mouds, tu mouds, il moud, nous moulons, vous moulez, ils moulent. Անկ. Je moulais. Անց. որ. Je moulus. Ապ. Je moudrai. Թեակ. Je moudrais. Հրամ. Mouds, moulons. Սա. ներ. Que je moule. Անկ. Que je moulusse. Աներ. Moudre. Ընդ. ներ. Moulant. Անց. Moulu, moulue.

Mourir, Մեռնել. (être օժանդակը կ'առնէ) — Սաճ. ներ. Je meurs, tu meurs, il meurt, nous mourons, vous mourez, ils meurent. Անկ. Je mourais. Անց. որ. Je mourus. Ապ. Je mourrai. Թեակ. Je mourrais. Հրամ. Meurs, mourons. Սա. ներ. Que je meure, que tu meures, qu'il meure, que nous mourions, que vous mouriez, qu'ils meurent. Անկ. Que je mourusse. Աներ. Mourir. Ընդ. ներ. Mourant. Անց. Mort, morte.

Mouvoir, Շարժել. — Սաճմ. ներ. Je meus, tu meus, il meut, nous mouvons, vous mouvez, ils meuvent. Անկ. Je mouvais. Անց. որ. Je mus. Ապ. Je mouvrai. Թեակ. Je mouvrais. Հրամ. Meus, mouvons. Սա. ներ. Que je meuve, que tu meuves, qu'il meuve, que nous mouvions, que vous moviez, qu'ils meuvent. Անկ. Que je mussé. Աներ. Mouvoir. Ընդ. ներ. Mouvant. Անց. Mû, mue.

Ասոր պէս կը խոնարհի Émouvoir, յուզել (ընդ. ներ. և կ'ըլլայ ému առանց accent circon. ի):

Naître, Ծնել. (être օժանդակը կ'առնէ.) — Սաճմ. ներ. je nais, tu nais, il naît, nous naissons, vous naissez, ils naissent. Անկ. Je naissais. Անց. որ. Je naquis. Ապ. Je

naîtrai. Թէակ. Je naîtrais. Հրամ. Nais, naissons. Ստ. ներ. Que je naisse. Անկ. Que je naquisse. Աներ. Naitre. Ընդ. ներ. Naissant. Անց. Né, née.

Ouvrir, Բանալ. — Սաճմ. ներ. J'ouvre, tu ouvres, il ouvre, nous ouvrons, vous ouvrez, ils ouvrent. Անկ. J'ouvrais. Անց. որ. J'ouvris. Ապ. J'ouvrirai. Թէակ. J'ouvrirais. Հրամ. Ouvre, ouvrons. Ստ. ներ. Que j'ouvre. Անկ. Que j'ouvrisse. Աներ. Ouvrir. Ընդ. ներ. Ouvrant. Անց. Ouvert, ouverte.

Ստոր պէս կը խոնարհին **frir** և **vrir** վերջաւորած բայերը. Ինչպէս **Couvrir**, գոցել. **Offrir**, ընծայել. **Souffrir**, չանդուրժել. **Découvrir**, գտնել. ևն.

Paraître, Երևիլ. — Սաճմ. ներ. Je parais, tu parais, il paraît, nous paraissions, vous paraissez, ils paraissent. Անկ. Je paraissais. Անց. որ. Je parus, nous parûmes, vous parûtes. Ապ. Je paraîtrai. Թէակ. Je paraîtrais. Հրամ. Parais, paraissions. Ստ. ներ. Que je paraisse. Անկ. Que je parusse. Աներ. Paraître. Ընդ. ներ. Paraissant. Անց. Paru, parue.

Աներևոյթը **aitre** և **oitre** վերջաւորեալ բայերը խոնարհման մէջ ինչպէս **aitre** accent circon. կ'առնեն, երբ ինչ կարգէն զայս:

Ստոր պէս կը խոնարհին **aitre** վերջաւորող բայերը. **Apparaître**, երևիլ. **Disparaître**, աներևութանալ. **Connaitre**, ճանչնալ. **Croître**, աճիլ (Էր. Խոյն կ'ըլլայ **Crû**. Այս բայը ինչ վրայի accent circon. կը պահէ բոլոր այն դէպքերուն մէջ՝ որ **croître** կը նմանին, երկգիմութեան տեղի չը տալու համար): — **Paître** ճարակել Խոյ. որ. և որ. ան. չ'ուսնի:

Plaire, Հաճելի ըլլալ. — Սաճմ. ներ. Je plais, tu plais, il plaît, nous plaisons, vous plaisez, ils plaisent. Անկ. Je plaisais. Անց. որ. Je plus. Ապ. Je plairai. Թէակ. Je

plairais. Հրամ. Plais, plaisons. Ստ. ներ. Que je plaise. Անկ. Que je plusse. Աներ. Plaire. Ընդ. ներ. Plaisant. Անց. Plu-

Ստոր պէս կը խոնարհին **aire** վերջաւորած բայերը. **Setaire**, լսել, ևն.

Pleuvoir, Անձրև գալ. — Սաճմ. ներ. Il pleut. Անկ. Il pleuvait. Անց. որ. Il plut. Ապ. Il pleuvra. Թէակ. Il pleuvrait. Ստ. ներ. Qu'il pleuve. Անկ. Qu'il plût. Աներ. Pleuvoir. Ընդ. ներ. Pleuvant. Անց. Plu.

Pourvoir, Հոգալ. — **Voir** ի պէս կը խոնարհին Միայն հետևեալ ժամանակներուն մէջ կը տարբերի. Անց. որ. Je pourvus. Ապ. Je pourvoirai. Թէակ. Je pourvoirais. Ստ. անկ. Que je pourvusse.

Pouvoir, Կարենալ. — Սաճմ. ներ. Je puis, tu peux, il peut, nous pouvons, vous pouvez, ils peuvent. Անկ. Je pouvais. Անց. որ. Je pus. Ապ. Je pourrai. Թէակ. Je pourrais. Հրամ. չ'ուսնի. Ստոր. ներ. Que je puisse. Անկ. Que je pusse. Աներ. Pouvoir. Ընդ. ներ. Pouvant. Անց. Pu.

Prendre, Առնել. — Սաճմ. ներ. Je prends, tu prends, il prend, nous prenons, vous prenez, ils prennent. (բռն) Անկ. Je prenais. Անց. որ. Je pris. Ապ. Je prendrai. Թէակ. Je prendrais. Հրամ. Prends, prenons. Ստ. ներ. Que je prenne, (բռն) que tu prennes, qu'il prenne, que nous prenions, que vous preniez, qu'ils prennent. Անկ. Que je prisse. Աներ. Prendre. Ընդ. ներ. Prenant. Անց. Pris, prise.

Ստոր պէս կը խոնարհին **endre** վերջաւորեալ բայերը. **Apprendre**, Սովորել, Իմանալ. **Comprendre**, Հասկնալ, **Reprendre**, Ետ առնել, ևն.

Résoudre, Որոշել. — **Absoudre** բային պէս կը խո-

Նարհէ, բայց այս բայը Անց. որ. և Ստ. անկ. ալ ունի, որոնք
Je résolu, que je résolusse կ'ըլլան, Ընդ. անցեալը երբ որ
չէլ նշանակելու ըլլայ résolu, résolue կ'ըլլայ: Իսկ երբ չիլի
կամ Չիլի նշանակելու ըլլայ, résous կ'ըլլայ:

Rire, Խնդալ. — Սաճմ. ներ. Je ris, tu ris, il rit,
nous rions, vous riez, ils rient. Անկ. Je riais. Անց. որ.
Je ris. Ապ. Je rirai. Թէակ. Je rirais. Հրամ. Ris, rions.
Ստ. ներ. Que je rie, que nous riions. Անկ. Que je risse.
Աներ. Rire. Ընդ. ներ. Riant. Անց. Ri.

Ատոր պէս կը խոնարհի Sourire, Ժպտիլ:

Rompre, Կտրել. — Ամեն ժամանակներուն մէջ կա-
նոնաւոր է, մինակ Սաճմանական ներկային եզակի երրորդ.
դէմքին վերջը 1 կ'առնէ, ու il rompt կ'ըլլայ: Ատոր պէս
կ'ըլլայ նաև Corrompre, ապականել, կաշառել. interrompre,
ընդմիջել, ևն.

Savoir, Գիտնալ. — Սաճմ. ներ. Je sais, (բացասա-
կան ձևի մէջ je ne sais ի տեղ je ne sache ալ կը գործածուի
երբեմն) tu sais, il sait, nous savons, vous savez, ils savent.
Անկ. Je savais. Անց. որ. Je sus. Ապ. Je saurai. Թէակ. Je
saurais. Հրամ. Sache, sachons. Ստ. ներ. Que je sache. Անկ.
Que je susse. Աներ. Savoir. Ընդ. ներ. Sachant. Անց. Su,
sue.

Sentir, Ձգալ. — Սաճմ. ներ. Je sens, tu sens, il sent,
nous sentons, vous sentez, ils sentent. Անկ. Je sentais. Անց.
որ. Je sentis. Ապ. Je sentirai. Թէակ. Je sentirais. Հրամ.
Sens, sentons. Ստ. ներ. Que je sente. Անկ. Que je sentisse.
Աներ. Sentir. Ընդ. ներ. Sentant, Անց. Senti, sentie.

Ատոր պէս կը խոնարհին Dormir, քնանալ. Mentir, սը-
տել. Sortir, դուրս ելնել (ressortir նորէն դուրս ելնելի ի-
մաստով), Partir, մեկնել. (repartir նորէն մեկնիլ և պատասխա-
նելի իմաստով). Servir, ծառայել. Se repentir, զղշալ:

Scoir, վայել. — Սաճմ. ներ. Je siedo, tu siedo, il
sied, nous seyonš, vous seyez, ils siéent. Անկ. Il seyait.
ils seyaient. Ապ. Il siéera, ils siéront. Թէ
iéraıt, ils
siéraient. Ստ. ներ. Qu'il siée, qu'ils siéent. Ընդ. ներկ.
Seyant.

Suivre, Հետեիլ. — Սաճմ. ներ. Je suis, tu suis, il
suit, nous suivons, vous suivez. ils suivent. Անկ. Je sui-
vais. Անց. որ. Je suivis. Ապ. Je suivrai. Թէակ. Je sui-
vrais. Հրամ. Suis, suivons. Ստ. ներ. Que je suive. Անկ.
Que je suivisse. Աներ. Suivre. Ընդ. ներ. Suivant. Անց.
Suivi, suivie.

Ատոր պէս կը խոնարհին S'ensuivre (միայն եզակի և յոգ-
նակի երրորդ դէմքերու մէջ), Poursuivre, Հալածել:

Surseoir, Յետաձգել. — Սաճմ. ներ. Je sursois, tu
sursois, il sursoit, nous sursoyons, vous sursoyez, ils sur-
soient. Անկ. Je sursoyais. Անց. որ. Je sursis. Ապ. Je sur-
seoirai. Հրամ. Sursois, sursoyons. Ստ. ներ. Que je sur-
soie, que nous sursoyions. Անկ. Que je sursisse. Աներ.
Surseoir. Ընդ. ներ. Sursoyant. Անց. Sursis, sursise.

Tenir, Բռնել. — Սաճմ. ներ. Je tiens, tu tiens, il
tient, nous tenons, vous tenez, ils tiennent. Անկ. Je te-
nais. Անց. որ. Je tins, nous tinmes, vous tintes, ils tin-
rent. Ապ. Je tiendrai. Թէակ. Je tiendrais. Հրամ. Tiens,
tenons. Ստ. ներ. Que je tienne, que nous tenions. Անկ.
Que je tinsse. Աներ. Tenir. Ընդ. ներ. Tenant. Անց. Tenu,
tenue.

Ատոր պէս կը խոնարհին Venir, գալ (être օժանդակը
կ'առնէ). և բոլոր tenir ու venir բայերէ ածանցեալ բայերն:
Ինչպէս, Obtenir, Ստանալ, Survenir, վրայ հասնել, Appar-
tenir, վերաբերիլ, ևն.

Traire, կթել. — Սոսմ. ներ. Je trais, tu trais, il trait, nous trayons, vous trayez, ils traient. Անկ. Je trayais. Անց. որ. չնուհի. Ապ. Je trairai. Թէակ. Je trairais. Հրամ. Trais, trayons. Սո. ներ. Que je traie, que nous trayions. Անկ. չնուհի. Աներ. Traire. Ընդ. ներ. Trayant. Անց. Trait, traite.

Ասոր պէս կը խոնարհին Abstraire, վերացնել. Distraire, ածջատել. զբուցնել. Extraire, հանել. Soustraire, վերցնել, հանել. Rentraire, կցել, կարել.

Vaincre, Յաղթել. — Սոսմ. ներ. Je vains, tu vains, il vainc, nous vainquons, vous vainquez, ils vainquent. Անկ. Je vainquais. Անց. որ. Je vainquis. Ապ. Je vaincrai. Թէակ. Je vaincrais. Հրամ. Vains, vainquons. Սո. ներ. Que je vainque. Անկ. Que je vainquise. Աներ. Vaincre. Ընդ. ներ. Vainquant. Անց. որ. Vaincu, vaincue.

Valoir, Սրտել. — Սոսմ. ներ. Je vau, tu vau, il vaut, nous valons, vous valez, ils valent. Անկ. Je valais. Անց. որ. Je valus. Ապ. Je vaudrai. Թէակ. Je vaudrais. Հրամ. չնուհի. Սո. ներ. Que je vaille, que tu vailles, qu'il vaille, que nous valions, que vous valiez, qu'ils valient. Անկ. Que je valusse. Աներ. Valoir. Ընդ. ներ. Valant. Անց. Valu, value.

Ասոր պէս կը խոնարհին Équivaloir, հաւասար արժել. Prévaloir, գերազանցել. բայց prévaloirի Սո. ներ. Que je prévale կըլլայ և ոչ. Que je prévaille.

Vêtir, Հագուեցնել. — Սոսմ. ներ. Je vêts, tu vêts, il vêt, nous vêtons, vous vêtez, ils vêtent. Անկ. Je vêtais. Անց. որ. Je vêtis. Ապ. Je vêtirai. Թէակ. Je vêtirais. Հրամ. Vêts, vêtons. Սո. ներ. Que je vête. Անկ. Que je vêtisse. Աներ. Vêtir. Ընդ. ներ. Vêtant. Անց. Vêtu, vêtue.

Vivre, Ապրիլ. — Սոսմ. ներ. Je vis, tu vis, il vit, nous vivons, vous vivez, ils vivent. Անկ. Je vivais. Անց. որ. Je vécus. Ապ. Je vivrai. Թէակ. Je vivrais. Հրամ. Vis, vivons. Սո. ներ. Que je vive. Անկ. Que je vécusse. Աներ. Vivre. Ընդ. ներ. Vivant. Անց. Vécu.

Voir, Տեսնել. — Սոսմ. ներ. Je vois, tu vois, il voit, nous voyons, vous voyez, ils voient. Անկ. Je voyais. Անց. որ. Je vis. Ապ. Je verrai. Թէակ. Je verrais. Հրամ. Vois, voyons. Սո. ներ. Que je voie, que nous voyions. Անկ. Que je visse. Աներ. Voir. Ընդ. ներ. Voyant. Անց. Vu, vue.

Ասոր պէս կը խոնարհին Voir է ելած բայերը. Prévoirի — և Թէակ. և կըլլան Je prévoirai, je prévoirais. — Pourvoirի համար տես էջ 175.

Vouloir, Ուղիւ. — Սոսմ. ներ. Je veux, tu veux, il veut, nous voulons, vous voulez, ils veulent. Անկ. Je voulais. Անց. որ. Je voulus. Ապ. Je voudrai. Թէակ. Je voudrais. Հրամ. Veuillez. (Երկու տեսակ հրամայական ունի. Veux, voulons, voulez. և Veuillez, veuille, veuillez. Բայց ընդհանրապէս միայն Veuillez հանգէլ կը գործածուի). Սո. ներ. Que je veuille, que tu veilles, qu'il veuille, que nous voulions, que vous vouliez, qu'ils veillent. Անկ. Que je voulusse. Աներ. Vouloir. Ընդ. ներ. Voulant. Անց. Voulu, voulue.

vice, mensonge, orgueil; malsain, vieux, beau, dangereux; sortir, récompenser.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՔԱՂ

1. Այս ճահիճներէն վաստոյց կազեր դուրս կ'ելնին. Ընկոյզ կերայ. Այս խողովակները հոս դէք: Ձեր խողերը այն տղայները կը յօգնեցնեն: Բլաւհնեուն վրայ որձեր ճնկեր են: Այս գործաւորը ձեռքին վրայ փապարածներ ունի: Պայճառները միեր կը լուսնեն: Պետոս պարսէզը կոպիւն նետեց: Ծունգերս կը ցաւին: Դարբինը դուռներուն նիզեր դրաւ: Բուերը այս հին աշտարակներուն ծակերուն մէջ կը թառին: Փոթորիկը այս նաւերուն ղէկերը խորտակեց: Ձեր աշխատութիւնը պիտի վարձատրուին: Պօղոսին գեղեցիկ ժամացոյց մը պիտի տրուի: Սեւ աչքերը կապոյտ աչքերէն աւելի գեղեցիկ են: Ձափազանց պաղ ջուրը վսանգաւոր է: Յոյն լեզուն շատ բառեր տուած է Ֆռանսերէն լեզուին: Պատգամներուն պատասխանը միշտ երկդիմի էր:

Qu'est-ce qu'un nom (գոյական)?—**Ք.**(1) Un nom est un mot qui sert à désigner (ցուցնել) une personne ou une chose.

Qu'appelle-t-on nom commun (հօն է հասարակ անունը)?—**Ք.** On appelle nom commun tout nom qui s'applique (կը պատշաճի) à toutes les personnes ou à toutes les choses de la même espèce (տեսակ).

Qu'appelle-t-on nom propre (յատուկ)?—**Ք.** On appelle nom propre tout nom qui sert à désigner les personnes ou les choses uniques (միակ) de leur espèce.

Quand un nom est-il au singulier?—**Ք.** Un nom est au singulier quand il ne représente qu'une seule personne (երբ կը ցուցնէ միայն մէկ, էն.) ou une seule chose.

2. (Հետեւեալ բառերուն ներհակները գտնել)

Travail, chagrin, courage, jour, froid, rire (ծիծաղ),

(1) **Ք** համառօտագրութիւն réponse պատասխան բառի:

(Հետեւեալ գոյականներուն նմանաձայները (1) գտնել)

Gaz, main, Pierre, tour, Paul, eau, mot.

(Հետեւեալ բայերուն ժամանակը որոշել. նշանակութիւնը գտնել. պարզ, բաղադրեալ, նախնական կամ անգոյնեալ ըլլալը որոշել. իւրաքանչիւրին աներեւոյթը գտնել եւ հանդիմանող լծողութեան վերաբերիլը որոշել):

J'irai, je bus, ne cours pas, avez-vous cousu?, croyez-vous?, ne dites pas, dors, il fallait que tu écrivisses, j'enverrai, il faut que tu fasses.

(Առակները հետեւեալ խօսքերուն բարգմանութիւնը այնքան լաւ պիտի սովորի՝ որ Ուսուցիչն անոնց հայերէնը հարցուցած ասեմ ֆռանսերէնը բնական կարող պիտի ըլլայ)

Le cheval nous conduira au marché. Le poulain commence à manger de l'herbe. Cette vache donne beaucoup de lait. On vendra ce veau la semaine prochaine. La chèvre broute les jeunes branches. Le mulet monte dans un chemin rocailleux. Cet âne est très rétif. Le bœuf traîne la charue. Ce fermier a acheté deux belles génisses. La brebis allaite son agneau. Le chien du berger garde le troupeau.

(1) *Նմանաձայն* Homonyme կը կոչուին այն բառերը որ միեւնոյն կերպով կ'արտասանուին, թէև միեւնոյն կերպով չը գրուին, ինչպէս *peau մորթ*, *pot աւան*, կամ այն բառերը որոնք թէև միեւնոյն կերպով կը գրուին, բայց տարբեր բացեր կը նշանակեն, ինչպէս *coin* որ կը նշանակէ միանգամայն *անկիւն*, *սեպ*, *դրոշմ*:

3. Ախոռին դուռը բաց է: Ձինուորին վերքը մահացու է: Այս գրքին ընթերցումը հրահանգիչ է: Այս մարդը բարի է: Սուրճի սեղանը մեջ է: Այս նարինջները հասուն են: Մեր պակասությունները չենք տեսնում, մեր գրացույցներունը կը տեսնենք: Ընտանի կենդանիները մեր ծառայներն են. պարտիքը անոնց պէտքերը հոգալ. Իրենց պարտքերը վճարողները կը հարստանան. Մտիկ ընտղները յաճախ աւելի լաւ կը գործածեն իրենց ժամանակը քան խօսողները: Սովորական տարին երեք հարիւր վաճառն են հինգ օր է (compte). նահանջ տարին երեք հարիւր վաճառն են վեց օր է: Մէղրօն կ'արժէ (valoir) տարը տեսիլէդ եւ հարիւր սանդիլէդ: Մէկ ֆուսնը կ'արժէ քսան սու եւ սուն հինգ սանդիլ:

Quand un nom est-il au pluriel ?—**Ք.** Un nom est au pluriel quand il représente plusieurs personnes ou plusieurs choses.

Quelles sont les six voyelles (ձայնաւոր)?—**Ք.** Les six voyelles sont: a, e, i, o, u, y. Les autres lettres sont appelées consonnes (բաղաձայն).

Quand la lettre h est-elle muette (համբ)?—**Ք.** La lettre h est muette quand elle ne se prononce pas.

Quand la lettre h est-elle aspirée (հնչուն)?—**Ք.** La lettre h est aspirée quand elle fait prononcer du gosier (կոհորդ) la voyelle suivante (յաջորդ).

4. Comment appelle-t-on: Celui qui parle beaucoup? Celui qui a perdu la raison? Celui qui ferre les chevaux? Celui qui est privé d'un bras? L'ouvrier qui fait de la toile?

(Հետեւեալ բառերուն նուագականները գտէ՛ք)

Dindon, poule, fille, cordon, coussin, chambre, oiseau, corde, carafe, ile.

(Հետեւեալ կենդանաց կերքը գրեցէ՛ք)

Coq, canard, chien, chat, tigre, lion, ours, cheval, âne, lapin, bœuf, mulet.

(Հետեւեալ բայերուն ծանոցակը որոճել, Է.Գ. ՏԵՒ էջ 181)

Il faudra, ne fuyez pas, nous haïmes, j'ai joint, avez-vous lu? qu'il mette.

(Հետեւեալ պատմութեան իմաստը լաւ բնութեանով գոց ընել, վերջը դասարանին մէջ բերանացի պատմելու համար)

Un homme demandait à un pauvre mendiant de quoi il vivait. Le pauvre lui répondit: «Si vous m'aviez demandé de quoi je meurs, je vous aurais répondu que je meurs de faim.»

5. Լուրդովիկոս ԺԳ. եօթանասուն երկու տարի տարի տարանին առաջին աշակերտը շնորհատուեցաւ: Զծեղ շողորթողը ձեր բարեկամը չէ: Այս առաւօտ զծեղ տեսայ: Հայրս թիչ մը կը հանգչի: Թո՛ղ չնոյգ համար վանդակ մը պիտի տամք: Երէկ Բարիկ գացի. վաղը հոն պիտի վերադառնամ: Կարանները բազմաթիւ են այս տարի. այս օրսօղը շատ կարգաւ (այս բառը մի կրկնէք. յարմար դերանուամբն բացատրեցէք զայն) սպաննեց: Գիւղ պիտի երթամ եւ քանի մը շաքարով հոն պիտի մնամ: Յառաջիկայ շաքարով զիրար կը տեսնենք վերսին (ապառնի), ես պիտի աշխատեմ, նա պիտի խաղայ: Դու վերադարձար, բայց նորա տակաւին բացակայ են: Այս տղայը դպրոցը կը սիրեն. կը տեսնեմ որ ամեն օր ուրախութեամբ դպրոց (հոն) կ'երթան:

Qu'est ce qu'un adjectif qualificatif (որակական)? — **Ք.** Un adjectif qualificatif est un mot que l'on ajoute au nom pour en faire connaître une qualité (յատկութիւն) bonne ou mauvaise.

Quel est le féminin de veuf? déduisez-en (հետևողաբար) la règle (կանոն).—**Ք.** Le féminin de veuf est veuve: les adjectifs en f changent f en ve au féminin.

Quel est le féminin de peureux? déduisez-en la règle.—**Ք.** Le féminin de peureux est peureuse: les adjectifs en x changent x en se au féminin.

Quel est le féminin de *entier*? déduisez-en la règle — **R.** Le féminin de *entier* est *entière*: les adjectifs en *er* font leur féminin en *ère* avec un accent grave.

G. (Հետեւեալ գոյականներուն յոգնակին գրեցե՛ք եւ անոնց համապատասխանող բայը գտե՛ք)

Scie, verrou, berceau, jeu, clou, puits, rival, épouvan-
tail, régéal, détail, croix, travail.

Comment appelle-t-on les produits faits ou vendus par:
le boulanger, le cordonnier, le chapelier, le libraire, le bras-
seur, l'ébéniste, le pâtissier, le bijoutier, le vannier?

(Հետեւեալ բառերուն նմանաձայներ գտե՛ք)

An, matin, père, capitale, cou, bas, boue, fête, porc, lit.

(Հետեւեալ բայերուն ծամանակը որոճե՛ր, եւն. տես էջ 181)

Il aurait fallu que vous eussiez moulu, mouds, je meurs,
il mourra, elle est morte, meus, ému, je suis né, j'offrirai,
je n'acquis, tu as mû.

(Հետեւեալ խօսքերուն քարզմանութիւնը, եւն. տես էջ 181)

Le tigre guette sa proie. L'ours blanc du pôle est très
féroce. L'éléphant est le plus gros des animaux. Le loup
hurle dans la forêt. Le crocodile nage dans les eaux du
fleuve. Le serpent rampe dans l'herbe. L'autruche pond des
œufs très gros. La couleuvre est inoffensive.

7. Այս մուրացկանը անօթուձենէ կը մտնէր. կտոր մը
հաց տուի իրեն. Այդ տահը ընդարձակ է. բայց ասիկա աւելի
ընդարձակ է. Ծոյըը աշխատութեան ժամերը երկայն եւ հան-
գտեան ժամերը (մի կրկնէք. դերանուամբ մը բացատրեցէք)
կարճ կը գտնէ. Անդադար կը խաղայր եւ չէր ունիւր. ասի
չը կրնար տեսիլ. Մի ըսէք զամեն ինչ որ կը խորհիր. բայց

խորհեցէք զամեն ինչ որ կ'ըսէր, իրենց հաշիւներուն մէջ սը-
խալիր են. Մայրս կը պատասխուի (1) մեկնելու. Կօշիկներս
աղտոտեւ են. զայնս պիտի մաքրեմ. Չեւ սխալները թեթեւ են.
ձեր ընկերներունը ձերիններէն աւելի մեծ (խոշոր) են. Սա-
խտաները չ'են հաւտացուիր, նոյն իսկ երբ ճշմարտութիւնը
ըսեն :

Dans cette phrase (*պարբերութիւն*): *les belles fleurs*, analysez
(*ընծեցէք*) *belles*. — *Belles*, adj. qualificatif, féminin
pluriel, qualifie (*որպիսութիւնը կը ցուցնէ*) fleurs.

Qu'est-ce qu'un pronom? — **R.** Un pronom est un mot qui tient
la place d'un nom.

Combien y a-t-il de personnes (*դէմք*) et quelles sont-elles? —
R. Il y a trois personnes: la 1re est celle qui parle;
la 2me, celle à qui l'on parle; et la 3me, celle de
qui (*որոյ վրայ*) l'on parle.

Dans cette phrase: *Le chat mange la souris*, quel est le sujet
(*տէր բայի*) de *mange*? pourquoi? — **R.** C'est *chat*,
parce que c'est le chat qui fait l'action de manger la
souris.

(Հետեւեալ բառերուն նմանաձայները գրեցե՛ք)

Faim, pain, salle, durer, compte, mère, mal, eau.

(Հետեւեալ բառերուն հոսպականը գրեցե՛ք)

Cloche, salle, table, fille, histoire, maison, coq, animal,
rue, main.

(Հետեւեալին երականական լուծումը գրեցե՛ք)

Tout travaille autour de nous. L'abeille diligente travaille
pour ramasser la précieuse matière dont elle compose le miel
et la cire.

(1) Se disposer բայը իրմէ ետք եկող աներեւոյթէն առաջ ձե
կ'ուզէ:

(Հեհեալ պատմութեան, Է. Գ. Ե. Կ. 183)

Une femme avait une poule qui pondait tous les jours un œuf. Mais la femme n'en était pas contente et voulait avoir plus d'œufs. Aussi elle engraisa la poule. Mais la poule engraisée ne pondit plus.

L'ignorance gâte tout.

9. Թղթարերը զիրզ հասաւ. մեծ ճամբուն վրայ սեսայ զինքը: Դասարանին առաջին աշակերտները ուսեալ են. յեսինները ոչինչ զիտեն: Այն տղայն որոյ վրայ կը խօսիր դպրոցէն (դպրոցը) ելած է (quitter): Ձեր ընկիւրը ե՛ս ըրի: Այն սրտահը որոյ մէջ խմբուած էինք ընդարձակ է: Այն անձը ում կը դիմէք բան մը չը կրնար ընել ձեզ համար: Անուասիկ ինձ փոխ տուած գրքերնիդ: Ձեր ըսածին (ըսածը) կը հաւատամ: Ձիս խտրեցիր: Ճշմարտութիւնը ըսէք ինձ: Ամէն ուրեք պիտի հեհեւիմ բեզ: Ես իմ զիրքս կը գոցեմ, դու բուկինդ կը բանաս: Ձեր ընտրած ճամբայն գէշ է: Այս զմեկինը կ'ուզեմ. ինձ տու զայն: Լուրովիկոս կը կռուի իւր ընկերներուն հետ:

Dans cette phrase: *Le chat mange la souris*, quel est le complément direct [սեռի խնդիր] de *mange*? pour-quoi? — R. C'est *souris*, parce que quand on dit, le chat mange quoi? on répond: *la souris*.

Dans les *arbres sont verts*, pourquoi *verts* est-il au masculin pluriel? — R. *Verts* est au masculin pluriel, parce qu'étant attribut (*ստորոգելի*), il s'accorde (*կը համահայնի*) en genre et en nombre avec *les arbres*.

Quelle est la règle des verbes en *yer*? — R. Les verbes en *yer* changent l'*y* en *i* devant une syllabe (*վանկ*) muette.

Quand un verbe est-il actif? — R. Un verbe est actif quand il exprime une action faite par le sujet et reçue par un complément direct.

10. (Գիծերուն տեղ յարմար բառը դնել. — տէր բայիին (sujet) վրայ 1, բային (verbe) վրայ 2, սեռի խնդրին (régime direct) վրայ 3, եւ բնութեան խնդրոյ (régime indirect) վրայ 4 դնել.)

L'abeille nous donne le—. Les enfants doivent respecter leurs—. L'eau éteint le—. On tire le sucre de la—, ou de la—. Un marchand honnête ne trompe jamais ses—. Le paratonnerre nous garantit de la—. Londres est la capitale de—. Le soleil et la— éclairent la terre. Les poires et les— sont des fruits à pépins. Les pêches et les— sont des fruits à noyau.

(Հեհեալ ածականներուն իզականները գրեցէք եւ անոնց համապատասխանող գոյականը եւ բայը գտէք.)

Éternel, mûr, vieux, grand, inquiet, plaintif, railleur.

(Հեհեալ բայերուն, Է. Գ. Ե. Կ. 184)

J'ai ouvert, il paraît, je serai parti, tiens, connaissez-vous? peignons, nous avons éteint, je feignois, plait-il? tais-toi, il pleut.

(Հեհեալ խօսքեր, Է. Գ. Ե. Կ. 181)

On a pêché beaucoup de harengs cette année. On conserve le thon et les sardines dans l'huile. La baleine vit dans les mers du Nord; elle ne se nourrit que de petits poissons. Ce pêcheur a pris plusieurs turbots. Les huîtres et les moules vivent attachées aux rochers. Le homard devient rouge à la cuisson.

11. Դիտմամբ հիւած եմ գրեզ տեսնելու համար: Ձեզ ծառայողները գէշ կը վարձարէք: Հաւանականաբար այսօր մօրս պիտի գրեմ: Շատ խնդացիկ այս պատմութիւնը խելով: Բոլորովին անխու էք: Բոլոր ձեր զիրքերը խառնիխառն այս սնտուկին մէջ նետուած են: Բարիզ կ'երթամ: Այս ծառին շուրջին տակ (à) կը հանգչիմ: Սուտակ մը պաղ տուր տուր: Մառանը զացէք: Դալարեաց վրայ մի՛ կոխէք (մի՛ բախէք):

Խօսելէ առաջ (1) խորհեցէր (réfléchir)։ Հօրս տունը հրապարակին մօտ (2) է։ Երկիրը արեւուն շուրջը (3) կը դառնայ գրեթէ (environ) երեք հարիւր վաթսուն եւ հինգ օրուան մէջ։ Ձեր գլխարկը սեղանին շակ է։ Վրան դէք զայն։ Ձեր հիւանդութեան ասեմն ձեր քով (4) պիտի մնամք։

Quand un verbe est-il passif? — **Ք.** Un verbe est passif quand il exprime une action soufferte (կրուած) par le sujet et faite par le complément direct.

Quand un verbe est-il pronominal? — **Ք.** Un verbe est pronominal quand il exprime une action faite et soufferte par le même individu (անհամ).

Quand un verbe est-il neutre? — **Ք.** Un verbe qui ne peut pas avoir de complément direct est un verbe neutre.

Quand un verbe est-il unipersonnel? — **Ք.** Un verbe est unipersonnel quand il ne se conjugue dans tous ses temps qu'à la troisième personne du singulier.

12 (Հետեւեալ անակագներուն իզականը գրեցէք. յետոյ գտէք անոնց համապատասխանող գոյականը):

Frais, public, vrai, bon, aimable, méchant, laid, beau, gentil, simple, blanc, chaud, bruyant, nourissant, cruel, épais, gai, sec, sobre, doux, gourmand, franc, courageux, léger, rouge, prodigue.

(Հետեւեալ անակագներուն սկիզբը մասնիկ մ'աւելցնելով ներհակները գրեցէք)

Respectueux, légitime, moral, régulier, lisible, mortel, modeste, parfait, favorable, agréable, honnête, obéissant, plaisant.

(1) Avantէն ետքը եկող անբերայթեմ առաջ de դրէք:

(2, 3 և 4) près եւ autour եւ auprès եւ à côté էն ետքը եկող անուցէն առաջ de դրէք:

(Հետեւեալ բառերուն մէջէն երկերկու հաս աւանելով մէկ մէկ խօսք շինեցէք)

Paratonnerre, édifice. — poissons, eau. — salaire, ouvrier. — abeille, miel.

(Հետեւեալ բայերուն, եւն, տես էջ 181)

Peux-tu? il faut que tu prennes, je résolu, nous riions, que je sache, je saurai, je pourrai, je ne sens pas, servez-vous, sors, tu suis.

(Հետեւեալ պատմութեան, եւն, տես էջ 183)

«Maman, disait un enfant à table, j'aurai du bœuf, n'est-ce pas? — Tu sais bien que lorsqu'on demande, on n'a rien. — Je ne demanderai plus rien, ma bonne mère! — On ne met pas non plus sa main dans la salière; qu'as-tu besoin de sel? — Maman, c'est pour le bœuf que tu vas me donner.»

13 Անտունին մէջ մի' մանէք. շուրջը պարտեցէք: Քիչ ասեւնէն պիտի մեկնիմ, բայց առաջ զձեզ պիտի տեսնեմ: Ձեզմէ (ըզձեզ) կը փախչիմ, որովհետեւ չարէք: Շարքարը կը հանուի (s'extrait) զանազան բոյսերէ, բայց զլիսաորաբար ճակնդեղին արմատէն: Քարածն կ'աճի Ամերիկայի մէջ: Սոխակները պզտիկ թռչուններ են, որ միայնութիւնը կը սիրեն: Նորա իրիկունը կ'երգեն երբ միւս թռչունները կը լռեն: Մայրը կ'օրէր իւր զաւակը: Վախը կը սառեցնէր բոլոր սրտերը: Մեր պարտականութիւնները կը սրբագրեմք: Քոյրդ կանչէ. ինչո՞ւ չես կանչեր զայն: Ո՞ր պիտի հեզէ ամենէն աղէկ. ամենքնիդ մէկ հեզեցէք: Գիրքդ մի' թղթասեր. ծոյլերը կը թղթասեն գրքերնին: Պէտք է որ թուղթ եւ մեղան գնես: Պտուղները չ'ես սըրկած ճակատին. ե՞րբ պիտի սըրկես զանոնք. պէտք էր որ արդէն զայն սըրկած ըլլայիր. սուր ինձ զանոնք, ե՛ս պիտի սըրկեմ զանոնք: Դաշին մէջ պիտի պարտիմ: Յորեն կը ցաննեմ: Անզամ մ'ալ կը կրկնեմ ձեզ թէ երկիրն կլոր է զոսնի

մը պէս շօր պիտի յաջորդեմ: Պէ՛տք է որ համառօտէք ասիկա. ե՞՞նէ դուք չը համառօտէք զայն, ե՛՛ս պիտի համառօտեմ: Այս շունը միշտ կը հաջէ: Մենք մեր սենեակը կը մարտիմք, եւ դու բուկինդ պիտի մարես: Ես միշտ պարտքերս կը վճարեմ: Պէ՛տք է որ անձեռոցները ծալլէք, Ի՞նչ կ'ընէիք երէկ: Դասերնիս կ'ընդօրինակէինք:

Dans les enfants courent, pourquoi courent est-il au pluriel? — **Ք.** Parce que son sujet est au pluriel.

Qu'est-ce qu'une préposition (նախադրութիւն)? — **Ք.** Une préposition est un mot invariable (անփոփոխ) qui sert à unir (միացնել) deux mots et à les mettre en rapport.

Qu'est-ce qu'une conjonction (շարկապ)? — **Ք.** Une conjonction est un mot invariable qui unit deux mots entre eux ou deux parties de phrases entre elles.

Qu'est-ce qu'un adverbe (մակբայ)? — **Ք.** Un adverbe est un mot invariable complétant (ամբողջացնելով) le sens (եմաստ) d'un adjectif, d'un verbe ou d'un autre adverbe.

Qu'est-ce qu'une interjection (ձայնարկութիւն)? — **Ք.** Une interjection est une sorte de cri (աղաղակ), exprimant (որ կ'արտայայտէ) la joie (ուրախութիւն), la douleur (ցաւ), la surprise (զարմանք), la colère (բարկութիւն), etc.

Donnez quelques exemples. — Avec préposition; que, որ, թէ conjunction; modestement, adverbe; ah! interjection (1).

11 (Թարգմանեցէ՛ք) Տաճկաստան, Տաճիկ, Ֆռանսա, Ֆռանսացի. Անգղիա, Անգղիացի. Գերմանիա, Գերմանացի. Պէլճիբա, Պէլճիբացի. Զուիցերիա, Զուիցերիացի. Իտալիա, Իտալացի. Պարսկաստան, Պարսիկ. Զինաստան, Զինացի. Ամերիկա, Ամերիկացի. Պօլսեցի. Բարեղցի. Մանչէսթըրցի. Վիէննացի. Անվէրսցի. Պրիւսելցի:

(1) Տես նաեւ Նոր Դասագիրքի Ա. Տարի էջ 93 եւ 104:

(Հետեւեալ բառերէն ամանցեալ բառերը [գոյ., անակ., բայ., մակբայ, նուազական, եւն] գտէ՛ք)

Net. enfant, roi, vieux, jour, blanc, histoire, âne, fer, gros.

(Հետեւեալ բայերուն սկիզբը մասնիկներ աւելցնելով նորայեր կազմեցէ՛ք. ամէն մէկ բայէն առ նուազն երեք հաս)

Venir, tenir, faire, dire, écrire, passer, mener, voir.

(Հետեւեալ բայերուն, եւն Տես էջ 181)

Suis, je tiendrai, je trayais, nous avons trait, vaincs, il vint, il vaut, vive! nous avons vécu, vois, je verrai, il faut que tu voies, veuillez. — Գրեցէ՛ք այն բայերը որ *անց. որոշ.* չ'ունին:

(Առակերտը հետեւեալ խօսքերը, եւն. Տես էջ 181. Առաջին խօսքին ֆրեականական լուծումը գրեցէ՛ք)

L'araignée tend ses filets dans un coin de la chambre pour prendre des mouches dont elle se nourrira. Cet appartement est rempli de punaises. Les abeilles font du miel avec le suc des fleurs. Ce papillon se pose sur une rose. La fourmi fait ses provisions pour l'hiver.

15 (Առակերտն հետեւեալ մանրավէպին մէջ գտնուող սխալները պիտի ուղղէ, բայերը նշանակեալ ժամանակը պիտի դնէ, յետոյ պիտի քարգմանէ)

Un mendiant, pour excité plus bien la charité des passant, s'aviser (passé déf.) de fair le (1) muet. Un jeun homme, que connaitre (imparf. de l'ind) le drôle, demendat lui tout bon (adverbe) en tirer (part. prés.) son bourse: Y

(1) Faire le... կեղծել, ձեւացնել:

atil déjà longtemps que tu *as* perdu (part. passé) la parole (1)?
— De *ma* enfance, répondre (passé déf.) le muet.

(Ա. Եակեբսը հետեւեալ հարցմանց գրաւոր պիտի պատասխանէ Քոստանտին լեզուաւ)

Quel est le verbe dont le nom *mendiant* est formé? Ecrivez l'imparfait de ce verbe. Qu'est-ce que *pour*? Remplacez cette préposition par une locution prépositive équivalente. Quel adverbe emploie-t-on à la place de *plus bien*? De quel adjectif se sert-on à la place de *plus bon*? De quel adjectif peut-on se servir à la place de *plus mauvais*? à la place de *plus petit*? Dans *des passants*, qu'est-ce que *des*? quels sont les autres articles contractés? Quelle espèce de verbe *s'aviser*? Ecrivez l'impératif et les temps composés de ce verbe. Quelle espèce de verbe *faire*? Ecrivez l'impératif, le futur et le subj. présent de ce verbe. Le féminin de *muet*? Quand est-ce qu'un adjectif double, au féminin, la consonne finale? Le contraire de *jeune*? Dans *la vie de l'homme* remplacez de l'homme par l'adjectif équivalent. Si je dis: *Un jeune homme qui connaissait le drôle*, est-ce le jeune homme qui est connu *par* le drôle, ou le drôle qui est connu *par* le jeune homme? Faut-il dire *je demandai lui* ou *je lui demandai*? pourquoi? Dans quel cas le pronom complémeni suit le verbe? Bien que *enfance* soit du féminin, on ne dit pourtant pas *ma en*? *fance*. Pourquoi? De combien de mots est formé *longtemps*?

(1) perdre la parole խօսելու կարողութիւնը կորսնցնել, համբ րլլալ:

ՅԱՆԿ ԲԱՌԻՑ

Գլուխ Ա. 1 * Գէրը livre (-ր.). Տոլանոց parapluie (-ր.). գուլաշան caque (էէ.). աստեօք autrefois. տուն maison (էէ.). պարտէղ jardin (-ր.). երէկ hier. կաղաճար encrier (-ր.) այսօր aujourd'hui. մայր mère (էէ.) մասնի bague (էէ.). ազանցան bracelet (-ր.). 2 Գլխարկ chapeau (-ր.). սանարք peigne (-ր.). ձմերուկ pastèque (էէ.). սեխ melon (-ր.). ծառ arbre (-ր.). մօրաքոյր tante (էէ.). առդանոց étui (-ր.). ասեղ aiguille (էէ-էլ. իգ.). վաղը demain. 3 Մասենդարան bibliothèque (էէ.). կը փափաքի désire. ուրեմն donc. քանակ règle (էէ.). 4 Գէտք էր il fallait. հաւանական է il est probable. կը փափաքէի je désirais. ծապաւէն ruban (-ր.) կը փափաքէր désirait. կը փափաքի il désire. ալ aussi. անկաբելի է il est impossible. քառասուն quarante. ֆրանք franc (-ի. -ր.).

Գլուխ Բ. 1 կարագ beurre (-ր.) ծաղիկ fleur (էէ.). թուղթ papier (-ր.). մելան encre (էէ.). 2 Ուշակերտ élève. դպրոց école (էէ.). խոհանոց cuisine (էէ.). սեղանատուն réfectoire (-ր.). կաղին noisette (էէ.). պիստակ pistache (էէ.). այնպէս չէ՞ n'est-ce (-ի-ի) pas? վղկապ fichu (-ր.). 3 Ուման pot (-ր.). պտուղ fruit (-ր.). կուզեմ je veux. գլխիկ canif (-ի.). լաւ bien, bon. քարեկամս mon ami. անկարելի է il est impossible. նարնջ orange (էէ.). սերկեիլ coing (-ր.). տանձ poire (էէ.). կորեղ pépin (-ր.). ամօթ է c'est honteux. 4 Noix ընկոյգ:

Գլուխ Գ. 1 Պօլա Paul. ոսկերիչ orfèvre. երկու deux. ընդունեցայ j'ai reçu. մօրեղբայր oncle (-ր.) դրացի voisin (-ր.). երբ quand. 2 Օրիորդ mademoiselle (էէ.). կօշկակար

(*) Քուստանտինը իրախանջիւր գլխու դասերուն քուսանբանները կը ներկայացնեն:

cordonnier (ար.) դանակ couteau. դարբին (տեֆրէ) forgeron (ար.) տասը dix (տէ) . Թ նամակ lettre (էէ) . գրավաճառ libraire (ար.) որդի fils (Ֆիս ար.) ծախեց a vendu. զվեկինդ ton canif. փոխ տուի՞ր as-tu prêté? տուի՞ք avez-vous donné? կարկինդ ton compas . հօրեղբայր oncle (ար.) ընդունեցայ՞ք avez-vous reçu? ուսայնանկ tisserand. ծախեց a-t-elle vendu? հւր son. սան filleul (ար.) : կաղանդէք étrennes (էէ) . 1 As-tu vu? տես՞ր :

Գլուխ Գ. 1 կաթ lait (ար.) . գրոց pupitre (ար.) . հացադործ boulanger (ար.) . մեր notre. չը տուի՞ք n'avez-vous pas donné? մտվաճառ boucher (ար.) . միս viande (էէ) . պտուղ fruit (ար.) . դրամ argent (ար.) . Զ թաղար pot à fleur (ար.) . գնդասեղ épingle (էէ) . բառարան dictionnaire (ար.) . չը գնեցի՞ք n'avez-vous pas acheté? Ինչու pourquo. փոխ չը տուի՞ք n'avez-vous pas prêté? Ժամագործ horloger (ար.) . կկոց navette (էէ) . կտաւ toile. (էէ) . ընդունած չէի՞ք n'avez-vous pas reçu? Թ. Monsieur (հ. ար.) պարոն :

Գլուխ Ե. 1 Երիտասարդ jeune. Յովհաննէս Jean. Իւզաւոր oléagineux. անտառ forêt (էէ) . քաղեցինք nous avons cueilli. նոճի cypres (ար.) . կայ, կան il y a . կը յոգնեցնեն fatiguent աշխատասէր . appliqué, laborieux. Զ Հարուստ riche. հիմայ à présent . աղքատ pauvre. հպարտ orgueilleux . համեստ modeste. կ'ուզէ՞ք voulez-vous? անկեղծ sincère . խոհեմ prudent. գոհ content. պրաս poireau կամ porreau (ար.) . գամ clou (ար.) . դրէք mettez. նետեց a jeté. ուսումնասէր studieux. ուրախ joyeux . որովհետեւ parce que, car. Թ Հնազանդ obéissant, docile . ընծայ cadeau, présent (ար.) . ձեռքին վրայ à la main. միշտ toujours. տանապետ caporal (ար.) . ծոյլ paresseux. դաշտ champ (ար.) . կենդանի animal (ար.) . դառնուկ agneau (ար.) . մաքի brebis (էէ) . պոյտառ maréchal (ար.) . կը լուսնեն ferrent. 1 Այդքան si. Թ շուտաւ malheureux. պատմութիւն histoire (էէ) . մանրամասնութիւն détail (ար.) . չափազանցեալ exagéré . երկիր pays (ար.) . փութորիկ tempête (էէ) . նաւ vaisseau (ար.) . ղէկ gouvernail (ար.) . կտորեց a brisé . մասան cave (էէ) . խոշոր gros.

5 Général զօրավար. fer երկաթ. argent արծաթ. métal մետաղ. sabot սըբակ. leurs իրենց. parents ծնողք. Dieu Աստուած . dit ըսաւ. lumière լյոյս. éventail հողաճար .

Գլուխ Զ. 1 Անուշահոտ odoriférant. իելացի intelligent . ուսուցչուհի maîtresse (էէ) . քաղաքավար poli. շատախօս bavard. անբաղաբավար impoli. խուլ sourd. փաստաբան avocat (ար.) . աղախին servante (էէ) . կօշիկ soulier (ար.) . ծակած troué. եռանդուն zélé. գիւղ village (վիլաժ . ար.) . փողոց rue (էէ) . նեղ étroit. ձրի gratuit. ապակի vitre (էէ) . ընդգիմահար opaque. Թափանցիկ transparent. Զ Աւարբիտի vertueux. հիւանդոտ maladif. բացասական négatif. 1 Ա ձև forme (էէ) . ծուլութիւն paresse (էէ) . ամեթապից honteux. մակոտ frileux. պաղ froid. կաղ sourd. քաջառողջ bien portant, առողջ vif, alerte. որ qui. շատ très. միամիտ naïf. Թ Հայ Arménien. երաժշտուհի musicienne (էէ) . համբ մuet. Հրէայ Juif. անգութ cruel. անգաղանապահ indiscret. դաստիարակուհի institutrice (էէ) . աղեղ laid. 1 կահադործ menuisier (ար.) . կոշա grossier. Թեթեւ léger. անհանդատութիւն indisposition (էէ) . յօտոց serpette (էէ) . մերինը la vôtre. կէց contigu. ճարտար babile. երկդիմի ambigu. պատասխան réponse (էէ) . սիրելի cher. ուշադիր attentif. 5 Խոթասող boudéur. աղնիւ obligéant. հասկաբաղ glaneur. կարդացած էք avez-vous lu? կը տեսնէ՞ք voyez-vous? գող voleur. Զանստ France (էէ) . քաջասիրտ courageux. վարք conduite (էէ) . խումբ troupe (էէ) . դերասան acteur. ներողամիտ indulgent. 6 Զայն vois (էէ) . քաղաք ville (էէ) . տեսած էք avez-vous vu? շրջազգեստ robe (էէ) . դրամ monnaie (էէ) . սենեակ chambre պատուհան fenêtré (էէ) . մորուք barbe (էէ) . մայրիկ maman. հանգչեցէք reposez-vous. քիչ peu. գումար somme (էէ) . պայմանագրութիւն contrat (ար.) . պայման condition (էէ) . Զ Գորշ gris. երկշատ timide. բոլորովն tout à fait . Տիկին madame. Իտալացի Italien . լեզու langue (էէ) . կ'ուսանիմ j'apprends . չափազանց trop. վանդակ cage (էէ) . պատմեցէք մեզ racontez-nous. ո՞րն է quelle est? գոյն couleur (էէ) . Զ Veuf այրի. mignon սիրուն. satisfait=content. con-

ducteur առաջնորդ. nièce եղբոր կամ քեռ աղջիկ. cousine
Տօրեղբոր, մօրեղբոր, Տօրաքեռ, մօրաքեռ աղջիկ

Գլուխ Է. 1 Տալ donner. սիրել aimer. աշխատիլ tra-
vailler. մշակել cultiver. գոյել louer. 2 Գտնել trouver. փնտր-
ուել chercher. աւելել balayer. դուռ porte (էք.). դռնու բերել fermer.
3 Ընդգրկնակել copier. ցուցնել montrer. դաս leçon (էք.).
հայրիկ papa. աթոռակ tabouret (ար) ղրկել envoyer. աւերել
rayer. այս բառերը ces mots. ուղիղ correct (արք). 4 Ջրել
arroser. վարձատրել récompenser. երգ շանսոն (էք.). կապ
cordon (ար.). երեկոյ soir (ար.). կըսէք vous dites. ղրպարակ
calomnier. անօրէն directeur. քննել examiner. աշակերտու հի
élève. դրոշմել timbrer. կնքել cacheter. ղարնել frapper. հայ-
հոյել blasphémer. հարցական interrogatif. 5 cerf-volant (ար-
թու. ցիկ). Saint Pierre Ս. Պետրոս. renier ուրանալ coq ա-
քաղաղ bouger շարժել. place տեղ. essayer սրբել. amusant
ղրօսեցուցիչ. clef (արթ) բանալի. peinture նկար. planter
տնկել.

Գլուխ Ը. 1 Գնել acheter. ամառ été (ար.). դարուն
printemps (ար.). սուղ cher. ոսկի or (ար.). 2 Ջլատել énerver.
Եւրոպա Europe (էք.). բազմամարդ peuplé. անաղ étain. ծանր
lourd. ուժեղ robuste. մարմին corps (ար.). մարդ exercice
սկար faible. ղորացնել fortifier. 3 Ենցի faïence (էք.). ջերմոց
poêle. (բարակ) կամ poile (ար.). ձուլածոց de fonte. սուղջու-
թիւն santé (էք.). հարստութիւն richesse (էք.) առողջ sain.
Տօրեղբորդի cousin. 4 affable քաղցրաբարոյ.

Գլուխ Թ. 1 Շինել bâtir. բուժել guérir. աղտոտել
salir. հնազանդիլ obéir. բժիշկ médecin (ար.). ցաւ mal (ար.).
թաշկինակ mouchoir (ար.). հրամայել commander. 2 Պար-
տիղպան jardinier. դար siècle (ար.). սկսաւ commença, a
commencé. նոյեմբեր novembre. ամիս mois (ար.). յունուար
janvier. մայիս mai. սեպտեմբեր septembre. ծոխ riche. 3
Սնուցանել nourrir. պատժել punir. գեղձանիկ canari (ար.).
սարկիկ pinson (ար.). յաջողիլ réussir. կով vache (էք.).

ընձեռել fournir. ամբել adoucir. 4 կատարել accomplir.
remplir. վարուել agir. գգուել chérir. պարտականութիւն
devoir (ար.). խոհեմութիւն prudence (էք.). ինչպէս comment.
5 Souhaiter մաղթել. entreprise ձեռնարկ. Ել ցրեն. payer
վճարել. désobéir անհնազանդիլ. chacun ամեն մէկը. heure
ժամ. partie մաս. jour օր. minute վայրկեան. année, an
սարի. environ գրեթէ. semaine շաբաթ (հօօք). saison ե-
ղանակ. c'est-à-dire. այսինքն. bissextil նահանջ. février փե-
տրուար. né ծնած. quel âge a-t-il? քանի տարեկան է, կըլ-
այ. lorsque=quand. durer տեւել. nuit գիշեր. chat կա-
տու. nombre թիւ. y անոր վրայ. ajouter աւելցնել. en ան-
կէ. retrancher հանել. ղեղչել. rester մնալ.

Գլուխ Ժ. 1 Գծագրութիւն dessin (ար.). պակասու-
թիւն défaut (ար.). գետնն վերցնել ramasser. անօր համար
aussi. մաքուր propre. ծիծեռնակ hirondelle (էք.). թռչել
voler. հացագործ boulanger. կողմ hotte (հօք. էք.). 2 Գա-
տուար juge (ար.). շարագործ malfaiteur. դատել juger. վաղը
չէ միւս օր après-demain. խնդրել demander. շէն hameau
(համ. ար.). հարցունել demander. 3 Անցեալ սարի l'année
passée ou dernière. վտանգ danger (ար.). աղասել sauver.
զոր, ղրբա que. արարած creature (էք.). ղերծ exempt. մահ
mort (էք.). կթէ կը հաճիք s'il vous plaît. նոյն իսկ même.
4 Je ne peux pas չեմ կրնար. polir փայլեցնել. fourchette
պատուարաղ. réciter ղարջել. vice (ար.) միութիւն. orage
մրրիկ. Moïse Մօսէս. disait կըսէր. peuple (ար.) փոքրկարդ.
honorer պատուել. vie կեանք. sagesse իմաստութիւն. joie
ուրախութիւն. yeux աչք (գեղակն է օւլ) consolation մխ-
թարութիւն. vieillese ձերութիւն. instant վայրկեան. pas
բայլ. vers գէպի. tonner օրոտալ. de suite անընդհատ, երա-
բու վրայ. famille ընտանիք. domestique սպասար, սպասու-
հի. oublier մոռնալ. action գործ.

Գլուխ ԺԱ. 1 Նշմարել apercevoir. հեռու loin. հարկ
impôt. հարկաժող percepteur. հիւր hôte. ո՞վ qui? անդրանիկ
ainé. 2 Պարտիլ devoir. ընդհակառակը au contraire. ղրոշ

piastre. մրցանակ prix. 3 Պարզութեամբ froidement. մարդա-
սիրաբար complaisamment. Տէր Seigneur. ամէն ինչ tout. 4
Mât կայմ. quoique թէպէտ. témoigner ցուցնել. affection սէր.
adresser ուղղել, դրկել. assidément հանապազորդ. — **Եւս և**
Կ ի գործածութեանց վրայ. 1 Շաքար sucre (ար). կ'ու-
զէք en voulez-vous? շնորհակալ եմ merci իւղ huile. առէք
prenez-en ուտել manger. ճամբորդել voyager. գիտութիւն
science (էք). դասն amer. մարտ mars (մարտ). յուլիս juillet.
օգոստոս août (տօլորարար կ'արտասանեն ա). հոկտեմբեր oc-
tobre. դեկտեմբեր décembre. իւրաքանչիւրին chacun. ապրիլ
avril. յունիս juin. 2 Ագաս avare, անէ difforme. պատշգամ
balcon (ար). եկեղեցի église. թատրոն théâtre (ար). գուշիել
toucher. յոյս espérance (էք). յաճախ souvent. խորել trom-
per. վստահութիւն confiance (էք). 3 Douzaine երկվեցեակ.
instruction ուսումն. trésor դանձ. remercier շնորհակալ ըլլալ.
je prendrais պիտի առնէի. avez-vous répondu? պատասխա-
նեցիք. je n'ai pas répondu չը պատասխանեցի.

Գլուխ ԺԳ. 1 Սպասել attendre. խուզել londre. խած-
նել mordre. ծախել vendre. լսել entendre. թղթալվաճառ pa-
petier. ծամէ մ'ի վեր depuis une heure. հովիւ berger (ար).
ոչխար mouton (ար). շուն chien (ար). կապել attacher. զա-
մէնքը tout le monde. պատասխանել répondre. այլչափ եր-
կար ատեն si longtemps. 2 խաղալ jouer. որմէ de qui?
ճերմակեղէն linge. 3 Ուտել tordre. փռել étendre. վերա-
դարձնել rendre. էջ page (էք). պատռել déchirer. երկուքն
ալ l'une et l'autre. պաշտպանել défendre. բացակայ absent.
անտակ coffre (ար). 4 Վարդ rose. դեղին jaune. պատ mur
(ար). լուալ laver. շապիկ chemise (էք). 5 agacer զրդռել.
pendre կախել. poliment քաղաքալարօրէն. casserole սան
j'écris կը գրեմ fréquemment=souvent. rare անօր. voici ա-
հաւաստիկ. coucher պառկել. humide խոնու. je crois կը հա-
ւատամ. ce que զոր ինչ. ce que vous dites ձեր ըսածին. fai
եղած. également նոյնպէս. camarade ընկեր. mieux encore ք
չ. սուղին եւս. boutique խանութ. épicier նպարալվաճառ. ga-
ner շահիլ. partie սակ. second երկրորդ.

Գլուխ ԺԿ. 1 Լողալ nager. սկսել commencer. ու-
տել manger. փոխել changer. արտասանել prononcer. կար-
կանդակ pâtisserie (էք). սպասնալ menacer. հարուստ vête-
ment (ար). թրջած mouillés. 2 Թղթատել feuilletter. կրկ-
նել répéter. լծել atteler. խառնել mêler. շարքեղէն bonbon
(ար). բար pierre. զաւակ enfant. ներել pardonner. այլ եւս
չը... je ne... plus. փոշի poudre (էք). հասկ épi (ար).
գլուխ tête (էք). բարձր haut. բարձրացնել lever. 3 Որբել es-
suyer. ձանձրացնել ennuyer. գործածել employer. զուարթա-
ցնել égayer. կաղմարար relieur (ար). պարտք dette (էք).
մաքրել nettoyer. ըսէք dites. տոմսակ billet (ար). 4 Գլխու
զարնել entêter. խօսիլ parler. մտիկ ընել écouter. դարան
armoire (էք). անուն nom (ար). ինչ quel? բնակիլ demeu-
rer. ամուկ melongène, aubergine. երերալ chanceler. գինով
ivre. կարասի meuble. 5 Nil նեղոս. sang արիւն. vide պա-
րապ. enfoncer մխել, գամել. arriver հասնիլ, գալ. pro-
téger պաշտպանել. attaquer յարձակիլ. peser կշռել. sac
(ար). պարկ. parole խօսք. tombe դերեզման, շիրիմ. vieillard
ծերունի. inquiéter մտահոգութիւն պատճառել. expérience
փորձ. prochain յառաջիկայ, գալիք. récolte հաւնք. rame-
ner վերստին բերել, բերել. abondance առատութիւն. con-
trée դաւառ. feuille տերեւ. va կերթայ. où ուր որ. vent հողմ
cuisinière խոհարարուհի. pomme de terre գետնախնձոր. en
ce moment այս պահուս, հիմայ. bientôt քիչ ատենէն. souf-
fler ապտակել. misérable թշուառական. rencontrer հան-
դիպիլ. bégayer թոթովել. élever կրթել. semence սերմ.
cœur սիրտ. tutoyer դուքեղել (եղակի խօսիլ):

Գլուխ ԺԶ. 1 Աղաչել prier. շողքորթել flatter. ա-
նարդել mépriser. 2 խիստ պղտիկ tout petit. մուկ rat (ար).
կ'ըսէ dit. կատու chat. ամէն մարդ tout le monde. գիտէ
sait. կ'ըսեն թէ on dit que. հոգի personne (էք). մարդաս-
պան assassin (ար). բռնել saisir. պարսկայք messieurs (mons-
sieur ին յոգն). արձանագրել euegistrer. կ'ուզէք voulez-
vous? պայմանաւ որ à condition que. ուրիշ autrui. 3 Ինչ
ինչ certains. սաք oie. թեւ աile. փետուր plume (էք).

գրելու համար pour écrire. մետաղեայ metallique. անկողին lit. կը շինեն on fait. սրճենի caféier ou cafier (ար.) . դուրսը dehors. պռաւլ crier. հրահրել inviter. բայ verbe (ար.) . 4 Vieux մոյի . écolier դպրոցական. insister պնդել. également հասարակապէս, ալ. loup գայլ. emporter առնել տանել. ouvrier գործաւոր. place publique հրապարակ. cruellement անխնայ կերպով, սաստիկ. patron վարպետ. surveiller հսկել attentivement ուշի ուշով. déraciner արմատէն խրչել. surmonter յաղթել. difficulté դժուարութիւն. persévérant հաստատամիտ. rivière գետ. former կազմել. ruisseau առու. souris մկնիկ. étrangler խեղդել. bien (ար.) ինչք, ստացուածք :

Գլուխ ԺԵ. 1 Գիտուն savant (ար.) . անցնել passer. ելնել monter. զանգակ cloche (էք.) . հնչել sonner. նեղութիւն peine. մանկշակ violette (էք.) . ծաղիկ fleurir. արգելոց ménagerie (էք.) . փախիլ échapper. հանքագործ mineur. հոր puits. իջնել descendre. եօթը տարեկան հասակին մէջ à l'âge de sept ans. դուրս ելնել sortir. 2 Մեղի mou. արեի vaillant. ողջունել saluer. աճապարանօք précipitamment. պանդոկ hôtel (ար.) . մնալ rester. շերամ ver à soie. բոժոժ cocon. շարունակական continual. անշուշտ sans doute, certainement, անխոհմամ imprudent. ուրիշ տեղ ailleurs. լայլ pleurer. ձեծել battre. թակարդ piège (ար.) . 3 Intrépide անփախ . constant հաստատ. secret գաղտնի. résolu հաստատամիտ. bruyant սաստկաձայն. patient համբերատար. grâce շքանորհ . aisance գիւրութիւն . élégance վայելչութիւն . violence սաստկութիւն . hardiesse յանդգնութիւն . fertiliser պարարտացնել . négliger անփոյթ մնալ, անխնամ թողուլ. glorifier փառաւորել. blessure վէրք . à peu près գրեթէ. dorénavant այսուհետեւ . droit ուղիղ . occasion առիթ . constamment միշտ :

Գլուխ ԺԶ. 1 Զուարճանալ s'amuser. սխալիլ se tromper. ծախուիլ se vendre. կոչուիլ s'appeler. բնաւ point. կրնա՛սայր parrain. պրակ rame (էք.) . աճապարել se dépêcher.

ժամանակ temps (ար.) . շողեաւ bateau (ար.) . փախցնել manquer. շահաւոր lucratif. գործ affaire (ար.) . ներկայանալ se présenter. 2 Պշտորել se troubler. Ինքզինքը տալ se donner. կուրօքն aveuglément. կերք passion. դրօնուլ s'ébattre, se divertir. հինգշաբթի jeudi. 2 Ինացի Chinois. երկրպագել se prosterner. կայսր empereur. օսմ. ոսկի livre turque. սոյոց vray. 3 Bêmir օրհնել. accompagner ընկերանալ . pardon ներողութիւն . se porter ըլլալ (առողջութեան կողմանէ) . veau հորթ. օսել թրթնջուկ (հաւաւ հաւաւ) . se tordre գալարիլ affreux սուկալի. souffrance (էք.) . տառապանք . espérer յուսալ. diffèrent վէճ (չը շփոթել différent աճականին հետ, որ կը նշանակէ surpris) . se terminer աւարտիլ. avant peu քիչ ատենէն. se ressembler երարու նմանիլ. s'adonner ինքզինքը տալ :

Գլուխ ԺԷ. Ստամբոս estomac (ար.) . բաղուկ bras (ար.) . ուս épaule. ակնարոյժ oculiste. խորհուրդ հարցնել consulter. աջ droit. կուրծք poitrine (էք.) . վարպետ habile. ընել faire. ակուայ dent (էք.) . ձախ gauche.

Գլուխ ԺԸ. Եկող տարի l'année prochaine. քով auprès ou à côté de. թիարկութիւն baigne (ար.) . դառնապարհակ ալխատութիւնք travaux forcés. դատապարտել condamner :

Գլուխ ԺԹ. Լարել monter. (գրպանի) ժամացոյց monter. ետ մնալ retarder. առաջ երթալ avancer :

Գլուխ Լ. Հիւսել tricoter :

Գլուխ ԼԱ. Տիբեր Tibère. Օգոստիանոս Auguste. քարէ զնդակ խաղալ jouer aux billes. խրատ conseil (ար.) . exhortation (էք.) . ուղղել diriger.

Գլուխ ԼԲ. 1 Զղջայեայ repentant. կը ճանչնայ reconnaît. յանցանք faute (էք.) . քահանայ prêtre. աղ sel (ար.) . Ալէքսանդր Alexandre. կայսրութիւն empire (էք.) . բնկերու-

Թիւն société (էք.) . երախտագորտ reconnaissance . 2 Բարեկամութիւն amitié (էք.) . Թագաւոր roi (ար.) . համբաւ renommée . օգտակար ըլլալ . profiter . 3 Ապահով sûr . կ'ուզէ veut . հոգս cela m'est indifférent . 4 Թշնամի ennemi . ջամբքէն par terre . բանակ armée (էք.) . հարիւրապետ capitaine (ար.) . ծովէն par mer . 5 Նստարան banc . նստեցնել asseoir . արժու. chaise (էք.) . բաժն տրոնե (ար.) . գետնը par terre . ճամբորդ voyageur . խոտ herbe . 6 Հաւատարիմ fidèle . ձուկ poisson . Թապալակիլ se débattre . բաղկերակ pouls (ար.) . մէկ վայրկեան մէջ par minute . 7 Գարեջուր bière . (էք.) . խափուէ café (ար.) . Թէյ thé (ար.) . գինով ivrogne . 8 Առուցել bouillir (էք.) . լի plein . քառորդ (ժամ un quart (d'heure) . կրակ feu . երակ veine (էք.) . մտցնել introduire . 9 Իրիւր սափոյն saintfoin տունկ plant (էք.) . 10 Վարուիլ se conduire . ճարտարապետ architecte (ար.) . 11 Անմիջապէս որ dès que , aussitôt que . փոռգտալ éternuer . բաճկոն gilet (ար.) . կոճակ bouton (ար.) . 12 Լուր նոսր (էք.) . ինձ իմացնելուն պէս aussitôt qu'il m'eut appris . հաղորդել communiquer . 13 Գանգատել se plaindre . պատճառ sujet . պատկեր tableau (ար.) . 14 Արգելել défendre . հիւանդութիւն mal ; die (էք.) . վտանգաւոր dangereux . գաղտնիք secret . յայտնել révéler . վատ lâche . 15 Յաստիլ jasmin . 16 Բաժին lot (ար.) . պաշտօնակալ fonctionnaire (ար.) . պաշտօն fonction (էք.) . 17 Ճշմարիտ vrai . ջանկալ aspirer . ինչ բանի à quoi . ընդհանուր général . 18 Թերթ մը Թուղթ une feuille de papier . շարագրութիւն composition (էք.) . ճաշ diner (ար.) . նաւարեկութիւն naufrage (ար.) . 19 Փունջ bouquet (ար.) . 20 Գոնէ du moins . բարիք bien (ար.) . չարիք mal (ար.) . կ'ուզեմ tu veux . մնացած reste (ար.) . Թարգմանութիւն traduction (էք.) . առանձին tout seul . երիտասարդ jeune homme (ար.) . 21 Ճշմարտութիւն vérité (ար.) . ապրիլ vivre . աղմուկ bruit (ար.) . 22 Զար méchant . սապակ poêle (բուսալ . էք.) . ամէթ ձեզ si donc ! 23 Բուսիացի Prussien . Ֆրանսացի Français . անէն ուրեք partout . ստախոսութիւն mensonge (ար.) . ստախոս menteur . մեղք péché . ակոյտան rival . 24 Կուրբալ taquiner . բարձրաձայն à haute voix . վիպասանութիւն roman (ար.) . ջած ձայնով à voix basse . խանդարել

déranger . լատին latin . հեղինակ auteur . բանաստեղծ poète (ար.) . քերթուած poésie (էք.) . ճառ discours (ար.) . նախագահ président . 25 Կայէն Cain . 26 Երիտասարդութիւն jeunesse (էք.) . արցունք larme (էք.) . վարձք soie (էք.) . 27 Հին ancien . ջաղացք moulin (ար.) . պղպեղ poivre (ար.) . 28 Բարկութիւն colère (էք.) . աղքատութիւն pauvreté (էք.) . միասին ensemble . փոշի poussière (էք.) . ծաղիկ հասակին մէջ à la fleur de l'âge . Մեծն Նաբոլէոն Napoléon le Grand . փառք gloire . Տայր Աստուած plût à Dieu 29 Մոլորակ planète (էք.) . լուսաւորել éclairer . 30 Բնութիւն nature (էք.) . օրէնք loi (էք.) . Մակեդոնիա Macédoine . Բարեկոն Babylone . քեռորդի neveu (ար.) . 31 Ամերիկայ Amérique . Կրիստոփոր Կոլոմբոս Christophe Colomb . ծառայութիւն service 32 Խոր fond (ար.) . ճանրայ chemin (ար.) . նախանձ jalousie (էք.) . միայն seul . նախապաշարուած préjugé (ար.) . երկասիրութիւն ouvrage (ար.) . երազ songe , rêve (ար.) . մեզ brouillard . 33 Ընթերցանութիւն lecture (էք.) . կլիմայ climat առնարան orateur (ար.) . յարմար ժամանակին ; à propos . ձեւ manière . 34 Տեղատարափ à verse . քիչ անգամ rarement . ախեղբական universel . ջրհեղեղ déluge (ար.) . 35 Պէտք besoin (ար.) . 36 Տեսնել voir . պահել garder . աշխարհ monde (ար.) . անհուն immense մեծութիւն grandeur (էք.) . գաղափար idée (էք.) . 37 Առաքինութիւն vertu (էք.) . գերմաներէն allemand . ստանաւոր vers (ար.) . 38 Ժողով assemblée գանձապետ caissier (ար.) . ներկ couleur (էք.) . խնդիր (Թուարանական) problème (ար.) . 39 Վերը en haut . 40 Թող տալ permettre . բանտարիկալ prisonnier (ար.) . պահապան grôlier . 41 Վերցնել (անդանէն) desservir . մկնարջ marmotte (էք.) . ծագել se lever , poindre . հրաման (Թողտուութիւն) permission (էք.) . կառախուսք train (ար.) . շոգեկառք chemin de fer (ար.) . 42 Հաջել aboyer . օրինակ exemple (ար.) . 43 Անգղիա Angleterre . գետնածուխ charbon de terre . այծ chèvre (էք.) . 44 Նիշ note (էք.) . յիշել se souvenir . se rappeler . խոստում promesse . 45 Տէր maître . տաղանդ talent (ար.) . շողփաղփել jaser . տղամանդ diamant (ար.) . 47 Պաշտօն employ (ար.) . 48 Անձ personne (էք.) . կեցցե՛ն vivent ! գոչել s'écrier . Թու

Թովելі balbutier (տէ). ստորակարգեալ inférieur, subalterne. կրտսերութիւն infériorité. կուզէք vous voulez. վերակացու supérieur. 19 Գեար Ըսար · ծերակոյտ sénat (աբ.). տեսայ J'ai vu. մայրը մտնել se coucher. աստղ étoile, astre. արկած aventure, événement. 50 Գնասել nuire. այցելութիւն visite (տէ).

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՔԱՂ. 1 ձահիճ marais. վատառողջ mal-sain. կաղ gaz (աբ.). խողովակ tuyau. բլուր colline. որթ vigne. դարբին (տէլէլէր) serrurier. բու hibou (հէ). աշտարակ tour (տէ). Թառիլ se percher պատգամ oracle. 2 Chagrin վիշտ · courage քաջասրտութիւն · poulain մտրուկ · brouter ճարակիլ · jeune մատղաշ · branche ճիւղ · mulet ջորի · rocaillieux կոպճուտ · réfil խեւ · trainer քաշել · bœuf եղ · charrue արօր · fermier ագարակագետ · génisse երինջ · allaiter դիւցնել · troupeau հօտ · 3 Զինուոր soldier (աբ.). մահացու mortel. վէրք blessure (տէ). հրահանգիչ instructif · ձեռնարկ entreprise (տէ) · հասուն mûr. ընտանի domestique · հարստանոյլ s'enrichir. սովորական ordinaire. մէքո մètre (աբ.). 4 Raison բանականութիւն · խելք · priver զրկել · dindon հնդկահաւ · poule հաւ · coussin բարձ · corde լար · carafe սրուակ · ile կղզի · coq աքաղաղ · canard բագ · tigre վագր · lion առիւծ · ours արջ · âne էշ · lapin ճագար · bétier խոյ · mendiant · մեւբացկան · de quoi ինչով, ինչէ. 5 Հնորհուրել féliciter. կաքաւ perdrix (տէ). բազմութիւն nombreux. որսորդ chasseur (աբ.). բացակայ absent. 6 Scie սղոց · berceau օրօրոց puits հոր · épouvantail խրտուիլակ · croix խաչ · chapelier խոյրարար · brasseur գարեջրագործ · ébéniste երենագործ · pâtissier ծալարար · bijoutier ակնագործ · vannier կոշովագործ · capitale մայրաքաղաք · cou վիղ · boue ցելս · fêle հանդէս · ածն pore (բօր) խող · lit անկողին · guetter լրտեսել · proie սրս · pôle բևեւ · féroce անհի · éléphant փիղ · loup գայլ · hurler ունալ · crocodile կոկորդիլոս · fleuve գետ · ramper սողալ · machine ջոյլեամ · pondre ածել · œuf հաւկիթ · couleuvre լորտու · inoffensif անվատ · 7 Սրահ salle (տէ). ընդարձակ vaste · հանդիսաւ repos (աբ.). կարճ court · անդադար sans cesse · ուսնիլ étudier · հաշիւ calcul, compte · պատրաստել se dis-

poser (à) · աղտոտ sale, malpropre. սխալ faute (տէ). 8 Cloche զանգակ · abeille մեղու · diligent ժրջան · matière նիւթ · composer շինել · կազմել · miel մեղր · cire մոմ · engraisser պարարտացնել · ignorance սգիտութիւն · gâler ապականել · աւրել · 9 Թղթարեք facteur (աբ) · ուսեալ instruit · խմբուիլ se réunir. կռուիլ se quereller. 10 Respecter յարգել · éteindre մարել · tirer հանել · honnête պարկեշտ · paratonnerre շանթարգել · garantir պահպանել · plaignif ողբագին · railleur ծաղրական · pêcher որսալ · hareng (հա) հարինգ · conserver=garder. thon թիւնու · sardine աղիեր · baleine կէտ · nord հիւսիս · pêcheur ձկնորս · turbot վահանակ · huître սարք · moule ձկնականջ · rocher ժայռ · homard սուտակոս · devenir rouge կարմրել · à la cuisson եփուած ատեն · 11 Պիտմամբ exprès խառնիխառն · pêle-mêle · շուք ombre · դալարեք gazon (աբ). հրագարակ place publique · դառնալ tourner. 12 Simple պարզ · nourissant անդարար · sobre ժուժկալ · gourmand որկրամուլ · prodigue շատալ · respectueux յարգալից · légitime օրինաւոր · moral բարոյական · régulier կանոնաւոր · lisible ընթեռնելի · mortel մահկանացու · parfait կատարեալ · favorable նպաստաւոր · agréable տիրոճելի · plaisant հաճոյ · édifice (աբ.) շէք · salaire (աբ) թոշակ · à table սեղանի վրայ · ճաշի ատեն · boeuf եղան միս · non plus ալ (aussi) տեղ · non plus կը գործածուի բացասական խօսքերու մէջ) · salière աղաման · 13 Ետըջը alentour · բոյս végétal (աբ) · զանազան divers · différents · գլխաւոր principal · ճակնդեղ betterave (տէ) · արմատ racine (տէ) · սոխակ rosignol · միտնութիւն solitude (տէ). օրել bercer · վոխ crainte · peur (տէ). սառեցնել glacer · սրբագրել corriger · Տեքել épeler · ամէնքնիք մէկ tous à la fois, ensemble · ցանել semer · կլոր rond · գունդ boule (տէ). համառօտել abrégé · անձեւոյ serviette (տէ) · ծալել plier · net մարուր · araignée օարդ · tendre լարել · filet ցոնց · ուսկան · coin անկիւն · mouche ճանճ · appartement օթեան · punaise մուկ · suc հիւթ · papillon թիթեանիկ · se poser=se percher · fourmi մրջնակ · provision պաշար · 15 Mendiant մեւբացկան · exciter (գուժը) շարժել · charité դուր · passant անցորդ · s'aviser մտածել ·

մտաբերել. drôle վարդետորդի. bonnement միամտութեամբ,
անտարբերութեամբ. tirer հանել. bourse քսակ. dès 'ի վեր.
enfance տղայութիւն. former կազմել. remplacer տեղը դնել.
équivalent համազոր. se servir de=employer. locution pré-
positive նախադրական ասացում. contracté ամփոփեալ.
doubler կրկնել. final վերջին, վերջին ծայրի. contraire ներ-
հակ. pourtant սակայն.

Յ Ա Ի Ե Լ Ո Ւ Ա Օ

Où est donc ta sœur ? Գոյրդ ուր է.
Elle est en bas. Վարն է:
Va l'appeler. Գնա զայն կանչէ:
Elise, maman te demande. Էլիզա, մայրիկը զեզ կ'ուզէ:
J'ai grand' faim. Շոտ անօրի եմ.
Mademoiselle, voilà votre Թիմորդ, անաւասիկ ձեր ա-
soupe. սուրբ:
Je n'ai pas de cuiller (+է-է-է-) Դեզալ չունիմ:
En voici une. Անաւասիկ հոտ մը:
Ma soupe est trop chaude. Այո՛րա ցուտ տալ է:
Il faut la souffler. Est-elle as- Պէտք է զայն փչել: Աղբ բոււ-
sez salée ? կան է:
Oui, mais elle est trop épaisse. Այո, բայց ցուտ բանձ է:
J'ai bien soif; voulez-vous, Շոտ ծարաւի եմ. Կը հանի՞
s'il vous plaît, me խմելի՞ տալ ինձ:
donner à boire?
Il n'y a plus de vin dans la Շի՛ւն մէջ զինի չ'է մնացե-
bouteille; il faut que j'aïlle à պէտք է որ մտան երթամ.
la cave.
Ce n'est pas la peine; donnez- Չանհարուստիս չ'ուզեք, չուր տր-
moi de l'eau seulement. ունէ:
J'ai chaud; je suis las. Տախցած եմ. յոգնած եմ:
Asseyez-vous donc; reposez- Նստեցե՛ք, հանգչեցե՛ք ի՞նչ մը.
vous un peu.

Avez-vous déjeuné ? Նախանաւ քրի՛ք, քրնձ է՛ք:
J'ai pris une tasse de lait Այս առաւօտ, դուրս չ'եղած,
chaud, avec une rôtie, ce գաւաթ մը տալ կար խմեցի-
matin avant de sortir. ւերս մը խորոված հացով:
Ce n'est pas assez; il faut Բաւական չ'է այդ. պէտք է բան
manger quelque chose en մ'ուտել մինչեւ ճաշի տեսն.
attendant le diner.
Quelle heure est-il donc? Ժամը բանի՞ն է:
Il n'est que midi. Հագիւ կէս օր է:
En ce cas-là, je vais manger Ուրեմն, կոր մը հաց ուտեմ:
un petit morceau de pain.
Madame, le diner est prêt. Տիկին, ճաշը պատրաստ է:
Il faut mettre un couvert de Պէտք է սպաս մը տալի դնել.
plus.
Je vous avais dit de prendre Չեզ քսեք էի որ օրեկ հաց առ-
du pain rassis. ցէք:
Le boulanger n'en avait pas Հացագործը օրեկ հաց չ'ունէր
dans sa hotte. կողովին մէջ:
Je crois entendre le petit crier. Կարծեմ քէ պզտիկը կը պոռայ:
Agathe, allez donc voir; vous Ակաղ, գնա նայէ. ի՞նչ մը օրէ
le bercerez un peu pour զայն բնացնելու համար:
l'endormir
Je voudrais bien le voir. Կը բարձամ զայն տեսնելի:
Oh! le bel enfant! quel âge Ի՞նչ սիրուն տղայ. բանի՞ տեսե-
a-t-il ? կան է:
Il n'a que dix mois. Տասն ամսու է:
Comme il est fort pour son Տարի՛կն նայելով՝ որչափ ուժով
âge! est-il sevré? — Pas է. կարէն կտրուած է:—
encore. Ոչ տալախն:
Est-ce que c'est sa mère qui Մայրը կար կուտայ:
le nourrit.
Vous paraissez malade. Հիւանդ կերեալի:
J'ai mal aux dents. [tées? Ակաւանքու կը ցախին.
Est-ce que vous en avez de gâ- Փտած տալանց ունի՞ք.
J'en ai une. Հոտ մ'ունիմ:
Vous devriez la faire arracher. Գաւել տալու է՛ք:

MODÈLE D'ANALYSE GRAMMATICALE

Dieu donne la pâture aux petits des oiseaux.

Dieu Nom propre, masc., sing., sujet de *donne*.

donne Verbe transitif, 3 me. pers. du sing., temps présent, mode indic., 1re conj., s'accorde avec son sujet *Dieu*.

la Art., fém. sing., annonce que *pâture* est pris dans un sens déterminé.

pâture Nom commun, fém. sing., compl. dir. de *donne*.

aux Contraction de *à les*; *à*, prép., met en rapport *donne* et *petits*; *les*, art. masc. plur., annonce que *petits* est pris dans un sens déterminé.

petits Nom com., masc., plur., compl. ind. de *donne*.

des Contraction de *de les*; *de*, prép. met en rapport *petits* et *oiseaux*; *les* art. masc. plur., annonce que *oiseaux* est pris dans un sens déterminé.

oiseaux Nom com., masc. plur. déterminatif de *petits*.

Կ Ա Ր Ե Ի Ո Ր Վ Ր Բ Պ Ա Կ Ք Տ Պ Ա Գ Ր Ո Ի Թ Ե Ա Ե

Էջ	Տալ	Սլալ	Ուղի
44	7	éventail	éventail
56	19	Ան. անց.	Անց. անցեալ

2108

2 - 59

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY